

51799

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Suat UMAGAN

NAKŞİ ALİ AKKİRMANİ
AYNU'L HAYAT
(TENKİDLİ METİN-İNCELEME)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

51799

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd.Doç.Dr. Cevat YERDELEN

ERZURUM-1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nakşi Ali Akkirmani

Aynül Hayat

(Tenkidli Metin-İnceleme)

Suat UMAGAN

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Cevat YERDELEN

1996, Sayfa:

Jüri: Yrd.Doç.Dr. Cevat YERDELEN

.....

.....

Manzume-i Aynu'l Hayat Nakşi Ali Akkirmani (o. 1664) nin tasavvufi manzum bir mesnevisidir. Eserin beşi Süleymaniye Kütüphanesi, biri Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinde olmak üzere altı nüshasını bulabildik. Atatürk Üniversitesindeki nüshası esas olmak olmak üzere üç nüshayı incelemeye tabi tuttuk.

Fars Edebiyatında şeyhlerin kerâmetlerinin müridler tarafından anlatıldığı eserlere Aynu'l hayat denir. Fakat incelediğimiz bu eserde şair, kendi kerametlerini yine kendisi anlatmıştır. bu yüzden rumuzlu ifadeler kullanmış, tasavvufi terimleri bile kendi manalarında kullanmaktan çekinmiştir. Bu yüzden eser ağırlaşmış, şairin vermek istediği mesaj adeta kapalı kalmıştır. Şair bazı kerametleri hikaye şeklinde anlatmış, ayet ve hadislerden yararlanmıştır. Eserde verilmek istenen fikirler tam anlaşılabilirse Tasavvuf edebiyatının iç dünyası daha iyi anlaşılabilir. Fakat bu da biraz zor olsa gerek.

Girişte Aynu'l Hayatın geniş bir özeti verildi. Sonra tasavvufi terimler, ayet hadis iktibasları, şairin hikmetli sözler ve zamanımıza göre arkaik olabilecek kelimeler sırayla incelendi.

ABSTRACT

Ph. D. Thesis

Nakşı Ali Akkirmani

Aynül Hayat

(EDITION CRITICAL STUDY)

Suat UMAGAN

Advisor: Assitant Prof.Dr. Cevat YERDELEN

1996, Page:

Jury: Assitant Prof.Dr. Cevat YERDELEN

.....

.....

Manzume-i Aynu'l Hayat is a mystical rhymic couplet of Nakşı Ali Akkirmani ve were able to find out only six versions of the work; Five in Süleymaniye Library, one is in Atatürk Üniversity Library we studied on three versions, taking the one in Atatürk Üniversity Library as the basic book.

In persion literature, the works conta inings the expressio of the abilities of sheiks by their followers are called Aynu'l Hayat. But in the work that we studied the poet himself told about his abilities. For this reason, he used sybolik expresions, and even avoided using myi tical term That's why the way of exression become more difficult and the message happened to be a kind of secreen The poet expressed some abilities in story type and utuluzad the verser of koran and the sayings of prophet Muhammed. If the massage of the work is understood in detail, mystical literature can be understood more cleark. But it must be difficult to understand this work.

In "İntroduction" acdetuiled information is given about Aynu'l Hayat. Then we studied the mystical terms, the versec of koran on the sayings of prophet Muhammed wise sentences of the poet, and words that can be defined as archaic.

ÖN SÖZ

Aynu'l Hayat, konusunu tasavvuftan alan Allegorik ifadelerle kurulmuş bir mesnevidir. Soyut düşünceleri somut örneklerle ifade etmeye çalışan şair, insanın iç dünyasıyla dış dünyası arasında bir bağlantı kurmuş, sonunda kainatta var olan bütün nesne ve olayları insanın iç yüzünde bulmaya çalışmıştır. İnsanı alem-i kübra olarak tarif eden şair gökte ve yerde olan herşeyi insan denen mahlukun küçücük bedenine sığdırmıştır. Alemin büyüklüğü, şairimizin geniş hayal gücüyle birleşince bir anda bütün kainat, Tasavvuf için bir alet olmuştur. Bunun yanında ayet ve hadisler, peygamber mucizeleri ve özellikle önceden gelişmiş olan tasavvuf tecrübesi şair için geniş bir alan oluşturmuştur.

Şair, eserini meydana getirirken tasavvufi düşüncenin temellerine bağlı kalmış, örnekleri seçmede ise bu bağlılığı göstermemiştir. Verdiği örneklerin hepsi olmasa bile, bir çoğu insanın mantığını aşmıştır. Zaten şair de aklı ön planda tutarak düşünen insanın bunları anlayamayacağını, bu konuları anlamak için ilahi bilgi, samimiyet ve gönül gözünün olması gerekliliğini savunmuştur.

Şair, tasavvufta belirli bir merhale alanlar arasında bir bütünlük görmüş ve kendisi de bu grubun kurallarına bağlı kalmıştır. Bu yüzden anlattıklarının halk tarafından anlaşılırsa, bu grubun "sırlarının fâş olup adının kalleşe" çıkmasından korkmuştur. Bu vesileyle bilip ve yaşadıklarını remzi bir ifade ile anlatmış ve bu anlattıklarının, sadece tasavvufta belirli bir merhale almış olanlar tarafından anlaşılabilceğini söylemiştir. Bundan dolayı eserin hitâb ettiği kesim sınırlı kalmış ve konular muğlak bir hal almıştır.

Bizim karşılaştığımız en büyük sorun, şairin yazdıklarını anlamak oldu. Elbetteki eserde açık ifadeler ve temsili kolay olan hikayeler de vardı. Fakat bir okuyuşta anlaşılması zor olan, tekrar tekrar okunması gereken bölümler de az değildi. İfadelerde de karışıklık vardı. Bunları tek tek yazarak cümlelerin anlamını bozmadan eserin özetini çıkardık.

Bu çalışmamızı; Nakşi Ali Akkirmani'nin hayatı edebi şahsiyeti, mahlası, eserin tanıtımı, eserde geçen tasavvufi terimler, arkaik kelimeler, vecize mahiyetindeki beyitler, nusha tanıtımı, geniş bir özet ve transkripsiyonlu metinden oluşturduk.

Bu tip eserler incelenir ve toplu bir neticeye varılırsa tasavvufu uğraşan kişilerde meydana gelen hallerin esrârı çözülebilir. Bu çalışmamda bilgilerine başvurduğum Doç.Dr. Ahmet KIRKKILIÇ'a, Yrd.Doç.Dr. Turgut KARABEY'e ve her zaman yakın ilgi ve desteğini gördüğüm Hocam Yrd.Doç.Dr. Cevat YERDELEN'e teşekkürü zevkli bir borç bilirim.

Temmuz 1996

KISALTMALAR

H.	: Hasan Hüsnü Paşa Nüshası
Z.	: Zühdü Bey Nüshası
C.	: Cilt
S.A.V.	: Sallallahu Aleyhi Vesellem
Hz.	: Hazret-i
Cev.	: Çeviren
Ktp.	: Kütüphane
A.g.e.	: Adı geçen eser
Söz.	: Sözlüğü
Ans.	: Ansiklopedik
B.C.	: Baltacı Cahit

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء		ش	Ş,ş
ا	A,a;E,e	ص	Ş,ş
آ	Ā,ā	ض	Ž,z;D,đ
ب	B,b	ط	Ṭ,ṭ
پ	P,p	ظ	Ẓ,ẓ
ت	T,t	ع	
ث	Ṣ,ṣ	غ	G̣,g̣
ج	C,c	ف	F,f
چ	Ç,ç	ق	Ḳ,ḳ
ح	Ḥ,ḥ	ك	G,g;K,k;ñ
خ	Ḥ,ḥ	ل	L,l
د	D,d	م	M,m
ذ	Ẓ,ẓ	ن	N,n
ر	R,r	و	V,v;O,ö;Ö,ö;ö;
ز	Z,z		U,ū:Ü,ü
ژ	j	ه	H,h
س	S,s	ي	Y,y;I,i;İ,î

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ.....	III
KISALTMALAR.....	V
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	VI
1. Nakşî Ali AKKİRMÂNÎ.....	1
1.1. Hayatı.....	1
1.2. Edebi Şahsiyeti.....	1
1.3. Mahlası.....	3
2. Aynu'l Hayat.....	4
2.1. Konusu.....	4
2.1.1. Mücâhede Yolu.....	5
2.1.2. Keşif Kuvveti.....	5
2.1.3. Çeşit Çeşit Kerâmetlerle Alemde ve Kâinata Tasarruf.....	5
2.1.4. Şatahat.....	6
2.2. Eserin Bulabildiğimiz Nüshaları.....	7
2.2.1. Hacı Mahmud Efen. Nüshası I.....	7
2.2.2. Hacı Mahmud Efen Nüshası 2.....	7
2.2.3. Hasan Hüsnü Paşa (H) Nüshası.....	7
2.2.4. Mihrişah Nüshası.....	8
2.2.5. Zühdu Bey (Z) Nüshası.....	8
2.2.6. Seyfeddin Özege (S) Nüshası.....	9
2.3. Eserde Geçen Tasavvufî Terimler.....	10
2.3.1. Akl-ı Kül.....	10
2.3.2. Alem-i Kübra.....	10
2.3.3. Alem-i Mana.....	11
2.3.4. Alem-i Sufli.....	11
2.3.5. Anka.....	11
2.3.6. Ayne'l Yakın.....	11
2.3.7. beka.....	12
2.3.8. Bezm.....	12
2.3.9. Daru'l Eman.....	12
2.3.10. Dem.....	12
2.3.11. Ene'l Hak.....	12
2.3.12. Fenâ.....	13

2.3.13. Elest.....	13
2.3.14. Ezel.....	13
2.3.15. Gülzār.....	13
2.3.16. Hakka'l Yakın.....	14
2.3.17. Hāl.....	14
2.3.18. Haqıkat.....	14
2.3.19. Havf.....	14
2.3.20. Hulūī.....	15
2.3.21. İki Kere Doğmak.....	15
2.3.22. İlm-i ledūn.....	15
2.3.23. Kābe.....	15
2.3.24. Kabe Kavseyn.....	15
2.3.25. Kāl.....	16
2.3.26. Kālu-Belā.....	16
2.3.27. Kerāmet.....	16
2.3.28. Kesret.....	16
2.3.29. Kurb.....	17
2.3.30. Kūn.....	17
2.3.31. la-illa.....	17
2.3.32. la mekān.....	17
2.3.33. Lenterāni.....	18
2.3.34. Makam.....	18
2.3.35. Masiva.....	18
2.3.36. Mirat.....	18
2.3.37. Nübüvvet.....	18
2.3.38. Recā.....	19
2.3.39. Rūyet.....	19
2.3.40. Sabak.....	19
2.3.41. Simurg.....	19
2.3.42. Sülūk-i İntiha.....	19
2.3.43. Şehr.....	20
2.3.44. Şerbet.....	20
2.3.45. Tecelli.....	20
2.3.46. Tevekkül.....	20
2.3.47. Velāyet.....	20
2.3.48. Zuhur.....	21
2.3.49. Zünnār.....	21

3. Eserde vecize mahiyetindeki sözlerin geçtiği beyitler	21
4. Eserde geçen arkaik kelimeler	23
5. Ayet ve Hadis İktibasları.....	28
6. ESERİN GENİŞ ÖZETİ.....	32
6.1. Aynü'l-Hayât'ın İkinci Fası.....	32
6.1.1. İnsanın Kemalini Bildirir	32
6.1.2. Bitkiden ve Ata bilenden Ana Rahmine Gelip Zuhur Etmıştır	33
6.2. Yoklukta Varlık Ne Demektir	33
6.2.1. Anı Bildiren Mahaldir.....	33
6.2.2. Marifet ve Hakikat Ahvallerini Bildirir	34
6.2.3. Der-Beyân-ı Kurbiyyet ki Hakikatın Faslını Bildirir.....	34
6.2.4. Der-Beyân-ı Şehr-i A'zam Diye Zıkr Olunan Ma'rifet-i Kübrâdır	34
6.2.5. Kendi Halimin Bu Aleme Ne Yüzden Zuhur Ettiğini Bildirir	35
6.2.6. İkinci Sırrı Şimdi Söyleyeyim Dinle.....	35
6.3. İkinci Fasıldır ki Ol Merd-i Yegâne Rast Geldiği Mahaldır	36
6.3.1. Der-Beyan-ı Üçüncü Meh-Ruhlara Uğradığı Yerdir	36
6.4. Der-beyan-ı İntihadır Kim dördüncü Fâsıl Ki Kendi Aynasında Kendi Kendini Görmüştür.....	37
6.5. Der-beyan-ı şeyh ki Nigârı ve âşık olan mürdeyi Karıyla irbşad eylemiştir	37
6.5.1. Şimdi o merdin halini dinle.....	37
6.5.2. Bu Anın Beyanıdır ki Şeyh Üçünü Dahi Velâyetle Kendine Döndürmüştür	38
6.6. Bu Anı Beyan Eyler Kim Şeyh Yüzünden Padişah Ab-ı Hayatı Bulmuştur	38
6.7. Der-Beyan-ı Şâhinki Ne yüzden Dest-i Padişah'tan Bu Aleme Geldiğidir	39
6.8. Der-Beyan-ı Zîr-u Zemin ki Ne Yüzden Sûluk Olunmuştur Onu Bildirir	39
6.8.1. Bu Anı Beyan Eder Ki Zeminden Sonra Öküz ve Balık Yüzünden Görülmüştür.....	40
6.8.2. Üçüncülere Vakıflar demişlerdir İlahilerdir.....	41
6.9. Der-Beyan-ı Çarh-ı Devran Ruyet-i Kavm Esfel-i Maḥal Cehennem ve Karun.....	41

6.10. Der-beyan-ı Ten ve Nefs Akıl Göñül ve Cân Ki Bunların Sülûkün Ne Yolla İstedîğın Bildirir.....	42
6.10.1. Zira, Sûrete Mekâna Muhtaçtır. Terk-i Mekan Ettiğidir.....	42
6.10.2. Nefsin Hazzı, Yiyip İçmek ve Hoş Geçmek Bu İmiş	42
6.10.3. Aklın İşi Nefsile Olmakmış Nefs Kande İse ‘Akıl Dahi Anda İmiş.....	43
6.10.4. Gönlün Dağı İşi Akıl ve Nefis ile İmiş.....	43
6.10.5. Canım İşi Dağı Kendini Bilmekmiş.....	43
6.12. Der-Beyan-ı Altıncı Ser-rişte-i Maşûdur Maşam-ı Acz Tılsım-ı İfadur Ya Fet.....	43
6.13. Bu Mağal Anı Beyan Eyler Kim Ol Gizli Defineyi Feth Edip Ezel İle Ebed Arasında Rûh ile Nefsin Muamelesi Olup Sulûk Etmiştir.....	44
6.14. Der-Beyan-ı Faslı Üçüncü Ru’yet-ı Elest ve Nikâh-ı Ma‘nevi.....	44
6.15. Bu Ol Mağaldır Kim Ol Niğâr-ı Nazenin Mahbub Şuretin de Giderken Bir Dün İçre Yolum Almışdır ki Aşıkların Halidir Üçüncüdür Zikr Olsun	45
6.16. Bu Beyan Üçüncünün Neticesin Bildirir Kim Ehl-i Cehennemdirler	46
6.17. Bu Mağal Anı Beyan Ederkim Kendi Velâyetimde ‘Alem-i M‘anide İbtida Görülmüştür	47
6.17.1. Bu Mağal Onu Beyan Eder Kim Kendi Şehrimde Ruyetin İkincisidir.....	47
6.17.2. Bu Fasıl Anı Beyan Eyler Kim İbditadının Üçüncü Rüyiten Beyan Eyler Kendi Şehrinde.....	48
6.17.3. Faslı Bu Mahal İbtida Ruyetin Dördüncüsüdür Kim Zikr Olundu.....	49
6.17.4. Şimde Sonunu Dinle.....	49
6.18. Bu Mağal Zâhir İlimle Batın İlmi Açıklar.....	50
6.19. Korku Erkek, İstek Dişi Olup İmanın Doğduğu Mahaldır.....	50
6.20. Bu Mahallin Neticesi Üç Gruûhun Hallerini Beyan Eder.....	51
6.21. Cehennem Ehlinin Halini İki Yüzden Bildirir.....	51
6.22. Bu Anı Beyan Eder Kim İki Kâfir İslâm'a Gelmişdir.....	51
6.23. Bu Mahal Ol İkiniñ Neticesin Beyan Eder Kim Onun Biri Gelmemiş Biri Gelmiş.....	52

6.24. Bu Maḥal Ol Birine Gelip Haber Verip bu Yüzden İrşād Olduğun Beyan Eder.....	52
6.25. Bu Anı Beyan Eder Kim İki Yol Vardır Biri Kuldan Hakka Gider Biri Hakdan Kula Gelir.....	53
6.26. Bu Anı Beyan Eyler Kim İki Şehrin Halkı Biri İnler, Biri Güler ve Şakku'l Kamer Olduğudur.....	53
6.27. Bu Maḥal Anı Beyan Eyler Kim İnsân-ı Kâmil Üç Nesneye Teşbih Edüp Kemâlin Söyler.....	54
6.28. Bu Maḥal Varlık ve Yokluk Ne Demektir İki Yüzden Anı Bildirir.....	55
6.29. Bu Anı Beyan Eder Kim Safvet Ne Vechile Etmiştir Akl-ı Evvel ve Sâni Nedir.....	56
6.30. Bu Anı Beyan Eyler Kim Ruhun Cisme Gelmesi, Ne Yüzdendir.....	56
6.31. Bu Anı Beyan Eder Kim Ruḥdan Sonra Peri Şeklinde Terbiye Etmişti İkincide.....	56
6.32. Bu Anı Beyan Eyler Ki Bu Maḥalda Tufan Zuhur Etmiştir Üçüncü Bab'dır.....	57
METİN	58
SONUÇ	425
KAYNAKÇA	426
ÖZGEÇMİŞ	427

1. Nakşi Ali AKKİRMÂNİ

1.1. Hayatı

Nakşi Ali Akkirmanî'nin hayatı hakkında sadece birkaç kaynaktan bilgi bulabildik. Fakat bu bilgiler de birbirlerinin aynısı olduğu için Nakşi'nin hayatı ile ilgili farklı ve derin bir fikir elde edemedik.

Doğum tarihi belli olmayan Nakşi'nin asıl adı Ali'dir. Akkirmanlı lakabına rağmen Divrik'te doğmuştur. İstanbul'da Koca Mustafa Paşa semtinde tekkesi bulunan Sümbülî şeyhi Ramazan Efendi'nin halifesidir¹. Şeyh'i Ramazan Efendi tarafından. Kırım'dan Özi'ye hicret eden Murat Kırımı'nın makamına geçmek için Akkirman'a gönderilerek Sultan Beyazıd-ı Veli'nin bina eylediği Tekke'nin şeyhliğini yapmıştır².

Hicri 1065 tarihinde burada vefat eden Nakşi'nin ölüm tarihi için "Tārāc-ı Nakşi" terkibi düştürülmüştür³ bu terkeb ebced hesabına göre H. 1065 yılı olmasına rağmen osmanlı müelliflerinde yalnızlıkla H. 1062 tarihi gösterilmiştir. İbrahim Aslanoglu "Divriği Şairleri" Vasfı Mahir Kocatürk'de "Tekke Şiiri Antolojisi" adlı eserlerin de aynı hatayı tekrarlamışlardır.

Sünni ve samimi bir tasavvuf şeyhi olan Nakşi'nin Dördüncü Murad'ın İran seferine katıldığı söylenir⁴. Nakşi'nin "Aynu'l Hayat" adlı eserinden başka "Manzume-i gavriyye" "Vakıat" ve "Biatname" gibi eserleri vardır. Tasavvuf ve hikmet dolu divanı 1886 yılında basılmasına rağmen bu divan yalnızlıkla şeyh Nakşibendiye mal edilmiştir. "Divan-ı Şāh-ı Nakşibend" ismiyle basılan bu divan basılmayan nushalara göre de eksiktir⁵.

Moralizade Mustafa Lütfi (O. 1892) tarafından yazılarak Bursa'da basılan bir menakıbnâme Nakşi'ye aittir⁶

1.2. Edebi Şahsiyeti

Nakşi Ali Akkirmāni tarikat şeyhliği yaptığı için kendinde devamlı sorumluluk hissetmiş ve bunu eserlerine aksettirmiştir. Şiir dünyasını, tasavvuf üzerine kurmuştur. bu yüzden sanat yapma gayesi gütmemiştir. Eserlerinde didaktik bir tavır takınmış dili sade olarak kullanmıştır. İfadeleri samimi ve pürüzsüzdür.

¹Büyük Türk Klasikleri cilt 6 shf. 38.

²Safayî Tezkiresi Süleymaniye Kütp. Es'ad Efendi 2594.

³Mehmet Tahir Efendi Osm. Müellifleri Cilt II shf. 161.

⁴Dergah Türk Dili ve Edb. Ansk. Sah. 505.

⁵Osmanlı Müellifleri cilt II shf. 161.

⁶Dergah Türk Dili ve Edb. Ans. shf. 505.

Rıza tevfik Tekke Şarileri hakkında yazdığı bir makelesinde⁷ Nakşi'nin:

Eyā sen sanma kim senden bu güftārī dehān söyler
Veya terkīb olan unsur yahud lahm-ı zebān söyler

Seni ol sana bildirmek murādın kasd idip mevlā
Ānasırdan giyüp bir don yüzünden tercemān söyler.

Yaratdı cümle eşyāyı özün pinhān idüp anda
Göründi nice bin yüzden velī kendi nihān söyler

Hayāl-ı Zıl yeter ibret görünen hayme-i tende
Degildür nutk iden süret derūnunda duran söyler

Şolar kim bilmedi nefsin "aref"den almamış dersin
Degildür Hakk'a ārifler özün bilmez yalan söyler
"Sakahum rabbuhūm" hamrın içen āşıklar ey Nakşi
İrer m^caşukuna anlar mekāndan la-mekān söyler".

gazelini verip şerh ederken:

"Felsefe Tarihi tetebbuatı için pek kıymetli ve mühim vesikadan madut olan bu manzumenin her noktasını size-muhtesren olsun -şerh etmeliyim- sokrat bu manzumeyi görseydi tahsin ederdi çünkü bütün kendi muhazarasının ruhunu arz etmektedir..."⁸ der.

Daha sonraları Musullu Ama Hafız Osman tarafından ilāhi olarak bestlenecek bu gael için Rıza tevfik görüşlerini şöyle sürdürmektedir.

"Nakşi'nin bu gazeli kadar tam bir m^cana, m^cana değil bir akidey-i mezhebiye temsil eden bir şiir olamaz"⁹. der ve bu gazeli tasavvufi açıdan tahlil ederek, Nakşi, sokrates ve 19. yy'da yaşamış ingiliz şairi Arnbuthnot arasında ünacsebet kurmaya çalışır. Bu münasebette faklı yüzyıllarda yaşamalarına rağmen Rıza Tevfik, Nakşi'nin Tassavvufi, sokrat ve Arnbuthnot'un spritualist bir felsefeye

⁷İki Mühim Vesika-ı Felsefiye, Payām-ı Edeb nr 61 Teşri Sani 1355 Kanuni Evvel-Atatürk Üniv. Kütüp. Seyfettin Özege Kitaplığı 906.

⁸A.g.e.

⁹A.g.e.

sahip olmalarına rağmen aynı şeyleri söylediklerini, Nakşi'nin vahdet-i vücud anlayışı ile diğer şairlerin panteist görüşlerinin bir noktada birleştiğini vurgular."

Şiirlerinde Yunus Emre'nin tesiri açıkça görülen Nakşi bu eserinde'de Yunus Emre'yi anmıştır.

Şair Yunus Emre'nin hem dilinden hem de Tasavvuf anlayışından etkilenmiştir. Bu eserde de şu beyitlerle Yunus Emre'yi anmıştır.

Kim dimişdür Yunus emre bu sazi
Görmedi bil bunu ummanuñ gazi

Bu mudur maksûdu Yunus ey peri
Yok mı bir soz dahı bundan ileri

(3920)

Nakşi'nin birkaç şiiri halkın dilinde dolaşmasına rağmen şiir dilini kurmakta Yunus Emre kadar başarılı olmadığı için silinip gitmiştir. Nakşi'nin bu eseri dört bin beyit olmasından dolayı bir çok tekrara düşmüştür.

1.3. Mahlası

Şairimizin Nakşibendi tarikatına mensub olması vesilesiyle Nakşi mahlasını almıştır. bunun yanında uzun süre Akirman'da kalmasından dolayı Akkirmani namını Nakşi ile birlikte kullanmıştır. Eserde Nakşi mahlası çok geçmesine rağmen Akkirman lakabı bir kere geçmektedir.

"Meger bunlar yedinci yılda ey cān
Bulara miskin ola "Akkirman" (1279)

"Odur kim sergüzeştüm her ne kim var
Bu yüzden iylemişdür Nakşi izhâr"

"Anunçün iyledüm kat^cı kelāmı
Dilersin Nakşi'den diñle temāmı"

Ko dursun Nakşi bunlar bu arada,
İrince ta mahal üzre murāda

2. Aynu'l Hayat

2.1. Konusu:

Aynu'l hayat dini tasavvufi bir mesnevidir. Tasavvufi bir eser olması nedeniyle klasik mesnevilerdeki düzenleniş biçimi bu eserde yoktur. Tevhit, münacat, Na't mirâc gibi bölümler eserin muhtelif yerlerinde geçmektedir. Şair sebeb-i telif bölümü oluşturmamasına rağmen eserden hareketle gayesinin cihanı şerh etmek olduğunu, insanların bir kâmil şeyh bulmalarını sağlamak için eserini yazdığını anlıyoruz. Yine şair okuyucuya seslenerek bu eseri okumalarını, dünyaya geliş sebeplerini öğrenmelerini kitaptaki rahmet çeşmesinden içmelerini söylüyor. İnsanlara nasihat vermeyi amaçlayan şair daha sonra okuyucunun ibadet etmesini, beş vakit namazını kılmasını, doğru yoldan şaşmamasını bildiriyor.

Aynu'l Hayat divan şiiri tarihinde türüne ve uslubuna pek raslayamayacağımız bir eserdir. Eser menakıpnâme özelliği taşımasına rağmen şair bu tür eserlerin adabına uygun olmayarak kendi kerâmetini yine kendisi anlatmış. Bu yüzden ben merkezli (yaptım, ettim) bir anlatım çerçevesinde çok karışık ifadeler kullanarak kerametini gizlemeye çalışmıştır. Hatta:

Neyleyem kim ger açarsam faş olur

Hażm olunmaz adımız kallaş olur

(1946)

diyerek bildiklerini, bilinmeyen bir uslubla anlatmıştır.

Durum böyle olunca okuyucuyla şair arasındaki bağlar kopmuş, şair bu karmaşık ifadeler arasında kendini tanımsızlaştırmıştır.

Alem-i kübrâdur adem ey yara

Yer-ü gökde her ne var anda ara

beyitindeki anlayışla bütün yönünü insanın iç yüzüne çevirmiş, dış alemdeki olayları, Peygamber, mucizilerini hikaye şekline sokarak tasavvufi bir mana vermiştir. Sonunda da okuyucuya seslenerek "bu olayları kendi içinde" ara demiştir.

Şair, eserinde devamlı tarikatı ehlinden olmayı savunmuşsa da şeriatı ön planda tutmuştur.

Şeria't putesinde nefsi kal it
Bilüb kendin özini ehl-i hâl it

demoştir.

Eserin konusunu daha çok onüç ve on dördüncü yüzyıllarının tasavvufi konularını içermektedir. bu yüzyıllarda tasavvuf; mücâhede yolu, keşif kuvveti, çeşit çeşit kerâmetlerle alemde ve kainatta tasarruf, şatahat" başlıkları altında kendini göstermiştir.

2.1.1. Mücâhede Yolu:

Bu yolda salik nefisini daima hesap ve murakebe altında tutarak elde ettiği zevkleri başka bir makama yükseltmek için uğraşır. Müridde sevinç ve hüzn gibi haller oluşur Mürid "Bir makamdan başka bir makama geçince tevhid ve irfân makamına varır ki ona ancak olgun zevk sahipleri erişebilir"¹⁰. Kuşeyri "otuz sene mücâhede ile meşgul oldum" der¹¹

Eseri incelediğimizde aynı sancıları şairimizin de çektiğini görürüz. Şair, bir makamdan bir makama geçerken, gülen toplumla gülmeyi, ağlayan toplumla ağlamayı tercih eder. Makamlar geçer.

2.1.2 Keşif Kuvveti:

Görünen görünmeyen her varlığın hakikatı, varlıkların oluşumundaki tertiptir. Keşif kuvveti, mücâhede, halvet ve zikir neticesinde hasıl olur. Buna ulaşan salik his dünyasıyla kimsenin göremeyeceği alemlere aşına olur "yani kul zâhir hissinden dönerek kendini batın hissine verecek olursa, ruhu, gövdesine bağlı olan nefesine üstün gelir ve o zaman Allah'ın ihsan edeceği bilgilere ve ledünni ilimlere agâh olur"¹².

Bu eserde de Nakşi "edün ilmine" ulaşmak için çalışmaktadır. Bu yolda olan kişilerin hallerini çeşitli remizli ifadelerle anlatmakta, insanın iç dünyasına inmeye uğraşmaktadır.

2.1.3. Çeşit Çeşit Kerâmetlerle Alemde ve Kâinata Tasarruf.

Hak ile hak olma mertebesine, his perdelerini yırtarak ruhunu herşeye galip getiren salikler erişebilir ve böylece herşeyi nefesine râm eder.

¹⁰Doğrul Ömer Rıza İskam. Gelş. Tasv. shf. 99.

¹¹Keşeyri Risalesi Terc. Süleyman Uludağ, İst. 1978, shf. 1180.

¹²A.g.e. shf. 99.

Bu eserde de Nakşi aynı amaçtır. Şair önce başka şeyhlerin hallerini anlatır, daha sonra kendin de de bu hallerin olduğunu söyler.

2.1.4. Şatahat:

Daha sonraları edebiyatımızda şathiyye adı altında gelişip nazım türü olacak bu kavram; dış yüzü acayıp, abuk sabuk gibi söylenen sözler ki bunlara tasavvufçularda da rastanır. Bunları anlamak güç olduğu için bazı kimseler bunları tevil eder bazıları inkâr ile karşılar"¹³ medrese ehli "Şatahatla uğraşanları kafirlikle suçlar"¹⁴. Beyazıd Bestâmi'nin "Cübbemin Altındaki Allah'tan başkası değildir" sözü de butürdendir.

İste Nakşi'nin eserinin esas amacı da bu olsa gerek, şair baştan sona kadar bu tip ifâdeler kullanmış, bir olayı, bir hadisi, kendi başlığı altında fakat farklı bir amaçla anlatmıştır.

Peygamberimiz'in (S.A.V) Ay'ı ikiye bölmesi olayını, Nuh Aleyhisselâm'ın kıssasını, Ab-ı Hayat'ın bulunması hikayesini vs. de bu amaçla kullanmıştır.

Ali Rıza Doğrul onüç ve ondördüncü yüzyıl tasavvufunu bu başlıklar altında açıkladıktan sonra şöyle devam eder.

"Mutasavvıflar bu konuları anlatmak için yine zevki bir yol ve remzi bir uslub tutmuşlardır. Bunu anlamak, bu yola girmeyen kimselerin kârı değildir. Çünkü bu yolda burhan ve delil hiçbir işe yaramıyor ve bu yola girenlerin uğradıkları haller, bir taraftan akla baş eğmeyen vicdaniyet kabilinden olduğu gibi diğer taraftan kendileri, müşahede ettikleri hakikatleri, yahut tecellileri, mübhem sözlerle ve kanalık ifadelerle anlatmakta ve bu çeşit sözlerle bu hallerin zahirine uymayan halleri ifade etmektedir. Maktul şühreverdî'nin, Muhyiddin bin Arabî'nin eserleri, Ömer bin el-fârid'in divanı bunların zevk deryalarına dalmış olduklarını ve bunu anlatmak için ne kadar kapalı söz söylemek mümkünse o kadar kapalı davrandıklarını göstermektedir. Bu çeşit eserleri ve şiirleri şerhedenler de aynı şekilde hareket etmişler, hatta müelliflerden daha ileri gitmişlerdir"¹⁵.

Ömer Rıza Doğrul'un ifade ettiği bu düşünceler Nakşi'nin eserinde tamamen kendini göstermiştir.

Aynu'l Hayatın bu kapalılığına rağmen insanın çok iyi muhakeme yaparak sezebileceği hikayeler de vardır. Gerçi şair bu anlattıklarına hikâye adını vermeyip

¹³A.g.e. shf. 99.

¹⁴Pala İskender. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü Akçaç. 1989.

¹⁵A.g.e. shf. 100.

"remz" ismini takmıştır. Fakat bunlar küçük hikâyeyi andırdığı için biz hikaye dedik. Fakat bu hikâyeleri açıklamaktan ziyade çok geniş özetini vermeyi uygun bulduk.

2.2. Eserin Bulabildiğimiz Nüshaları

2.2.1. Hacı Mahmud Efen. Nüshası I

Aynu'l Hayat: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3537

226 x 146 (145x92) mm. 100 yk. 21 st. Talik, aharlı fligranlı, su yollu krem renkli, sırtı ve kenarları meşin kapakları ebru kağıt kaplı

Başı:

Eya gel gör bugün aynu'l hayâtı

Ne yüzden şerh ider bu kâinatı

Sonu:

Kim tamam oldu bu nazmum ey humā

Okı anı Nakşi'i dilden koma

2.2.2. Hacı Mahmud Efen Nüshası 2

Aynu'l Hayat: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3538

205 145 (153x97)mm. 108 yk. 17 st. nesih aharlı fligranlı, sarımtrak, başlıklar tezhibli, sahifeler cetvelli, sırtı meşin, kapakları ebru, kağıt kaplı okunaklı nüshadır.

Başı:

Eya gel gör bugün aynu'l hayatı

Ne yüzden şerh ider bu kâinatı

Sonu:

Kim tamam oldu bu nazmum eyhumā

Okı anı Nakşi'i dilden koma

2.2.3. Hasan Hüsnü Paşa (H) Nüshası:

Aynu'l Hayat (Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa olu..)

205 x 145 (155x95) mm. 91 yaprak 23 satır. Aharlı, su yollu filigranlı, krem renkli, başlıklar ve sahife cetvelleri tezhipli vişne çürüğü meşin ciltli. Müellifi Nakşibendi Hüseyin bin İbrahim Hadimi H. 1105.

Başı:

Eşa gel gör bugün aynu'l hayatı

Ne yüzden şerh ider bu kainâtı

Sonu:

Kim tamâm oldu bu nazmum ey humâ

Okı anı Nakş'i dilden koma

2.2.4. Mihrişah Nüshası

Aynu'l Hayat (Süleymaniye Kütüphanesi Mihri Şah 250)

210 x 140 (160x85) eser içinde bulunduğu mecmuanın 1b-98b yapraklarında yirmi bir satırdır. Nesih aharlı, filigranlı, su yollu krem renkli sayfeleri cetvellidir. Sırtı bez. kenarları meşin, kapakları ebru, kağıt kaplı

Başı:

Eya gel gör bugün aynu'l hayatı

Ne yüzden şerh ider bu kainâtı

Sonu:

Kim tamam oldu bu nazmum ey hümâ

Okı anı Nakş'i'i dilden koma

2.2.5. Zühdu Bey (Z) Nüshası:

Aynu'l Hayat (Süleymaniye Kütüphanesi Zühdu Bey 224)

199 x 136 (150x75)m. 99 yk. 21 satır. Nesih 1142 H. Nasuh b. Salih İzmirli. Aharlı su yollu, filigranlı, krem renk sırtı ve kenarları meşin kapakları ebru kağıt kaplı.

Baş:

Eya gel gör bugün aynu'l hayatı

Ne yüzden şerh ider bu kainatı

Sonu:

Kim tamam oldu bu nazmum ey hūma

Okı anı Nakşî'i dilden koma

Seyfeddin ÖZEĞE (S) Nushası:

Esas aldığımız bu nüsha Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Seyfeddin Özege bölümü Agah Sırrı Levend yazmaları arasındaydı. Yazılış tarihi belli olmasına rağmen elimizdeki üç nüsha içinde en sağlıklı olanı bu nushaydı. Elimizde H. 1105 m. 1693 tarihli Hasan Hüsnü Paşa Nüşhası, ve H. 1142 Miladi 1729 tarihli Zühdu Bey nüshaları vardı fakat beyit olarak en fazla hacme, Seyfeddin Özege nüshası sahipti. Üstelik daha eski tarihe sahip olan Hasan Hüsnü Paşa Nüşhasında şairin yapmayacağı büyük vezin hataları vardı. Bunun yanında Seyfettin Özege Nüşhasını, Müstevviki nüshadan hareketle yazdığı şüphesi bizde uyanmıştı. Çünkü bazı beyitlerde bir kelimenin üstünde vezne uygun ikinci bir kelime vardı. Bu ikinci kelime diğer nüshalarla uygunluk gösteriyordu.

Gel ey salık bu nazmum iyle izlen

Ne kim nazm iylerüm anı kem-a an (1266)

(nazm, remz)

İkilikten kurtarub ola hulaş

Diye baña okın atdın yayı yas (3083)

(atdın, atsen)

İlk başlarda Zühdu Bey nüshası ile esas aldığımız seyfeddin Özege nüshası biraz farklılık göstermeleri ne rağmen bu farklılık sonraları azalmaktadır. Hasan Hüsnü Paşa nüshası ise baştan sona kadar farklılık göstermektedir.

2.2.6. Seyfeddin Özege (S) Nüşhası

Aynu'l Hayat Atatürk Ün. Kütüphanesi Seyfeddin Özege bölümü Agāh Sırrı Levend bağış kitapları.

Nakşi Ali Akkirmani (1065 H.)

202 x 143 (155x90 mm) 17 st. 2stn' içinde bulunduğu mecmu'anın 105a 227b varakları arasındır. Yazı çeşidin esalik, deri cild, metin kenarları çerçevesi başlıklar kırmızıdır. Yazarın aynı mecmua içinde "manzume-i gavriyye diye bir mesnevisi ve divanı mevcuttur.

Başı

Eya gelgör bugün aynu'l hayâtı

Ne yüzden şerh ider gör Kā'inâtı

Sonu

Kim tamam oldu bu nazmum ey hūma

Okı anı Nakşi'i dilden koma

2.3. Eserde Geçen Tasavvufi Terimler

2.3.1. Akl-ı Kül

(Küllî ilâhî akıl) Akl-ı evvelden sonra gelen bir mertebedir. Levh kubbesindeki adil ölçü ve doğru kıstastır. Akıldır, yani nurlu bir müdrike olup akl-ı evvele tevdi edilen bilgilerin suretleri onunla zuhur eder. Akl-ı küllî akl-ı evvelin mezharıdır. Âdem küllî aklın, Havva küllî nefsin sûretidir¹⁶.

Budur şāhum mukaddem halk olan bu

Ki akl-ı küldür bu ey güzel hu (20b)

Beşer akli bu nazmum itmez idrak

Gerekdür bu arada 'akl-ı levlak (400)

2.3.2. Alem-i Kübra

Alem-i kübra kainat, alem-i ekber. Mutasavvuflara göre alem ikiye ayrılır Alem-kübra veya alem-i ekber, alem-i asgar veya alem-i suğra, zâhirde alem-i ekber kâinat, alem-i asgar da insandır. Hakikatta ise insan bütün alemlerin özüdür.

Alem-i kübrâdur 'adem ey yara

Yer-ü gökde her ne var anda arz (29b)

¹⁶Uludağ Süleyman Tasavvufi Terimler Sözlüğü s 41-36 Marifet Yayınları 1991.

2.3.3. Alem-i mana:

Misāl ve ruhaniler ālemi¹⁷.

Alem-i m^canide bir gūn o dilir
Bana ider gel berū ey nerre-şir (42a)

2.3.4. Alem-i Sufli:

Felekler, unsurlar, maddi şeyler alemi

Qalursın  alem-i suflide ey yar
Gider  ulviyyetin k arı olur z ar(31a)¹⁸

2.3.5. Anka:

 nsan-ı k amil, kutup¹⁹

Nedür simurg ile an a nedür ol
Ki k f içre gelür h  dan ana yol(22e)

2.3.6. Ayne'l yak n:

M    hede ve keşif yolu ileh s l olan ilim.

Göre ayne'l yak n h    'l yak n ol
Bile ta kim budur esr r olan yol(40b)

Basiret Gaflete d  şmeden ve duygulara kapılmadan ileriye ve gerçekleri isabetli olarak görme yeteneği.Kudsiyet nuru ile aydınlanmış kalbin bir gücü olup o sayeden nesnelerin hakikatı ve i  yüzü g r l r²⁰.

Bilür ehl-i ba iret anı sözden
Ge  rd kde kel mın cümle gözden(33b)

¹⁷Kırkılı  Ahmed Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf Tima  1996 shf 216.

¹⁸A.g.e. shf.

¹⁹Baltacı Cahit. Tasavvuf lugatı shf 26.

²⁰Uluda  Süleyman a.g.e. 1991.s. 85.

2.3.7. beka:

Fena ikalıcı ve geçici olma, kötü huyların davranışların yok olması fenā, yerlerini güzel huyların ve iyi davranışların alması bekadır²¹.

Bekka bulmuş fenādan sonra cānı
Ölümünden ön bulup ol bi-nişānı (6-b)

2.3.8. Bezm:

Meclis, muhabbet ve sohbet toplantısı²².

Gel imdi dinle şāhum sen bu bezmi
Ne yüzden eyledüm ben bunda ʿazmi (16b)

2.3.9. Daru'l eman:

Emin olunan yer, imanı bulmuş

İrişmiş ol kişi daru'l emāna
Saadet bulub ol dalmış imāna (6-b)

2.3.10. Dem:

Nefes Hakk'ın feyzi²³.

İdüb bir mürei dem ursa ihya
Anuñçün rām olubdur aña dünya (6-b)

2.3.11. Ene'l Hak:

Mansur'un söylediği "ben hakkım" anlamına gelen söz. Vahdet-i vücud anlayışına göre ben Hakkım demek varlık değil, yokluktur²⁴

²¹A.g.e. shf. 91.

²²A.g.e. shf. 96.

²³Kırkkılıç Ahmet a.g.e. shf 211.

²⁴Baltacı Cahit a.g.e. shf. 58.

İşit sen zerreden nutk-ı enel Hâk
Olurdu zât-ı pâkin ferd,i mutlak (70b)

2.3.12. Fenâ:

Kulun hayvani ve nefsâni arzularından uzaklaşması ve sufli isteklerinin yok olması²⁵.

Seni red itdiler mülk-i fenâya
Ki d^cavet idesin halkı bekâya(17b)

2.3.13. Elest:

Allah'ın insanları yarattığı ve "elestu bi rabbiküm" ben sizin rabbiniz değil miyim? Diye buyurduğu zaman²⁶.

Ne kim aldıñ elest den kârñ oldur
Bu oda cümleden bazârın oldur(18b)

2.3.14. Ezel:

Allah'ın başlangıcının olmaması²⁷.

Ezelden al haber fehm eyle kendiñ
Nedür gör bu ebed kim oldı pendin(25a)

2.3.15. Gülzâr:

Açıklık ve kalp safası, gönül açılması²⁸.

Nedür bülbül nedür ya gül nedür bu
Nedür gülzâr içinde bûy-ı dil-cü(27b)

²⁵A.g.e. shf. 58.

²⁶A.g.e. shf. 58.

²⁷Uludağ Süleyman a.g.e. sf 169.

²⁸Kırkkılıç Ahmet a.g.e. shf. 223.

2.3.16. Hakka'l Yakın:

Kulun hak'ta fenâsı ve Hak ile İlmen, şuhûden ve kâlen bekâsı Ahâdiyyet makamında, Hakk'ı müşâhede²⁹.

Göre ayna'l yakîn hakka'l yakın ol

Bile ta kim budur esrâr olan yol(33b)

2.3.17. Hâl:

Tasennusuz ve kesibsiz kalbe gelen mana, cezbe, baygınlık neşe, hüzn. Makam, çalışılarak kazanıldığı halde hâl, vehbidir. Onun için hal sahibi, halinde devamlı değildir³⁰.

Mükemmel ol irüb sırrı kemâle

Gider kâli iriş hâl içre hâle(34a)

2.3.18. Hakikat:

Tasavvuf ıstılahında dörde ayrılan mertebeden üçüncüsüdür. Yine tasavvuf ıstılahında bu kelime, fail-i hakiki olan Hakk'ın zuhûr sıfatı ile kulun sıfatlarının eserinin zevâli yerinde kullanılır³¹.

Daği ol kapı kim açdum hakikat

Oñatı fehm it olup ehl-i tarikat(82b)

2.3.19. Havf:

Allah veya gazabı veya azab ve cehennem korkusu. Gelecek endişesi.

Eger fehm eylediñse sen burâzı

Gider havf-ı recâdan ihtirâzı(84b)

²⁹a.g.e. shf. 77.

³⁰Baltacı Cahit a.g.e. shf. 67.

³¹a.g.e. shf. 76.

2.3.20. Hulûî:

Bir şeyin diğer bir şeye girmesi Allah'ın bazı eşyaya veya kişilere girmesi inancı. Bu inançta olan mutasavvıflara Hulûl ehli (hulûli) adı verilir³².

Sözüm fehmi it saşın olma hulûli

Ki bilmez degme adem bu usûli(83a)

2.3.21. İki kere doğmak:

İnsanın tarikata girmesine iki kere doğmak denir.

İki kere doğub ahır anadan

Haberdâr ol bu sırrı maverâdan(22b)

2.3.22. İlm-i ledûn:

İlahi bilgi

Bilen  ilm-i led nn     intih s n

Alur ş hum bu sözlerden gıdas n (8a)

2.3.23. K be:

Vuslat makamı g    l

 rişmiş k be-i vaslı h daya

Birikmiş c n  A med Muştafaya(24a)

2.3.24. Kabe kavseyn:

Kurb-ı esm yı if de eder. Yani vucutta bulunan sıfatların Hak ile ittihadıdır. Bunun üzerinde "ev edna" makamı vardır ki bu, eh diyetle yine eh di yetin ittihadı, y ni ittihad-ı z t, kurb-ı z tıdır³³.

³²Uludağ Süleyman a.g.e. shf 231.

³³Baltacı Cahit a.g.e. shf 104.

Kābe kavseyn ola menzil ey yara

Dola senden ey peri her bir ara(21b)

2.3.25. Kāl:

dedi (kale) kodu. Zāhir ve şer'i ilimler

Mükemmel ol irüb sırrı kemāle

Gider kālî iriş hāl içre hāle(22b)

2.3.26. Kālu-Belā:

Cenāb-ı Hakk'ın "Ben sizin rabbiniz değilmiyim?" diye sorup ruhlardan "kalu bela evet Rabbimizisin?" diye cevap aldığı ruhlar meclisi³⁴.

Olar kim dediler kalu belāyı

Severler evvel ahır ol hümāyı(23b)

2.3.27. Kerāmet:

Evliyaullahtan sādır olan hārikulāde haller³⁵.

Bite her işleri ahır tamāmet

Tamam ola bu menzilde kerāmet(28a)

2.3.28. Kesret:

Kelime olarak çokluk manasına gelir. Tasavvuf ıstılahı olarak <<vahdet>> in tecelli ve zuhūrunu ifāde eder³⁶.

Anunçün eyledüm keşret kelāmı

Oñat fehmi idesin nazmum tamamı(35b)

³⁴Kırkılıç Ahmet a.g.e. shf. 207.

³⁵Baltacı Cahit a.g.e. shf. 109.

³⁶a.g.e. shf 109.

2.3.29. Kurb:

Alah'a yakınlığın ilk rütbesi, Allah'a itaata yaklaşma vakitlerini onun ibadetiyle doldurma³⁷.

Yakın gel muttasıl kurb-ı hûdaya

İriş bu menzil içre Mustafaya(70b)

2.3.30. Kün:

Arap alfabesindeki kaz ve nun harflerinin bir araya gelmesiyle meydana gelen "ol" anlamındaki sözdür. "Kün" Allah bir şeyi yaratmayı dilerse ezeli bilgisinde sabit ve malum olan o şeyin mahiyetine (ayan-ı sâbite) "ol" diyince hemen oluverir³⁸.

Hemân ol dem idib kün emrin Allah

Yaratdı cümlesin bir yerde o şah(63a)

2.3.31. la-illa:

nefy ve isbat için kullanılır. Kelime-i tevhitteki "la" lafzı yok, "illa" lafzı ise "Allah'tan başka yok" anlamındadır.

Gider lâ yı iriş illāya ey cān

Dilersiñ bulasın bu derde dermân(50b)

2.3.32. la mekân:

İkilikten-kesretten, çıkıp vahdete erme, her yer de bulunma.

Özin tek it görüb sen cümle cānı

İkilikden geçüp bul lâ-mekāmı(54a)

³⁷a.g.e. shf. 111.

³⁸Kırkılıç Ahmet A.g.e. shf. 208.

2.3.33. Lenterāni:

Musa Aleyhisselām'ın Allah'ı görmek istemesi vesilesiyle Allah'ın beni göremezsın" manasındaki sözü Tasavvufta, kişinin masivadan kurtulamamasının ifadesidir.

Eger sen bilmedin bunu nihānı

Niçün der musa ya ol lenterānı(40b)

2.3.34. Makam:

Merhāle, menzil, derece.

Makam-ı vahdeti zāta kadem bas

Okiñ atup dila bunda yayın yas(48a)

2.3.35. Masiva:

Allah'tan başka herşey, mevcudat, mahlukat.

Arıtmış kalbini ol masivadan

Alub ol dersini şāh-ı hüdadan(27a)

2.3.36. Mirat:

Yokluk aynası

Görünendür gören mir'at içinde

Ki yokdur gayrı hāq zerrāt içinde.(48a)

2.3.37. Nübüvvet:

Yükseklik peygamberlik, imam-ı rabbaniye göre bunlar Allah'ın naibeleridir. Peygamberler umumda şeriatı, hususta kalpleri ve edebi muhafaza ederler³⁹.

³⁹Baltacı Cahit a.g.e. shf. 133.

Olup cāy-ı nübüvvetten haberdar
Velāyet ehli ol şāhum ne kim var(43b)

2.3.38. Recā:

Gelecekte elde edilmesi ümit edilen ve sevilen bir şeye kalbin bağlanması⁴⁰.

Eger fehm eyledinse sen bu rāzı
Gider havf-u recādan ihtirāzı(30b)

2.3.39. Rūyet:

Ahirette cenāb-ı Hakkı, müşāhede⁴¹.

Maḳam-ı ru'yet-i zāt-ı Hudadan
Elin çek isteme vahyi nidādan(34b)

2.3.40. Sabak:

Müridin aldı derse denir.

Hamdullah kim irişdi lutf-ı ḥaḳ
Mekteb-i dilden okındı bu sabak(14a)

2.3.41. Simurg:

İnsān-ı kāmil.

Nedür simurg ile ʿanka nedür ol
Ki ḳāf içre gelür ḥaḳdan oña yol(17b)

2.3.42. Sülük-i intiha:

Sülük'ün en son noktası

Bular irmiş sülûki intihaya
Ulaşmışdur şafā içre safāya(18a)

⁴⁰Baltacı Cahit a.g.e. shf. 138.

⁴¹Kırkkılıç Ahmet a.g.e. shf. 237.

2.3.43. Şehr:

Vahdet-i vücud⁴².

Nazar kıldum durur bir şehr-i kübrā

Anuñ kavmiyle dolmuş küh-i şāhıra (63b)

2.3.44. Şerbet:

İlāhiaşk şarabı

İçürdiñ şerbet-i vaşlından ey yār

Özüm mest eyleyüb ettin giriftar(68a)

2.3.45. Tecelli:

İlāhi ve gaybī hakikatların ortaya çıkması

Ger tecelli eyleye senden saña

Çeşm-i ibretle añasın baķ saña(17b)

2.3.46. Tevekkül:

Allah'ın iradesine güvenme

Κulaķ tutdum cihān-ı bī-vefāya

Tevekkül eyleyüb ol meh-likaya(67b)

2.3.47. Velāyet:

Velilik

Olub cāy-ı nübüvvetten haberdar

Velāyet ehli ol şāhum ne kim var(68a)

⁴²Kırkkılıç Ahmet a.g.e. shf 238.

2.3.48. Zuhur

Ortaya çıkma tecelli.

Ana zāhir gerek batın olmuş
Sözi Cevher özi onun pir olmuş(73b)

2.3.49. Zünnār

Dünyaya bağıllık alameti, dinde şevkin aynı havada olması ve doğru yola girmek.

Kesüp zünnārını gel çık aradan
Ferağat eyleyüb ağ-u karadan(72a)

3. Eserde vecize mahiyetindeki sözlerin geçtiği beyitler

Emr-i hākka virdüm ahır ben boyun
Neyleyem kim ol çobandur ben koyun (19a)

Eger münker iseñ yokdur ʿilacıñ
Ne işşı ola hırkan başda tacıñ (16b)

Komaz gerçi kişide aşk namus
Ko yansun yanabildikçe o fanūs (9b)

Mücellādur dilā ol sanki bir buz
Şovuk yağda erir mi bilmiş ol tuz (12b)

Giydi bunlar çün libās-ı ayrılık
Anuniçün hākķı oldu sayrılık (23a)

Dem içinde cemʿi dūr dem bekleyen
Şekker içmez bilmiş ol sem bekleyen (23b)

Kemāl oldur kişinüñ hālvetinde
Ne işlerse ola hābl-ı metinde (33a)

İrişmişken bu menzil içre ey cān
Döner mi ʿömriñ ilkinе hiç insan (4a)

İntüb atdan biner mi merkeb adem
Tenezzül idemi adem çeküp gām (10b)

Düşürme kendini haqq'dan ırağa
Hāiāş olmaz düşenler bu tuzağa (83b)

Akıl varmaz bu sırri maverāya
Ki çıkmaz el taşı atsañ semāya (13b)

Bu aqlın fehmi okı varmaz nişāne
Ki girmez bil yeleksiz ok kemāne (27a)

Qūş idüp diñle kelāmum tut ögüt
Yoğsa virmez bilmiş ol elma sogūt (21b)

Pes bulanlar şemsi ahur ey yara
Ayı neyler pertev oldı her ara

İmdi pesdur bu söztüm ey nev-civan
Bülbül olmaz ger öterse saksağan (26b)

Ger yanarsa ʿasi biñyıl ey civan
Yine pişmez ol kişi bilgil ayan (80b)

Bunda söz çok ʿaqla bir söz yeter
Kim yetenler yine bir yerde biter (23a)

Vegerni bizden adem tışra çıkmaz
Kişi kendi eliyle evi yıkmaz (25b)

Vegerni gayrıdan yokdur ilācı
Ki olmaz varmayan bil hacca hācı (26a)

Hakikat böyledür şāhum bu böyle
Veli egri oturgil doğru söyle (27b)

Olmaya ger ʿilmile ʿamil kişi
Ateşe yanmakdurur anuñ iş (29b)

ʿİlm odur kim ıssına hergiz günāh
İt dirüb itdürmeye biñ durli ah (27a)

Menzil almaz bağlanan at şöyle bil
Ger geçerse nice yüzbin ay-u yıl (31b)

Bir meseldür yol varur dilden dile
Lik şāhum bu yol dilden dile(80b)

Ya tutarsan elde aynıñ ey yarma
Gösterür mi bakısan ol ağı kara (35a)

Zāğ öter mi bülbülün dilin a yar
Bağ içinde var kulağ tut yokla var (83b)

4. Eserde geçen arkaik kelimeler

Atlanmak: (Ata binmek)

Geldi bundan sonra çün kim aşk-ı yār
Atlanub oldum aña çābūk-süvār (20a)

Aymak (Demek)

Bu maḥal itdi baña bir sūal
Aydum anı lik bundan hışşe al(17b)

Bileşince: (Beraberinde)

Nāzeninler serv-i qadler ḥub-rū
Bilesince nāz iderler ey ʿamu (22b)

Buñ (sıkıntı)

Ƙıl ʿilācın bu maḥal feryāda gel

Buñ deminde ey peri imdāda gel(53a)

Çalmak (Kesmek)

Çalup ipin ol aḳsağı düşürdi

Aña imdād için dostı üşürdi(54b)

Çizi (Zigi)

Bular emn-ü emān üzre gezerler

Çiziden çıkanuñ yolun düzerler(17a)

Depretmek (Oynatmak-kımıldatmak)

Bilür ol kim ne söyler bunda Naḳḳas

Dudak depretmeden oynatmadan baş(28b)

Dürtüşmek (Çalışmak)

Dürtüş dün gün reh-i aşḳına anuñ

Sülük ehli olub gitsin gümanuñ(17a)

Egnin (sırt-arka)

Geldi andan bir şadayı pür-firāk

Kim yükün bu yerde egninden bırak(48b)

Gen (Geniş)

Eger olmazsa olmaz böyle ey yār

Gerek geñ tut bu göñlü key ger dar(70a)

Göç (konak)

Yine girdüm aşk-ı rāhuñ içine
İrdüm ahır menzil içre göçine (18b)

Gökçek (Güzel iyi)

Alem-i halde gör nedür bir ulu
Huyı gökçek hem anuñ yüzi şulu(27b)

Gönder (Mızrak)

Egerçi kim dimezdi hasbiḥāl
Veli gönder delüp çıkdı çuvāl(70b)

Gözgü (Ayna)

Görinen gözgüden gördüm yüzümdür
Gören hem görünen kendi özümdür(57a)

İçre (çevresinde)

Geçdi ol "lā"- perdesinden ey kişi
İşler "illā" içre ahır her işi (27b)

Irak (uzak)

Iraklar hep yakın olmuş gözüme
Degil ğayrı kulak tut sen sözüme(17b)

Irılmak (ayrılmak)

Vegerni olmaya fehmin bu käre
Irılma turduğıñ yerden bī-çäre(38b)

Ƙarañu (karanlık)

Ƙalur ol çār-unşur içre cānı

Ƙarañu yerde ol eyler figānı(48a)

Ƙuçmak (Sarılmak)

Düşüb ayağına öpdüm elini

Taž arr'u eyleyüp ƙuçdum belini(57b)

Segirtmek (koşmak)

Ƙadem başdum girtüp rāh içre ey cān

Segirttüm nice yıllar gerçi bir an (14b)

Utmak (kazanmak)

Ƙulağdan işide elden tuta ol

Göziñden göre vü ƙalbin uta ol (33a)

Ün (ses)

Yatardum dün içinde bir seher-gāh

Yine bir ün işittirdi ol Allah(70b)

Üşmek (toplanmak)

Gidüp devlet bulardan ayrı düşmüş

Bela vu gam ne kim var başa üşmüş(46b)

Yarak (yürüyen)

Ƙaldı anlar çün olub bundan ırak

Seniñ ile saña geldüm ben yayak(17b)

Yavuz (Kötü)

Bu oda neylemek nitmek gerekdür

İyi yavuz yola gitmek gerekdür(82b)

Yegrek (üstün)

Bu ikinün ilmini bilmek gerek

Kim bu yerde kangısıdur yegrek(58a)

Yelek (okun tüyü)

Bu aklıñ fehm okı varmaz nişāne

Ki girmez bil yeleksiz ok kemāne(63b)

Yumak (yıkamak)

Bir boyadur bu boya kim ey civān

Yumağ ile çıkmaz anı bil ʿayan (21a)

Yunamak (yıkamak)

Niceler hem ola yanıñca halaş

Yana senden kalbinde kalmaya pes(55b)

5. Ayet ve Hadis İktibasları

لَمَنَ الْمَلِكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

(Li-meni'l mülk Bugün mülk kimin)

Kim budur li-meni'l mülk ey ehi

Vakt ola kim işidesiñ sen dañi (96b)

Allah kainatın mutlak sahibidir. Mülkünde ortağı yoktur o dilediğini dilediği gibi yapar, yaptığından sorumlu değildir.

"Ogun onlar, ortaya çıkarlar, onlardan hiçbirşey Allah'a gizli kalmaz, (ve sorulur onlara): Bugün mülk kimin o, tek ve kânhâr olan Allah'ın (Mü'min, 40/16)¹.

وجعلنا من الماء كل شيء حي

Küllî şey'in hayy. (Her canlı şeyi sudan yarattık (99b))

Küllî şey'in hayy anuñ işbâtıdır

Yok diyenuñ bağı taşdan katıdır

Bu ibranenin alındığı âyet, çağımız iminin ulaştığı bir gerçeği açıklamaktadır. İlmin tesbit ettiğine göre bütün kâinat, başlangıçta bir gaz bulutu hâlindeydi. Sonra bu maddeden küreler şeklinde cisimler fişkırmıştır. Dünyamız bu cisimlerden biridir. Güneşten ateş bulutu halinde kopan dünya, kendi eksenini etrafında dönerken yavaş yavaş soğuyup kabuk bağlamıştır. Oluşum sırasında dünyadan yükselen gazlar gaz ve buharları yağmış şeklinde yağmış, okyanuslar oluşmuş ve yosunlar bitkisel hayatın başlangıcı olmuş, gelişerek zamanla cānlılar hasıl olmuştur.

"İnkâr edenler görmediler mi ki göklerle yer bitişikti, biz onları ayırdık her canlı şeyi sudan yarattık (Enbiya 21-130)²"

لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتَ الْاَفْلَاكَ

"Sen olmasaydın felekleri (kâinâtı) yaratmazdım.

Hadis bilginleri, (Sagānî başta olmak üzere) bu sözü uydurma hadisler arasında gösterirler, lafız itibariyle böyle bir kutsi hadis olmadığını savunurlar.

Bu bilginlerden bir kısmı, bu söz hadis olmasa bile Deylemi'nin İbn-i Abas'tan merfû' (senedinde atlama olsun olmasın doğrudan Hz. Peygamber'e nisbet

¹Yılmaz Mehmet, Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, shf. 116.

²a.g.e. shf.112.

edilen hadis) olarak rivayet ettiği şu hadise, "Sen olmasaydın dünyayı yaratmazdım.¹"

إذا قضى امرأ فانما يقول له كن فيكن

Yüce Tanrı'nın selbî ve sübûti sıfatlarından irâde (dilme), kudret (güç yetirme), tekvin (yaratma) sıfatlarının ifade ettiği gibi O, her dilediğini anında yaratmağa gücü yetendir².

وانه في أم الكتاب لدينه

Ümmü'l kitap Ana kitap (bütün kitapların aslı, levh-i mahfûz)

O katımızda bulunan ana kitapta (Levh-i Mahfuz'da)dır. Şanı yücedir. Hikmetle doludur. (Zuhruf 43).

Ümmü'l kitap, arşın üstündeki kaza ve kader levhası her kitabın ve yazılarının aslı (levh-i mahfuuz) manasına gelir. Çünkü olacak herşey onda yazılıdır³.

لا اله الا الله

Allah'tan başka tapılacak yoktur. Kelime-i tevhidin birinci bölümüdür.

Gider lâyı iriş illaya ey cân

. Dîlersiñ bulasıñ sen derde derman (7a)⁴

لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

La-ḥavf onlara (hiçbir) korku yoktur

Bular lâ-ḥavf olup bulmuş hidâyet

Anuniçün gayrıya eyler 'inâyet (40a)

¹a.g.e. shf.113.

²a.g.e. shf.88.

³a.g.e. shf.159

⁴a.g.e. shf.102.

. Kalbimiz Allah'tır, deyip sonra doğru olanlar, onlara hiçbir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir. (Ahkâf 46/13)¹.

له مافى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَا

Tahte's-serā Yer altı toprağın altı

Çağan kim ben göz açdum bu arada

Ni kim var günleri tahte-s-serāda (25a)

"Allah, arşa hükmetmektedir. Göklerde, yerde ikisinin arasında ve toprağın altında bulunanlar hep onundur (ne kadar kapalı olursa olsun o'ndan hiç bir şey gizli kalmaz)²

مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ

Māarafnak seni bilmedik

İdüp dün-gün ışığında yüzün hāk

Haber al gör ne dūr bu ma^carefnāk (7a)

Yarab seni zatına yakışır bir şekilde bilmedik şeklinde rivayet edilen, ve sofilerce hadis kabul edilen bu sözden alınmadır. Bu sözün gerçek hadis olması şüphelidir³.

لِى مَعَ اللَّهِ وَقْتُ لَا يَبْعُنِى فِيهِ مَلِكٌ مُّقْرَبٌ وَلَا نَبِىٌّ بِرَسَلٍ

Lime allah (Benim Allah ile)

Odur kim lîme^callah nutkın ol mūh

Okurdu halk içinde anı her-gah (10b)

Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir muḳarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir: Mealinde rivayet edilen sözden alınmadır? Bu sofilerin ağızlarında çok dolaşan bir sözdür. Aliyyül-kārī

¹a.g.e. shf.100.

²a.g.e. shf.125.

³a.g.e. shf.117.

Kuzeyri'nin mukarreb melekke cebrâi'i mürsel nebi ile kendisini kasdettiğini, bununla kendinden geçme, yok olma makamına şaret ettiğini söylüyor¹.

فكان قاب قوسين أو أدنى

Kābe-kavseyn

Kābe kavseyn ola menzil ey yāra

Dola senden eyr peri her bir ara (75a)

onunla arasındaki mesāfe, iki ya kadar yahut daha az kaldı (Necm 53)

Yüce Tanrının, elçisi Muhammed: İki yay aralığı kadarlıhatta andan daha fazla yaklaştırdığı açıklanmaktadır. O dönemde Araplar yaylaya çıktıkları için dostlar çay aralığı mesafesince kururlardı. Alah, bu olayda sevgili elçisi muhammed'i kendisine bu iki dostu yaklaştırdığından daha çok yaklaştırdığını bildirmektedir².

¹a.g.e. shf.115.

²a.g.e. shf.88.

6. ESERİN GENİŞ ÖZETİ

Ey cānā! Bugün Aynü'l-Hayâtı gel gör cihânı ne için şerh ettiğimi anla, kendi özünden haber al, dünyaya geliş sebebini öğren, bu kitaptaki rahmet çeşmesinde iç, ten zulmetinden kurtul, kendinden kıl ü kal'ı kaldır, bütün işlerin kolay olsun, dilinden bir kimse zarar görmesin, bir yarım ekmeğin varsa onu ikiye böl, halka dağıt, doğru yoldan şaşma, gece gündüz ibadet et, beş vakit namazını kıl ki herkes sözünden feyz alsın.

Ey cānā bu eserin kıymetini anla, bunu nazmettim ki gizli sırlar biline, ey zahit, ilim budur. Bu ilmin maverasını bul, onu kabul et, yoksa ömrün sona erer ve onu yok pahasına satmış olursun, bu Aynü'l-Hayât'ın sözünü tefekkür et, inkâr edenlerden olma, bir kâmil şeyh bul, özünü şeyhin özüne kul et, gece gündüz eşğine yüzün sür, Allah'ı bul aradan çık. Zerreden "Ene'l-hak" nutkunu işit. Bu sözün manasını bul, suretin ten et. Sülûka gel ayak bas, anadan iki kere doğ, bu rumuzu anla ama faş etme, şeriat çadırını yarin bağına kur. Tarikatla Mustafa'ya var. Şeriat, tarikat ve hakikat ehlinde ol. Ezelden haber al. Ettiğin pendi hatırla. Kendini Hak'tan ırağa düşürme, ikilikten geç mekânsız ol, ezelden ettiğin pendi hatırla. Bu eserin kıymeti bilinmezse kâinatın sırrı örtülü kalır. Okuyucu, o zaman âlem-i süflîde kalır, ayrılık narında yanarsın. Kim bu kitaba teslim olursa Allah ona hitabı nasip ede, O dil ehlinin secdegâhı ola, özünden nikap kalka. Ey cānā! Makam-ı rûyet-i Hudâ'dan elini çek. Makam-ı vahdet-i zât'a kadem bas. Seni senden alıp ona ver, onu da al kendine ver. Benliğin gitsin, sen senlik ol. Akıl bendiyle bağlanan can, ehl-i irfan olur mu? Cebrail Miraç'ta Peygamber'e yolu gösterdi. Peygamber gitti, Cebrail arkadan baktı. Peki Cebrail o menzilde niçin kaldı? Halbuki Allah'tan Peygamber'e ayetleri o getirirdi. Sen bu rumuzu anlayamazsın. Beşer akı bu rumuzu anlamaz. Bu mavera sırrına peygamber olan varır. İşte fark budur. Bu akıl kişi de yoksa, o kişi cihande er olamaz. Bu aklın diğer adı küll'dür.

6.1. Aynü'l-Hayât'ın İkinci Faslı

6.1.1. İnsanın Kemalini Bildirir

İnsan-ı kâmil olan Hakk'a yol bulmuştur. Eşyanın cevheri ona açıktır. Fenadan sonra beka bulmuş, ölmeden evvel ölmüştür. O cihanın her yerinde doludur. Bir ölüye nefes vursa diriltir. Gözünden bir şey saklanmaz. Bu bir menzildir ki bu menzili kimse anlayamaz. Aşkın menzili çoktur. Bu yola girmeyeni Allah kendinden uzağa atar. Hidayete erinceye kadar dalâlet içinde şaşkın gezdirir. (Okuyucu) hulûl kabul etme fakat manevî hulûl vardır. Evliya onu işler. O bir

menzildir ki Cebrail insan suretinde görünürdü. Birlik makamının nişanı budur. Sen gece gündüz düşün, bu makamı anla “lâ”yı kaldır “illâ”ya var.

6.1.2. Bitkiden ve Ata bilenden Ana Rahmine Gelip Zuhur Etmiştir

(Okuyucu) bu remzi işit! Acayip yerlere girip göründün. Bazen pervaz edip semada uçtun. Bazen dağ, ova yatağım, bazen çimenler otağım oldu. Günlerde bir gün Huda'nın emri ile bir makama, yani odama düştüm. Vücudum yok oldu. Özümünden geçtim. Cihanda resmim ve tenim görünmedi. Sonra bir ara şah gibi oturan özümü gördüm. Odamdan su gibi çıkarken beni bir camekândan kaptılar. Benimle bağ bostan sulandı ve taze bir gül bitti. Bu gül, tohumu insan olan dallar budaklar verdi ve dokuz türlü cevahirden özünü süsledi. On kat hazine koydu. üç bölük kavim vardı. İnsan, cin ve melek. Sonra, (Allah) bu gülün solmaması için 360 ırmak akıttı. Padişah otursun diye ilâhî taht kurdular. Sarayın altı yönü yapıldı ve ben orada kemale erdim. Günlerde bir gün bahar oldu. Etraf yeşerdi, bülbüller öttü ve bana çıkmak emrolundu. o ilden sefer kılıp çıktım. Libaslara bürünerek adım adım geldim, ağladım inledim. Sonra bana İslâmın binası yüklendi. İbadet etmeye başladım. Yıllarca ibadet ettim fakat gönlüm selâmet bulmadı. Ömrüm geçti. Korku ve belâ içime düşmeye başladı. Gönlüm derdine derman bulamadı. Kulağıma gizli bir ses geldi, sefer kılıp gittim. Gittiğim yerde bulbüller öterdi. Fakat dilinden kimse bir şey anlamazdı. Bunların sözüne gönül verdim. Ellirini tuttum. Bunlar küfre girmez, tenleri can eyleyen. Şems-i münevverdirler. Sinemde yara olmaya ve aşkları başıma vurmaya başladı. Ünüm, Irak'a Horasan'a vardı. Bunlardan biri beni gördü. “Ağlama, sabr et! Kendini aradan çıkar ki seni yaradan sana görünsün. Allah Musa'ya niçin ‘Len terânî’ dedi. Allah mekândan ve zamandan münezzehtir. Len terânî'nin muradı ikilik defterinden siyırılmaktır. Kendini ikilik perdesinden geçirerek, cihan yaratıcısından haberdar ol” dedi.

6.2. Yoklukta Varlık Ne Demektir

6.2.1. Anı Bildiren Mahaldir

Dinle, bu yokluk ve varlık ne demektir, onu sana söyleyeyim. Varsa niçin “kal”e gelmez. Yoksa niçin hâl'e gelmez. Hâl ehli olanlar bunun var olduğunu söylemiştir. Ne var yoktur, ne de yok vardır. Eğer kendin varlık isen bu yokluğu anla, varlık senindir. Özün can eyledinse yokluk tenindir. Makam-ı ma'rifet'in evveli budur ki ikinci menzilden sonra ilhâm ihsan olur. Evliya makamında olanlar bu menzilden peygamberi görür. Salik bu menzilde makamını alır. Şimdi sana bir سوالım var. “Evliya nübüvvet yoluna uğrar mı? Nübüvvet mi velâyetten yoksa velâyet mi nübüvvetten üstündür?”

Elbette nübüvvet üstündür. Onun için Kuran her yerde gelmedi. Velâyet sonradır, çünkü onun ehl-i sebûk-bâr olmuştur. Delil istersen “Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle yakınlığı elde edebilir.” hadisi ortadadır. Enbiyanın makamı evliyanın en yüksek makamıdır.

6.2.2. Marifet ve Hakikat Ahvallerini Bildirir

Allahım, sana şükürler olsun ki lûtfun kapısını açtın, vuslat şerbetini içirdin. Beni benden alıp senliği bana verdin. İsmimi Adem koyup resmimi ten ettin. Yüzümden derya dalga oldu. Ey cânâ (okuyucu)! Ben bu sırrımın sonunu sana demem. Sen kuru feryat etme. özünü yarin bağında gül et. Hani o masivadan kurtulmuş, özü Allah'ın ayinesi olmuş yiğit? Bunun manası gizlidir. Ancak ehli olanlar bunu anlayabilir. Değme kimse bundan bir şey anlamaz. Kulağını tut dinle! Allah rahmet suyunu canıma saçtı. Baştan başa bana nur göründü. Cismim harf, mana ben oldum. Cümle âlem dümdüz olup, kesretten sadece bir yüz göründü. Bu ilmin mektebi yoktur. Âşık bunu gönülden okur. ilmin usulü ikidir. Biri “mana”, biri “kale yekülü”, biri zahir, biri batın, biri harf iledir, bir ilm-i ledündür. Surete tapanlar manayı bilmez. Bu gönül bildirmeyince sen bir şey anlamazsın. Ten içre can olan bu gönüldür. Küfrü iman eden bu gönüldür. Bu gönül uyuyan uyandırır. Aşk ehlinin neticesidir.

6.2.3. Der-Beyân-ı Kurbiyyet ki Hakikatın Fashını Bildirir

Ay yüzlüyü bulmak istersen gönlünden masivayı sür Allah ve Mustafa'ya yaklaş. Nefsini bil, şirki kaldır. Bu âlem birbirini bir'den bilir. Arifi sözden tanır. Bu nazmı anla. Beka mülküne ulaş. İki âlemde elin çek, Alemlere karış, her zerreden görün, fakat kendini sakla!

6.2.4. Der-Beyân-ı Şehr-i A'zam Diye Zikr Olunan Ma'rifet-i Kübrâdır

Şimdi söz incilerinden sırlar saçayım..... Allah büyük bir şehir yarattı (İsm-i a'zam'ı). Dışı küçük, içi çok muazzam, bu şehirde her şey bir idi. Allah bunları ayırmak diledi. İnsana (sana) insandan (senden) bildirmek istedi. Ol an “kün” emrini verdi. Cümle âlemi bir yerden yarattı. Her şeyi birliğinden ayırarak ikiliğe düşürdü. Baktılar her şey gurbette geziyor. Devlet bunlardan ayrılmış, belâlara düşmüşler, murada ermek dilerse iyi dinle. Şehr-i a'zamın Ahmed'in nuru olduğunu bilirsin. Cümle âlem onun dalgasıdır. Adem, cin, peri, cümleden evvel olan nur O'dur. Bu yerler yokken o vardı. Bu nuru bilmeyen özünü bilmez. O kişinin niçin özünü bilmeyeceğini, Hakk'ın yüzünü görmeyeceğini sana söyleyeyim. O, can sıfatını tezahür ettirip, mim'den Ahmed diye göründü. Ahmed'in mim'ini

kaldır ne olur? anlarsan sus! Kurtuluşun şahsî vahdeti bütün varlık odur. Onun dalgasından bütün eşya oldu. Dağ, sahra, hep o dalgadır. Bu o Allah'ın nurudur ki insan yüzünde göründü. Fakat cümle bir can ise herkes Müslüman değil, kimi hayvan, kimi insan. "Levlâke levlâk" işiten gören budur. Bu kesretin aslı birdir. Sıfatı çoktur. Zatı gizli bir sırdır. Kim suretten geçerse bu manadan kurtulur. Yani herşeyden haberdar olur.

6.2.5. Kendi Halimin Bu Aleme Ne Yüzden Zuhur Ettiğini Bildirir

Derdimi bu nazımda sana bildireyim. Elest meclisinde emri anlamayanlara yardım erişmez. Ben halimi sana derim fakat anlamam için akl-ı evvelin olması lazım. Ledün ilminin sonu budur ki yokluğun bekasına öyle ulaşılır. Dinle, canlar kendine yol tutmuştu. Yad eller de misafir olan özümü gördüm. Gönül iki parça olmuş kesret denizinde yüzmekteydi. Başı boş çok dolaşım. İlden ile gittim. Bu durumlar bir sırdır. Vefasız olanlar bunufaş eder. Bu menzil bu mülke gelmek için bir sebeptir. Allah'ın lufu bana erdi, cihanı gördüm. Devrânı anladım. Herkes faklıydı, kimi mala düşmüş, kimi ölmüş, kimi et yer, kimi od. Bunların ibadetide bir gelenek gibidir.

6.2.6. İkinci Sırrı Şimdi Söyleyeyim Dinle

Bu gaflet şarabından uyan, özüm o yad ellerden geçip başka kavme misafir oldu. Orada ne yer var, ne yoldaş sonra bana mana alemini yetiştirdi (kişi) mana aleminin beline sarılıp ayağını öptüm. "Burada durma gel" dedi. Bana feleklerin görüldüğünü anladım. Aklım gitti "sabreyle" dedi. O menzilden geçip acayip bir saraya vardım. Yar-ana, oğul, kardaş burada emin üzre dururlar, din, diyanet beklerler çizgiden çıkan yola getirirlerdi. Kimi ilimle, kimi emirle söz yürüttürdüler. Kimi yoksul, kimi zengin kim âdil, kimi kötü talihli, kimi şah, kimi paşa, kimi genç, kimi çocuk, kimi pir, fakat hepsinin batınları birdi. Bunlara yâr'i sordum bilmediler, hep oruçlu, hep namazlı dururlardı. Şeriatı devamlı uygularlar fakat derdimden anlamazlardı. Aşkım arttıkça ben de dolaşmaya başladım. Yatarken bir ses işittim bakdım Allah'ı okurlar, fakat anlayamadım. Ses güzeldi, içinden bir dildâr çıktı. Beni menzile götürdü. Bir şah gördüm elini öpdüm. Nikabı kaldırıp yüzünü gösterdi. Levha üzre bin-bir esma yazılı durmaktaydı. Yalvarıp yüzümü toprağa vurdum elimi tuttu. "Sana şerbet zamanı gelmiş" dedi şerbet-i vuslattan içirdi. Aklım gitti. O an ab-ı kilden saadet burcunun güneşi doğdu. Güneşe baktım harika bir şehir-i azam duruyor, illeri hep bağ-bostan begler buraya gelip misafir olmuş. Dost yüzünü görürler kendilerinden haber alır, hak ilmini okurlar, insanlar bu yüzden onu ister, ol şehirde tenleri cân ederler. Bu ile binde bir kes varılır. Fakat gerisini söyleyemem, onlar yarin yüzünü görür, kendi özlerinden kendilerine

bakarlar, onlar "BİR" olmuş eliftirler. Onlara kimse harf atamaz Allah bu alemde ne yarattı ise bu şehirde yazılmıştır. Bunu, cân gözleri görür. Şimdi dinle bunun sonunu sana diyeyim.

6.3. İkinci Fasıldır ki Ol Merd-i Yegâne Rast Geldiği Mahaldır

Gel şimdi ab-ı hayatı ele al, "isa" gibi hayat veren ol, bu arada ben göz açıp bakdım ki kim varsa bütün günleri yerin altında geçmektedir. Bakdum bir merd-i dana (yegane) duruyor, Teni baştan başa cân, yüzü güneş, özü ihsan, iki kanadı var, kaşı yay, gözü nergis, dişi inci, yüzünü görüp tanıdım. Bir anda geldi beni aldı ve kendini bana verdi. "Sırr-ı yezdan benim, cümle âlem benim fermanımdadır diler aşık, diler m'aşuk olurum" dedi. "Bu sır nedir- düşmüşlere derman eder, ister yıkar, ister yapar, ister yıktığın yapıp ona taparsın" diyip ağladım. Örtüyü kaldırıp cemâlini gösterdi "Git buradan karargahın bura değil" dedi elimden tutup gönül alan bir makama götürdü. Oranın halkının yüzü aya benzerdi o makamı bana seyrettirdi. Cânân bana benden yine göründü "Aç gözünü bak özün seninle mi" dedi. Bakdım bana benden eser yok, süfli ten yok olmuş, hayrete düştüm. Bu sırrı herkes anlamaz, bunun aslını sorarsan buna gönül derler. Unutma ki bu bir düştür, sen de neye yorarsan yor, bu hâli bildinse kâli terk et.

6.3.1. Der-Beyan-ı Üçüncü Meh-Ruhlara Uğradığı Yerdir

Gel şimdi sülûkun sonunu söyleyeyim gör. Ben o yâr ile safalar edip gezerken sabah vakti bir Gül Yanaklıya ulaştık. Orada güller açılmış serv-i kadler donanmış, hulleler biçilmiş, ay yüzlüler hizmet etmekte. Altın kadehi tutmuş, Allah'ın yolunda yürürler. Merhametleri yok, cellâd gibiler Rabbın bunların elinden feryâd olsun! Hidayete ermeyen bu menzilde cefa çeker. Gönül Gül Yanaklının zülfüne bağlanıp avare oldu. Bu hilenin çaresine bakdım. O kişi bana "Biraz sabreyle, bunlara gönül verme bunlar vefasız bir masivadır. Allah'a şükür yüzün ol ay'a tutun" dedi. Anladım ki bana benden ihayet ve hidayet nasib oldu. Makam-ı müntehaya ulaşım orada uzun süre misâfir olduk. Aşıklar burada divane olmuş yanıp dönerler. Kimi oku atmış hedeften vurmuş, kiminin elinde yay, kimi hırkaya yarı bürünüp nübüvvetten görünmüş, kimi tecelliden teselli bulmuş, kimi yüzü görmek ister bağırır ağlar. Kimi gönülden nikabı kaldırmış, sorarsan bunlar adem değildir. Ama hepsi cânıdır. Bunlar ab-ı hayatı içip ölümü unutmuşlar m'anide insan, kul iken sultan olanlardır. Menzil alan, cânları abâd eden bunlardır. İkilik kabını kırıp dıştan içe bakarlar. Küfrü iman ederler, dine derman olurlar.

6.4. Der-beyan-ı İntihadır Kim dördüncü Fâsıl Ki Kendi Aynasında Kendi Kendini Görmüştür

Kulak tut Cennetin hazinesini açayım, cihân mülkünü süsleyeyim. Cihânın tohumu bir ise sümbülde soğan niçin açılır? Bu ruyet nedir dersin dinle. Bu menzilde ben teni bırakmışdum. Aklı, cânı nefsi terketmiştim. Gönlümü özümden gördüm. Bir ay yüzümden tecelli etti. Bakdım o nûr beni aydınlatmış. Bu levh-i Azamdı. Her dilde seyrân eden budur. Bu levha üzerinde kendimi görüp iman getirdim. Gözüm yaş ile doldu. Gönül bir nûr, cismim iki oldu. Aynadan bakdım gören de görünen de kendimdir. Arifler bunu anlar. Bana benden o dildar göründü. Kendim aradan çıkmadım Allah ikilik resmini koydu. Acaba bu ten niçin görünmüştü diye levhaya baktım. Görünen ikidir Fakat ikisinin ismi birdir. Eger sen bana sen o sun hem o da sensin dersin se ya o iki yerde duran ten ne? Diye sorarım.

Allah bundan münezzehtir. kim bu müşkilatı hallederse, o zâtı sıfatı bilendir. bu sırrı anlayıp sevindim ve anladım ki iki gözden bakan nûr birdir. İstersen aynaya bak iki gösterir ama ondan sakın, diler (o Allah) bir süreti yüz gösterir, Diler ol yüzü bir yüz gösterir. Suretten elin çek, surette sır olan insana bak, anlar zât içinde mahvolurlar aynada görünen odur.

6.5. Der-beyan-ı şeyh ki Nigârı ve âşık olan mürdeyi Karıyla ırbşad eylemiştir

Dinle rumuzla söyleyeyim. Zamanında bir 'azizin seçkin bir sırdaşı vardı. Bunun güzelliğinde bir benzeri bulunmazdı. Şeyh anı sever, yanından hiç ayırmazdı. Birgün şeyhinden sırdaş icazet isteyib aldı. Elbisesini giyip çıkıdı. Sırdaş yüzünden nikabı kaldırsa güneşi utandıracak parlaklığa sahipti. Sırdaş gezerken onun cemâlini biri gördü âşık oldu, yandı tutuştu. Sırdaş "Bune gördü de böyle aklı gitti" diye sordu "sana âşık oldu" dediler. Sırdaş baktı namusa noksanlık geleck aradan kayboldu ve o âşık olanı bir arkadaşına arattı gerçeği öğrendi sırdaş ta ona yanmaya başladı... sırdaşın sırtından elbisesini aldılar ve ona "Bunun çaresi sabırdır" ... dediler.

6.5.1. Şimdi o merdin halini dinle

O merd sırdaşı görüp yıkılmıştı. Her yerde yarını aramak taydı. Nice yıl gezdi rengi sarardı hazana döndü. Bir seher vakti ona imdat yetişti bir odadan bakıp sırdaş gördü, korktu kendini ona gösteremedi. Bir dost evine varıp misafir oldu, ağladı inledi orada ihtiyar (acûze) biri vardı geldi o merdin âşık olduğunu anladı ve onu dinleyip nigarın (sırdaşın) yanına geldi muhabbet gösterip yaklaştı.

Sırdaşın durumdan cânı yandı. Fakat inkâr etdi. Kaşlarını çatdı "Bu sevdadan elin çek defol" dedi acuze karı o merdi tekrar övmeye başladı sırdaş dayanamayıp aşkını o acuzeye söyledi acüze onun beline sarıldı. Nakşi onları orada bırak

6.5.2. Bu Anın Beyanıdır ki Şeyh Üçünü Dahi Velâyetle Kendine Döndürmüştür

O şeyh gizli ve aşikâr olan herşeyi bilirdi. O dilerse bir sureti yüz, yüz sureti bir gösterirdi. Dudağı enretse eli söylerdi ayağı kesilmişti. Cisminde cânı yokdu ölmeden önce mezara girmişti. Onun sözünü herkes işitmez dilinden anlamazdı. Cümle felekler onun elinde idi. Rızıkları verirdi. Şeyhin bir ıbrığı vardı o kırıldı. Şeyh parçasını alarak Sırdaşın yanına vardı. Ağladı figan etdi. Sırdaşa "senin şeyhin ölmesi gerekir, bu ıbrık nice yıldır mahremdi, yoldaşımdı her halimi her sırrımı bilirdi, ben bütün azamı andan sakınmazdım. Sırrımı fâş edene Allah rahmet eder mi" dedi. durumu remzettirdi. Sırdaş, şeyhin kendisine bu işi dinletmek istediğini anladı. Allah'a "Allah'ım beni ve o merdi affet" diyerek yalvardı (o merd uyurken) bad-ı saba vasıtasıyla haber ona ulaştı o da durumu anladı ve sevdadan geri döndü. Allah'a dua etti Bad-ı saba nigârın bu durumunu Allah'ın inayetiyle tekrar sırdaş'a getirdi. Sırdaş sevindi mesut oldu. Mecâzi aşk bedenini, hakiki aşka çevirdi. şeyhine sarıldı. "Ben pişman oldum" dedi. O acüze kadında aradan onları seyrediyordu oda gelip şeyhe sarıldı onlar üç cân olub bir tene büründüler. Selâmet buldular ve dışarı çıkarken kapıda o civanla karşılaştılar. O çaresiz aşık oraya gelmişti. Merd mah'ın (sırdaşın) kulu iken şimdi şeyhi isterdi. mecâzi aşkı ilâhi aşka çevirip mustafa (S.A.V.)nin yoluna erişti. Şeyh onu yanına aldı merd "ben bir mürde idim dirildim, imana geldim" dedi. Yere düştü, şeyh üçünü de irşâd etdi. İlâhi aşk bulma yolların başına devlet külâhı örülmez.

6.6. Bu Anı Beyan Eyler Kim Şeyh Yüzinden Padişah Ab-ı Hayatı Bulmuştur

Birgün sefer etmek gerektiği bana düş oldu. Gurben beni benden ayırdı. Bir (Nûr) yolumu aldı ve selam verdi. "Her taraf vahşi hayvanla dolu sen nasıl تنها yürürsün? senin canın tehlikededir" dedi. Onun elini öptüm, kulluğumu kabul et ben bir ölüyüm fakat şükür ki sana erdim dedim. O anda rüyetimi yüceden yüce etdi. Beni özüne kul etdi. Onun baktığı yâne bakdım. Nurlu birisi duruyor ondan sülûkün sonunu istiyordu. Şah, şeyh'e "Bugün temmuz günüdür beden soruktan üşümektedir. Beni bu manadan haberdar et" dedi Şeyh-i kâmil o şaha dedi ki "Ne gam yersin, sen müşkülün söyle, zamanın hıızırı karşındadır. derdini bildir. Tahtını taş, yılan ve su üzerine kurmuşsun. Tek parça olup devredip duran

mermer birinci engeldir. Onun altında yılan vardır. Onun altında da soğuk su Bu derdin ilacı kazılmaktır ve o taş göründü, şeyh yalvardı gözyaşı döktü taş yıkıldı. Baktılar onun altında felekleri kaplayan bir yılan bunu helak etmek gerekiyordu. Yoksa ömür berbad olacaktı. Yılan öyle büyüktü ki nefesiyle sanki arşı canlatıyordu. Şeyh ona maneviyatla bir kılıç vurup gözlerini deldi. Üçe böldü. Şeyh şaha dedi gel ab-ı hayatı gör, "Nasibi olan ab-ı hayatı içti, kurban kesildi. İyd-ı ekber yapıldı.

6.7. Der-Beyan-ı Şāhinki Ne yüzden Dest-i Padişah'tan Bu Aleme Geldiğidir

(Ey okuyucu) Bu remzi oku, anla ve bu aleme ne yüzden geldiğin farkına var. Zamanında Şah'ın birinin bir şahini vardı. Onu çok severdi. Bir gün şahine "senin kanatların yeristi seni av peşine salayım, fakat gidip yabana kanma, yolundan ayrılma, işinin peşinden git" diye nasihatlerde bulundu. Şahin gidip bir dala kondu.. baktı her taraf bostan, meyve, sözünü unutup etrafı seyre, zevke safaya daldı. Bir kocakarı şahini görüp avladı. Kanadını ve tırnaklarını kesip tavuğa çevirdi. Kuş ağladı inledi fakat kadın şahini anlamıyordu. Onu aç sandı tutmaç aşı pişirdi. Kuş içmedi kadın aşı onun başından aşağı döktü. Şahin ağladı, inledi, ettiği ahdi hatırladı kol, kanat, tırnak gitmişti. Çok halis bir niyetle Allah'a yalvardı. Allah ona sadık bir yâr gönderdi. Sadık yar şahin'e "sen mümtaz birisin ağlama" dedi. Şahin "bana himmet eyle eski halime döneyim" dedi. sözü hoş karşılandı. Şahin hidayete ulaştı eski hâline döndü.

(Okuyucu) Böyle bir şeyi akıllı olan kişi yapmaz nefsin hilesine sakın aldanma bu remz insan içindir.

6.8. Der-Beyan-ı Zîr-u Zemin ki Ne Yüzden Sûluk Olunmuştur Onu Bildirir

Nedir bu yerin altındaki son? Bir dun içre yüzüm insan, özüm melek olmuştu. Bana yerin altını seyreylemek emrolundu. Girip bakdım önümde bir pir gidiyor. Taş topraklar önünden kaçmaktadır. Resmimiz iki fakat gönlümüz birdi. Bir kapıya vardık. Pir, burada duralım dedi. Ben "Kitap sahibinin hükmünü gördüm bu kapının fethi senin elindedir. Himmet eyle" dedim ve o an yüzümü toprağa, bir el Pir'e bir elde eflâke vurdum. Ne yaptım sa kapıyı açamadım. Pir bana ism-i azam'ı sundu. Okudum san ki cihânı sarstım ve kapıyı açtım. Ardında su vardı. Yüzü nurdu şeyhin ayağına yapışıp hamd etti. Pir beni ona teslim edip yine vaktinde sana gelirim dedi ve kayboldu. Su elimden tuttu gel gizliliği gör dedi. Bakdım büyük bir deniz altında öküz ve balık bir keheşan (samanyolu) onlardan çıkıp semaya sütun olmuş Kapıcıya bu nedir diye sordum. Cihânı bunlar tutmaktadır dedi. Sordum, bunların arası nedir? Onu benden sorma o senden feth

oluna dedi. Ben bunların arasını bulup ötesini görmek istedim. Girip koştum. Kapıcıda benimleydi. Sonra kapıcı "Bunun başındaki yeryüzüdür. İki bölüktür. ikisini de adem tutmuştur. Sanki bir terazidir. İkisinin ortası hayvan dolu dedi ve veda edip gitti. Bana bir emaret görüldü. Pirin sözünü tuttum onu bekledim. devamını dinle....

6.8.1. Bu Anı Beyan Eder Ki Zeminden Sonra Öküz ve Balık Yüzünden Görülmüştür

Yerin altından bir ün geldi. Benimle ahdleşen dildarımı gördüm. Tekrar yerin altına girdik. bakdım dört sütun üzerine dikilmiş büyük bir dağ, o dağın kapısından girip gittik. bu öküzün başında dünya bir tabak gibidir. Ayağından sonra padişah gibi duran balığın bulunduğu denize bakdım.. yanına varıp selam verdim. "Postun üstünde yüklendiğin nedir diye sordum Bana sen aşık değilsin ben bunsuz bir dem bile olamam dedi. Yüz çevirdi. Hava denizinde nice yıl gittim o dem hava yüzümü gördü. Sarıldı rengine boyanıp havayı oldum. Su ile bir renge girdim altım üstüm bilinmez oldu. Sakın sen sanma ki yer altı havadır yerin altı semadır. Kendimi o an semada gördüm. yerin altı hani, üstü hani- O açtığım kapı hakikat kapısıdır. tarikat ehli olup bunu anla. Ya o balık ne? Sen kendinde bu hali bulursan o zaman kemali buldun demek- Ben kırk yıl yaşayarak bu hâli buldum. Aşk ile cedelleşirken yüzümden o merd zuhur etdi. Bana yeter durdun vaktin erişti. Seni fena mülküne redd etdiler. Elbiseni şeriattan yapı gönülden pası sil. Ahmed'in yolundan ayrılmaverelin dedi ve dokuz asumânı geçirdi. Alem mülkü görünmekte idi ki ben buna ilk defa gelmekte idim. O kişiye bu nedir diye sordum özünü sakla ve önceki gibi yüzünü göster ve şimdi sen yere inmелisin dedi mekanıma bakdım kalbim nurlanmıştı. Fakat o dostu göremedim beni hayret aldı.

Bir sabah vakti gönülde bir güneş zuhur etdi. Bütün yenlerim dümdüz oldu. kesretten bir nûr görüldü. Yakınlık ve uzaklık bir dönme dolaba benziyor. Gidip gelme hep ab-u kilde var. Bunlar değirmen döndüren hayvana benziyorlar. Bunların haşrı oldu. Ben ulu bir şehrin içinde bulundum. Allah bunları üç bölük yapmış, ikisinin yuları var biri farklı, bunların biri ʿarif, biri cāhî, biri olgun,. Bu şehrin iki padişahı var ki bunlara secdegāh olmuşlar. Cāhîl, birine tapmış ve ona bu iş adet olmuş gece gündüz ibâdet eder, Arif ikisine dahi iman eder, üçüncüsü ise

6.8.2. Üçüncülere Vakıflar demişlerdir İlahilerdir

Bunlar alemin şāh-cihānı, dostu emrettiği için bunların iki eli kesilmiştir. Ayaklarında topuk olmamasına rağmen normal yürür, ağız oynatmadan konuşurlar, Rahmani don giyerler, yuları kırıp bağından boşanmışlardır. Bunlar la-havf olup hidāyet bulmuşlardır. Kılı kırk yarar, doğru yola varırlar. Birini istedim. Bunlarla beraber bir saraya girdik evde bir kişinin durmasını adet edinmişler, dirseklerinden elleri kesiktir. Ağızlarını dikip dillerini tutarlar. Topuklardan kendilerini budarlar başlarını keser, kanlar dökerler. Sonra tahta üstüne onu koyup taharet suyuyla onu yıkarlar. Onların en yaşlısı gelir o kişiyi kefenler musalla üstüne koyar, sonra o pir (ihtiyar) gelip ona bakar, bir güzel koku verir, sonra namazını kılar, o ten, onun kulu olur. O kokuyla onu diriltir. Azad eder, eller ayaklar tekrar yerini alır ve o kişi kabirde ibâdet eder

"Nebiler kabirlerinde namaz kılar"

Hadis

Müslüman mümine gayret uzaktır. Ben bunu remzettim. Sen onu buraya koy ve sineni yar, onunun cānı yokluktan ve anasından yapılmış bir binadır. Bu binada gizli hazineyi bulup, sülük içre olanlar bunun sonunu bilip Hak'dan gayrı saraya girerler ve tenden konuşur sana seni verirler. Bu ruyetin sonunu işit.

6.9. Der-Beyan-ı Çarh-ı Devran Ruyet-i Kavm Esfel-i Maḥal Cehennem ve Karun

Bu mahalde gözleri yaşlı cehennem ehlini gördüm. Bunlar Allah'tan ayrı düşmüş, fırak ateşinde yanalar. Birine sordum.

Bu yanmanın sonu yok mu- Yoktur dedi. İnsan bu ateşte erimez mi diye sordum. Ab-ı Hayat yerin altında yok, dirilme de yok, bu bir ibn-i vakıt döner durmaz. Allah'a inad edenler bu çarhın (dönenin) kanadıdır. Biri yerinden gitse, biri gizlice onun yerine gelir. Bin yıl geçince pir gelir birini o çarha atar, dedi. Bu hal ile yine gözüme bir şey göründü. İsmi-kaf-nun-ra- Bakdım o yüzü kara gidiyor, ona bu hali sordum. Başımdan geçenleri bana dedi, ve sonra da sözümü kesip konuşmamamı istedi. sen yokluk diyarında meşhursun niçin buraya geldin dedi. Dedim seni tanıdım sen Musa'sın. Hemen ağzımı kapattı. Onun sırrını anladım. O Allah'ın sırrına ermiştir. Allah ilmi budur. Kanun gibi mala tapanlar bu ilimden birşey anlamazlar. Bu ilmin sırrını bilene canım fedadır.

6.10. Der-beyan-ı Ten ve Nefs Akıl Gönül ve Cân Ki Bunların Sülûkûn Ne Yolla İstedîğîn Bildirir

Ey cānā ölüm kadehini yeter içtin. Bu ilmi işit de cān bul. Ölülerin makamından gel çıkışenliği kaldır. Ey zāhid bu sözlere kulak tut ki bu sözlerimiz zayi olmasın. Ben de sana bu esrârı bir bir söyleyeyim. Benim gördüğümü gören Muhammed'e yakın olur. Benim sırrımı bilen, hareketimi anlayan odur Ne dersem, beni ve bu işi anlayanlar cān kulağıyla dinlerler. Onlara ibretle bak tecelli sende de olsun. Bu tecelli (bu iş) olmasaydı gece gündüz ağlardım. Şükür ki bana hakkın lutfu erişti. Bu ile gelmeden Allah bana altı şey vermişti. Bunlar, cān, gönül, nefis, ten, akıl. Bunları anlarsan bugünden yarını görürsün. bu canım her zaman Allah'ın yüzünü görürdü. Bu akıl ki nurlara gömülmüştü. Dünya, bu nefsimin eşiğinde tertemizdi. bu tende koku yoktu. Ben "bir" ile "bir"dim varlığım zatı içre vardı. Zatım zat ile gizli idi. bu ikilik perdesi doğmamıştı. Varlığım Allah'la idi. Allah bu sırrı saklamıştı. Sonra aşikâr etdi. Kudretinin görünmesi için insanı yarattı. İrfan sözü budur. Ben bu yıldıza niçin gelmişim onu işit ve anla...

Altı nesne, alemi kul köle etmiştir. Erlik donu giyenler bundan kurtuldular. Allah burayı kudretiyle tutuyor. ben de arza uğradım. Erenler yoluna girdim. Baktım ki ilk menzilde bir kişi halkı kendine ram etmiş. Herkese emredip durmaktadır. bunların malı mülkü sonsuzdur. Yiyip içerler aslında açtırlar. Gerçi işlerinde bazıları adaletlidir. bunların halini sordum ve öğrendim bu yerde yolum bağlandı. Ben bu menzili geçmek istiyordum. Ağlayıp merhamet istedim. Attan inerek yaya kaldım ve teni de o arada bıraktım. Suret orda kaldı.

6.10.1. Zira, Sürete Mekāna Muhtaçtır. Terk-i Mekan Ettîğidir

İkinci menzile vardım. bunlar nefse uymuş. Hak sözü işitmezler. Lakin kendi ilimlerini sana öğretmek isterler. Bunlar korku bilmezler ben bunların halini sordum. her biri hakim gibi durur. bunlar fiillerini gizlerler. bu menzili geçme vakti geldi.

6.10.2. Nefsin Hazzı, Yiyip İçmek ve Hoş Geçmek Bu İmiş

Nefsimi yüzükoyun bırakarak çıkdım. Bu menzile geldim. Yedim içtim, sıra şerbeti nuş etmeye geldi ve menzil sarayına girdim. Üçüncü menzil budur. bunlar din ve devletden anlarlar. Farz ve sünnetleri bildirirler. Kürsülerden va'z idip hayrı şerden seçdirirler. Bunlar kimler? diye sordum. Öğrendim. Bunlar şeriat halini bildirirler, hiçkimse bundan geçmemiştir. sen de bu halden geçme ben bunları anlayıp yüzümü toprağa vurdum. O anda bana bir nida geldi. Hakk'ın emrine boynumu verdim. Aklımı o yerde bıraktım.

6.10.3. Aklın İşi Nefsile Olmakmış Nefs Kande İse 'Akıl Dahi Anda İmiş

Dördüncü menzile geçtim, aklım nefsimle kaldı. Gece gündüz tevhid etmekte olan bir kavim gördüm. Bunlar derslerinde hak ilmi okurlar. Bunlar nefsi anlamış ve makamın büyüklüğünü bilmişler, aşk ateşine yanıp, vahdet mülkünü tutmuşlardır. İşleri doğruluktur. Sözlerinde dururlar. Bunların halini sorup öğrendim ki bunlar itibarlıdır. İşlerinden biri "ey kardaş bu sırrı sana bildireyim. Bunlar tarikat ehlidir. Bunların meyli gönle olduğu için Allh bunlarıdır. bunlar bütün halka aynı gözle bakarlar, suretleri cān görürler" dedi ve baktım bazıları şerbet içmeyi bekler. Dediler yok deme gel sen de bekle yoksa için temiz olmaz. Gönlümü terk ettim.

6.10.4. Gönlün Dahi İşi Akıl ve Nefis ile İmiş

Gönül onlarla kaldı ben beşince menzile yürüyüp vardım. Bu menzilde ledün ilmi söylerlerdi. Bunların hālini de muteber gördüm. Bunların işi nefsi anmaktadır. Kendilerinden başkasını bilmezler, herbirinin sözü candır. Katlarında küfür ile iman birdir. Onların dersi gece gündüz cān iledir. Cihanın özüdürler. ben yalnız bunların bin de birini söyledim. Bunların bagleri o alemi fark ederler. Yer gök bunlarla dolmuştur. Fakat daha sır söyleyemem adımız kalleşe çıkar. Bunların hālini sordum. Sen bu sözlerden nefsini tanı; Dediler bunlar kalını hāl edenlerdir. Bunlar ariftir, kimse bunları bilmez, hak bunları saklamıştır. Bu menzil cān ve baş ister verenler muhammed'e ererler. Canım duydu gördü ki bundan öteye yol yok bu menzilde cānı bıraktım.

6.10.5. Canım İşi Dahi Kendini Bilmekmiş

Arifler bu menzilde bağlanmış (kararlaştırmış) duruyorlar Bazıları bu durağa son dediler, bazıları itiraz ettiler ve öteye gittiler. Usul budur. Gerçi bu makam yüce bir makamdır. Fakat menzirim tamam oldu. Fakat sen bil ki ben bu yerden geçerek hızır suyu içmişim. Eger o ötenin vasfını dilersem sana anlatabım.

6.12. Der-Beyan-ı Altıncı Ser-rişte-i Maksudur Makam-ı Acz Tılsım-ı İfadur Ya Fet

Bu menzilden geçtim bende korku kalmadı. Makam-ı acze vardım ki burada ben ve sen yok. Bir kavim vardı bunlarda zaman ve mekan mefhumu yoktu. Bunlarda talep etme endişeside yoktu. Farz ve sünnet kaygısından uzaktılar çünkü bunlar kendilerinden korkuyu yok etmişlerdi. Ama sen sanma ki bunlar emr-i nehyi yerine getirmezler. Bunlar anadan iki kere doğup cān gömleğini yırtmış kendilerini "elif" eylemişler. Evliyanın izini bulup acz evinde karar etmiş mal ve üzüntüyü terk etmişlerdir. Bunlara siz kimsiniz diye sordum. "Bura acz evidir sen

de insansan buraya katıl" dediler. Bunlar kendilerini saklamışdır. Özlerini bilmezler. Bir misal vereyim. Bunları sanki zaman almış bulut gibi havaya çıkmışlardır. Bunlarda ihtiyar-ı cüz'i yoktur. Rüzgar esmezse orada kalırlar. İleri gidemezler. Rüzgar hangi yöne eserse o yöne doğru salınırlar. Burada durdum takatim bitmişti. Ten yok çalışıp acz evinden ma verayı seçeyim nefsim yok bezideyim bu ara onunla geçilecek fakat o (akıl) da yok. Dil yok benimle gelsin can yok beraber olalım azc evinde durdum ve "Ey aziz benlik gitti, bende ikilik yoktur. Sıkıntı demin de yâr olan sensin. Bana merhamet et, ben tekim yanım da bana dost olacak yok" diyip Allah'a yavarınca bana lutf olup saadet güneşi doğdu o altı şeyi bana geri verip saadet güneşimi doğurdu. Bunlar (altı şey) aşka karar verdi önce "inayet" geldi. Sonra "tevfik-i huda" "akl-ı kül" sonra "aşk-ı yar" geldi ona binip Hakk'ın kapısına çıktım maksudum belli oldu. ve bana devlet irdi o ara baştan başa benimle doğdu hangi yöne bakdımsa kendimi gördüm. Benim sergüzeştim işte böyledir. Sakın beni ayıplama, herkesin gözü açılmaz ben bunu faşettim. Sen sana layık olanı al, er odur ki arizin sözünü tutar (okuyucu) bunları senin için yazdım nazmım evvelini bilersen evvliler evvelini de bilirsin.

6.13. Bu Maḥal Anı Beyan Eyler Kim Ol Gizli Defineyi Feth Edip Ezel İle Ebed Arasında Rûh ile Nefsin Muamelesi Olup Sulûk Etmiştir

Ezeli kabul etmeyen kişi sana rumuzla bir söz diyeyim. Ezelde ebed rasında cehennem vardır. Onu bilmek istiyorsan dinle. Ben ezel şehrinde gizli idim o şehrin kapısı açılıp yapısı göründü. Halkına emrolundu. Aldı verdi ve o arayı (cehennemi) yıktılar. Halkdan bir sada geldi anlar üç bölük oldular. Birbölük remzi anlayıp cevap verdi. İkinci bölük anlanmadı. Üçüncü bölük bunu anlayıp reddetti. Sonra ikinci bölük bunu anlayıp öncekiler gibi yola girdi. Üçüncü bölük hiç dönmedi. Tekrar emrolundu onlar da bu yeri yarı düzgün yaptılar. Sonra her biri kendince pazar edip aldı satdı. Kâr etdi. Onların kârı; Muhammed'e ermek alıp satma, hayrı şer'i ayırdetmektir... Sana şunu söyleyeyim sen ezelde ne çalışır kazanırsan sonunda o sana aşikâr olur. Ezelde işlediğini ebedde Allah sana sorar, Bu ikinin arasını sana günden aya olarak gösterir. Seni ana batırırlar yıkamakla o çıkmaz. Aşk-ı evvel olan kişi buna düşmez. Ol kişi ki başka libas giymedi. Bu işlere aldanmadı. Üçüncüler bunlardandır. Onlar dönmeyip küfürlerini hatalarından dönerler. Üçüncülerini dinle...

6.14. Der-Beyan-ı Faslı Üçüncü Ru'yet-ı Elest ve Nikâh-ı Ma'nevi

Üçüncüler de bu yola uğrarlar fakat bunlar kuyuya düşmezler. Bunlar o küpten geçtiler. Ben de Muhammed'e ulaşmak için arza gitmişdim. Onların birini bulup kendime pir edindim. eşiğine yüzümü sürdüm mana aleminde pir bana

"Emrinden haberdâr olman için sana iş düştü. Sen gurbete git, oranın üstüne otağını kur, ibadet et, tulsımı boz, eğer başarırsan sana talihli derler" ded. Ben buradan geçip gittim o yere konup oraları tanıdım. dillere düşerim diye korkuyordum. Bu yüzden kendimi gizledim. bir kişi geldi eli ayağı yokdu. Başı tenden ayrılmıştı fakat konuşuyordu. İçeri girip "oğul burası mı yol" diye sordu. Korkdum sen kimsin dedim? Ben de bunda çok çalıştım. Burayı feth etmek istersen benden haber al, taklidle bu iş olmaz, ben bir zama atlas dan giydim cihan halkı bana düşman oldu. Dilden kurtulunca sırtıma eski elbise giydim" dedi.

Sıkıntı zamanı o kişi gelir emrime amade olurdu. O kişi elimi istedi verdim, ayağımı tuttu. Elim ve ayağım ona el ayak odu. Gönlümü istedi, verdim dedi daha neyin var? Baş ve tenim o da giderse ben ölürüm dedim. Bana dedi ki insan ölmeyince onun işi bitmez. Onları da ona verdim o sonra gizli hazine zahir olsun diye ten aklımı istedi ve bir sada geldi nefsimi istediğini anladım gönlümü de istiyordu istedikleri herşeyi verdim. sonra gel dedi gittim fakat halimi açmağa ihtiyacım yok, durduğumla gittiğim yer bir, sonra bakdım benden özüm konuşuyor. Kendim o "er" olmuştum. Ey civan! sen ben misin ya ben sen miyim? dedim. dedi' bunu bırak. Dinle (okuyucu) Bu bir makamdır. Buna ermeyenler Muhammed'e ulaşamaz. Bu menzilde aşık cân olup. M^caşukuna cânân olur. Bu mahalda işim temiz oldu. Yer yarıldı her şey açığa çıktı. Ben o kişiye yüz vermedim o bana yalvarmaya başladı. Ben altın gümüş oldum sen yürü diye emrettim kayboldu. Oranın üstünü örtüp yola revan oldum. Bana korku gelmedi şimdi sana sırrımı söyleyeyim dinle.

6.15. Bu Ol Maḥaldır Kim Ol Niğar-ı Nazenin Maḥbub Şüretin de Giderken Bir Dün İçre Yolum Almışdır ki Aşıkların Halidir Üçüncüdür Zikr Olsun

Giderken bir er at sürüp önümü kesti sen kimsin? dedi. Kendini lutf edip saklama ki bakayım o gizli hazine sen misin? Bir şehirde iki şah olmaz sen sanma ki ardın boş. Benimle tanış değilsin inçin o hazinenin başına vardın? Sen bu işi ne sandın? demedin mi onu (hazineyi) bana bırakmazlar. Ben şimdi senden bun dava ederim. Ya onu bana ver, ya beni teselli et sen kul musun sultan mısın? Bana söyle ve benimle imtihan ol. Ben onun neyi kasdettiğini anladım Allah'ını hatırlatayım dedim. O soyunup meydana girdi atını sağa sola sürdü. Yay çekdi ok atdı bakdı bana ölüm yok kılıç çekdi fakat çaresiz kaldı. At sürdü tozu arşa çıktı. Yanımdan geçerken beni tığ ile beni ikiye biçmek istedi. Onu iki elimle tuttum. Kurtuşunun olmadığını anlayınca "Senin hizmetçin olayım, senin aşkınla yanayım beni kapına kul olarak kabul et. Allah'a şükür olsun cânım sana erdi" diye yalvarmaya başladı. nunla bir bağa vardık. O vefasız bir zaman gelmedi.

Sonra karşı da bir nur peyda oldu onu gördüm. Onun gibi birisini zaman görmemişti. Selvi boylu güzel yüzlüler onunla oynamaktaydılar.

Onlar manevi aşkın şarabını içmişlerdir. Aşkının ateşi ona tesir etmiş. Periler sağ ve solunda kanad açıp gölge yapmaktadır. O kişi yanıma gelip "Ey cihanın serveri sen burayı şereflelendirdin, sen bu bağın gülü ben de bülbulüyüm. Nasıl birisisin ki bizim gönlümüzü tuzığa düşürdün sen nereden geldin? Diye sordu. Ve devam etti artık benim sabrım kalmadı ben davamdan uzaklaştım beni divâne gibi zincire çek.

Mecliste bülbüller öttü sazlar çalındı dualar kabul oldu. O nigârın tayesi "sana bir kelimam var dinle" dedi. Sen bildin mi o ayyüzlü (nigar) kim? senin aşkın onda durmaktadır. O sana aşık olmuştur. Ona merhamet et, kalbin ona secdegah olur. Sen ona manevi nikah yap onun evini ikilikten birlik et. Biriniz şark, biriniz garp ikinizden mana ayan olsun. ab-ı kilden kurtulun" dedi. Aslında o kişi benim yanıma kıyafet değiştirerek gelmişti. Gözlerim bir ara uykuya vardı belâ bana zâhir oldu. O kişinin evvelini, -kaderleştirilmiş olarak- onu vahdete erdiremeyeceğimi gördüm. O anda ışığundan alem nurlanmış olan bir pir gelip bana "elini sun başına devlet kondu, ruhunla canın bir oldu biriyle niyazlan ki vahdeti bulasın o kişinin dayesinin dediği Hakk nikâh-ı m'aneviden er doğar bu işi bilmeyenler "er" olmaz" dedi ve bana o evi gösterip nikâh-ı manevi yaptı sür çaldı orası evliyalarla doldu. O anda benden bir veled doğdu adı "ledün" ona bakdım teni yokdu. Ay, başı üstünde raksetmekte idi. Harfsiz konuşurdu. Vucudu aleme dolmuştu. Nereye bakdımsa kendi kendimi gördüm. Bu mahal üç bölük kavmin gizli işini bildim onları sana anlatayım dinle.

6.16. Bu Beyan Üçüncünün Neticesin Bildirir Kim Ehl-i Cehennemdirler

Cânâ bunu rumuzla anlatayım bunlar üçüncülerdir. Sana birisi misafir olsa sen ona izzet-i ikrâm gösterirsin onun altında atı olsa, atı ondan ayırır ahıra koyarsın hiç atın halini sormazsın, ata ne denli iyilik etsen de sonunda ona vereceğin ot samandır. O insan olsaydı elbette farklı olurdu. (Okuyucu) bu kavmin kârını iyi anla, onlar elest meclisinde kalu-bela dememişlerdir. O sûret gitmeyince menzilleri Muhammed'e ermez. Bunların halini kimse bilmez. Bunlar ayrılık donu giymişlerdir. Sana gördüğüm hali şerh edeyim ben bu sırrı gördüm olur ki sen de görürsün. Acz evinde imanını kurtarırın dem bu demdir. Gel bu demde demi bul sana bir misal vereyim ağaç zatı içre meyvesini saklar. Bir kişi gaib olmazsa sırrı zâhir olmaz o kişi zâhir olmazsa gaib olmaz. Kişi suretini saklar zatıyla her işi yapar.

6.17. Bu Maḥal Anı Beyan Ederkim Kendi Velāyetimde ʿAlem-i Mʿanide İbtida Görülmüştür

Ey (okuyucu) Ağla, inle, bu aleme ne için geldiğini anla, ismin ve resmin nedir? onu sana söyleyeyim bilinsin. Benim ölümüm devreder. Cismim onda doğdu. Orada çok yıllar durdum. Günlerde birgün bahar oldu. Halimden anlayan biri geldi perişan halimi sordu, "Burada ben ne dersem sen onu tut. Ömrümü boş yere geçirme senin için geldim, gel sefer et" dedi. Ben o mekanı hemen terk ettim. Yola girerek gece gündüz gittim. Bir doğa ulaştım. Gariptim yolumu boyu arar biri aldı. Dedi sen kimsin? Derdin nedir? kendini gizleme söyle, Bu mekana niçin geldim?

"Sen derdime çare değilsin" dedim

Başladı benimle pazarlık etmeğe, onun da bir arkadaşı varmış, bizim bağa gel yarın kūyūna erersin dedi. Meclisine beni de götürdü. Peymāneler döndü. Dil-rubalar çoktu, gönül onlara tahammül eyeleyemez. Bunlar bir bakışta bin cān alırlar, Ben bunların birine gönül verdim. Meger o da bana aşık olmuş sonra bana gel bizi tanı biz nasıl bir kavimiz. Bunlar da senden duurlar bunları ab-u kil sanma.

Bu periler senin özünden oldu. Misalindir. Sen çok çalıştın. Bunların tohumu Allah'ın emridir ve cānā gıdadır. Allah sana senden suretler gösterdi. kendine talebkār ol ki kalbindaki esrār açıla. Bu sır sālīk te görünür. Yeter ki onun şeyhi mükemmel olsun" dedi. Beni bu hal üzere bir hayret aldı. Sanki o anda kıyamet koptu. Bu sır bana havae oldu. Bir anda uyandım bakdım bu bir düş imiş yolum duruyordu. Düşündüm acep bana ne oldu. Hayrete düştüm yine gayret bana geldi.

Şimdi kulak tut ikinciden sana bildireyim.

6.17.1. Bu Maḥal Onu Beyan Eder Kim Kendi Şehrimde Ruyetin İkincisidir

O yerden güzār ederek dibinden su akan çok uzun bir ağacın bulunduğu yere ulaştım. Kana kana su içtim. Sarhoş oldum. özümnden haberim olmadı. Kendimi bir şehir içinde hayran hayran gezerken buldum. Baktım bir kavim, bunlar evden dışarı çıkmamaktadırlar. Tarlaları evlerindedir. İçerde ekin yaparlar. Bir evin içinden diğer eve yol vardır. Onlardan biri dışarı çıksa başını keserler. Bunların hallerini merak ettim zāten çok da acıkmıştım. Birinin kapısına varıp tokmağı çaldım. İçerden birisi kimsin? Dedim -çık dışarı- dedi -dışarı çıkan hakkı bulmaz sen içeri gir- bizden ol dedi-içeri girdim hizmetlerinde bulundum. Yıllarca çalıştım fakat gönlüm selāmet bulmadı. Yine de geceleri namaz kılar dua ederdim. birgün camekanda yatarken bana bir peri göründü. Beni mest eyleyüb aklımı aldı. -Sen

nasıl b lb ls n ki tuzaga düştün gayretin arın namusun ne oldu? Niçin beni anlamadın? sen benim a kım içre a layıp d nerdin ne oldu o günler? senin menzilin bu menzil değildir ver elin  ık buradan kurtul-bu gaflet bitsin"- dedi ve ben d  den tekrar uyandım.

Baktım bir  ehr-i azam durmaktadır. Cevresi ba  ile bostan, sular akar, laleler açmış, sümbüller kokmaktadır. Hallerini öğrenmek için birine yakla tım.

"Siz m kemm l tevhid yaparsınız, sevdim sizi bu kale-yekulu değil, siz ehl-i vahdet ariflerisiz- Benim canım size kurban, bu nasıl yer diye sordum o kişi cevap verdi.

Efendi bu  ehrin bütün halkı er değildir. Ekseri karıdır. Bunların bazısı da çocuktur. Onun   n bunlar dışarı çıkmaz, bu dilden bilmezler, özlerini ab-ı kilden sanırlar, mana ilmini bilmezler, özlerinden habersizlerdir. Yüzleri insan, i leri hayvandır.   lerinden kimse esrarı ke fetmemi tir? dedi.

(Okuyucu) sen bunu tefekkür et d   n. Burada bin yıl da durulsa murada erilmez. Ben bu sırrı anlayıp yola koyuldum. Bir şehirde dil göründü, hayran oldu buranın bazıları müslüman bazıları a yardır. Bunların vakti böyle geçmiş, hepsi ibadet eder fakat adet gibidir. Bunlardan vefa gelmez, Allah'a dua ettim seyr n açıldı.

6.17.2. Bu Fasıl Anı Beyan Eyler Kim  b ditadının    nc  R yiten Beyan Eyler Kendi şehrinde...

Şimdi gel ey arkadaş üçüncü r yetimden haberdar ol. Bakdım büyük bir  ehir durmakta ve onun kavmiyle dağlar, ta lar dolmaktadır. Bunlar karanlıktan kurtulmu lar. Bunların şehrinde gece ve gündüz olmadığı için güneş ve yıldız do maz. Bunlar ölümden kurtulmu lar. Dinin bahtlı kişileri bunlardır. Bunlar d n yolunda can verip menzillerini a anlardır Bunların cübbesi altında Allah'tan başkası yok. Bunlar s l k n sonuna varmışlardır. Bunlar ne günah ne de sevap i lerler. bunlar hakkı tefekkür etmez, kendi kendileriyle zikirle irler. Bunlar sıfattan geçip nec atı bulmuşlardır. Bunlar vahdet elbisesini giymiş, ama kesret içinde g r n rl r. Bunlar halkın içine karı mı tır. Anasırdan yüzlerine örtü örttükleri için halkın gözüne görünmezler. Bunları ben tanıyınca gönülde muhabbet narı kaynadı. Boynumu herbirine verdim. Allah beni azad edip kul etti. Bu arada ol yar benim elimi tutarak "Bu yerde a yar olma dedi" vakit eri ti sana busırlar senden ihsan olmalı. Bugün sen kendi kendinden cihanı seyret. Bu alem bilinsin. Allah'ın sırlar hazinesi açılsın kendi zatın kudretini g r. Bu menzilden geçenlere bu esrar ke f

oldu. dedi ve beni benden aldı beşer hükmünden çıkardı. özümnden dışarı çıkıp geldim. Şimdi sana benimle söyleyeni rumuzla anlatayım.

6.17.3. Fasl-1 Bu Mahal İbtida Ruyetin Dördüncüsüdür Kim Zıkr Olundu

O mihribanım beni benden alınca özümün cihanı kapladığını gördüm. Zatım o arada görünmekte, fakat sırrım arz ve semadaydı. Canım bir altın top olmuş halk ona secde etmekte, cihan içindeki eşyalar sırlarını göstermekteydi. Kimi ulvi kimi sufli idi. Devran ettikçe çeşitli renkler görünmekteydi. Bunlar menzillerini bazen yokuş, bazan düz yerden geçiyordular. Dört menzil vardı: Bitki, maden, hayvan ve insan bunların araları uzak ve de varılamaz bir tuzaktı. Bu sırrı görmeyenler bu nazmı anlayamaz. Sır açık olmazsa eşya örtülü kalır. Bu sırlar bana benden görünmüştü. Orası tecelli şehri değildi. Ayna'l ve Hakka'l yakın buradadır. (Okuyucu) o ilahilerden, vahdet denizi içindeki mahilerden olmadınsa orayı anlayamazsın. Sen kendini idrāk et. Bu alem senin zatınla dolmuştur. Sıfatın içre zatını görseydin bu alemin sırrını bilirdin. Vahdete gel, özünden dışarı çık beladan kurtul. Aleme dol cihānı seyret bu alem tendir. Sen ona cān ol, her mekan da bulun "lā mekan" ol eşya emrin üzerine ola, biri anasından doğarsa onun işleri senin katında tasarruf ola, işte kāmīl insan budur. Hāl ehlinin işi budur. Allah ne işler yapacaksa ona (kamil insana) ayan ola o "ab- kıl" den el çekerek akl-ı kıl'den nasibini almıştır. Sana başımdan geçen bir olayı anlatayım.

Birgün aklım gitmişti o zaman dertli başıma bak ne geldi. O dildar perdeyi gözümünden aldı. Meydan açıldı. Bu mahal iki adam gördüm biri bana aksaktı. Bunlar bir alçaklıkla at çalıp satarken sahibi onları yakalar. Dar ağacına götürürken bunların biri birine çāre olur. Bunlar asılırken birisi tepinir. Diğerinin ipini ise sarhoş koparır. Hākim bu olayı işidip sorar bu kimdir diye sorar falan ibn-i falandır derler. Onun nazı size geçer. Fakat hākim bu söze itibar etmeyim ölümünü emreder dar ağacına varıp hayran kalır.

6.17.4. Şimde Sonunu Dinle

Birgün o diyara ayak basdım bir dellal "at hırsızının sonu budur" diye bağırırmaktaydı. Baktun hırsızların boyunlarında ip var biri aksak geziyordu. Renkleri kaçmıştı. Bunları dar ağacına çekiyorken o arada elinde kılıç olan bir mert zuhur edip akseğini ipini kesti ve onu yere düşürdü onu kurtarıp saraya götürdüler.

6.18. Bu Mahal Zāhir İlmi Batın İlmi Açıklar

Bugüne gelmenin amacı okumak ve yazmak mıdır? Okumakla bir kişinin işi biter mi? O kişinin ilmi dünyevi olursa evi masivadan pāk olur mu? Eğer sen bu

işin çâresi okumak dersin ben yok derim. Halk için okuyanın işi biter. Eğer ilmiyle âmil olursa Hakk'la da işi biter. Fakat sana şunu sorayım zâhir ilmi okuyanlar Muhammed'e erer mi? O şahıs kendi kendini anlamadıktan sonra tibarlı olur mu? Okumakla gizli şirk ortadan kalkar mı? Mürşidi olmayan kişiye Hak aşikar olur mu? (Okuyucu)! ilm-i Hakk'dan okumalı. Allah ilmi cânı, padişah yapar. Bu dersten anlamayanlar karanlıktan kurtulamaz.

6.19. Korku Erkek, İstek Dişi Olup İmanın Doğduğu Mahaldır

Korku erkek, korkmamak dişi olsa, bu ikiden iman doğsa, o sana bana benzemez. Onlar gece gündüz, ay-yıl, bir dem içredir. Bu nazm öncekiler gibi kolay değil iyi anla. Anadan iman doğar mı? Sen anadan iki kerre doğmadınsa cân değil, tensin, Kim ki iki kerre anasından doğdu ona ilm-i ledün hakikat oldu. Onun noksanı kalmadı. Bunlar cânları ten olmaktan kurtarmışlardır. Sen (Okuyucu) evliyanın menzilinden haberdar al. Sözlerimi anlarsan sana senden kapı açılır. Yazünden nikâbı kaldır tecelli görünsün, lutfu kahrı izhâr edesin, insanların kimi cennet, kimi cehennem, kimi ʿaraf ehli olmuş. bir bölük bunların hiç birini görmez. Allah'tan başka kimse bunların işini temize çıkaranı bilmez. Bunlar kesret içine saklanıp vahdeti izhâr etmişlerdir. Bunlar vuslat ehlidir. Allah'la birliktedirler. Dört topluluğun aslını aşikar etmem kimisi atlıdır. Kimisi yayan. Burada bir müşkül iş kaldı. Onu dinle, Arif ilmile vuslat etse, yani aradan çıksa acaba vuslat bu mu olurdu. Eğer bu vuslat olsaydı Muhammed'e (S.A.) olurdu. Eğer buna vuslat dersin şimdi çoklar buna erişirdi o zaman Muhamed (S.A.) bu vuslatı yapsaydı her ara onun zatiyla dolardı, cümle eşyanın sırrı ona açıktan okunurdu. Alem-i gaybdan cevap verirdi. O bu işi bilseydi Cibril'e ne ihtiyaç vardı. Gerçi o Allah'ı anlardı onun kendi zatında her kelâm gelirdi. Fakat o bu sırrı saklardı. Sözüünü herkesin aklına göre söylerdi. Allah ona ismim'in aşikâr olmasını emretti. Kesret içre ismini Ahmed yaptı kalbi haktı. Ahmed'in iki gözü vardı ikisi de ona yâr idi. Baş ve cân Ahmed'e verilmişti o bir dağa baksı dağı parçalardı. Bunlar bir nazarla dokuz feleği görürdü. Cân gözünün işi budur. Senden de bu senlik gide ve evini ikilikten temizleyesin. Nereye baksan orada sen olasın gerçi kalemim bu sırrın binde birini demedi.

6.20. Bu Mahallin Neticesi Üç Gruühun Hallerini Beyan Eder

Üç kavmin hâlini benden işit. Biri cennet ehli, biri cehennem ehli, biri de araf ehli. bunlardan biri öölünce acaba yerine mi ulaşır yoksa kıyameti mi bekler? Şimdi bunların işi ney varır diye bir misal anlatayım. Bunlar öölünce vucutları

toprağa karışır. Dört unsur olmayınca akl-ı bütün bir yerde durmaz. Peki ya sür üflenince giden ruh bu bedene nasıl döner ki bunlar dirilir? Evet olur döner dersen hakikattır. tualım dirildi bunlar cennete gittiler. Cennette ruha beden olur mu? Onların hepsi ruhanidir. Bana bir zaman birisi cennete gitsek dünyadaki dostlarla aşinalığımız olur mu? diye sordu. Şimdi sana bir misâl antalayım sen uykuda dostlarla yiyip içsen, uyanıp o dostları görsen ve rüyayı onlara söylesen onlar sana "sen o rüyada böyle yapıyordun" derler mi? Allah'ın işine akıl ermez ben sana cehennem ehlinin halini anlatayım.

6.21. Cehennem Ehlinin Halini İki Yüzden Bildirir

Okuyucu, Cehennem ehlinin birisi burada olsaydı acaba buranın hâli ne olurdu? Peygamber de sünnetinde buyurmuştur sen bunlardan uzakdur. Acaba cehennem var mıdır? Nasıl birşeydir ki içinde daima ateş yanmaktadır. İnsan alem-i kübra'dır. Cenneti cehennemi, huri ve gılmanı onda ara. Cehennemi Allah'ın yakıp hazırladığını zannetme. Çünkü cennet cehennem iki rumuzdur ben bir uluya "Ey ulu bir nazarda yüz bin cân ölmektedir. Hepsî iki melek bir şey söyle de benim aklım bunu anlasın" diye sormuştum. Ulu şöyle cevaplamıştı.

"Sen münker nekiri yok sanma münker günah, nekir, sevap yazmaktadır. Onlar, nicesine görünür baş eğer söz dinler, nicesine bunun aksiyle görünürler. Kimine diş ağardıp kimine kara yüzle varıp cân alırlar. Cehennem enlinin halini günden ayan bildirmişlerdir. Cehennemlikler tebdil olup hayvan sûretine girerler. insan ne suretle ölürse o sûretle dirilirler. Haşr oldu mu bunlar aşikâr olur"

6.22. Bu Anı Beyan Eder Kim İki Kâfir İslâm'a Gelmiştir

İki kâfir geldi elimi tuttu. Bunları sevdim. Bana "Bir müşkül işimiz var, ne ettik yaptıkça buna çâre bulamadık. Bizi sana gönderdiler bize merhamet et çâre bul, bizim derdimize derman bulacak bir kâmil insan yoktur. Bizi sen Hakka erdir. Vahdet ehli olalım arada siz-biz kalmaya" dedim "elinizi bana verin müslüman olun. Size Muhammed devleti erişti bu yoldan başka bir yol yoktur. Şimdi siz tevhid getirip müslüman olun. Onun sünnetini işleyin" Bunların birisi kabul etti fakat birisi inkâr etmekte arkadaşına da "bunu kabul etme" diye uyarmaktadır ve bana "Er odur ki menzilinden herkesi irşâd eder, onun gösterdiği dinde ikilik olmaz, bana yol göster ki kul mu sultan mı olduğumu bileyim" diye söylendi. ve devam etti. "Benim istediğim birdir. Hakkı kendimde bulmaktır. Allah tecelli ede, her bir işi kesretinden işleye, onun sırrına herkes varamaya, benliğim ortadan kalka, ben zâhir ilmi istemem ey kâmil insan bana cevabı ver ben de gayrılık koma, zatım zatımı bulsun yoksa benden elin çek dediğin sözler bu işleri bitirmez"

dedi ve çekip gitti. Yanımda biri kaldı. Bana dert düştü. Nice inkarcıları yola getirmiştim. Fakat bu başkaydı şimdi sonunu dinle.

6.23. Bu Mahal Ol İkiniñ Neticesin Beyan Eder Kim Onun Biri Gelmemiş Biri Gelmiş

Benim bir dostum vardı. Bir gece onun yanına vardım. Elini öpüp derdini söyledim. Bana iki kişi geldi dinde kurtuluşu istediler birini imana getirdim biri kabul etmedi bana" siz mezheb ehliniz mezheb ehli hakka eremez. Mezheb ehli ler yularla bir birine bağlanmışır. Bana bir er lazım ki onun bağı olmasın bir din ola ki onda küfür ve iman olmaya" dedi ve gitti ben de size geldim şahım bu sırdan haber ver" dedim. Şeyh-i Kāmil etti. Onların biri imana gelmiş onu yavaş yavaş uyandır. Herkesin kendinden hakka yol olur. Ben seni ārif sanırdım sen bu işi bilememişsin. O kişi Allah'a gelmemiş gayrı yerden Allah'a yol yok mu onun yaşadığı anı irfan ola, onda dualar kabul ola irfan nedir bilir misin? Arifin mezhebinde ikilik olmaz. din ve mezheb ehlilik kimde vrsa onda ikilik vardır. Arz olana bu küfürdür. Bu yol tehlikelidir. Cān korkusu vardır. Arifin dininde korku olmaz, korkunun cümlesi kesretidir. Onlar hakdan gayrısını bilmezler. Ol adam bunu bildi ondan küfür ve iman istemez o kişi bunu bildiği için dine girmedi o ister ki menziline varmadan kendini yok ede ölmeden önce öle, onun aşkı hak, mezhebi aşıklıktır. O kişi için hakkı görmek cennet, hakkı görmemek ise cehennemdir. Şer,i elden koyma o kişi önceden haberdar olmuş sen ona bundan haber ver" dedi.

6.24. Bu Maḥal Ol Birine Gelip Haber Verip bu Yüzden İrşād Olduğun Beyan Eder

O iman eden kişiyi bulup, iman etmeyen arkadaşının yerini sordum "Ben onu temyiz edemedim bana ölmek daha iyi olur onu bana bul" dedim ve iman etmeyeni bana buldu. Ona tazim edip başka yüzden göründüm. Şeyh-i kamilin ve onun bana önceden söylediklerin ona söyledim. "Maksadımı zaman bana verdi ben o dini istiyorum ki onda küfür ve iman olmaya, Din odur ki Ahmed onu tuttu ve hakkı bularak muhammedi oldu. Ey dede sen beni muhammed'e erdir. Sen beni benden irak etmek istedin. sözünü tutmadım şimdi sen de kendi özünü bulmuşsun. Ariflerin sesi budur. Saklanan irfan budur. Er olan ilmin iç yüzünü bulur. İlmin maverasına varır. Kabe kavseyn ona menzil ola, Biz müminiz sen bizi kafir sanma. Kim ki bu işi manaiçre gördü o kişi mürşid oldu. Her kişinin kalbi Allah'a yoldur başka yoldan ay ve yıl gidilse de Allah'a varılmaz. bu işe kudret gözü lazım. Bu sırrın kârını gören bugünden yarını görür. Kendini kendi ile

bulmayanlar ömrünü zāyi etmişlerdir. Kim ki bu işi bildi onun sülûku bitti o muradını aldı" dedi.

6.25. Bu Anı Beyan Eder Kim İki Yol Vardır Biri Kuldan Hakka Gider Biri Hakdan Kula Gelir

Rumuzla anlatayım. Sen işit bak ki mana ilmi nedir? Aşk nedir? maşuk, sır, naz, bülbül, gül nedir? Musa, isa, yusuf, ken'ân, arz-sema anka, simurg cemşid nedir? Cennet cehennem, huri gılman nedir? Ancak bunları bilen şeriatın kapısını açıp kulluk etmiştir. ve Ehl-i tarikat sahibi ol...muştur. Onun ilminde noksanlık yoktur. Eşya bitki, maden ve hayvanın sıfatını bilir.

Günlerde birgün giderken yüzünden Allah'ın nuru yayılan, cemâlinden cihân aydınlanan birisi yolumu aldı. Elimi tuttu. Bana "Sözümü dinle kalbin perdesi açılsın, gönül levhasını cilâlandır ki binbir esma bu levhadan görülsün. Dil mülküne eriş sebük-bar ol" dedi. Onun elini tutup kulu oldum ayağına sarıldım İlm-i hikmet zuhur oldu onunla yola girip yürüdük (Okuyucu) İki yol vardır. Biri kuldan hakka gider, biri Hak'dan kula gelir. Kuldan Hakk'a giden yol netice vermez o yolda olan ömrünü yok pahaya satar. Bu yolda giden dalâletde kalır bu yolu baştan başa ağyarlar tutmuştur. Ne kadar çalışsan da kazancın sana tuzak olur. Yaklaşıldıkça mesafe artar bu yola ben girdim fakat selâmet bulamadım, bu yolda insan, hayvan gibi dağı ovayı gezer.

Öbür yola giren kişi kendine bir kâmil insan bulmalı. kulluğunu yapıp hizmetinde olmalıdır. Ne derse onu yerine getirmelidir ki kemâle ere. Kemâl odur ki, kişi meclisinde ne işlerse, o islâm dininde buluna. Bu menzilde insan, Hakkı bulur bunlar bir ilme dalmışlardır ki onda noksanlık yoktur. Bunlarda gece ve gündüz, gelip ve gitmek yoktur. Bunlar cehâletten kurtulmuşlardır. Sen "ya bunlar ne iş görürler" diye sorarsansa bu rumuzuma kulak tut.

6.26. Bu Anı Beyan Eyler Kim İki Şehrin Halkı Biri İner, Biri Güler ve Şakku'l Kamer Olduğudur

Bunlar o kişilerdir ki cemâllerinden alem münevver olmuştur. Allah cihanda ne yaratmışsa bunlarda da vardır. Onlar her sūrete girip özlerini saklarlar. Bazan senden seni alır kendi eyler, bazan kendini sana verir kul eylerler. Ben (onlardan biri olan) yarı buldum. Onunla birlikte mana aleminde gezerken bir şehre vardık. Şehrin bütün halkı sarhoştı. "Siz kimsiniz ne mezhepsiniz" diye sordum "bu şehrin halkı hiç gülmez sen buraya niye geldin niçin gafil yürürsün" diyip. Bana durumu remzilen bildirdi. Biz de gece gündüz ağladık, gülmeyi unuttuk ve durum tamam oldu aradan çıkıp yola koyulduk. Bakdım gökten yedi yıldız geldi. Bunlar

yedi iklimi tutmuştu. Kimin kemāl ve zevālî varsa bu yıldızlarıdır. Bunlar (yıldızlar) ledün ilmini tutmuşdurlar. Gelip gitme bunların hükmündedir. Bunlar Allah'tan ayrı değildir. Gerçi ben bunların ismine yıldız dedim kendileri hiç yıldıza benzemezler. Ağızları yok, söz söylerler, el ayakları yok mēnzil alırlar. Bunlardan ayrılıp iki kardeş kalıp ikinci yol da yürümeye başladık, büyük bir şehir zuhūr etdi. Onun adına Bağdat demişler. Biz onun fethini yaparak tılsımı bozduk. Girip halkını gördük, bir kāmīl kişi bunları irşād etmiş bunlar ağlamazlar, la-havf olmuşlardır. Gece gündüz işimiz gülmek oldu. Bu sırrı pire sordum sebebini söyledi. Oradan çıkıp Mustafa (S.A.V.) nın yoluna girdik. Bir saraya vardık ki halkı semaya bakmaktadır. Bir nūr doğdu ve cihanı kapladı. Bu ara alemlerin fahri adem şeklinde göründü. Fakat gölgesi yokdu. Meclise geldi semaya bakdı o anda ay ikiye ayrıldı. Bu zor iş hallanundu halk "ya Resulallah bu zor iş, bu menzil kime aşikār olur? diye sordular. Sonra mana aleminde peygamberi gördüm birisine hulūl etdip. Onun elbiselerini giydi. Dışı başka, iç Ahmed oldu Ey zāhid ben hulūl mezheb kabul etmem. Sunnet ehli olan da bunu kabul etmez. Bu bir makamdır. Herkes anlayamaz. Nöbet bana geldi şaşıp kaldım. Sanki o anda eflaka vardım gizli sırlar bana erdi ve ayın yarılmasının sırrını gördüm.

Şimdi sen o sırrı anla. Bu işi anlamayanlar bana düşman olmasın bu makam ikilik götürmez cān olanlar bunu bilir. Cān içinde cānın ne olduğunu bilmeyen bunu da bilmez. Nazmımdan haber al insan odur ki vaktini zay edip nefsinin peşinden gitmeye, vahdet şarabını içe ehl-i hālî göre.

6.27. Bu Maḥal Anı Beyan Eyler Kim İnsān-ı Kāmīl Üç Nesneye Teşbih Edüp Kemālin Söyler

Ben aşık olup nereye baktımsa Hakkı gördüm. Deniz, kara, yer, gök, Hakk ile doludur. Ma' den, hayvan, nebat, Hakk'dan hayat aldılar. Ondan gayrı birşey yok. Bir şehirde iki padişah olsa, orda dirlik olmaz. O kişi ki nefsini bilmez, Hakk'da bilmez. İkilikten geçip birliğe varanlar Ahmed menziline haber aldılar. Ondan ne gelirse Hakk'dır. Akıl bendini kurtuluş çaresi olarak görenler bu işi çözemez ona kāmīl insan lazım. Kāmīl insanı ne kadar medh etsem de o benim medhimden ileridir. O anadan üç kere doğmuştur. Sûret kabul etmez. Sen ademsen bu sözden hisse al. Bu kelam bir bir şerh olunmaz. Bu makam naz niyaz makamı değildir. Herkes uyumaktadır. Nazar ehli iki kısım etmiştir insanları. Biri halis, biri kalıp, Halis olan kişi uykuyu bilmez öbürü bilir, o kötüdür. Onun biri yıldız cān olur, kahr içinde kalır. Haşırda baba oğlunu görse ondan kaçır. Kimse birbirinin hareketini bilmez o kişi elekten kat kat elenerek işi bitinceye kadar devam eder.

Onun tohumunu yine de ma' den içre saçarlar. O, kendin anlarsa, efselde kalmaz, kimsenin işine bakmaz, yol erinin son menzili budur. Kim ki bu yüce menzile ererse ondan öte menzil olmaya, cümle ilmin açıklayıcısı ola, iç yüzünden her bir işi göre, vuslata ere, kendinde "kıl-ü-kal" kalmaya.

6.28. Bu Mahal Varlık ve Yokluk Ne Demektir İki Yüzden Anı Bildirir

Gel sözümü dinle ehl- hāl ol, benim aklım yokluğa ermedi. Gerçi çoğu kişi bundan haber vermiş fakat muteber olup olmadığını bilmiyorum. Bir kişi Hakk ilmini biliyorum dese ve bu sözü doğru olsa, her müşkil işi yaptıktan sonra ben yoğunum der mi? ve Bunu yapan Allah dese, ben aletim yapan, eden odur diye konuşsa ne olur? şimdi bir misāl vereyim. Bir kişi görsen, bu kişi senin hanımınla yiyip içmektedir. Ne yaparsın? Diyeceklerimi yapan sadık olur. Aksi durumda zındık olur. Her şeyi teslim edersen Hakk ilesin. Eğer o adamla savaşırsan sen kuru bir kāl-sın o zaman bu makam senin hakkın değildir. Niçin araya girdin? Mahv olmak bu mudur? Cümle eşya yeri gök (Allahsız) karar etmezler kimse yok olanın sırrını bilemez. Yokluk o kişiye görüne, zāhir-batın onun benzeri olmaya, var vardır, yok yokdur. O vardır yoğun vardan var eder. Var o ki onda yokluk olmaya, bir şey onun varlığında solmaya, cümle yıldızı onun varlığı tuta, yokluk ikidir biri açık, biri gizli ol zāhir ki onu yokluk etdiler, ol ki batın ona gittiler, Hakk'ı koyup gayrıya gitmek yol değil, biri ruh, biri ab-ı kil, birini al diğerinden kaç, bunların meyli daima diledir. Dili bilen var olup oklukta herkese yār our. İkilikten birlik ispat eyler, Halk yüzünden cismi alet eyler.

Bunun sırrını bilen işini temiz eder. Ey zāhid, bu yokluğu anlamadın. Eger anladısı , halet- nezinde bulunsun. Azrail gelip cānın alınca sen dört yana bakasın, cān gidip kuru kalıp kalır. bu işleri bilirsin. Er gibi gidersen devlet senin, tersi olursa yandın. Ektiğini sana biçdirirler. Merd olan ölmeden vuslat tohumunu eker, ölmek ve dirilmek tohumu ona bir olur. Bir nazarda gökleri seyrederek, Cümle alem eşiğinde kul olur. Fakat onun halini kimse bilmez halk içinde hor-u zār gezer, kimse ona iltifat etmeye,. O kendini saklar onun işi bazan varlık, bazan yokluk olur. Bazan yokluğu açıklar, bazan saklar, iki yüzlü kılıç gibidir. Bir tarafı dışarıya, diğer tarafı içeriye bakar, varlığı yokluk, yokluğu var olur, her sırta erişir. O lā-havfe ermiştir. Bazan cevher alır, bazan satar, gāh yerde gezer, gah gökte seyrān eder. Bazan işi çok olur, bazan aylak gezer, okuyucu ben gerek naz, gerek niyaz makamını anlattım.

6.29. Bu Anı Beyan Eder Kim Safvet Ne Vechile Etmıştır Akl-ı Evvel ve Sāni Nedir?

Benden bir söz çıkdı sen onu dinle de derdinden kurtul. Bu mana kelāmıdır. Muhammed, sālikin aynasıdır. Sālik Allah'ın olmadığı bir mekan var mıdır? O zaman peygamber semaya niçin gitti? Rumuzla bildireyim. Herşeyde sıfat ve zāt vardır. Biri çıkarsa, biri kalır. Özü cān etmek gerek miraçta sen-ben olmaz çünkü orada ten yoktur. Bu yüzden ikilik te olmaz. Orda hakkın gayrisi yok, o kendini seyretmiştir. Mim, Ha, Dal, gibi ol, Ha ve kaftan elin çek, bitir işi. Bu makama erenler günden ayan olur. "Limenü'l Mülk"ten haberdar ol. O zaman "ha" ve "kaf"ı bilesin, "ba" ve "nun"dan el çekesin ki laf gide, Cibrili bilesin, "ab-ı kil"e cān olasan nereye gitsen hakla gidesin "Akl-i sāni" kişinin haddidir. Akl-ı evvel kemālin seddidir. Akl-ı evvel bu işi bitirmez, Akl-ı sani şerbet içmek için o seddi geçmek ister, "Akl-ı evvele" bağlananlar hayvan menzilinde kalır "akl-ı sānisi" olmayan kişi ne iş etsin.

6.30. Bu Anı Beyan Eyler Kim Ruhun Cisme Gelmesi, Ne Yüzdendir

Müslümanla müminin arasını anla. Bunların ahvalini anlamayanlar kal'lerini hāl eyleyemez. Ana aşıkār olsun diye sana bir remz söyleyeyim. Bunu okuyanların cāhillikleri gide, onu gören ölüler dirile gönül, sırrı ayan etmek ister. Bir ara bana rüya gibi bir hal oldu. Sanki kaf dağı açıldı ve kalbim iki yerden yarıldı. İki ayyüzlü geldi ayaklarının başımın üstüne koydular. Siz kimsiniz? diye sordum "Biz bir zamanlar ruh idik bu tenden sözler söyledik. Bize iki menzil vardır, biri bu cisme gelme ve diğeri ten olup, gitme ruhun menzili çıkmaktır. Bu ruhtan haberi olmayanlar ledün ilminden haberleri olmaz" dediler.

Ruh bedene gelmeden nerede dururdu? Onun resmi var mı? Elden ayaktan bir eseri var mı? bazan mevcud, bazan yok oldu mu? diye sordum. Biri ne mevcud, ne de yok oldum" dedi. Bunların özünün bir olduğunu anladım.

6.31. Bu Anı Beyan Eder Kim Ruḥdan Sonra Peri Şeklinde Terbiye Etmışti İkincide

Peri bana bir sual sordu. Sen Hakk'ı istesen, onlar da gökte deseler ve göğe çıkmak lazım olsa ne yapmak gerekir? Dedim sen daha iyi bilirsin ne yapmak lazım? Güldü, dedi "merdiven koymak lazım, eğer merdiven olmazsa yükseğe çıkılmaz. Dedim Bana kerem kıl bu iş göreyim". Dedi bir zamanlar bu hal bana da oldu dinle onu sana göstereyim". Bir merdiven yaptım ve çıktım; yol bitti ileri çıkmak istedim, biri merdiveni al onsuz mesafe alamazsın dedi merdiveni aldım, nice yıl uğraştım, menzilimden ilerleyemedim ne yaptım hep yerimde kaldım.

Allah'a yalvardım, bir nur çıktı fakat onur siyahdı. Sonra bir ses geldi. Arkandaki yükü bırak, yükü olan, buradan bir adım ileri çıkamaz, eğer bırakmazsan beka mülkü elden gider, ser serilik edip yükle gezme dedi, yükü bıraktım, istediğimi buldum kâli hal etdim.

6.32. Bu Anı Beyan Eyler Ki Bu Mahalda Tufan Zuhur Etmişdir Üçüncü Bab'dır

Dinle, bu hali sana bildireyim. İki menzil de geride kalınca nöbet bana geldi. Ben bir merdiven yapıp ileri gitmek istedim çün ki ilm-i ledün feth olunmalıydı. Gönül uykuya varıp mana tufanını gördü. Yerden ve gökten yağış oldu. Sağ sol suya gömüldü. Hayrete dalıp kemal sahibi birinin yanına vardım "Bana inayet kıl, tufan geldi" dedim. Mana ağacından evini yap" o ağacı biçip tahta et, "lam"-"ha"-onun parçası olsun çünkü bu dersin çaresi odur dedi. Okuyucu gemi ruha ten olur, onun içine gir bir zâtın helâk olmasın yanındakiler pas kalmaması için kalplerini yıkasınlar sana tufan yok, teyemmüm vaciptir. kim ki bu işleri yaparsa o nuh misâli olur. Bu sırrı nefsinde bulmayan ledün ilmini anlayamaz. Bana Hakk'ın lutfu olmasaydı ben de ders (Tasavvufi ders) almazdım. Keşti cânıma ten oldu niceleri sözümü anlamayıp dağları mekan etdi ve hepsi mahv oldu. Dağlar su ile dolup gemi su içinde kaldı, bütün semayı sel aldı. Bu gemide bulunanlar kurtuldu. Bunlar su içinde bayram etdiler ve seyr-ü sülûktan öbür tarafa geçtiler. Gizli maden zâhir oldu. Bunlar cennete girdi. Gemi yere indi. Bakdım meyveleri yaprak içine saklı olan bir ağaç bitmiş. Fakat bu meyvelerin çekirdeği yoktu, bir kişi bu meyveden yese lezzetinden doyamazdı. Onun tohumu yok, fakat meyvesi her yerde bulunurdu. Allah Musa ile bu ağaçtan konuştu. Musa ile salikte durr-i yekta bunda biter. Okuyucu ben bu rumuzu gemi içre söyledim. Eğer anlaşılmazsa bu sözler zay'î olur. Tufan bitti beni iyi dinle gemiyi limana çekdim ki cefadan kurtulsun diye gemiyi limana çekdim. Kendinin kul olmadığını anlasın. O gemi (beden) kimsenin hükmüne girmesin diye onu azad ettim. O vücudu yok eyledi, sahibi bakî kaldı. "mim", "elif", "ra" gitti, halk şehri aşikâr oldu. Gemi tendir, ikincisi nuh, onlardan fetih meydana geldi. Üçüncüsü o ruh için gözcüdür, bu gemiyi ayak ta tutup yüzdürür. Derya nedir? O insanın özündedir. Kendinde bul "külli şey'in hayy" bunun ısbatıdır. "Akl-ı kül"den nasibin varsa bu nazmı iyi anla fani cihandan geç, ehl-i hâl ol, senden mürid dersi alsınlar, mektebinde hâk söz zâhir olsun.

**MANZUME-İ ‘AYNU’L HAYĀT EFKERİMEHŪ NAKŞI EFENDİ KUDDŪSE
SIRRAHU’L ‘AZİZ**

1 Eya gel gör bugün Aynü'l Hayâtı
Ne yüzden şerh İder bu kâ’înâtı

Ėulak tut cān-ū dilden diñle añı
Eger var ise Ėalbiñ gūş-i cānı

Haberdār ol öziñden diñle ey yār
İşit bu nazm-ı bāki ol taleb-kār

Ne yüzden geldiğñ fehm İt cihāne
Ėabul it sözlerüm sen ‘arifāne

5 Bu‘aynıñ çeşmesinden āb-ı rahmet
İçüb şāhum bu yolda çekme zahmet

Ne remz eyler işit bir dem sen anı
Velî fehm it bu sırrı pür-nihānı

Şikār it dŭrlerin ‘Aynü'l Hayātıñ
Bu baħr içre bulup zāt-ı şifātıñ

Nazar kıl iş bu nazmum ŭzre her-bār
Halaş ol zulmet-i tenden ne kim var

Tuħibbun ayetin fehm eyle ey şāh
OĞunsun nuşha’i “yuħbikŭmŭllah”

10 Zuhŭr itsŭn bugŭn genc-i ilāhı
Ėāvuş itdŭr bu taħta pādişāhı

4b Sözlŭrŭm, Özlŭrin Z.

10b Ėāvuş, Culŭs H.

Otursun dem be dem alvet-serāda
Hükümet eyleyüb irsün murāda

 zi  fehm eyleyib bulsun kemāli
Giders n kend zinden   l-    li

 r b ma s dına ol ey s handan
Ebed  am g rmey b ol ola  and n

Bite her i leri ire kem le
Felek döndürmeye   mr n zev le

15 G rt b  Ayn 'l H y t  y r-u a y r
Bil ne cümle   hum her ne kim var

N zar  ıldık da nazmum üzre g hi
Görüne bunda  un   pad   hi

Ola a ir a a her i ler as n
Gerek  ulv  gerek sufli kem-a k n

Budur anu  ni  ni di le ey  h
O at fehm it bu nazmum olma g m-r h

 eri atlan müzeyyen ola evvel
Fer     de ola ol key m kemm l

20 Ne  anursa özüne cümle c na
 anur an  bütün  alk-ı cih na

Dilinden kimseler bir zerre ey y r
Anu  incinmeyeler itse g    r

14a kem le, ol kem le H.

19a fer     de, fer  y zda Z.H.

Olursa nīm-nāni söyle ey cān
Anı dehi ide ol halka ihsān

Görürse bir garīb-i nik-i nāmı
Tamāmet toylaya anı tamāmı

Budur erlik nekim kesb eyler anı
Ser-a ser toylaya halkı cihānı

25 Şırat-ı mustakimden bir kadem ol
Tecavuz itmeye ta kim budur yol

Olup dün-gün ʿibadet üzere kām
Hayatı olduğunca ola şāim

Uzanub yatmaya ley-ü nehār ol
İdince ta özin cānā şikār ol

İdüb kulluk kıla beş vakt namāzı
İdüb hakka dem-a dem ol niyāzı

Hudānuñ kulluğundan söyle ey cān
İdüb ayrılmaya hergiz müselmān

30 Haber dār olasın ta kim öziñden
Niceler feyz ala şāhum söziñden

Bilüb Aynu'l Hayatun sözlerin sen
Özin fehm idesiñ derüm kendin ben

Ki bu ʿAynu'l Hayat içre ne kim var
İde sırın saña her yer de izhār

24a Budur, Odur Z.

24b halk-ı cihānı, halk-ı cihān

Ne kim nazm eyledüm bir bir sen anı
Okuyub bilesin sırrı nihānı

Temāmet fehm ola ʿilm-i rumûzi
Ne kim yazdum dilā sırrı kûnûzi

35 Okı şāhum öziñi eyle idrāk
Dine ahır seniñ haqıñda levlāk

Şerīʿāt pūtesinde nefsi kāl it
Bilüb kendin öziñi ehl-i hāl it

Bite her işleriñ bu oda ey cān
Öziñde olmaya bir zerre noksān

Bilüb küfr ile imānuñ arasın
Bulasın iş bu ʿilmüñ māverāsın

Budur zāhid Huda haqqı ʿilim bu
Oñat fehm it bu sözlerlen yüzün yu

40 Vegerni olmaya nazmum qabuliñ
Bitürmez işiñi kâle yeķuluñ

Ne ıssı soñra pişmān olmaķ ey yār
Cehāletle geķe ʿömriñ ne kim var

Yoluñda sed ola nefsiñ hevāsı
Tenezzül eyleye qalbiñ ziyāsı

İre ahır bu ʿomruñ intihāya
Şatarsıñ sen anı bir yok pahaya

33b sırrı nihānı, sırrın nihānı Z.

34a ʿilm-i rumûzi, ʿilmî rumûz 2

42b ziyāsı, şafāsı H.

43b Şatarsıñ, satasıñ 44

Öziñ dūr eyleyüb ahir Hudādan
Hılāfet almayasın Muştafādan

45 Cihān halkına ʿibret olasın sen
Yanub nār-ı cehīm içre bütün ten

Döne ʿömrñ bükārñ evveline
Ne kim kesb eylediñ işñ biline

Nedāmet parmağın urub dehāna
Öziñ bir ğayrı cānñ oda yana

Revā mı saña itmek böyle kārı
Huşūşā ki ola bu ihtiyārı

Tefekkūr it sözüñ ʿAynü'lḥayātın
Dilersiñ fehm ola zāt-u şifātñ

50 Halaş ol zulmet-i tenden gel ey yār
Şakın olma bu yolda ehl-i inkār

Bulup bir şeyḥ-i kāmīl bu arada
Bitūr bu işleri gel ir murāda

Dutup destin oziñ kul it özine
Kulak tut hizmetinde her sözine

İdüb dūn-gün ışiginde yüzün ḥāk
Ḥaber al gör ne dūr bu "maʿarafnāk"

Muḥammed kim bu nuṭkı itdi izḥār
Bunuñ fevķinde yok mu gayr-ı güftār

55 Nedür ya ol kelām-ı "men reʿānī"
Ki itmişdür bunı ol rûḥ-ı sānı

Oñat fehmit bu nazmum ey suḥandān
Bilüp kendiñ eger olduñsa insān

Ayıl ğaflet meyinden key ḥazer it
Merātib kaʿt idüb Ḥaḳḳa guzār it

Ḥaber al "men reʿāniden" özin bil
Ḥalāş ol şirk-i iḥfāmdan eliñ sil

Bulup Ḥaḳḳı yurı var çık arādan
Ḥaberdār ol bu sırri māveradan

60 Bırak bu perde-i keşret nūmāyı
Şikār it vaḥdeti bul ol hūmāyı

Ḥudadan bir nefes ayrılma eyyār
Budur pendüm saña lutf eyle zinhār

Göziñden perde-i ayıkda bendiñ
Gidersiñ gördüğün heryerde kendiñ

Bilürdin kim nedür bu kāmıl insān
Ki tutmuşdur cihānı emri yeksān

İşitsen zerreden nuṭḳı ene'l ḥaḳ
Olurdu zāt-ı bākiñ ferd-i muṭlaḳ

65 Nidem kim olmadıñ bundan ḥaberdar
Geçirdiñ ömrüni yok yerde ey yār

Bilüb maʿnisini sen bu ḥıṭābıñ
Ḳabul it sözlerin şāḥib kitābıñ

Bu nazmumdan haberdār ol bugün sen

Öziñ fehm it ki şûret ola bu ten

Girub dil mülküne kendin şikār it

İkilikden geçub bir özge kār it

Qadem baş gel sülük-i intihāya

Nedür bir gör cihān içre bu maya

70 İki-kerre toğup ahır anadan
Haberdār ol bu sırrı meverādan

Velî fāş itmeyüb sen bu rumūzi

Nihān eyle yine ʿilmî künūzi

Görüñ evvel gibi halk-ı cihāna

ʿİbādet it bu yolda sadıqāna

Şeriʿat haymesin kur bāğ-ı yāra

Tariqatle iriş sen ol diyāra

Bulup bir-reh-numā rah-ı hudaya

Qadem baş gir tarīk-i muşafaya

75 Dürüş dün gün reh-i ʿaşkında anuñ
Sulūk ehli olup gitsün gümānuñ

Olup ehl-i şeriʿat hem tarikat

Mʿuteber ol olup ehl-i haqikat

Yedi tamu sekiz ceñet ne kim var

Sañ sen gösterüb eylesin ikrār

Mükemmel ol irüb sırrı kemāle

Gider kālî iriş hāl içre hāle

Oziñ fehm it iriş kurb-ı hudāya
Nedür gör emr olan bay-u gedāya

80 Ne kim yazmışdurur Nakşı kelāmı
Okı ‘Aynu'l Hayat içre temāmu

DER FAŞLI

Görüb sırr-ı hudāyı eyle izcān
Taḥammül it velī fāş itme ey cān

Öziñ tek it görüb sen cümle anı
İkilikden geçüb bul lā-mekānı

Büruñ gel cümle eşyānuñ şıfātın
Özin maḥvit bulup zāt içre zātıñ

Qarar it nice demler bu arada
Yine tārđ idince bu murāda

85 Bulur her zerrede ol sırrı şulṭān
Nihān it kendini her şeyde ey cān

Ezelden al ḥaber fehmiyle kendiñ
Nedür bu itdügüm ol oldı pendīñ

Ne kim aldıñ ise ḥaḳdan ezelde
Ebed içre tuta gör anı elde

Boyanub ğayrı renge çekme zaḥmet
Ki bāk itmez buları ab-ı raḥmet

Bu başlık A Nüshasında yoktur.

85a Bulun, Bilüp H.

87a ezelde, ezelden

87b elde, elden

Düşürme kendiñi Hakkdan ırağa
Halaş olmaz düşenler bu tuzağa

90 Meger kim ire aña dest-i şeyyād
Alup pendīn ola bu aña ustād

Oñat fehmi it bu nazmum ey dilāra
Ki feth olmaz okınmazsa bu ara

Bilinmez kadri bu ‘Aynu'l Hayātūñ
Qalur puşide sırrı kâ’inātūñ

Saña senden açılmaz bāb-ı rahmet
Çekersin hāk-ı zillet içre zahmet

Qalursin ‘ālem-i süflide ey yār
Gider ‘ulviyyetin kārın olur zār

95 Tedārikdür ‘ilacı iş bu derdiñ
Bilursun qadrini cismiñde ferdiñ

Vegerni olmaya bu işler asān
Ölür cānıñ qalursin deng-ü hayrān

Dolaşur cism-u cānıñ bu tuzağa
Gider devlet düşer meznzil uzağa

Dönersin rüz-i şeb çarh içre kerrāt
İrince intihāya saña zerrāt

Qalur cānıñ ceheñem içre ey yār
Yanarsun nār-ı hicrāna ne kim var

89b tuzağa, duzağa

96b cānıñ, cismiñ

97a Dolaşur, Tolaşır H.

100 Degil maḳsūd cihāna gelmeden bu
Sözi fehm it kerem kıl ey gūzel hū

İrişmişken bu menzil içre ey cān
Dönermi^cömrün ilkinē hiç insān

İnib atdan biner mi merkeb adem
Tenezzül ide mi akıl çeküb ğam

Olan insān-ı kāmīl bu arada
Gezer mi sırrı hiç taḥte-s-serāda

Tefekkūr kıl bu cānıñ sözlerin sen
Ne remz eyler ki nazm itdüm anı ben

105 Okı bir bir bu nazmum imdi ey yār
Dilersiñ ger ola cānıñ sebūk-bār

Olarkim ola teslim bu kitāba
Huda layık ide anı hıtaba

Oğur ders-i ḥaḳıḳat anlar ey cān
Bilür kendin olur çün kamil insān

Açub dilmektebin ḥaḳdan oğur ol
Olur şehri bütün^c ilmiñ budur yol

انا مدينة العلم و على بابها

Egerçi görünür mişl-i beşerden
Velī çekmişdür el ol ḥayr-u şerden

110 Tāmamet aḡlayub tevhid-i zātı
Lībās itmiş özine her şıfātı

Olup talib iken maṭlub o dildār
Tutar ana yüzün herkes ne kim var

Olur dīn ehlinuñ ol secde-gāhi
Dilerse kıl ider bir pādīshāhi

Anuñ olmaz şeriki vü naziri
Cihānı kaplamış yokdur veziri

Göziñ aç ey perī bu nazmum idrāk
İde gör kim dine şanıñda levlāk

115 Bulardur şayd iden din-i ḥalili
Kābul it sözlerüm fehm it delīli

Meraa^ctib kat^c idüb ref it ḥicābi
İriş ḥaḳḳa öziñden al niḳābı

Maḳām-ı rû^cyet-i zātı ḥudadan
Elin çek isteme vahyi nidādan

Maḳām-ı vahdet-i zāta ḳadem baş
Oḳın atub dilā bunda yayıñ yaş

Seni senden alu'b şāhum aña vîr
Anı şayd it anuñla sen saña vîr

120 Getür var anı bu oda sen eyle
Seniñ bu beñligiñ aña ten eyle

Gidüb beñlik gelüb señlik sen ol sen
Öziñ cān it kim ölsün ḥalk olan ten

Nihān it kendiñi herşeyde ey cān
Görünme aña kim olmaya insān

Yüziñ görmeklige ʿāşık gerekdür
İren maʿşukuna sadık gerekdür

Budur erlik budur şāhum budur bu
Budur ben bildigüm bu ey güzel hū

125 Ne remz itdüm oñat fehm it sen ey yar
Oķı bu nazm-ı paküm ol sebük-bār

Benüm bu sözlerüm bir bir şikār it
Bulup kendiñ özini aşikār it

Ne cevhersin niçin geldiñ cihāne
Kelāmun aña şāhum ʿārifāne

Ne söyler gör bu ʿilm-i maverāyı
Görtüb fehm it dilā sen bu arayı

Yeter durduñ cehālet perdesinde
Kulağın koy bu ʿilmin sekisinde

130 Ne yüzden daʿvet ider ʿāşķ-ı rāha
Boyanub ʿāşķ-ı dūd-ı siyāha

Yanub ta maḥv olunca ʿāşık ey cān
Ne ateşler şaçar gör ʿāşķ-ı rahmān

Yıkınca ta dilā ʿaqlıñ hışārın
İder yerli yerinde cümle kārın

128a Z. de 131. beyit
129b sekisinde, sesinde
131 Z. de 128. beyit

Kaçan kim koya elden aklı ey yâr
Ne menzil içre eyler sırrın izhâr

Kaçıncı menziliñdür gör bu ma'na
Sülûk ehli isen ey vird-i ra'na

135 Okı nazmum gidergil bunda 'aklı
Ki itmişdür idenler böyle naklı

Akıll bendiyle ey meh bağlanan cân
Olur mu ey perî ol ehl-i 'irfân

Akıll varmaz bu sırrı mâverāya
Ki çıkmaz el taşı atsañ semāya

Meger gūş itmediñ cibrîli ey yâr
Cihân fahrine itdi yolu izhâr

Taḥammül itmeyüb m'îrâc-ı yâre
Gidüb ḥazret o kaldı intizâre

140 Meger sen bilmediñ bu remz-i bâkî
İşit imdi nedür bu derd-nâkî

İdem cañā saña ben bu su'ali
Cevâbın vir bugün ḥalleyle kâli

Ki kalmışdur ağıllar bunda ḥayrân
İden bilmez 'acebdür ey suḥandân

Budur şâhum saña iş bu su'âlüm
Cevâbın vir bilünsün pes bu ḥâlüm

Niçün kaldı bu menzil içre cibril
Okı cānā bu dersi sen oñat bil

145 Niçün didi gidersem bir kadem ben
Yanar cismüm habībüm menzil al sen

Bilirsın kim Hudādan ol nekim var
Getirdi Aḥmede ayet o dildār

Kişi kim varmış ola bir diyāra
Niçün tutar yüzün soñra firāra

Huṣūsā kim ola yanınca Aḥmed
Cevābın vir bu nazmum itme gel red

Degil mi dört melek bunlar muḥarreb
Ki hizmet üzredür bunlar dilaḥ hep

150 Budur cānā bilürsın peyk-i yezdān
Ki indürdi Hudadan vahyi ḳurʿān

Bu ḥād günden ʿayān olur mu inkār
Meger kufrın tutub ola günāhkār

Oḳursan ger bu dersi pür-rumūzi
Yūri açduñ bugün ʿilm-i kūnūzi

Bilürsen ger ne itdüm bu ʿarada
Ne ḡam yersin kim irmişsiñ murāda

Göñül vaḥdet giyüb gitmez yabāna
Gezersin keşret içre gā'ibāna

155 Bilürsın bu maḥal cibril ey cān
Ki taʿyin eylemişdür ehli-i irfān

Meger kim itmediñ mifrâc-ı Aḥmad
Ki olmuşdur yolun üzre ʿaqlı sedd

Olar kim bulmadı aql-ı temîzi
Ne bilsün kim nedür iş bu rumûzi

İrişmez aql-ı âdem ol araya
Çıkar mı çârpa evc-i semāya

Beşer aklı bu nazmum itmez idrāk
Gerekdur bu arada aʿqlı levlāk

160 İren oldur bu sırî māverāyā
Ki virmişdur ānı Ḥaḳ Muştafaya

Bunuñla fark olur şāhum o dildār
Açılur saña senden iş bu esrār

Budur şāhum muḳaddem ḥalḳ olan bu
Ki aql-ı külldür bu ey güzeli ḥu

Bu aql kim kişide olmaya ger
Cihān içre olamaz ol kişi er

Budur ḥükmeyleyen mülk-i cihāna
Anuñçün sığmaz ol nüh asumānā

165 Bu oldur kim dilā bir ādı "kūl"dür
Bunū sayd itmeyen akıl degildir

Bu cevher kim kişide olmaz ey cān
Dimezler aña kim bu kāmil insān

162b külldür, zıldur H.

163a Bu aql kim kişide olmaya ger, ʿAql budur kişi olmaya ger

Ki oldur Һayy iden cümle memātı
Ser-a ser Һaplayup bu kāīnātı

Anuñ kim ola Һaqqı iş bu cevher
Cihān içre odur server odur er

Bu cevher kim ola mülki kişinüñ
Eri olur dila ol her işinüñ

170 Anuñ kim cānı bunuñlan diridür
Anı bilkim işinüñ ol eridür

Ne fehmi itdiñ bu nazmumdan sen eyyar
Ki itmez her kişi bu nazmı ikrar

Anuñ kim olmaya başında devlet
Naşīb olmaz bu sözlerden ana hep

Қалur bu ҺarҺ-ı devvār içre eycān
Bütün işi olunca Һaқdan ihsān

Ki itmişdür dilā kesbi buradan
Anuñçün çekmedi ol el қaradan

175 Yañar aҺır bu mülk-i maverada
Özin Һāk eyleyüb taҺte-s serāda

O kim düşdi muқaddem bu tuzağa
Һalaş olmaz gider Һaқdan ırağa

Meğer kim ol bula bir gerçek āşık
Anı irşād ide şāhum o sadıқ

Ne söylerse sözi ola kabûli
Bile ol bu değül kale yeķûli

Ṭutub biñ cānīle destin o yārīñ
Bile her sırrını bu rûzīgarīñ

180 Ne isterse sū'alin ide andan
Gerek cisim gerek fer'ciyle kāndan

Cevābın vire ahır aña ey cān
Olup adem ola ol kāmīl insān

Ne saķlar 'ilmin ādem bulsa 'ārīf
Budur ben bildigūm kān-ı ma'ārīf

Huda haķķı olar bir böyle cāmı
Arar açmağ içün aña me'ānı

Hārīdār ittirtip şāhum metāa
Aña dükkān açar okur yatağa

185 Diriğ etmez metā'ında ne kim var
Döker her hücreden aña o dildār

Ḳabul eyler ne söylerse sözün ol
Bilür bu dem ki ol şāhum budur yol

Eşiğīnde ider ahır yüzün hāķ
Geline şāhum ana 'aķl-ı levlāk

Bu nazm-ı pür-'acībin fehm it ey cān
Dürüst aña bu yolda itme 'işyān

181 Bu beyit H. de yoktur

181b ol H. de yoktur

183 Bu beyit H. ve Z de yoktur

Haberdar ol bu nazm-ı pür hafâdan
Naşib algil Muhammed Muştafadan

190 Olup cāy-ı nübüvvedden haberdar
Velāyet ehli ol-şāhum ne kim var

İriş haḳḳa bu yolda olma kûm-rāh
Saña lâyıḳ budur kim itdûm ey şāh

Bu güne gelmeden maḳsûd bu dildür
Bu dili bilmeyen yol āb-u kildür

Sakın dime ki ölmezsın bu ey yār
Tutup küfrini itme kendin inkār

Huşusa kim gire dilden dile ol
Niçün ya bulmaya aşık aña yol

195 Dilerseñ ey perî bulmaḳ bu ḥālî
Gider elden yûri var ḳil-ü ḳālî

Bitüp her işlerin irsin kemāle
Felek döndürmesin vaktiñ zevāle

Ḳulaḳ tut imdi Nakşıye ey dilāra
Ne söyler saña şahum gör bu ara

AYNU'L HAYATIN EVVELİNİN İKİNCİ FASLIDIR KİM İNSANUŃ KEMĀLİN BİLDÜRÜR HAḲİḲAT

Gelîmdi tut ḳulaḡıñ baña eycân
İdem birbir velî sen eyle iz^can

Ne kim nazımeyledüm ahır dila ben
İşit ümmü'l kitāp içre anı sen

200 Olar kim girdi dilden dile şāhum
Odur Hakkı bulan yol padişāhum

Çıkarmışdur aradan kendin anlar
Anuñlan biledür fi'l cümle cānlar

Açıkdur aña eşyayı cevāhir
Görür sırruñ anuñ her yerde zāhir

Aña zāhir gerek batın bir olmuş
Sözi cevher özi anuñ pür olmuş

İrişmiş ol kişi daru'l emāne
Saadet bulmuş ol dalmış imāne

205 İrüp lā-hevfe ol bulmuş necātı
Özine kul idinmiş kâinātı

Oturmuş taht-gāh-ı Mısra ol yār
Bulup dil Yusufun şāhum o dildār

Bekā bulmuş fenā dan soñra cānı
Ölmeden ön bulup ol bî-nişāmı

Aıtmış kalbini ol masivādan
Alup ol dersini şāh-ḥudādan

Mekanuñdan çıkub dolmuş cihāna
Mekānuñ alet itmiş lā-mekāna

210 Çeküp el cümleden irmiş bekāya
Fenā bulmuş irüb ol meh-liķāya

Cihān andan dolı ol yok cihānda
Nihān itmiş özin ol gizli kānda

Bürünmiş cümle eşyanuñ şifātın
Cihān içre bulup ol kendi zātın

Bir-itmiş bir ile cān-ı ʿazīzi
Bulup her yerde ol ʔalbi temizi

Dil ölmüş dil içinde dile dönmiş
İren bahr-ı aʿmika nīle dönmiş

215 İrişmiş vahdetī zāt-ı Hudāya
Maḳam-ı nūr pāki muṣtafāya

İder bir mürdei dem urşa ihya
Anuñçün rām olyadur aña dünya

Oḳunur ismi anuñ zātı mestur
İrer mīr-u geda eger çln-u zağfur

Girup ʔat ʔat libas içre O dildār
Nihān itmiş ozvın fehmeyle ey yār

Anuñ kim olmaya başında devlet
Anı görmez ki yokdur gözde kuvvet

220 Meger kim ola çeşmī olhümadan
Naşīb almış ola ol evliyādan

Nihān olmaz anuñ cana gözünden
Görünür ol ki sırr olmaz özünden

Görendür görinen işbu arada
İkilik olmaz ey şāhum burada

Bu bir menzildurur kim değme birkes
Anı fehmeylemez cānā sözi kes

Bu menzilde ikilik olmaz ey yār
Ki birlik üzredür bil kāmīl insān

225 O kim olmaz bu menzilden haberdār
Getürme yanña lütfeyle zīnhār

Qabul itmez söziñ eyler inād ol
Şanur yoqdur ħudaya ğayrı bir yol

Anı bilmez ki aşkuñ yolu çoqdur
Giren menzil alır hiç şüphe yoqdur

Ne bilsin böyle kes i'lm-i nihāni
Aña bildirmemiş Ħak gizli kānı

Anuñ kim olmaya 'aşkı delīli
Ne bilsün kandedür Ħaqquñ ħalīlī

230 Girer mi ol kişi rah-ı Ħudāya
İrer mi ol maqām-ı Muştāfaya

Olar kim olmaya 'alemde fāni
Beqa içre bulur mı bu dīvānī

İrişmez ādemoĝli anda ey cān
Oñat fehmit bu nazma olma ħayrañ

Ayak başmaz aña kavm-ı beşerden
Ki onlar geçmemişdür ħayr u şerden

Kim ħayvan kimi anuñ nebātı
Kimi adem geçer bilmez ħayātı

235 Kimi maymun u a^cķrep kimi ef^ci
Zarardan ğayrı yokdur ħalka nef^ci

Görinürler velī şürette insān
Nazar kılsañ derūni cümle ħayvān

Yürütmiş hükmini cisminde eyyār
Tutulmuş damına olmuş giriftār

Fenā virdirmeyenler bu şifāta
İrişmez vahy içinde zāt-ı za^ta

Düşer çarĥ-ı ħafā içre döner ol
Yanar ateşlere şāhum ħalur yol

240 Atar Hakk anı kendinden ıraĝa
Olur Hakkdan cūdā varmaz duraĝa

Ķarar itmez gider dün gün o ĝüm-rāh
İrince menzile aĥır ider āh

Ķalur ol çār ^cunşur içre cānı
Ķarañu yerde ol eyler fiĝānı

İrince ta ĥidāyet aña ey cān
Gezer āh-ı zalalet içre ħayrān

Sözüm fehm it saķın olma ĥulūlī
Ki bilmez deĝme adem bu uşūli

245 Deĝildur mezheb-i Ādem saķın bu
Ķabul etme ĥulūlī ey güzel ĥu

Meger ola ĥulūlī ma^cnevī ol
Ki işler evliyā anı budur yol

Şikār olmazsa bu menzil haķīķat
Dimezler añā ehl-i ẗarīķat

Bu ol menzil durur kim Cibrīl ey yār
İderdi Muştafaya kendin izhār

Meleklikden geķtūp olurdı insān
Geltürdi ẗazrete maʿnide ey cān

250 Görinür ʿālem i ihfā dilā ol
Dir idi Aḥmede şahum budur yol

Hulūl olmaz mı fikret sen bu käre
Melek insān ola pes aşikäre

Kelām-ı ḥaķ durur bu olmaz inkār
Meger ola kişi ʿasī günahkār

Ne bilsin ol kişi bu ʿilmi eycān
Ki itmişdür özin ḥākile yeksān

Anuñ kim olmaya ʿaql-ı temīzi
Ne yüzden fehmi ider ol bu rumūzī

255 Degil mi zāhida günden ʿayān bu
Olur mu cibrili inkār guzel ḥū

Veli bu gelme ü gitme nekim var
ʿAceb zāhir mi baṭın söyle ey yār

Dimişler ehl-i zāhir gerçi ey cān
Olurdı zāhir ʿüzre Cibrīl insān

252b ʿasī günahkār, ʿasi ve günahkar H.

256a nekim var, her ne kim var H.

Nola kâdirdurur her işde Allah
Veli bilsem ne yüzden ol ey şah

Budur cānā beni hayrān iden bu
İşit imdi bu nazmum ey güzel hu

260 Degildür iş bu ʿālem cāy-i tebdīl
İç elde işlenür bu anı sen bil

Olar kim olmadı bundan haberdār
Şanur anlar bu yüzden halk olur kār

Ne bilsin her kişi cānā bu sırrı
Ki anlar itmemişdür böyle seyri

Maḳām-ı Cibrīlī ehl anlar ancaḳ
Ki dikmişdur olar ol cāye sancak

Anuñ kim mülkīdür baḡ-ı temessül
Diler bülbül olur cānā diler gül

265 Maḳām-ı Ahmedüñ hükmi budur bu
Ḳabul it nutḳ-ı haḳḳı gel yüzün yu

Oñat fehm it bu nazm-ı bâki ey cān
Dimem kim cibrīl olmaz saña insān

Degil mi indiren gökten ol āyet
Ki ḥazretde olupdur bu rivāyet

Bilenler Aḥmedüñ cānā maḳāmın
Odur fehmeylen nazmiñ tamāmın

Bilen ʿilm-i ledünñün intihāsın
Olur şāhum bu sözlerden kızasın

270 Bilür ol kim ne söyler bunda naqqaş
Dudağ depretmeden oynatmadan baş

Ki bu menzilde lafz olmaz haqqikat
Oñat fehmit gel ey kân-ı tarikat

Maqām-ı birliğün budur nişānı
Qabul it sözlerüm kaldur gümānı

Vegerni olmaya fehmin bu käre
Irılma durduğun yerden biçäre

Ki itmez aklı adam bunı idrāk
Gerekdür sāhum ana aql-ı levlāk

275 Bu aqlın fehm okı varmaz nişāne
Ki girmez bil yeleksiz ok kemāne

Gerekdür tir-ü teknil bu arada
İrüp menziline ire murāda

Bite her işleri ahir tamāmet
Tamām ola bu menzilde kerāmet

Dilersiñ bulmasın sen bu maqāmı
Oñat fehmit işidüp bu kelāmı

Dürüş düngün ʿibādet ehli Olsen
Qabul it her ne söylersem anı ben

280 Şeriat hablını sen koyma elden
ʿibādet it yanüp cānu göñülden

Sürtüp şirkî helâş ol masivâdan
Nasib al gil dila kolu belâdan

Şeriat pütesinde yak bu cânıñ
Temâmet mülk olunca ta imâniñ

Hüdâdan ğayrıyâ itme muhabbet
Ki bunda ğayrı olmaz cânâ devlet

Temiz it sil süpür sen bu sarâyi
O kı nazmum seçüp ağ-u karayı

285 Başıñ kaldırma dün-gün it sücûdi
Aradan ref^c idince bu vucûdi

Tamâm eyle bunazmum it bu kârî
Ki Nakşî itdüm tamâm bu yadgârî

DER-BEYÂN ŞERİÂT TARİKAT MA'RİFET Ü HAQİKAT OLMİŞDUR

Ela ey sâlik-i devrî zemâne
Kulak tut gel bu kula şadı kâne

Konulduysa eğer şânında iz^cân
Oñat fehmit bu nazmum diñle bir an

Seversen bâ-şafâyı çâr-yârî
Dehi nûr-i Muhammed Mustafâyı

290 Sakın koyma şeri^cat hablın elden
Kâbul it sözlerüm cân-u gönülden

285b ref^c, def

286a it bu gibi kârî, H.

286b itdüm, itdi H.

Ki oldur cümle İslāmuñ hişārı
Anuñla işle cānā ya^cni kārı

Girüp hıfz it şeyātinden meta^cın
Emin ol anda şāhum ıur otağūñ

Dürüş dūn-gūn ibādet it Hudya
Ki emr olmışdur ol bay ü gedāya

Anuñ kim ola ahır şer^ci nokşān
Yanar nār-ı hacīm üzre müselmān

295 Göziñ aç imdi cāna it ‘ibādet
Bulam derseñ eger ahır saādet

Budur çūn ehl-i şer^cin intihāsı
Aña ceñet vire yarın hūdāsı

İulak tuğ imdi bundan ma^cverayā
Dürüst fehmit iriş özge şafāya

Olar kim geçdiler iki cihānı
Çeker el ceñetinden ister anı

Düşer ahır bu derdin çāresine
İder merhem ikilik yāresine

300 Bulur bir merd-i dāña aql-ı evvel
İçi şāfi vü tışı hem key mükemmel

İder hizmet tutub destin uyanur
Bilüb nefsin ver^tngine boyanur

Oğur bî-harf gönülden ol kitâbı
Ne kim remz eylesin anlar hütâbı

Dilersiñ kim bu sırrı cân-ü dilden
Saña ta'lim idem anı gönülden

Diyem cânâ sanâ iş bu rumûzi
Açup yer yer bugün 'ilm-i kunûzî

305 İdem ahır bu yüzden sañâ ızhâr
Ne kim lutf eylemişdür baña dildâr

Tutarsañ güş-i cânî baña ger sen
Oğursun her ne remz itsem bugün sen

Çonulduysa eger şânında iz'an
Çabulûndür sözlüm ey merd-i yezdân

Vegemi yoğise zâtında erlûk
Verilmez eylûk üzre saña dirlûk

Anuñ kim olmaya 'aqlında cevlan
Dönüp bakmaz bu nazm üzre bir an

310 Ki yokdur ol kesin 'ilm-i nihâni
Anuñ çün anlamazlar anlar cihânı

Bizüm yok karumuz efsurdelerden
Gönülden dür olan ol mürdelerden

Ne femh itsün olar ma'ni yüzünden
Ki yâd olmuşdurur onlar özinden

306a sen, ben Z.

310b anlamazlar, anlamaz H.Z.

İşitmezler olar kelām-ı āʿrifānı
Kulak yokdur getürme nutka anı

Kaçar Haqqdan idersen sırri izhār
Kabul itmez sözüñi eyler inkār

315 Görünmez aldığın yañılış şetar ol
Yanınca nicesin dehi kıatar ol

Bulur bir kendi ħaline muvafık
Ki yaʿni buldı ol bir yār-ı şādık

Koyar her sözlerin bir bir mizāna
Biri iner biri ağır zemāna

İşidenler anı gerçek şanurlar
Maħallinde veli hoş utanurlar

Aña ki olmaya Haqqdan ināyet
Çeker zahmet bu yolda ol bağāyet

320 Ki aldırmuşdur elden cümle varın
Zalāletlen geçirüb ruzigārın

Geçürmiş ʿömrünı inkāre düşmiş
Ünı çıkmaz kıri efkāre düşmiş

Gezer ol ser-seri her yerde ey cmn
Özin ādem şanur-i illāki ħayvan

Ĥudayā ırma yoldan kıullarını
Arz açup hidāyet yollarını

Tutup deſtin bu Nakſin ber-murād it
Tılsımī albini dāim gūſād it

**BU ANI BEYAN İDERKİM ALEM-İ NEBATDAN ATA BİLENDEN ANA
RAHİMINA GELÜP ZUHÜR İTMİŞDÜR**

325 İſit imdi yine bu remz-i bāki
Nedir fehm-it dilā bu derd-nāki

Bu oda neylemek nitmek gerekdür
Ey yavız yola gitmek gerekdür

Diyem bir nice remzi diñle eycān
Ki olmuſdur aıllar bunda ayrān

İſitdiñ evvelin geri bu kārñ
Eyü yavız ki gedi rüzigārñ

Gel imdi al kelāmum gūſ-i cāna
Ne yüzden geldiğñ fehm it cihāna

330 Haber al sözlerümden özge kār it
Bilüp nefsin özini aſikār it

Ki gördüm nice yüzden rüzigārı
Gezüp devreyleyüp ſehrī diyārı

Acayıp yerlerde girdüm göründüm
Bu arhuñ cāmesin at at büründüm

Gehi ağızum ſuda ayağı havāda
Gehi pervāz idüp uçdum semāda

Gehi dāg ü ovā oldı yatağum
 Gehi kırdum çemenlerde oğagum

335 Gehi toğdum göründüm şehir içinde
 Gehi kıldum dolāndum kahr işinde

Gehi ʿayn ü gehi ayān kıalurdum
 Bu yüzden ben velī menzil alurdum

Bunuñ nazmı dila gelmez zebāña
 Yeter pesdür bu remzüm ʿarifāna

O kim çaldı bu yolda böyle çevgān
 Fedādur cān-u başum aña ey cān

Bilür ol kes nedür işit bunda hame
 Ne dūr o maʿni kim giydurdi cāme

340 Bu maʿni gerçi cānā giydi harfi
 Nihān oldı dehi zarf içre zarfi

Budur cānā kemāli ʿarifānuñ
 Aʿyan itdirmeye sırrın buranuñ

İde her hāliyle nazm içre pinhān
 Ki olmaya anuñ ʿilminde noğşān

Gel imdi ey cihānuñ nüktedānı
 Ne kim dirsem oñat fehmeyleanı

334a dāg ü ovā, dağ ova H.

335a toğdum, doğdum Z.

335b kahr, mihr H.

337a gelmez zebāña, gelmezdi H.

339a işit, iş Z.

339b maʿni, maʿnā H

Bu yüzden kim göründi beña devrân
İşit imdi nedür gör ehl-i ʿirfân

345 Meğer günlerde bir gün bir makāma
Hudā emri ile düşdüm odama

Vücūdum maḥvolup geçdüm özümden
Eşer kalmadı hiç aşı izümden

Şanasın kim bugüne gelmedüm ben
Dirildim gerçi cānā ölmedüm ben

Velī yokdur cihān içinde resmüm
Vücūdum kalmadı kim ola ismüm

Ki düşdüm iki taşın arasına
Uyandum ahır anuñ çāresinā

350 Eşer kalmadı hergiz baña benden
Ne cānum var ne ḥod bir zerre tenden

Benümçün kalmadı hergiz nişānum
Ki ölmüşdüm şanasun geldi cānum

Özüm gördüm yine bir ak ḥarīre
Şarulmuş oturur şāh-ı serīre

Düşünmiş zerreler gelmişten olmuş
Ki yaʿni cevherum sırmış men ölmüş

Yanılmaz muttaşıl gözler yuvasın
Diler kim yaylıya rahmın ovasın

349b Uyandum, ayutdum Z.

353b sırmış, sızmış Z.

- 355 Yete döküle ondan hem cihāna
Sülûk ehli olup Haḳḳa ināna
- Dururken iş bu yüzden ol arada
Beni reddettiler ğayri murāda
- Aḳup şular gibi çıkdum mekāndan
Beni kapdı biri bir cāmekāndan
- Şulandı çün benümle bağ-u bostān
Bitürdi bir gül-i ter resmi insān
- Virüp dallar budaḳlar ol tamemet
Bitüp ol toḥm-ı adem çekdi ḳamet
- 360 İki pir on iki kapı bedenden
Yapıldı zeyn içinde cān o tenden
- Ṭoḳız dürli cevāhirden özini
Muzeyyen eyleyüp virdi sözini
- Ḳodı on kat dilā genci çün anda
Hazine eyleyüp ol gizlü ḳānda
- İdüp hem üç bölük ḳavmī sirişte
İkisi ins ü cin biri feriş te
- Aḳıttı uçyüzatmış ırmak ey cān
Ki şolmaya ol şehir içre gülıştān
- 365 Ḳuruldı hem aña taḥt-ı ilāhi
Culus ittirmek için padişāhı

356b reddettiler, redittiler Z.

360b cān o tenden, cana tenden Z.

Dağı hem bir kişi ki ağı-ı evvel
Vezir itmek için anı mükemmel

İdüp bir kethudā hem ol sarāya
Geturdu bunları çün bir araya

Yapıldı ol sarayın şeş cihātı
Nihān itdi ol evde kāinātı

Bu yüzden kim irişdüm ben kemale
Yine oldu baña bir derd havāle

370 Meğer günlerde birgün diñle eycān
Bağar irdi güzellendi gülistān

Açıldı gün-be gün ömrüm bahārı
Öter dil bülbüli itmez qarāri

Baña emroldı çıkmak çünkim ey yār
Sefer kıldum ol ilden buña tekrar

Lībās-ı çār ʿunsürī büründüm
Adım adım koyub geldüm göründüm

Çü toğdum anadan gördüm cihānı
Benümçün ağlayub itdüm figānı

375 Gözüm ağlardı gör ol kanlı yaşı
Bakar ʿālem baña çün şāşı şāşı

366a ki, kim H.Z.

366b anı, ana H.Z.

370b irdi, oldu H.

372b ol, o H.

372b buña, bu güne H.

Ne hāl ise geçürdüm ol zamānı
Bilür oldum o tūr anı tūrānı

Ne kimvar gün ben gün aklum irişdi
Gözi gördüğünü bildi görüşdi

İrüp çün emr-i nehyiñ iktizāsı
Bāña yüklendi islāmuñ bināsı

Bilüp kulluğumı itdüm ʿibādet
Ne kim oldı bu halka resm-i ʿadet

380 Çalışdum nice yıllar çün tamāmet
Veli bulmadı bu göñlüm selamet

Haramından kaçub tutdum helālı
Ki ben bulmak için ahır kemālı

Ne denli cehd-u cehd itdümse ey yār
Özümden olmadum bir dem haberdar

Dolaşdum niçe yıllar bu arayı
Ne aşşı seçdüm ağ ü karayı

Geçüp ʿömrüm bāña çün korkı düşdi
Belā vü ğām ne kim var baña üşdi

385 Karar itmez göñül dildārın ister
Anı görmek dilerkim yārın ister

Bulunmadı ānuñ derdine dermān
Ki bulmadum hekimi ey müselmān

376b tūrānı, devranı Z.

381a kaçub, kaçuben H.

381b bulmak için, bulmağ için Z.

383b seçdüm ağ ü karayı, seçmedüm o ağı karayı H. seçmedüm ağ ü karayı Z.

ulak tutdum cihān-ı bi-vefāyā
Tevekkül eyleyüp ol meh-liķāya

Oturdum nıce dem iş bu arada
Yine ben irmedüm ahır murāda

Sefer kıldum gezerken bu cihānı
İrişdi uşuma bir söz nihāni

390 Ourlar bir dili bunlar Ėudādan
Velī fehmeylemem ben bu edādan

Didüm buñlar  acep kimdür ilāhi
Ki bu dilden oırsun pādişāhı

Dilinden añlamaz herkes bularuñ
Bu şirin sözliler bu hoş ĥulāruñ

oar bŷyī dilāra iş bu dilden
Gelür sanmañ bu sözler ab-ı kilden

Anuñ kim ola bu sözler Ėabuli
Bilür ol bu değil Ėāleye Ėuli

395 Bu sözlerdur kemālī ehl-i derdiñ
Bugün  arif geer  ālemde merdiñ

Bu sözlerdür teniñ cān eyleyen bu
Bu sözlerdür özüñ kān eyleyen bu

Bu sözlerdür seni senden alan bu
Bu sözlerdür saña sensiz gelen bu

389a gezerken, gezeriken H. Z.

392b sözliler, sözlerin H.

395b geer, geen H.

Bu sözler kim ben anlardan işitdüm
 Kararum kalmayup özge iş itdüm

Göñül virdüm bularuñ sözlerüne
 Özümi kul idindüm özlerine

400 Tutup destiñ bularuñ itdüm ikrār
 Ki olam iş bu sırlardan haberdār

Göñüldür cümle bunlar ten degildür
 Bir olmuş bir ile sen ben degildür

Bulardur düz bakan halk-ı cihānā
 Bulārdır girmeyen kufr ü imānā

Bulardur tenlerin cān eyleyenler
 Bulārdur cevherin kān eyleyenler

Bulardur ebr içinde mäh-ı enver
 Bulardur rüz-ı şeb şems-i münevver

405 Bulardur yokluğun var eyleyenler
 Bulardur key ulı kār eyleyenler

Bular yakdı benim sinemde dağı
 Quruldı göñlüme ʿaşkuñ oṭağı

Dem-a-dem artar oldı ah-u vāhum
 Boyayub göklere dūd-i siyāhum

Yanub bir nice yıl nar-ı firāka
 Ünüm vardı Ḥorasana ʿıraḳa

400b Ki olam, Ki oldum H.

401b Bir olmuş bir ile sen ben degildür, Birikmiş bir ilen sen ben degildür Z.

403 H. de yoktur.

Didi gel ağlama şabreyle zinhār
Görüp hālüm bulardan biri ey-yār

410 Vegerni eyleseñ biñ yıl figānı
İşiñ bitmez ferağat eyle anı

Çıkarırsıñ eğer kendiñ aradan
Görinur bil saña senden yaradan

Meğer sen bilmediñ buni nihānı
Niçün dir musaya ol "lenterāni"

Dilerdi ol haqıqat çün kim ey cān
İkilikten görine vech-i rahmān

Anı bilmediler kim mevlā zamāndan
Görünmekden münezzehtir mekāndan

415 Anuñçün görmedi añuñ yuzıñı
Ki kendidür gören kendi özini

Görinendür gören mir'at içinde
Ki yokdur ğayrı hak zerrāt içinde

Dimişler 'arifān 'unsur ilelden
Degildür ol zamān mūsī ol ilden

Niçun yā didigüm soñra terāni
Dürüst fehmit bu nāzmum sakla añı

Budur bil "lenterāni"den murādı
İkilik defterinden kalka adı

413b vech-i, veche H.

414a bilmediler, bilmedi Z.

417b ol, o H.

418a terāni, lenterāni H.

420 Ne kim itdüm bu yoldan saña izhâr
Yeter cāna ola aklıñ eğer yâr

Kesüp zūñarını gelçik arādan
Ferāğat eyleyüb ağ u qaradan

Kul ol azād olup gir toğru yola
Ki sen şultān olup ğayrı kul ola

Geçür oziñ ikilik perdesinden
Haberdar ol cihān perverdesinden

Olarkim geçmedi iş bu şırâtı
Anuñ el virmedi haqqdan mūrādı

425 Bırakma şer'i elden yokla zinhâr
Bunuñ içindedur Nakşı ne kim vār

**BU MAHAL YOKLUK VARLIK NE DEMEKTİR ANI BEYAN EDER VAR
VARDIR YOK YOKDUR**

Gel ey bağ-ı cihānuñ nüktedānı
Ne kim nazmeylerum fehmeyle anı

Diyem bir bir bu yoklık varlık ey cān
Nedur fehmit anı şāhum kem-a kân

Niçün vardur niçün ol kâle gelmez
Meğer olmaya ol-kim hâle gelmez

Gelimdi tut kulağın murg-i cāna
Ne yüzden geldiğñ fehm it cihāña

430 Kelāmum dürelerīn bir bir şikār it
 Kulağıñda tut añi ğūşvār it

Veli söylenmedik bir nesne yok bil
 Gerek ab-ı hevā ateş gerek kil

Yazılmışdur bular ʿālā vü ednā
 Gerek ʿulvi gerek süflī ħarf-i maʿna

O kim ħāl ehliḍür ħālince ey cān
 ʿAyan itmiş bu sırrı sānma pinhān

Benüm dehi ne kim var ʿilm-i esrār
 İşit imdi diyem anı ne kim var

435 Bu yoklık kim yazılmışdur ħaḳıḳat
 Ki söylerler an ehl-i ṭariḳat

Veli hoş sözdurur yoklık rumūzı
 Ki olmuşdur bütün varıñ künūzi

Kulaḳ tut gel dilā imdi bu rāza
 Ki ben ağaz idem nāz-u niyāza

Eğer yok didigün ħaḳḳdur der isen
 Kūfurdür bu dime anı er isen

Ki yok yokdur o kim vardur odur Haḳ
 Göziñ aç yok değıldir ferd-i mutlaḳ

440 Yoğı var eyleyüb vari yoğ itme
 Görüneni görünmezden çok itme

432b gerek süflī, gerek vü süflī Z.

438b anı er isen, anı sen er isen H.

Ne var yokdur ne yok vardır ayācān
Yuri fehmit bu dersi sen kem-a kān

Ki doğdıñ anadan geldiñ cihāna
Özini bilmedin yöniñ yabana

Görüp sen kendiñi şandın ki tensin
Anı fehmitmediñ cānā ki sensīn

Senindur imdi yokluk var sefer kıl
Görüp her vādiī andan gūzār kıl

445 Eger kendiñ ise varlık be hey yār
Şaķın bu yokluğu gel añma zinhār

Ki bildiñ kendiñi varlık seniñdür
Öziñ cān eylediñ yokluk teniñdür.

Budur evvel maķām-ı maʿrifet bil
Nazar kıl nazmuma cānā göziñ sil

Onāt fehmit bu sırrı şakla ey cān
Ki olmışdūr aķıllar bunda hayrān

Odur kim cümle eşyadan cevāhir
Görinür ʿarife gizli vü zāhir

450 İkinci menzil içre gel bu cānı
Hūdā daʿvet idüp isterse anı

Olur oldem aña ilhmm ihsān
Maķām-ı vahy içinde çün kim eycān

442a Ki doğdıñ, Çü doğdıñ H. Çü toğdın, Z.

443b cānā ki, can aña H. Z.

445b gel añma, aña H.

447a maķām-ı, kim maķām-ı H.

Yazarlar adını oldem velî bil
Gerek fehmit gerek beni delî bil

Saňa  arzylemem c n  kem lum
Dimem budur ben m ma n de h l m

Bil rs   ger mak m-ı evliy y 
Bu menzilden g r rl r Mustaf y 

455 Alur s lik bu menzıl i re m ks d
Ki yazmışdur bun   ayetde ma b d

Bular z hir durar merd-i H d ya
Ki t tm şdur k lak anlar nid ya

Vel  vardur bu yerde bir su l m
Cev b n v r de il bu k  l-u k l m

Olar kim oldılar c n  vel ler
Ma  m-ı evliy da evvel ler

Nübüvvet r hl na u rar m  bunlar
Ki ya ni uğramış evvelde anlar

460 Mu addem mi vel yetten nübüvvet
M eh irmi haber vir it m r vvet

Mu addemdur nübüvvet di le ey c n
Anu   n gelmedi ol yerde k r an

M eh irdir vel yet çünkim ey y r
Ki olm şdur  nu  ehli seb k-b r

Dilerseñ hüccetiñ gelsin ʿayana
Ola cānuñ bu gafletden uyana

Ṭururken fahr-ı âlem ol arada
İderdi menzilin fevke 's-semāda

465 Ki hergiz seçmediñ ağ-u karayı
Öziñ hayvān idüp qaldın arayı

Vucūdñ zevrağını atdın qarāya
Düşürdiñ kendini tehte-s serāyā

Ki indiñ ayāk ayak nerdibandan
Geçüp aḥır bu baş ile bu cāndan

Gez imdi nice yüzden rūzigārı
Gelüp fehmeyleyince sen bu kārı

Yeter pesdūr bu deñli sözler ey cān
O kim olmışdurur çün ehl-i izʿan

470 ʿAcep nazmeylediñ Nakşı rumūzi
Gehi açup gehi örtüp künūzi

MAʿRİFET VE HAKİKAT AHVĀLLERİNİ BEYĀN İDER KEMĀL ÜZRE

Hudaya şükr-i miñet saña senden
Ki açdıñ bab-ı luṭfñ baña benden

İçürdüñ şerbet-i vaşlıñdan ey yār
Özüm mest eyleyüb itdiñ giriftār

465a karayı, qarada Z.

465b arayı, arada Z.

468a Gez imdi, Ger imdi Z.

479b izʿan, ʿirfān H.

Seher-hiz eyleyüp iddirdiñ efğān
Dem-a dem gösterup rûy-i gûlistān

Olurdu iş bu menzilden Haberdar
Virirdi çay-i evvelde ne kim var

لى مع الله وقت لا يبعنى فيه ملك مقرب ولا نبى برسل

475 Oğurudi bî-harf bunda kitābi
İşidüp kendi yalnsız her hütābı

Odur kim lime^eallah nutķın ol māh
Okurdu halk içinde anı her-gāh

Ne fehm itdin bu nazmumdan be hey yār
Ki itdüm iş bu sırı saña izhār

Ne kim vardur mahalli enbiyāyı
Maķāmat-ı bülendi evliyāyı

Didüm bir bir nedür kurb-ı haķikāt
Ki görmışdür anı ehl-i tarikat

480 Eğfer fehmedinse sen bu rāzı
Gider havf ü recāden ihtirazı

Vegerni itmediñse nazmum idrāk
Cūda düşdi öziñden sır-ı levlāk

Dögün seng-i melāmetlen figān it
Döküp çeşm-i sirişkiñ dīde kan it

Alup benden beni ahır dil itdın
Gelüp senlik anı ab-u kıl itdiñ

Gidüp bu benliğüm aḥır sen oldu
O senlik geldi bu oda ben oldu

485 Adum adem ḳayub resmüm ten itdiñ
Yine döndüñ yüzümden sen ben evin

Kemāl-i ḳudretin cānā ne kim var
Baña benden görünüp itdin izhār

Seni virdiñ baña çünkim ben itdiñ
Alup benden beni verdiñ sen itdīn

Hurūc itdi yüzümden mevc-i deryā
Şadef saçdı dürler toldı şahrā

Mezād itdüm meta^cı hüsn-i yāri
Şılādur gelsün imdi ḥaridāri

490 Şorarsañ ger añun cāna bahāsın
Alur ol naḳd-ı ʿömrüñ intihāsın

Bu sırrı fehm iden irer murāda
Öziñ maḥveyleyub ḳalmaz arada

Eğer bildiñ ise cānā bu rāzi
Ḳulaḳ tut gör nedür ma^cnide yazı

Dimem bir bir busırruñ intihāsın
İşidüp cān ile sürsün şafāsın

484b bu, ol H.

485b Yine döndüñ, Göründüñ H.

486a ḳudretin cānā ne kim var, ḳudretindür cānā her ne kim var Z.

487a virdiñ, viren H.

487b verdiñ, vardıñ Z.

493a Dimem, Diyem Z.

493b sürsün, sür H.

Eger da^cva iderseñ aşk-ı yârı
 Kadem baş rāh-ı hākka kalma zârı

495 Bitür her işleri ^caşkın yüzünden
 Haberdār ol yûri var kendizüñden

Vegerni bir kûri feryād idersin
 Bu ^cömrü yok yere berbād idersin

Öziñ hüsnuñ bağında bir gül it gel
 Seni cānān içün bir bülbül it gel

Konub şām-u seher bağ-ı cānāne
 İriş cānā kadem bas aşiyāne

Acub bal-u perin keşt-u güzār it
 Görüb yer yer gülistān ozge kār it

500 O nefsiñ sırrını fehm it ne kim var
 Kābul it her ne kim gördünse zinhār

Ki almaz her deni bunda cevābı
 Meger fehmeyleye şerden şevābı

Kanı bir merd-i dana akl-ı evvel
 İçi şāfi vü tışı hem mükemmel

Halāş olmuş elinden masivānuñ
 Özi āyinesi olmuş Hudānuñ

Görür ol gayrıdan kendi özini
 İşidür kendiden kendi özini

495a işleri, işleriñ H.

497a hüsnuñ, hüs-i H.

500a nefsiñ, nakşın Z.

504b kendiden kendi özini, kendinüñ senden sözini Z.

505 Oğur alıbnı kitābından ne kim var
Olup her ma'ciden cānā haberdar

Bu ma'ni gerçi birbir nihāndur
Oğur ehli añā günden ayandur

Olardur fehmi iden cāna sözümnden
Bilür ol söyleyen kimdür yüzünden

Ne bilsün iş bu sırrı degme bir cān
Ki yokdur anuñ 'ilmi ey müselmān

Olarkim bilmedi sırr-ı hūdāyı
Ne bilsün kim nedür iş bu edāyı

510 Dilersin ger bu ma'ciden edālar
İşit imdi nedür yer yer nidālar

ulak tut sen baña benden nedür gör
Bu ma'ni nuğk idüp tenden nedür gör

Hūdā rahmet şūyun kim cāna şaçdı
Göñül ol dem bu ğefletten göz açdı

Görüp dil kendizün mir'āt içinde
Bu varlık ğarka varmuş zāt içinde

Göründi ser-tā-ser o nūr-ı enver
Olup dil hānesi şahum münevver

515 Göñül ayinesin bāk eyleyüp yār
Göründi baña benden geldi dildār

506a gerçi, gerçi kim Z.

508b anuñ 'ilmi, 'ilmi anuñ Z.

509a sırr-ı hūdāyı, sırrı hūdāyı Z.

510b yer yer, bir bir H.

512b göz açdı, gözün açdı H.

Bu cismüm harf olup ma'ni ben oldum
Haber al noktadan şanma ten oldum

Açıldı cümle 'alem düpdüz oldu
Bu keşretten görinen bir yüz oldu

Ne kim var cümleden ismi müsemmā
Okundu levh-i dilden bir mu'amma

Bu 'ilmiñ yokdur harf-u şadası
Anuñ çün olmaz inuñ intihāsı

520 Okur dil mektebinden aşık anı
Bulur mā'şukına itmez fiğānı

Geçer ağ-u karasından cihānuñ
Ki örter küfrini imān buranuñ

Bu iller kufr-i din iman götürmez
Değildür çār 'unşur cān getirmez

Okursañ "lime'allah"ı mektebinden
Bilirsin kim ne itmişüm bu dem ben

Vegerni bilmedin 'ilmüñ 'ilācın
Bu mektebden giyer her ma'ni tācın

525 Ki cānā ikidür 'ilmüñ uşulī
Biri ma'ni biri kâle yekūli

Biri zāhir biri batındur ey yār
Bularlan zindedur 'alem ne kim vār

518a var, vardır H.

518a ismi, ismüm Z.

519a harf-u, harf-ı H.

523b itmişüm, itdüm H.

526b Bularlan, Bularla H., 'alem, 'alemde H.

Biri harf iledür şer'îñ beyânı

Biri 'ilm-i ledündür sakla anı

Olar kim olmadı bundan haberdâr

Getürme yanña lutf eyle zinhâr

Ki bilmez ma'niyi şüret-perestdür

Şadâsı ol anuñ bang-ı ceresdür

530 İki gözlen baķar anlar cihânâ

Biri küfre biri dâ'im îmâna

Dililen itdügi ikrârı bilmez

Özin aġyâr ider dil-dârı bilmez

Ne fehmitdiñ bu sözlerden eyâcân

Ki söyler iş bu dilden ehl-i 'irfân

Bilinmez iş bu dil bildirmeyince

Murâda ir görüp güldürmeyince

Bu dildür tenler içre cân olan dil

Bu dildür her gönülde kân olan dil

535 Bu dildür küfri îmân eyleyen dil

Bu dildür 'aşķa dermân eyleyen dil

Bu dildür hufte'î bidâr iden dil

Bu dildür'aşķa dermân eyleyen dil

Bu dildür hufte'î bidâr iden dil

Bu dildür tenleri envâr eden dil

529b anuñ, evin Z.

530a İki gözlen, İki göz ile H.

531a Dililen, Diliyle H.

Bu dildür kendide kendi beyân dil
Bu dildür ğayrılık benden bilen dil

Bu dildir ehl-i ʿaşkuñ intihâsı
Ki maʿşuk eyleye anı hudâsı

540 Bu dilden olmayan Nakşî haberdâr
Añı hayvân okırlar ehl-i esrâr

DER-BEYAN KURBİYYET Kİ HAKİKATIN FASLIDIR MAʿLU OLA

Gel imdi derdi қо dermana gel sen
Bilüp nefsiñ bugün imāna gel sen

Yanup sām-u seher āh-u figān it
Döküp çeşm-i sirişkūñ dīde kan it

Göñülden sür götür gel māsivayı
Bulam dirseñ eger ol meh-liqāyı

Yakın gel muttaşıl kurb-i Hudāya
İriş bu menzil içre Muşafaya

545 Bilüp nefsiñ gider şirkī ardān
Ki yākındur saña senden yarādan

Yüzünden söyleyen kimdir sözün bil
Gider sen señliğin kendi öziñ bil

Gören kimdir gözünden hem kulakdan
İşidüp deprenen dilden dudakdan

538 Bu beyit H. de yoktur

543b Bulam, Bulayum H.

546a Yüzünden, Bu yüzden H.

Niçün fehmetmediñ iş bu arāyı
Bu senden söyleyen sırrı Hudāyı

Bilem ben ben miyüm ya sen misin ben
Yaḥud sen sen misin ya ben misin sen

550 Meded lutf it ḥaberdar ol özünden
Ki bilsünler seni kimsin söziñden

Bu ʿalem bir birin yüzden bilürler
O kim ʿarifdurur sözden bilürler

Ki yokdur ʿarifün nuṭkunda inkār
Bilüp kendin idüptür Haḳḳa ikrār

Bu ʿilmiñ serḥini yazmışlar ey cān
Görüp anı eḥādiş içre ihvān

Ne kim fehmeylediñ oldur kemāliñ
Anuñla ḥasr olur ahırda ḥāliñ

555 Bu nazmum fehm idüp gelçık aradan
İkilikden ḥalaş ol geç buradan

İriş mulk-i beḳā içre güzār it
Bilüb kendin saña senden sefer it

Ḥalaş ol iki ʿalemden eliñ çek
Oḳınsun ism-i bâkiñ bunda gerçek

549b ya ben misin sen, ya benmiyim ben H.

554a Ne kim fehmeylediñ, Ne fehmeyledin sen H.

554b Anuñla, Anuñlan Z.

555b burādan, aradan H.

557a Ḥalaş, var H.

Karış sende erenler arasına
Tımār it kendi derdin yarasına

Görün her zerreden zātın nihān it
Cemālın pertevin yer yer ʿayān it

560 Budur aşk ehlinün kārī ḥaḳīḳat
Ki yazmışdur bunu ehl-i ṭarīḳat

Odur kim Naḳṣiya itdiñ añi fāṣ
Ne kim resmeyledi ḳalbinde Naḳḳāṣ

BER-BEYAN-I ŞEHR-İ ʿAZAM DEYU ZİKR OLUNAN MʿARİFET-İ

KÜBRĀDUR

Gel ey mülk-i cihān içre ser-efrāz
Beyān it sırrı ademden açup rāz
Dirülsün mürdeler nuṭḳuñda eycān
İçüp ab-ı ḥayātın ṭurma bir an

Kelāmın dürlerin al sen lisāna
Çıkardur yayı dilden yana yana

565 Nişār it cevheriñ yer yer cihānı
Muzeyyen ʿeylesün hem cism-ü cānı

Açup dil mektebin ʿarz it kemālın
Bilünsün zatı pākī lāyezālin

558b yarasına, çaresine H.

559a Görün her zerreden, Gör zerreden H.

561b resmeyledi, resmeyleyinse H.

563a nuṭḳuñda, nuṭḳuñdan Z.

563b İçüp, İçür Z. ṭurma, durma Z.

564a al sen, sen al H.

565a yer yer, bir bir H.

Olup nazmıñ seniñ dillerde destān
Oķınsun maʿrifet şabretme bir an

Ėulak tut diñle imdi bu kitābı
Ne yūzden ʿarz ider fehmet hıţābı

Yaraddı çün ĥuda bir şehr-i ʿazām
Tışı kúçük içi ġayet muʿazzām

570 Bu oldur kim dilā herşeyden evvel
Yaratmışdur ĥuda anı mükemmel

Bu gelmezden muķaddem cümle eşya
Gerek yer gök gerekse kūh-ı şāhra

Bu şehr içre butün cānā bir idi
Bilünmez biz ʿacep gizli sır idi

Murād itdi ayırmak bunları Haķ
Ėulak tut kim budur maʿna muĥaķķaķ

Anuñ çün kim diler ol genc-i pinhān
Görünüb zāhir ola resm-i insān

575 Bu yūzden aġladub güldürmek ister
Saña senden seni bildürmek ister

Hemān oldem idüp "kūn" emrin Allah
Yaratdı cümlesin bir yerden ol şāh

Ayırđı her birin ĥoş dirliginden
Düşürüp ikiliġe birliginden

571b yer gök, yür ü gök H.

573a ayırmak, yaratmak H.

577a dirliginden, dikenden Z.

Göz açup kâf-ı nûn'dan gördü kim cān
Gezerler her biri ğurbetle mihmān

Gidüp devlet bulardan ayrı düşmiş
Belā vü gam ne kim var başa düşmiş

580 Kānı ol devlet-i ʿuzma kani tāc
Gidip olmuş bular maʿnide muhtāc

Görürken görmez olmuş şeş cihātı
Bilürken bilmez olmuş kaʿinātı

Veli ancak ne kim sāmīda anuñ
Konulmuşdur bilür hūķmin oranuñ

Vegerni ğayrī ʿilmi bilmez anlar
Ki giymişdür olar hayvāni ʿonlar

Kulak tut kendini cemʿ it ey cān
Ne kim dersem dürüst fehmet kem-a kān

585 Düşür gel aķlın pek diñle ey yār
Ĥaberdar ol bu nazmumdan ĥaberdār

Eĝer irmek dilerseñ bu murāda
Oñat fehmeyle nuṭķum bu arada

Neden halķyledi dersiñ buları
Ki oldı anlaruñ elde yuları

Yaratdı rūḥ-ı Aḥmedden eyacān
Ne kim var cümle bir yerden kemā-kān

579b düşmiş, üşmiş Z.

583b ʿonlar, donlar Z.

585a aķlın pek diñle, aķlın diñle H., aķlın pek diñle z.

Düşürdi ğurbete yer yer ne kim var
Kimi ʿulvî kimi suflî o settâr

590 Budur ol kim dimiştüm şehir-i ʿazâm
Ki yaʿni nûr-i Aḥmed ol mʿuazzâm

Bunuñ emvâcîdur fil'cümle ʿalem
Gerek cinnî vu ger perî ger adem

Ki oldur cümleden evvel olan nûr
Anuñlan oldu eşyâ böyle maʿmûr

Bu yerler yoĝiken ol var olupdur
Hem ol aql-ı küle mʿimar olupdur

Bu nûribilmeyen bilmez özini
Ölür görmez gider ḥaḳḳuñ yüzini

595 Niçün dirsiñ diyem sırrın ben anuñ
İşit varsa gönülde gûş-ı cânıñ

Kaçan kim bu şıfâtı cân bürindi
Adın Aḥmed koyup mim den görindi

Giderseñ Ahmed iñ minin ḥaḳıḳat
Nolur fikret bu bahre eyle diḳḳat

Dürüst fehmeyleyüp añlarsan eyyâr
Kabul it sözlerüm fâş itme zinhâr

Ki oldur vaḥid-i şahşı selâmet
Olup mevcûda ol varlık tamâmet

589a yer yer, bir bir H.

592b Anuñlan, Anuñla H.

600 Bunuñ mevcinden oldı cümle eşyā
 Ne kim var yer-ü-gök hem kuḥ-i şaḥra

 Bu ol nūr-i ḥudadur kim eya cān
 Duzūp resmin göründi vech-i insān

 Bunuñ medḥinde kâşırdır zebānum
 Ki qalmaz olsa medḥi kılca cānum

 Ki itmez baḥrī çün katre iḥata
 Anuñ çün beñzemez mürde ḥāyata

 Eḡerçi kim bu ʿālem cümle bircān
 Veli sırrı deḡil yeksān müselmān

605 Kimi ʿulvī kimi suflī nedir bu
 Kimi çirkin kimisi oldı hoş-ḥu

 Ki taḡlar başında dört ayaklı
 Ki insān geçer eli dayaklı

 Kimi seyrān ider ḵonmuş ovāda
 Kimi pervāz ider çıkmış ḥavāda

 Anuñ şanuñdadur levlā-ke levlāk
 Ki oldı lüccesinden cümle eflāk

 Budur āyīne-i ālem-nümā bu
 Budur andan görtünen ol ḥümā bu

601b vech-i, veche Z.

605a ʿulvī kimi, ʿulvi-ü kimi Z.

606a Ki taḡlar, Kimi taḡlar Z.

606b Ki insān, Kimi insān Z.

609a budur āyīne-i ālem, āyīne-i kiti Z.

609b andan, anda Z., Budur zerreyi kân eyleyen bu H.

610 Budur her tenleri cān eyleyen bu
Budur bir zerreyi kân eyleyen bu

Budur hem işiden gözden gören bu
Budur dilden dudakdan dem uran bu

Bu medh olmaz haqıkat bilkim ey cān
Ki kalmışdur idenler deng-ü heyran

Bu keşret kim didüm hep aşlı birdür
Şıfâtı çok ve zâtı gizli sırdur

Kim ister şıfât ile şıfâtın
Kimi ister şıfatsız göre zâtın

615 O kim geçdi bu gün şüretten ey yâr
Olardur iş bu ma'îden haberdâr

Çeküp el cümleden ister özini
İşidüp ğayrıdan kendü sözünü

Bakar bir çeşmilen ahır temâmet
Ki haşır oldu ana yevmü'l kıyâmet

Halaş oldu ikilik tuzâğından
Çıkıp cānâ bu hayvanlık bağından

Yeter cānâ temâm itsen bu nazmı
Okunsun bu sen it birğayre 'azmı

620 Añi kim itdiñ ey Nakşı rivâyet
O kim 'akıldurur eyler kifâyet

610 Bu beyit H. de yoktur.

611b uran, vuran Z.

617a çeşmilen, çeşmile Z.

619b Okunsun bu sen it birğayre azmı, Okunsun yûri sen it gayre 'azmı H.

DER-BEYAN-I HAL-I HOD Kİ BU ʿALEME NE YÜZDEN ZUHÛR
İTMİŞDÛR

Yine neyler gibi ah-u fiğan it
Delûp bağırñ göziñ yaşın revân et

Dehānñ depretûp aşkıñ uyandur
Derunñ ʿaşkıñı anuñla yandur

ʿAlevlendür vücūdñ içre nārı
ʿAyān it âteş-i aşk-ı nigārı

Kelāmuñ dürlerin bir bir nişārit
Şadeften sırrın ānuñ aşikār it

625 Getir derdiñ bu nazm içre ʿayana
Döküp çeşm-i sirişkiñ yana yāna

İşitsün ehlī diller her dem anı
Tutuşsuñ âteş-i aşka nihānı

Gel imdi diñle şāhum sen bu bezmi
Ne yüzden eyledüm ben bunda ʿazmi

Olar kim didiler kālū belāyı
Severler evvel āhır ol hūmāyı

O kim fehmitmedi emr-i elesti
İrişmez bilmiş ol dildāre desti

630 Ki cānā żayʿi itdiñ vaktiñ anda
Söziñi bilmediñ ol gizli kanda

626 Bu beyit H. de yoktur
628a kālū belāyı, kālū eblāyı H.
629a fehmitmedi, fehmitmediler H.

Ne kim aldıñ elestten kāmñ oldur
Bu evde cümleden bazārñ oldur

Kaçan varsa bir âdem ol diyāra
Meta^cin ^carz ider elbet o yāra

Ne kim kesb eylediñ senden o settār
İder anuñ sūzin çār-u nāçar

Benüm hālüm şorasan ey qarındaş
Diyem ammā ki qorqam ola sır fāş

635 Ki cānā her kişi bilmez bu dilden
Ne bilstün söyleyen ab-ı kilden

Kāmı bir aql-ı evvel yār-ı sādık
Olā her hāline şahum muvāfık

Ola küfriñ anuñ yanūnda imān
Ki olmaya anuñ aqlında nokşān

Ne kim dirsın ola anuñ qabūli
Bile ol bu degil kāle yekūlı

Budur ilm-i ledüññ intihāsı
Ki olmuş bu fenānuñ ol beqāsı

640 Bu ^cilmī bilmeyen bilmez bu hālī
İrüp maqşūdına bulmāz kemālī

Ne yüzdendür kemālin dersiñ anı
İder bir bir baña tut gūş-i cānı

Gel imdi diñle gör neyler osettār
 Kulak tut sözümi pek añla zinhār

Kačan kim geldi cānlar bir birin hep
 Bular tutdı birer hālince mezheb

İrişdüm ben dehi gördüm ki eycān
 Özüm olmuş bu yād-ellerde mihmān

645 Göz açup kendümi gördüm ki ğurbet
 Hemān den bağrumı kan itdi ğurbet

Döküp gözyaşların dil etti feryād
 Velikin irmedi bu derde imdād

Ki yād olmuş gönül kendi özinden
 Kapanmış yol eşer yokdur izinden

Görünmez illeri yāruñ tutulmuş
 Gönül virmiş bu dil ğayre urulmuş

Ķanı devlet kānı izzet kani yār
 Ķanı ol yār-ı şadık vech-i dildār

650 Gönül bir dür iken olmuş dü-pāre
 Gezer keşret deñizinde bi-çāre

Veli göz yok gelür yaşlār gözümden
 Gözüm görmez veli yer yok özümden

645b ğurbet, firķāt Z.

647a Ki yād olmuş, Ki olmuş yād H.

647b izinden, izümnden H.

648b urulmuş, utulmuş Z.

649b vech-i, vecche Z.

Yakın amma ırağ oldum ırağdan
Göñül fehmeylemez ğafil tuzakdan

Yanar göñlüm gezer ister dilāra
Urur zaḥmı ulaşmaz yāri yārā

Gehi ağlar gelür kanlar gözinden
Gehi ḥayrān olup kalkar özinden

655 Gehi bitdüm gehi yetdüm gehi ben
Gehi tıldum gehi oldum tehi ben

Gehi bād-ı şabā kapdı külāhum
Geni rengin °abā giderdi sāhum

Gehi ebr-i hevā kapdı getürdi
Gehi düşdüm zemin üzre bitürdi

Gehi ağlar gehi inler gezerdüm
Gehi bir vaqt olur cāndan bezerdüm

Gehi kanlar döküp feryād iderdi
Gehi bir kandeliğın yād iderdi

660 Bu ḥālile gezerdüm kūh-i şaḥra
Ḥālümnden bilmedi kimseler aślā

Ṭolaşdum nice yıllar bu arāyı
Neler çekdüm bulunca ben burayı

652b tuzakdan, durağtan Z.

654a gözinden, gözümnden H.

654b özinden, özümden H.

657a ebr-i, ebrī Z.

661a Ṭolaşdum, Dolaşdum Z.

661b çekdüm, çekmedüm H.

Bir ilden bir ile itdüm güzārı
Bilür ol kim görtüpdür iş bu kārı

Ne yüzden devreder bu sırri insān
Bilünmez aql-ı adem bunda hayrān

Bu ma'niler birer sır-ı hafādur
Buni fāş eyleyenler bī-vefādur

665 Anuñçün remz ilen itdüm ben anı
Ki irsün ehline yer yer mea'nı

O kim 'arifdurur anlar bu hālī
İşitmez ğayrı anlar kıl-u kālī

Ne fehm itdüñ bu sözlerden eyā cān
Şaķın kalma bu işde deng-ü hayrān

Bu yüzden kim gönül çün ol arāda
Gezerdi kim ire ahır murāda

Ki bu menzil ki ben itdüm 'acepdür
Bu mülke gelmeye ol ki sebepdür

670 Halaş olmak inen müşkildür ey yār
Ki olmuşdur aña evvel giriftār

İrüp lutf-i Huda ahır Hākikāt
Bana itdi bu dem bir kimse diķkāt

Geçürdi iş bu menzil içre cāni
Bilür oldum o tūr anı devrāni

669a Ki bu menzil ki ben itdüm, Bu menzildür ben kim itdüm H.
669b ol ki, ki ol H.

Ne hāl ise biraz aqlum düşürdüm
Tefekkürle nice cānlar bişürdüm

Cihāni gördüm ahır ğayrı ey yār
Kimi mal vü kimi ğayre giriftār

675 Kimi ölmüş gezer ister hayātı
Kimi mürde olup bulmuş necātı

Kimi od yer kimi bud yer kimşu
Benüm derdüm tamāmet ol güzel hu

Görüp birbir buları çünküm ey cān
Didüm yarāb nedür bu ah-ı efgān

Ki eylerler bular yer yer ibādet
Özin bilmez ider olmuşdur ʿadet

Boyandum bunların rengine bende
Ki oldum iş bu menzil içre bende

680 Turup çün nice demler bu arada
Ne kim var aıladum ağ u qarada

Ve illā olmadum bende haberdār
Umar gönlüm o dildārı be hey yār

Tutub ol yār-ı cāna kûş-ı cāmı
Göñül şabreyledi ahır nihānı

Tamām oldı bu nazmum cūn ki ey cān
İkincisin idem sabreyle bir an

673b Tefekkürle, Tefekkürle H., cānlar, çiyler H. çigler Z.

674b Kimi mal vü kimi ğayre, Kimi male kimisi gayrıya H.

680a Turup, Durup Z., bu, ol H.

Ṭutanlar Nakṣiya saña kulağı
Ayağından çöze aḥır bu bağı

DER-BEYAN-I FASL

685 Gel imdi diñle ey yār-ı vefādār
Diyem bir bir bu sırrı ben ne kim var

Ḳabul it her nekim yazdum ben anı
Dilerseñ bilesin sırrı nihānı

Ḳulaḳ tut sözlerümden özge kar it
Kelāmum ma'nasın bir bir şikār it

Ayıl aḥır yūri ğaflet meyinden
Nedür fehmit bu dil 'unsur neyinden

Ḳaçan geçdüm bu yadellerden ey cān
Özüm olmuş yine bir ḳavme miḥmān

690 Didüm yarāb hele ol bir dūş idi
Başıma gelmedik mütşkil iş idi

Ne ḥāletdür yine bilmem nedür bu
Yetişmezmi ki baña ol güzel ḥu

Diyüp demdem iderdüm ah-u feryād
Dilerdüm kim ider ol baña imdād

Yanum şām-u seher göñlüm ider ah
Ki vermiş özge derdi baña Allah

684b çöze aḥır, çözerler anlar H., çözer aḥır Z.

685b ne kim, her ne kim Z.

688b neyinden, bedinden Z.

Ne yarum var ne yoldaşum ne kardaş
Ne aklum var ki ola baña yoldaş

695 Gezüp bir nice yıllar iş bu ilde
Ne kim vardı çürütdüm yine elde

Țururdum Ahırî şāhum pür-efkār
İrişdi ʿālem-i maʿni çün ey yār

Düşüp ayağına öpdüm elini
Tazzarʿu eyleyüp kuçdum belini

Baňa aydur gel imdi Țurma buñda
Ki bitmez işleri her kim bu dunda

Yürî hamdeyle kim bağlanmadıñ sen
Bularuñ odunā dağlanmadıñ sen

700 Diyüp ol dem sözün ittürdi idrāk
Göründi ğayrı yüzden baňa eflāk

Gidüp aklum tutup destümnden ol cān
Taḥammül it didi şabreyle bir ān

Yıkıldum kalmadı şabr-u kararum
Gidüp elden ne kim vār ihtiyārum

Geçürdi çün o menzilden yine şāh
Ki olmuş geçmeyenler anda güm-rāh

Bu kez irdüm ʿacāyib bir sarāya
Bu yerler beñzemez hergiz orāya

694a kardaş, karındaş H.

696a pür-efkār, pür-inkār H.

700a Diyüp ol dem sözün ittürdi idrāk, Țutup ol dem sözünü itdüm idrāk H.

702a şabr-u, şabra Z.

704b orāya, bu orāya H.

705 Budem gördüm özüm bir kutlu dünde
Ne istersek dilâ vardur çün anda

Biḥamdillāh bular hep yār-u yoldaş
Kimi ana oğuldur kimi kardaş

Bular dīn u diyānet bekleridi
Ne kim var cümle kavmiñ yekleridi

Bular emn-ü emān üzre gezerler
Çiziden çıkanuñ yolun düzerler

Kimi ʿilmiyle zeyn itmiş özini
Kimi ḥükmüyle yürütmiş sözini

710 Kimi yoqsul kimi bay ü gedādur
Kimi cāhil kimisi pūr-edādur

Kimi begdür kimi pāşa kimi şāh
Kimi ʿādil kimi ol yolda güm-rāh

Kimi tıfl-ı cevān anuñ kimi pir
Veli batınları şāhum hepi bir

Özüm çekdüm çevirdim ḥayli bunda
Ve illa bilmezem ol desti kanda

Sūʿal itdüm bulardan ben o yarı
Bular hergiz nedür bilmez o kārı

715 Velī kāʿim durur şerʿiyle dāim
Olurlar nicesi yıllarla şāim

706b oğuldur kimi kardaş, oğul kimsi karındaş H., oğul kimi karındaş Z.

707a dīn u diyānet, dīn diyānet Z.

708a Bular, Bunlar H.

709a Kimi, Kimsi H., itmiş, itmüşdür H.

709b yürütmüş, yürütmüşdür H.

Ṭutarlar tığ-i şer'î ellerinde
Oğurlar 'ilmi dâim dillerinde

Veli yokdur bentüm derdüm bilenler
Ḥâkim olup gönül halâtın silenler

Ṭutuşdıǵı günbe gün 'aşkın ocağı
Dolaştırdı baña ol dört bucağı

Yanup bir nice yıl bunda fiğanı
Baña ittürdi mevlâ dinle anı

720 Yatardum dūn içinde bir seḥef-gāh
Yine bir ūn işitdirdi ol Allah

Ḳulaḳ tutdum okır bunlar Ḥudāyi
Veli fehmeyleyemem bu edāyı

Didüm yarāb ne dildür bu ki her cān
Oğurlar 'ilmini bunlar kem-a kân

Helāk itdi beni anuñ şadāsı
Ki oldı ruḥumuñ ol dil ğıdası

Bularuñ işlerinden diñle ey yār
Zuḥūr itdi gelüp yine o dildār

725 Ṭutup ol dem elüm ḥākden getürdi
Beni bir menzil-i şāha yetürdi

Naẓar ḳıldum durur ḳarşumda bir māh
Düşüb pāyine çekdüm anda bir āh

720b ol Allah, bana Allah H.

726a durur, turur Z.

Nikābın ref^c idüb yüzden o dildār
Cemālün gösterüp itdürdi ikrār

Yazılmış levh üzre bin bir esmā
Şorarsın zātını sāfi müsem mā

Tazerr^cular idüp ol zāt-i pāka
Yüzümü urdum āhir kara hāka

730 Ne kim var hālumi ol yār-ı cāne
Didüm bir bir önüñde şādıķāne

Țutup destum benüm ol dem nihānī
Didi gelmiş saña şerbet zamānı

İşāret eyleyüp ahır gel itdi
Hemān ol dem gözüm yaşın sil itdi

İçürdi şerbet-i vaşlından ol yār
Yeñi başdan beni itdi giriftār

Gidüp aklum benüm kalmadı fikrüm
Dilümden söyleyen ol oldu zıkrüm

735 O dem şems-i şa^cdet burc-ı dilden
Țulū^c itdi görünüp ab-ı kilden

Nazar kıldum aña bir şehr-i a^czam
Görünmez şeş ciheti pür-mua^czzam

Ne kim var illeri bağ-u gülistān
Öter bülbüleri hem eyler efgān

728a levh, levhī Z.

730a Ne kim var, Vardur H.

Gelür bir bir çün anun kâr-u bânı
Meta^cın ^carz eder yâre nihâni

Ne kim var cümle yollar bu arâya
Olursa nice beg irer buraya

740 Gelüp bu şehre çün mihman olurlar
Görüp dost yüzüne hayran olurlar

Alurlar çün haber kendüleründen
Okurlar ^cilm-ü Hakkı dillerinden

Anuñçün ister anı cümle insân
Urub ol şehre ede tenlerin cân

Velî irmez bu ile biñde bir kes
Dime gel aşlını buñda sözüñ kes

Haridârı añuñ divânelerdür
Metâ^cı sem³ine pervânelerdür

745 Gören anlar durur yâruñ yüzini
Görür kendi ile kendi özüni

Ki çıkmışdur aradan anlar ey cân
Boyânup rengine fil'cümle yeksân

Birikmiş bir ilen birden bir olmuş
Kemâl üzre sülük ehli pir olmuş

Elifdür gtiyiyâ doğru durur ol
Aña harf atamaz kimse budur yol

738 bu beyit H. de yoktur

739 bu beyit H. de yoktur

741a Alurlar çün, Alar çün H.

743 bu beyit H. yoktur

746a çıkmışdur, geçmişdür H.

Ne deñlü eylesem medhîni izhâr
Yazılmaz biñ de bir ger olsa tekrâr

750 Ne kim halkeyledi ʿâlemde Allah
O şehir içre yazılmış cümle ey şâh

Bu göz görmez anuñ hattını ey cân
Görür cân gözleri hem eyler izcân

Bu gözlerde bulunmaz bu hünerler
Anuñcün görmeyüp bunda dönerler

Dürüst fehmit bu bahrı neyledüm ben
Dilersiñ görmeyesin Hakkıñ bugün sen

Bular kim yazmışam maʿni yüzidür
Gören hem görinen kendi özidür

755 Takayyüd it bu nazmum üzre ey şâh
Bilüp Hakkı bu yolda olma güm-râh

Diyem şonun nihâyet bu güftâr
İşit imdi bu Nakşide ne kim vâ

DER-BEYAN-I İKİNCİ FASILDIR Kİ OL MERD-İ YEGANİYE RAST GELDİĞİ MAHALDIR

Gel imdi al ele ab-ı hayâtı
Bugün ʿisî gibi hay it memâtı

749a eylesem, eylerisem H.

749b ger, eger H.

753b görmeyesin, görmege H

754a yüzidür, yüzünden H.

754b özidür, özünden H.

Açup dilmektebin cevher nişârit
Oğunsun iş bu nâzmuñ özge kâr it

İşitsün cümle ʿâşıklar bu râzi
Ne yüzden nâzm idersiñ hayme-sâzi

760 Gel imdi tut kulağın diñle ey cān
Diyem halum saña bir bir kem-ā-kān

Ne kim geçdi başumdan kâlum oldur
Saña bir bir didüm ahvâlüm oldur

Dürust fehmit hayâlüm gayrı çevgān
Bu meydan-ı muhabbet içre bir an

Kaçan kim ben göz açdum bu arada
Ne kim var günleri Tahte-s-serādā

Nihān olmaz görünür cümle buñlar
Ki giymişdür gönül mirʿat-ı donlar

765 İraqlar hep yakın olmuş gözüme
Değil ğayrı kulak tut bu sözüme

İsit cānā idem ahır ne kim vār
Ne yüzden itdi luṭfun baña dildār

Naẓar kıldum zemīnden aşumāna
Görindi baña bir merd-i yegāna

Teni başdan ayāğa cānā beñzer
Yüzi ḥurşid özi insāna beñzer

762a hayâlüm, halüm Z.

763a göz, gözüm H.

İnen yüksek uçup pervāz ider ol
Veli bir bakmada biñ nāz ider ol

770 ʿAcepdur var anuñ iki ʔanādı
Gören bilür nedür ol mihriñ adı

Yüzi mäh-ı münevverdür ʔaşı yāy
Gözi nergis dişi lü³lü yuzi ay

Görüp oldem dilā anuñ yüzünü
O dem fehmeyledüm kimdür özini

Gelüp birdem içünde bana irdi
Alup beni vü kendin bana viridi

Bu kez aydur beni bildiñ mi ey yār
Ki geldüm iş bu yerde saña tekrar

775 Ne kim soyler bentüm gönlümde gider
Eğerçikim veren alan ikidür

Niçün ya bilmeyem kendi özümi
Veyāhud söyleyen añdan sözümi

Bu den ider benüm ol sırrı yezdān
Ki olur cümle ālem bana fermān

Diler ʿāşık olup maḥmud olurin
Diler maʿşuk olup maʿbūd olurin

Diyüp ol dem tamām etti sözün ol
Yine aldı dilā benden özin ol

769a uçup, uçar H.

774a bildiñ mi, dildürme H.

779a olurin, olurdum H.

779b olurin, olurdum H.

780 Gelüb başuma aklum çün kimey yār
Göründi yine kelā-v-vel o dildār

Didüm oldem nedür bu sırrıñ ey cān
Ki oldum ben bu işde mest-u hayrān

İrüb düşmişlere dermān idersin
Murāda ir görüp sulṭān idersin

Yıkarsıñ yaptığıñ ister yaparsın
Yaparsıñ yıkdığın aña taparsın

İrişmez herkesiñ aklı bu kāra
Ki itdiñ sen bu sırrı ʿaşikāra

785 Dizüp bir şūreti sen cān olursın
O yüzden saqlanur pinhān olursın
Muḥaṣṣal medh idüp ol cism-i pāki
Şuwardum göz yaşıyle yine ḥāki

Niḳābı ref'idüp çün yine ol dem
Cemālün gösterüp cānā açup fem

Didi şün destiñi bundan güzār it
Ḳarargāhıñ değıldür bu ḥazer it

Diyüp kapdı elümnden çünki tekrār
Bu kez itdi benümle özge bazār

790 Getürdi bir maḳām-ı dil-güşaya
Ki benzer yüzleri ḥalkınuñ ayā

786b göz yaşıyle yine ḥāki, yine gözüm yaşıyla ḥāki H.

787a Niḳābı, Niḳābın Z.

Baňa seyretdürür çün ol maķāmı
Görüp çāk eyledüm ol dem yaķāmı

İçinden çıķa geldüm çün küm ey cān
Görindi baňa benden yine cānān

Baňa aydur aç imdi bir gözünü
Seniñle bile mi bir gör öziñi

Nazar kıldum eşer yok baňa benden
Halaş olmış gönül ol süflitenden

795 Ta^caccup eyleyüp gördüm bu kārı
^cAcep seyrān idüp bāķi diyāri

Bu sırrı kim o gün gösterdi Naķķaş
Dükenmez ger olursa biñde bir fāş

Bu yüzden itdiğün çün kudret izhār
Anuñçün didiler kim buña esrār

O kim añlar bu sırrı ser-firāzı
Bilür ol kim nedür bu yerde yazı

Eğer fehmetmeyüp bilmezse kendin
Qabul itmez bu yüzden ma^cni pendin

800 Ki qalmışdur olar dār-i fenāda
Baķar eksik düşer dehi ^cināda

Gönül dirler añun aşlın şorarsañ
Bu yer düşdür eğer sen de yorarsañ

Kelāmum fehmedüp bildiñse hāli
 Kabul it cānile terk eyle kālī

Vegerni olmaya ger sende idrāk
 Kalursun şüret-i hayvān yerin hāk

Olursun soñra peşimān müselmān
 Ne küfrī fehmidersin ne hod imān

805 Gezersin serseri meydan içinde
 Basarlar kendiñi hayvān içinde

Dirāz etme söziñ Nakşī tamām it
 Kalan ol dāsitanıñdan kelām it

Ki bitsün iş bu yerde nazmuñ eycān
 Okısun bir bir anı ehl-i irfān

DER-BEYAN-I ÜÇÜNCİ MİH-RU LARA UĞRADIĞI YERDÜR

Gel imdi gör bu sırrıñ intihāsın
 Kulakdan vir anuñ kalbe şafāsın

Erit dil hānesin red it sevāyı
 Severseñ ʿömr-i māsın ol hūmāyi

810 Kulak tut sözlerüm sen diñle zinhār
 Diyem bir bir sülüküm saña tekrar

Haberdār ol bu işlerden eyā cān
 Ne işler gör yüzünden sırrı yezdān

803a ger, eger H.

804a peşimān, pişmān ey H.

810b sülüküm, süluki Z.

Giderken bir semā ol yār ilen ben
Şafālar eyleyüp dildār ilen ben

İrişdik subḥ-i dem bîr gülî^czāra
Öter bûlbûlleri olmuş avāra

Koḡar sünbûlleri şular firāvān
Açılmış gülleri bir bir gülistān

815 Donanmış nāzeninler serv-i ḡadler
Çekilmiş meh-cebinler üzre ḡadler

Biçilmiş ḡulleler endāzelenmiş
Giyilmiş cāmeler cān tazelenmiş

Donamış ser-ta-ser bezmiñ sımātı
İçilmiş bādeler virmiş ḡayātı

Ḳurulmuş yer yerin meclisler ey cān
Şurāhi medh okır ney eyler efgān

Döner ḡızmetde meh-rûlar müheyyā
Şunarlar bāde-i cāmılar muşaffā

820 Tutar zerrîn ḡadeḡler ellerinde
Okurlar medḡidāim dillerinde

Şana vü ḡamde kim ʿaḡaz iderler
Cefā vü cevriken biñ naz iderler

Kemān-ı ebrûların dām eylemişler
Tutup ʿaşıkların rām eylemişler

812a ben, biz Z.

812b ben, biz Z.

815a nāzeninler, taze tenler H.

822b Tutar, Döñüp H.

Ururler yollaruñ merd-i ħudānuñ
Gerek mirū gerekse bir gedānuñ

Tarahħum eylemez seyyāda beñizer
Cefā ta'lim ider cellāda beñizer

825 Ĥüdaya bunlarıñ feryād elinden
Ölübdür niceler bir-bād elinden

Aña kim ırmeye bunda hidāyet
Çeker zaħmet bu menzilde begāyet

Zihi devlet ki bir 'āşık bu kārī
Görüb fehmiyleyüb itmez firārī

Veli bağlandı dil bī-çāre oldu
Dolaşdı zülfüne avāre oldu

Bu derde şabredub ol cāna baқdum
Bu mekriñ derdine dermāne baқdum

830 Kemāl-i mürvetinden gör kim ol cān
Baña aydur şaқın şabreyle bir an

Göñül virme bular bī-vefādur
Ki zeyn olmuş bu yolda masivādur

Eğer virmiş olaydın göñül eyyār
İken müşkil olurdu bilmiş ol kār

Biħamdullāh yüziñ ol māhe tutdıñ
Aña doğru giden olrāhe tutdıñ

827b firārī, kararı H.

829a şabredub, şabrider H.

830a Kemāl-i, Kemālī H.

Diyüp oldem kim aldı göñlüm andan
 ʿİnāyet oldı bildüm baña benden

835 İrişdi çün hidāyet baña eyyār
 Ki oldum ben bu illerde giriftār

Tutup destüm girüp rāh-ı hüdāye
 İrüşdüm bir maḳām-ı müntehāyā

Ḳonup ḳurbunda anuñ çün kim ey cān
 Olup bir nice demler andı mihmūn

Ne kim vār bunda ʿaşıklar be hey yār
 Maḳām-ı ʿaşḳa olmuşdur giriftār

Dururlar her biri divānelerdür
 Yanar ol şemʿe kim pervānelerdür

840 Kimisi ʿaşḳ oduyla yanā gelmiş
 Kimi ḳān ağlayub sultāne gelmiş

Kimi ḥayrān olup bilmez özini
 Kimi fehmeylemez kendi sözini

Kimi ʿaşḳıyle yakmışdur ocağın
 Eritmişdür kimisi bağı yağın

Kimi mestdür kimi mestānelerdür
 Kimi merddür kimi merdānelerdür

Kimi ağlar dehi evvel ḳadimdür
 Kimi ider ne vār uş dem bu demdür

835b Ki oldum, Ki olmadım H.

836b İrüşdüm, İrüşdük H. Z.

838b olmuşdur, olmuşlar H.

845 Kimi atmış okun urmuş nişāni

Kimi dehi tutar elde kemānı

Kimi olmuş dehi şimdi haridār

Kimi almış kimi şatmış ne kim var

Kimi hayrān olup geçmiş özinden

Kim ayırmaz gözün dostuñ yüziñden

Kimi giryān olmuş giymiş nemedler

Kiminüñ var önüñde nice sedler

Kimisi bürdeye yarı бүrtünmiş

Kimi sırrı nübüvvetden görünmiş

850 Kimi almış tecelliden tesellā

Kimi eyler yüzün görmek temeñā

Kimi eyler daḥī ah-u fiğām

Kimi itmez gönülden ister anı

Kimi ref'eylemiş gözden hicābı

Kiminüñ var dehi yüzde niķābı

Şorarsañ bunları ādem değıldür

Yapılma et kemikten dem değıldür

Muşavvirdür velī insana beñizer

Özı başdan ayağa cāna beñizer

855 Tutulmaz vu bilinmez hem görölmez

Gider dün-gün velī aşla yorulmaz

850b görmek, görmegi H.

853b kemikten dem, kiminün tem dem H.

Bular içmişdurur ab-u hayatı
Nedür bilmez desin aşla memāti

Bulardur ma^cnide insan olanlar
Bulardur kul iken sultān olanlar

Bulardur tenlerin cān eyleyenler
Bulardur menzilin kān eyleyenler

Bulardur varlığın ber-bād idenler
Bulardur cānların ābād idenler

860 Bulardur ʿālemin şāh-ı cihānı
Bulardur ehl-i āşkın kām-rānı

Bulardur ʿārifbillāh olanlar
Bulardur aşk içinde şāh olanlar

Bulardur ikilik kabın kıranlar
Bulardur birlik üzere yek duranlar

Bulardur tısradan içre bağanlar
Bulardur iç olup hıçe bağanlar

Bulardur küfrünü ĩmān idenler
Bulardur ol dine dermān idenler

865 Bular takrīr olup gelmez beyānā
Ki sığmaz baħr olān baħır kazāna

Bilen çün kendidür kendi kemālin
Gören kim kendidür kendi cemālin

Ki yokdur ğayrı Hakktan özge bir kes
Eğer bildiñise cānā diliñ kes

Göñülden aç zebān-ı cism-ü cānı
Görem derseñ bu esrār-ı nihānı

Vegerni bīñ yıl ola ʿömrüñ aħır
Bu olmaya olursan ger misāfir

870 Tamām oldu bu nāzmum çünkim eyayār
Kulak tut gör daħi cāna neler var

Bu Nakşiden bütün diñle tamāmet
Bilem dersen nedür aħır kerāmet

**DER-BEYAN-I İNTİHADIRKİM DÖRDÜNCÜ FASILKI BUDUR KENDİ
AYİNESİNDE KENDÜYLE KENDÜYİ GÖRMÜŞDÜR**

Kulak tut diñle imdi yine bir ān
Ne olmuşdur bulardan soñra ey cān

Diyem bir bir kemāl üzre bu hālta
Bilinsin kim medir aʿşkıñ vişālı

Urub destüm bugün ilm-i künūza
Edālar eyleyem yer yer rumūza

875 Açub bağ-u behiştīñ gencin ey cān
Cevāhirler saçam cānā kem-ā-kān

Müzeyyen eyleyem mülk-i cihānı
Olasıñ görmemiş ʿömründe anı

Egerçi birdurur tohm-ı cihānı
Niçün ya saçdı sümbülde soğanı

Kemāl-i ‘aşıkı cāna ne kim var
İdem bir bir bu yolda anı ızhār

Kulağ tut imdi cāna diñle bir an
Ne olmuşdur cihān bāğında seyrān

880 Nedür bu ru‘yetiñ dersiñ eya sen
İşit imdi idem bir bir eanı ben

Kaçan geçdüm bu menzil içre ey yār
Bırakmışdum teni anda ne kim var

Dehi aql ü nefsiñ hem bu cānıñ
Urup terkin giderdüm bu fenānıñ

Bakup gördüm dili oldem özümden
Tecellī eyledi bir meh yüzümden

Nazar şaldum meğer ol nūr-ı en ver
Beni itmiş dilā şems-i münevver

885 Budur cānā işit ol levh-i a‘zam
Ki yokdur şeş cihātı key muazzam

Budur her kānları cān eyleyen bu
Budur her dilde seyrān eyleyen bu

Nazar kıldum bu levh içre eyā cān
Görüp kendüm getürdüm aña imān

877b saçdı, saçmadı H.

880b İşit imdi, İşit takim H.

886a kānları, cānları H., cān, kān H.

Ta^caccup eyleyeüp baḳdum özüme
Görünen kendüzüm gördüm gözüme

Yine ol dem gözüm yaş ile tıldı
Göñül bir nūr olup cism iki oldı

890 Görinen gözgüden gördüm yüzümdür
Gören hem görünen kendi özümdür

Oñat fehmi^t bu naẓmum çık kenāra
Ḳavakdur bu saḳın deme çınāra

Olar kim gördiler levḥ içre yāri
Dilā fehmeyleyen oldur bu kārī

O kim ^carif durur pesdur bu sözler
Naẓar ḳılmaz o ḥarfe ma^cni gözler

Ki ol ^carif durur anlar sözümden
Tecelli eyleyen kimdür yüzümden

895 O kim fehmeylemez iş bu edāyı
Ne bilsün kim nedür sırrı ḥudāyı

Boyanmışdur anuñ rengine cānum
Ḳabul itmiş durur küfrin imānum

Veli el virmedi naḳşudum ey yār
Baña benden görindi gerçi dildār

Nidem kim çıkmādum kendüm arādan
İkilik resmini ḳordı yarāden

888b gözüme, özüme H.

894a Ki ol ^carif durur anlar sözümden, Ki ^carifdür anlarsa sözümden H.

Kaçan baḳdum o levh içre kem-ā-kān
Bir iken iki oldı cismüm ey cān

900 ʿAceb ben ol muyum ya olmudur ben
İki yerden niçün görindi ya ten

Eğerçi kim görünür iki resmi
Velī birdür ikisinün de ismi

Eğer dirseñ sen olsun hem odur sen
Nedür ya ol iki yerde duran ten

Münezzehdir bulardan bil kim Allah
Öñat fehmit bu yolda olme güm-rāh

O kim ḫalleyeye bu müşkilātı
Bilen oldur bugün zāt-ı şıfātı

905 Ne kim zañ eylediñ oldur kemālīñ
Anuñlan ḫaşr olur aḫırda ḫālīñ

Bu sırrı fehmidüp dil oldı mesrūr
İki gözden baḳan bildüm ki bir nūr

Dilersin gözgüye cānā naḫar ḫıl
İkilik gösterir amma ḫaẓer ḫıl

Diler bir şüreti yüz gösterir ol
Diler ol yüzi bir yüz gösterir ol

Elin çek şüretinden cānā baḳsan
Anuñlan sırr olan insāna baḳsan

904a O kim, olar H.

905a eylediñ, eylediñ sen H.

910 Ki anlar maḥvolupdur zāt içinde
Görinen oldurur mirʿāt içinde

Fenā virdirmeyenler bu şıfāta
Olar irmez dilā zāt ile zāta

Zihi devlet zihi ʿizzet ilāhi
O kim buldı bu gün sen pādīşāhi

Olardur mazharıñ cāna ḥakīkāt
Ki yazmışdur bunı ehl-i tarīkāt

Anuñ destindedür ʿaşk-i Huda bil
Anuñ başındadır tāk-ı hūmā bil

915 Bu ʿālem ten olup ol cān olupdur
Yüzünden şaklanup pinhān olupdur

Diriğa irmedi destüm o yāre
Veli başdum ayak ben ol diyāre

Eğer yārūm benimlen yār olursa
Benimdür ol yine bāzār olursa

Ki almışdur beni benden çün ol yār
Anuñ çün itdi aḥır keşd-i esrār

Görindi Nakşinin Nakşında nakḳāş
Bu dirrī itmek içün ol bize fāş

920 Durup aḥır bir ayağ üzre ey cān
Bu sırrın göz kulak tuttum kem-akān

Gelenler bizden evvel cümle ey cān
Bu yüzden eylemişler ʿazm-ı cānān

Gehi olmuş gehi şatmış ne kim var
Gehi kalmış harābat içre ey yār

Bu haliyle geçürmüş rüzigārın
Bulup dil hānesin içre nigārın

Hālinden bilmez anuñ katre aşla
Ki olmuşdur olar deryāda deryā

925 Biḥāmdillah ki Naḫṣī iş bu seyrān
Ola kırk yıl içinde lîk bir an

DER-BEYAN-I ŞEYH Kİ NİGARİ VE ʿAŞIK OLMAN MERDİYİ KARIYLA İRŞAD EYLEMİŞDÜR

Gel ey bāğ-ı cihānuñ kām-rānı
Ne yüzden remz ider murğ-i cānı

Eğer insān iseñ fehmet bu rāzı
Vegerni gel gider elden niyāzı

Kulağ tut gör nedür bir ehl-i ʿirfān
Oğursan ger anı cān içre ey cān

Zamānı evvel içre bir ʿaziziñ
Muḥabbet ʿāleminde bir temiz

930 Meger kim hem sırr-ı mümtāzı vardı
Tekellümde anuñ bîn nāzı vardı

925b lîk, lîkin H.

930a sırr-ı mümtāzı, sırrı mümtāzı Z.

930b Tekellümde, Tekellüm itse H.

Güzellik ʿāleminde hergiz anuñ
Bulunmazdı misālî ol humānuñ

Meğer kim seyḥ anı ḡayet severdi
Yüzini görmeye ḡayet iverdi

Ḳomazdı bir nefes yanunda anı
Şanasın ol ede cisminde cānı

Nihān olsa eğer bir an gözünden
Yimez içmez geçerdi kendüzinden

935 Meğer günlerde bir gün diñle ey cān
Bahar irdi güzellendi gülîstān

Ötüp bülbülleri yer yer çün anuñ
Açıldı gülleri bağ-ı cinānuñ

İşit imdi nider ol-dēm nigārı
Murādum üzre şayd it sen bu kārı

ʿİcāzet isteyüb şeyḥ-ı hefādan
Kerem kāni dilā ol pür şafādan

Der-aḡuş eyleyüb oldemde anı
Didi ey cümleñ cisminde cānı

940 Göñülden kaydı çün sırı gülîstān
İcāzet isterin it baña iḥsān

Diyüp biñ nāz ile itdi niyāzı
Ki oldur cümle ḥalkın ser-firāzı

932b görmeye, görmeyi H.

935b irdi, oldu H.

937a nider, nedür H.

937b şayd it, zabt H.

Virüp ol dem icâzet diñle ey yâr
Donândı ser-ta-ser cānā ne kim var

Giyindi cāme-i zerrîn kabalar
Güzellendi döküldı ol gubālar

Libāsıñ zeyn idüb çıkdı mekāndan
Görüp anı niceler çıkdı cāndan

945 Kadem başdı girüp rāh-içre ey cān
Görenler oldılar vālih ü hayrām

Kaçankim nazîlen rettār iderdi
Melekler hüsñüne güftār iderdi

Giderse bir nefes yüzden niķābi
Hicāb altında kordı af-tābı

Güzellik ʿarz iderdi kim kemerde
Eşer qalmaz idi nūrdan qamerde

Bu yüzden şalınub seyrān iderken
Ki yaʿni şive-i insān iderken

950 Göründi birine anuñ cemālī
İşit imdi dilā gör noldı hālī

İdüp bir ahi ser-dilden nihānı
Şanarsan kim tutuşdı yandı cānı

Nazar kıldı dila ol dem nigāra
Gidüp aklı dayandı bir divāra

947e Hicāb, Hicālet H.

950b gör noldı, gör kim noldı H.

951b tutuşdı, düşdi H.

Ayaqlar ditreyüp diller tutuldu
Oyundur bu muqaddem ol utuldu

İdüp ol dem güzellik ana efsün
Düşüb rûy-i zemîne oldu meftun

955 Nezâketten bakub ol meh cihâna
Didi kimdür 'aceb iş bu divâne

Ne gördi kim bu cânun gitti aklı
Bilen itsin bu sırdan baña nakli

Didiler ki 'acep gördük bu kârı
Velî düşdî görüp ol sen nigârı

İşitdi çün dilâ ol meh bu hâli
Kararı qalmayup gitdi mecâli

İnen 'aql idi cânâ o fettân
Didi şâyed gele bu 'ırza noksân

960 Hemen ol dem dilâ itdi firârı
Gören bir dâhli görmedi nigârı

Güzar itdi o yerden çün kim ey mäh
Getürdiler anı bir bağa hem-râh

Ne halise çeküp anı kenâra
Düşürdiler dilâ bir bağ-ı yâra

Anun çün var idi bir yâr-i gâri
Sipâriş istedi aña bu kârı

Tecessüs itdürüp ol dem civānı
 Didi var yokla bir dem lutf it anı

965 Koyup oldem kolun baş üzre ol yār
 Baḡup gördi anuñ ḡaliñ ne kim var

Tutuşmış ateşi ʿaşḡ-ı nigāra
 Eya kimler ider ol derde çara

Tamām olmuş yatur ol mest-ü ḡayrān
 Ki içmiş cām-ı aʿşḡı çün kim ol cān

Yıkılmış bî-ḡaber kendi özinden
 Aḡar yaşı döker iki gözinden

Görüp aḡır bu ḡālî yandı cānı
 Gelüp bir bir ḡaber virdi nihānı

970 Tefekkür eyleyüp ol meh bu käre
 Didi lazum aña bizden müdāre

Komaz gerçi kişide ʿaşḡ namūs
 Ḳo yansun yana bildikçe o fānūs

Benümde gitdi elden ihtiyārum
 Ki hergiz ḡalmadı şıbr-u ḡararum

Nedür ben bilmedüm bu sırrı ey cān
 Ki oldı aḡl-ı ḡāsır bunda ḡayrān

Veli şahum atıldı çü bir oḡdur
 Görinürden görünmez gerçi çoḡdur

975 Diyüp ol dem yerinden durdı ey cān
Şafasından idüp seyri gülistān

Salındı servi-veş ol mäh-i enver
Ziyāsundan olup alem münevver

Didi benden bugün ol yāre āşık
Ki oldu halime olda muvāfık

Anuñ kim olmaya benden murādı
Çıkarmışdur hemen ol kur adı

Diyüp cānā gezerdi bağı ol yār
Anuñ gitdikçe aqlin aldı efkār

980 Dayandı bir dırahta kam-rānı
Tefekkür eyleyüp ol nev-civānı

İrüp ol dem aña ʿaşkın hevası
Ānuñ dehi bu oldu mübtelāsı

Gidüp elden ne kim var ihtiyārı
Yıkıldı kalmayub şabr-u kararı

Țutuşdı ateş-i aşkı civāne
Gören şanur anı oldu divāne

Özin zarb eyleyüp eyler fiğānı
Dilerkim göndere ardıncā cānı

985 Döküp cānā gözünden lü'lü mercān
Akıtdı ab-ı çeşmîn sankim ol kân

980a dırahta, dıraht H.

983a Țutuşdı, Dutışdı H.

Didi ey Hālîk-ı Hayyı tûvāna
Ki sensiñ cümleden a'la vü dāña

Bu hālümnden bentüm mutlak ilāhi
Bilürsün padişāhlar padişāhi

Diyüp ol meh yerinden durdı ey cān
Günizinlen idüb bir 'ahdı peymān

Tedārik itdüler evvel bu kārı
Düşürdiler eve ahır nigāri

990 Şoyup andan dīlā zerrin kabayı
Giyürdiler aña faqr-ı 'abāyı

Tamāmet eyleyüp pendī nigāra
Didiler kim şabırdur buña çāre

Tesellā eyleyüp ahır bu yüzden
Silüp yaşıñ oturdı iki gözden

Göñülünden yād idüp ahır o merdi
Anuñ arttı dila gitdikçe derdi

Ûo imdi bu arada señ nigārı
Ûulak tut guş idüp bu özge kārı

995 Gel imdi diñle ahvālin o merdiñ
Seniñ dāhi eğer var ise derdiñ

Ûaçan kim görmiş idi ol nigārı
Yıkılmışdı gidüp şabr-u qarārı

987b padişāhlar, padşalar H.

889a itdüler, idiler H

993b Seniñ dāhi eğer var ise derdin H.

Gelüp başıña aklı çünkim ey cān
Duri geldi ciger püryān gözi k̄ān

Ayağ dutmaz şikestdür göñli anuñ
Bilüp yok hālini anda buranuñ

T^caccub eyleyüp ahır bu kārı
Bağup dört yanına ister niğarı

1000 Nazar kıldı görünmez çün kim ol māh
Yeñi başdan kopardı yine bir ah

Urup sengi melāmet üzre bāşa
Boyadup cism-i pākin kanlı yaşa

Dīdi yarāb baña göstersen anı
Bile kimdir bugün ol ruḥ-i şānı

Eğərçi kim yüzi insāna beñizer
Teni başdan ayāğa cāna beñizer

Semñ Hüsnuñ bağında gül müdür o
Veya ʿaşkum içi bülbul müdür o

1005 Nihān oldu gözümde gör kim anı
Götürdi bilesince aklı cānı

Döner başum benüm sanki felekdür
Meğer bu gördüğüm cānā melekdür

Bu şuretde ʿaceb insān olur mı
Eyā ben mürdeye olcān olur mı

998b Bilüp, Bilür H.

1001a Boyadup, Boyadı H.

1006a sanki, çünki H.

Hudaya izzeti Hakkı ilāhi
Ki sensin pādişāhlar padişāhı

Ricā eyler göñul senden nigārı
Yine göster baña ol gül'izārı

1010 Diyüp ol dem tamām itdi sözün ol
Yine cānā unıtdı kendüzin ol

Ne denli cüst-ü cū itdiyse ey cān
Nigār itdi özin ol yerde pinhān

İdüp bir nice yıl ah ile zārı
Geçürdi iş bu yüzden rüzigmri

Şarardı bet benüz dömdi hazāne
‘Acep ‘işler idüb aña zemāna

Dülünmezdi gözünden aslā resmī
Velī bilinmedi ol māhuñ ismi

1015 Gezer mecnūn olup yollarda giryān
Arar anı gözi yaşlı ciğer kār

Dömer her kūşede ister nigārı
İdüp yıllar içinde ah-u zārı

İderken iş bu yüzden ahu feryād
İrüşdi bir seher kim ana imdmd

İrüp oldem yolu kūy-i nigāra
Yetişdi ol şada çün gūş-i yāra

1008a izzeti, izzetün H.

1013a benüz, benzi H.

Bakup bir ğurfadan çün gördi anı
Yıkıldı hasretinden yandı cânı

1020 Aña göstermedi korkdı cemālin
İşit imdi sanuñ sen noldu hālin

Tedāriklen azim ihfāya çekdi
Şanasın kim sahabı aya çekdi

Gidüpçün ihtiyar elden yıkıldı
Hicābından döküp terler sıkıldı

İken akıl idi cānā o fettān
Dilermi km gele ol ʿirza noķşān

Bilürsin kim Muḥabbet bir belādur
Anı zabt idene gelsün şıladur

1025 Bu rāzı bilmeyüp geçdi çün ol cān
Varup bir dost evine oldı mihmān

İdüp şām-u seḥer zıkrin nihāni
Yanardı isteyüp ol mihribāni

ʿİlācın bulmayup aḥır bu kārıñ
ʿAcep çekdi çefāsın rūziğārıñ

Maḳām-ı ʿacz içinde yane kaldı
Kerem Ḥakdan aña ihsāne kaldı

Ḳalup bir nice dem iş bu arada
Ne yüzden gör irer aḥır murāda

1030 Olurđı çün ol oda bir °acüze
Kulağ tut cān ilen gel bu rumūze

İşitdi bir gice feryād-ü zārı
Olan ol odaki seḥḥāre kārı

Taḳayyud eyleyüp gördi bu merdi
Didi vardur bunuñ bir ğayrı derdi

Aḳar gördi gözünden ḳan ilen şu
Huda Haḳḳı didi °aşıḳ durur bu

Gelüp ol dem o merdüñ duttı destin
Ferāsetlen hemān dem bildi ḳasdın

1035 Tütub bağrına başdı çün kim anı
Okıdı her ne var ol nev-civānı

Ser-ā-serdiñleyüp aşḳ-ı nigārı
Ḳolın baş üzre ḳoydı anda kārı

Didi bu hızm̄eti benden bil ey cān
Ki itdüm niceniñ derdine dermān

Diyüp ol dem yerinden dura geldi
Sürtüp öl gözleri mesrūra geldi

Girüp ol dem ki تنها buldı anı
Oturdı yanına çünkim nihānı

1040 Tütup nabzın dilā evvel nigārūñ
Ḳolayın hoş bilürdi ol nigārūñ

1030b gel, dinle H.

1035a Tütub, Dutup Z.

1040b ol nigārūñ, ol bu kārūñ H.

Muhabbet gösterüp yer yer nigāra
Bu sırrı eyledi çün āşikāra

Birini bīn idüp gel gör kim anı
‘Ayan itdi bu dem ‘aşk-ı civānı

Hakikat diñleyüp andan bu kārı
Tamām itdi söziñ çünkim o kārı

Ne kim ol söyledi medh-i civānı
Tutuşdı hasretinden yandı cāmı

1045 Velī inkār ĩdüp hışm itdi añā
Naşihatdur sözüm fehmit bu saña

Çatup ebrūların ol köhne zağa
Didi durma yanumdan var irağa

Ne söylersin eyā bilmem nasıl yār
Eliñ çek sen bu sevdadan yürī var

Diyüp ol dem tamām itdi sözün ol
Çevirdi hışm idüp andan yüzün ol

Tamāmet diñleyüp ol köhne anı
Yine aldı ele medh-i cīvānı

1050 Şu deñlü eyledi medhin kim anuñ
Yine aldı ele medh-i civānı

Şu deñlü eyledi medhin kimanuñ
Yine oldu esīri ol cīvānuñ

Kurup dām-u belā aşın pişürdi
Ne hālise anı ana düşürdi

Taḥammül itmeyüp gel gör kim anı
Heman fāş eyledi ʿaşk-ı civānı

Bu sözler kār idüp el-ḥaḳ Nigārā
O dem itdi bu sırrı āşikāra

1055 Eğerçi kim dimezdi ḥasbihāli
Velī gönder delüp çıkdı çuvāli

Şunup ol dem anı kārī belinden
Kuçup opdi anuñ sünbüllerinden

Anup bīñ derd ilen ol nev-civāni
Tamām itdi bular ʿahd-ı emānı

Ko dursun Nakşi bunlar bu arada
İrince tā maḥal üzre murāda

**BU ANUÑ BEYANUNDADUR KİM SEYH ÜÇÜNİ DAHI VELAYETLE
KENDÜNE DÖNDÜRMÜŞDÜR**

Gel imdi diñle ol şeyḫ-i cihāni
Ne yüzden ḥāl ider sırr-ı nihāni

1060 Bilinmez bi bedeldi mişli anuñ
Ki olmaz yoldaşı ḥıẓr-ı zemānuñ

Bilürdi gizliyi ol āşikāra
Ne sanʿatlar ider gel-gör nigāra

1055b gönder, mızrak H.

1058 bu beyit H. de yoktur

1060a bedeldi, bedeldür H.

Diler bir şüreti yüz gösterirdi
Diler ol yüzi bir yüz gösterirdi

Kaçan bir harf-ki söylerdi nihānı
Teniñde duymazıdı üstühām

Bir ayāğ üstine dāim tururdu
İki ayak ile tokmak ururdu

1065 Degildi yerde gökte ne muallak
Sözüm fehmit bu dur ma^cna muḥakḳak

Odur taḳdır iden rız^{-ı} ı^cibādı
Velī yokdur anuñ defterde adı

Kesilmişdi anuñ çün bir ayāğı
Eli söylerdi emretse dudāğı

Daḫi hem yoğidi cisminde cānı
Ki olmaz evliyānuñ üstühā^cnı

Ölünden ön girmiş idi mezāra
İçinden emrederdi cümle kāra

1070 İşitmezdi anuñ herkes sözünü
Meger kim göstere kendi özini

Dilinden her kişi bilmezdi anuñ
Ki cāna öyledür hıız^{-ı} zemānuñ

Teni başdan ayağa hep göz idi
Görürdi göz gibi cismi öz idi

1069a girmiş idi, girmişdür H.

1069b İçinden, İçinde H.

1071b cāna öyledir, öyledir cāna H.

Anuñ destinde idi cümle eflāk
Ki olmışdı sırrı levlāke levlāk

Virürdi cümленаñ rızkın dilā ol
Velākin kendine yokdur budur yol

1075 Yeter cānā kulak tut sen bu kārā
Ki geldik biz yine ahır nigāra

Meger var idi şeyhiñ ey güzel hū
Bir ibrıǵı içi daim tolu şu

Ki ol abdest ālurdu dāīm andan
Kulak tut sözi fehmeyle cāndān

Kırup ol ibrıǵı āhir gör anı
Betürdi göresün atdı fığañı

Düşürdi cümlesin girdi niğāra
Döküp cāña önünde aşikārā

1080 Akıtdı gözlerinden kanlı yaşı
Urub kendin yere vü taşa başı

Didi vahasretā olmak gerekdür
Bu gün seyhin seniñ ölmek gerekdür

Ki zirā nice yıl mahrem idi bu
Dururdu kāmı böyle bir güzel hū

Bu idi yoldāşum hem yār-ı şādık
Olup her hālūme cānā muvāfık

1075b nigāra, ol nigāra H.

1078b atdı, itdi H.

Bu şeyden ğayrıdan şaklar hem kaçardum
Veli ben sırrımı buña açardum

1085 Alurdum elüme böyle yürürdüm
İderdi hizmetüm sırrum görürdi

Şakınmazdum bütün a^czami ey yar
Görürdi her yerüm cānā kim vār

Ne yüzdür bu birin dahı alursam
Kabul itdüm bu nāmı ger ölürsem

Hudā rahmet ider mi ol ibada
Ki sırrın göstere bu ğayri yāda

Helāk eyler beni ahır bu acı
Hemān ölmek durur bunuñ ^cilacı

1090 Diyüp remz eyledi yer yer bu kāra
^cAcap kār eyledi ammā nigāra

Diyüp şeyhiñ sözinden gör kim anı
Tutuşdı hasretinden yandı cānī

Didi ey na-ḥalef fehmit nedür bu
Seninçün söyler ahır ol güzel hū

Vegerni yok anuñ ğayrı murādı
Hemān oldur saña diñletdi vādi

Göñüldeñ yād idüp iş bu günāhı
Şuçum ^cafvet didi bākim ilāhi

1085b İderdi, Görürdü H.

1087a Yüzdür, yüzden H.

1093b diñletdi, diñlede Z.

1095 Dehi hem it o dildār haberdār
Ki bilem ben ne hāl üzredir olyār

Hudayā isterüm senden kim anı
Heberdār idesin bunda civānı

Kemāl-i kudretiñ gel gör kim ey yār
İrüb bād-ı saba itdi hāberdār

Uyurdı ol maḥal gör ol civānı
Gellüp bir bîr uyardı bundan ānı

O dem fikreyleyüb aındı Hudāyı
Hemān ol dem işitdirdi şadāyı

1100 Nigāruñ sözleri ʿaşkın dilinden
Kulak dutdı gelür yārun ilinden
İrüp ol dem hidāyet aña eyyār
Rūcʿu itdi bu işlerden ne kim vār

Sürüp yüz yulara itdi duʿayı
Gönülden yād idüp ol dem Hudāyı

Günahından kaçan dönseydi ʿasī
Kābul olur anuñ şāhum duʿası

İrüb bād-ı şaba ol dem nigāra
Bu sırrı dāhi itdi aʿşıkāra

1105 Didi ey ʿaşkın cisminde cānı
Saña müjde haberdār itdi anı

Şafasından yolup sünbüllerini
Dağıtdı deste deste güllerini

Yakasın çāk idüp ol meh yerinden
Dura geldi gidüp aklı serinden

Döküp mercânların çün gözi eycân
Boyadı cismini gözden akân kân

Giderdi bâde-i ʿaşk-ı mecâzı
Dürtüst fehmit nedür gör bunda yâzı

1110 Anı tebdîl idüp aşk-ı hakîkât
Dehi şimdi dürtüst oldu tarîkat

Țutup ol dem hemen şeyhiñ elini
Düşüp ayâğına kuçdı belini

Didi ey ʿalemüñ şâh-ı cihânı
Bilürsüñ cümleñ hâlin nihâni

Hıtabından ʿaatasındandur ey cân
Rücʿü itdüm olup bu işde pişmân

Düşüp ayâğına tutdı elinden
Edâlar eyleyüp bülbül dilinden

1115 Bakardı bir aradan çün o karı
Görüp fehmeyledi olda bu kârı

Şarıldı ol dehi şeyhiñ beline
Tazârʿular alup cânân diline

Bular üç cân olup bir ten büründi
Ki şeyhüm bunlara birden göründi

1115b bir aradan çün o karı, çün bu aradan ol karı H.

1116b cânân, cânâ H.

Dürüst fehmīt eyā ehl-i ʔarikat
Şakın ta kim budur ma^cna haqıqāt

Zihī devlet zihī ʕizzet zihī nāz
Zihī luṭf-i kerem şeyh-i ser-efrāz

1120 Bu yoldan çün bular buldı selāmet
Kapuda kaptı key illā kıyāmet

Meğer ol āşık-ı bi-çāre miskin
İrişmişdi dilā ol yere ğam-gīn

İrüp çün bu haber gūş-i nigāra
Yine oldu cigerler pare pāre

Meğer ol aşık-ı yār-ı vefādār
Meāni bahri içre ma^cni guftār

Kararı kalmayub cān atdı anda
Akar yaşı iki el kara kanda

1125 Elin bend eylemiş boynunda ey cān
Gönül ğamgin ciğer püryān gözi kân

İşidüp şeyh anı bildi bu feryād
Anuñdur kim urupdur ʕaşka bünyād

Budur cānā budur aşk-ı dilāra
Şerārından yenār kūh ile şahra

Kulı iken o mähın gör kim anı
Yanup ister bu kez şeyhi cihānı

1120b illā kıyāmet, illā ki kıyāmet H.

1124b kara kanda, kızıl kanda H.

1128a kim anı, ki anı H.

Mecāzi döndertip ʿaşk-ı Hudāya
İrişdi çün tarik-i Muştafāyā

1130 Bu âliyle koyup işinde bāşı
Akıtdı gözlerinden kanlı yāşı

Öñat fehmit nedür cānā bu naqlı
Ki ol düşdi zemīne gitdi ʿaqlı

Görüp oldem dilā şeyh ol civānı
Getürdi lütf idüp yanına anı

Yanar ol ateş-i aşk ı nigāra
Didi ol bendedür çün buña çāre

Tururken pes yerinden ol divāne
Atıldı cānilen şeyh-i cihāne

1135 Düşüp ayāğına atdı fiğāni
Döküp ol dideden cism üzre kāni

Tarahhum eyleyüb şeyh ol civāre
Didi cānā yeter gezdiñ yabāne

Tutup ol dem elinden çünkim ey yār
Şığadı cismine ahır ne kim ver

Nazar şaldı o dem şeyhi cihāne
Didi sen bilmiş ol geldim imāne

Ki bin bir mürdeyüm dermāne geldüm
İçüb ab-ı hayatın kane geldüm

1140 Diyüp cānā o dilber key sıkıldı
Ayaklar dutmayup yine yıkıldı

Tutup destin başub bağına anı
Tesellā eyledi ol nev-civāni

Kemāl-i kudretinden ol üstād
Üçün dehi bu yüzden it di irşād

Zihi şeyh zihi ʿalī keramet
Ki anlar bulalar ahır selāmet

Olunca böyle olsa ehl-i esrār
Ki ola iş bu maʿniden haberder

1145 Olar kim bulmadı aşk-ı ilāhi
Örülmez başuna devlet külāhi

Ne fehmi itdiñ bu sözlerden eyācān
Ki itdi iş bu nazmı ehl-i ʿirfān

Budur ʿaşıkluñ nāz-ı niyāzı
Ki birbir söyledi saña bu yazı

O kim ʿarif durur peşdur bu sözler
Giçüb her nesneden nakşādun özler

Vegerni bilmez anlar iş bu kārı
Ne yüzden yazdıñ aşk-ı nigārı

1150 Bu nazmumdan murād oldur behey yār
Kabul it nuṭkumu fehmeyle zinhār

Tamāmet Nākṣiya nazmın burada
Ki kalmadı ikilik bu arada

**BU ANİ BEYAN İDERKİ ŞEYH YÜZÜNDEN PADİŞAH AB-I HAYATI
BULMIŞDIR**

Açıldı mekteb-i aşkıñ eyā cān
Kanı dersini alsın ehl-i irfān

Oğunsın ʿilmi esrār-ı ilāhi
Bilinsin kim nedür baħr içre māhı

Dirtilsin mürdeler iş bu adadan
Dem-i ʿisī gibi ʿilm-i Hudadan

1155 İçür cāna getir ab-ı hayāti
Ki hayy olup bula anlar necāti

Eğerçi kim dimişler mevte dermān
Bulāmadı bu ʿālem içre insān

ʿAceb sözdür veli bilmem nedendür
Bilürün kim ölen ahīr bedendür

Behey zāhid yūri insān olur mı
Ölen hayvan durur hiç cān olur mı

Kāni aklıñ kāni fikriñ kāmı ʿar
Rucū it sen bu sözlerden yūri vār

1160 Anuñ kim reh-nümā muṣtafadur
Ne ğam yer ki anuñ yāri Hudādur

1151b bu arada, iş bu arada H.

1154b Dem-i ʿisi, Dem urur H.

1159b bu sözlerden yūri vār, yūri vār H.

Olursañ ger bu ma'niden haberdār
Bilürsün neydiğün bu nazmum ey yār

İşit imdi nedür cānā bu yazı
Dürüst fehmit gidersin ihtirāzi

Sefer itmek görindi baña bir gün
Ki olmuşdı işāred düşde bir dün

Göñülden emrolundı baña ğurbet
Beni benden ayırdı geldi fırķat

1165 Kadem basdum girüp rāh içre-ey cān
Göñül gam-gin ciger püryān gözüm kār

Görünmez gözüme dağı ovası
Ki başumda döner aşkın hevāsı

Ne kim var zerreden Ene'l Hāk
Nidā eyler görürün ferd-i mutlak

İrişmez herkesuñ aklı beheycān
Ki olmuşdur akıl bu sırra heyrān

Yolum aldı benüm bir māk-ı enver
Ziyāsından bütün ʿalem münevver

1170 İrişdi yanuma virdi selāmı
ʿAleyk aldum bu dem ben dem tamāmı

Didi bülbülmüsün ya gül müsün sen
Veyā bağ içre bir sünbül müsün sen

Ne yeller esdi geldin bunda ey cān
Meger oldıñ bu gün o emre fermān

Niçün bu yolları تنها yürürsin
Bütün hercānibiñ vahşi görüsin

Bu rāh içre kāmı bir yār-u yoldaş
Sözüm Hakdur kulak tut ey karındaş

1175 Raķık ister bu yollar ki uzakdur
Görinen vādiler müşkül duzākdur

Gerekdür saña çün bir yār-ı sādık
Ola her hāline ğayet muvāfık

Bite her işleriñ andan ne kim var
Olasıñ sen bu yolda ta sebūk-bār

Görürsüñ dağı taşı yol ırākdur
Bu menziller saķın sanma durākdur

Ne kim var dört yanın vahşi eseddür
Çıkar her mişeden kaşdı ceseddür

1180 Tutuptur elleri derende hayvān
Yoluñ almış dururlar kurd-u kaplān

Saķın olma bu menzil içre mihmān
Kabul it pendimi ey ʿabd-ı yezdān

Temām itdi bu yüzden ol kelāmı
Sözüyle sayd idüp bu ben ğulāmı

Nazar kıldum durur bir mah-ı enver
Bakılmaz ruzune gayet münevver

1195 Sülüküñ intihāsın ister ol cān
İşit imdi bu yüzden ire dermān

Ƙulakdut sözlerüm pekdinle ey yār
Ki olmaz bilmiş ol sen böyle esrār

Ki gördüm anda sāht-ı cihānı
Ferāsetlen göñül buldı çün anı

Döşenmiş ʿaskeri konmuş zemīne
Diler kim kendizi gire kemīne

Ʀutup destümnden oldem gör kim ol māh
Didi davet ider cānā bizi şāh

1200 Göñülden ʿazm idüp geldin irişdiñ
Düşüp ayağına şeyhin görüşdiñ

Tebessüm eyleyüp gördüm ki aña
Didi vaktinde irdim bilki saña

Ʀutup destinden oldem öpdı anı
Der-ağuş eyleyüp şāh-ı cihānı

Buluşdı çün Ƙamer şems-i cihānā
Şalup partev zemin-u āsumānā

Anuñ altında mahv oldı Ƙamervār
Ki ğalibdür aña şems-i pür envār

1994b Bakılmaz, Bakılmazdı H.

1197a Ki gördüm, Çü gördüm Z.

1200 bu beyit H. de yoktur.

1201 bu beyit H. de yoktur.

1202 bu beyit H. de yoktur.

1205 Didi erdin eğerçi baña ey yār
Tenüm etsürdedir bilmem ne kim var

Bilürün kim bugün rûz-i temmuzdur
Velî dökdüm eyā bu ne rumûzdur

Haberdar it bu ma^cniden ben isen
Ki ölmüşdur бүрүдеттен бүтүн ten

Bihamdillah irişdiñ baña şāhum
Götür luṭf it benüm dilden günāhum

Vegerni gitti hālüm cümle elden
Gidermezseñ bu şirki cān-ū dilden

1210 °İnāyet kıl elüm tut ya ḥabībī
Ki sensin iş bu derdiñ ol ṭabibī

Diyüp ol dem tamām itdi sözün şāh
Oturdı tahtı üzre yine ol māh

Didi ol şeyḥ-i kāmīl aña oldem
Zebānum depredüp dilden açup fem

Didi ey °Ālemüñ merd-i cihānī
Ne ğam yersin ki buldıñ sen bu cānī

Ne kim var müşkılñ gelsün ‘ayāna
Buluşdıñ çün bugün hızr-ı zamāna

1215 Zuhūr itsün bu kudretler bilinsün
Ne kim var ḳalbiniñ pāsi silinsün

1206a Bilürün kim, Bilürdün kim H.

1210b Ki sensin iş bu, Ki sen ol iş bu H.

1211a Diyüp, Didi H.

İſit imdi bu ħalmuñ içre ey yār
Didüm bir anı saña ne kim var

Nedür dirseñ anı ey rûy-i pûrtāb
Biri seng vû biri mār ü biri āb

Bu üç şey³ üzre kurmuşıñ bu tahtı
Bulardur döndüren şāhum o bahtı

Ne yüzdendür eğer dirseñ sen anı
Diyem bir bir tut imdi gūş-i cāni

1220 Biri yek-pāre mermerdür müdevver
O kim irdi yerinden oldu server

Anuñ altında vardur birçün ef^ci
İken lazım olupdur sanā def^ci

Üçünci kim ola ķarden şovuk şu
Budur ben bildiğüm şāhum budur bu

Dilersin kim bu işler ola zāhir
Anı kaz kim çıķa ol mā-i tāhir

Culūs it tahtıñ üzre kāmranı
Şılahıñ muhkem it emreyle anı

1225 Görilsün pādişahum iş bu işler
Bilinsün kim nedür yaz içre kışlar

Ķazılmağdur °ilācı iş bu derdiñ
Ķabul it pendini şahum bu merdiñ

Diyince şeyh-i ʿālim diñle ey cān
Küleñkler urdular emr itdi ol an

Kaçan kim kazdılar tozlar cihana
Çıkup yer yer diküldi asumāna

Zuhūr itdi görünüp onda bir taş
Görünmez tül-u ʿarz ey qarındaş

1230 Ne denli eylediyse saʿy ol şāh
Yerinden koymadı her giz o güm-rāh

Mücellādur dilā ol şanki bir buz
Şovuk yağda erir mi bilmiş ol tuz

Tevveccüh eyleyüp şeyh cihāna
Tazarrʿular idüp ol şadıkāna

Urup yüz yerlere ol dökdi yāşi
Hemān ol dem kopardı çün o taş

Çıkup yer yer şadālar āsumāna
Yıkıldı sañki bu devr-i zamāna

1235 Zeminler şarşılup gökler tamāmet
Şanasın kim o gün kopdı kıyāmet

Nazar şaldı kopan taşın yerinden
Ne kim gördi suʿāl itdi birinden

Didi ol kim yatur kat kat görirsün
Eger erseñ aña karşı yürürsün

Meger kim görürler bir mar-ı bî-bāk
Anuñlan toptolu olmış bütün hāk

Seniñ destîndedir anuñ helāki
Bürüdet eyleyen oldur bu hāki

1240 Velākin ki şaķın erlik gerekdür
Erenlerden taleb birlik gerekdür

Yarağîñ muhkem it destînde ey yār
Ki olmaz böyle bir ʿayyār-u tarrār

Helāk itmek gereksin imdi anı
Bulām dirseñ eger ab-ı revānı

O kim katl olmaya şahum haķikat
Tamām olmaz şaķın rāh-ı tarikat

Huda yārîñ ola şahum hücum it
Benüm sen himmetüm dilde rusüm it

1245 Şaķın virme aña hergiz amāni
İrişkim vaķtidür katl eyle anı

Vegerni yok yire feryād idersîn
Bir ʿömri bilmiş ol berbād idersîn

Turub ejder yerinde çünkim eycān
Şaçub ateşler ağzında kem-ā-kān

Bir dem urdı açup ağzun tamāmet
Şanasın hasr olup kapdı kıyāmet

1240a, Velākin ki, Velikin ki H.

1248a Bir dem, süheyl H.Z.

Gören dir kim nedür yarāb bu güm-rāh
Değildür bu görülmüş Allah Allah

1250 Eğer demiyle bir dem urşa ferşi
Yerinden depredirdi şānki °arşi

O dem kim kıjkırup odlar saçardı
Önüнден taş-u topraklar kaçardı

Dem-ā dem iş bu yüzden itse feryād
İderdi şāh-ı °alem çünkü būnyād

İrüb ol dem hidāyet āña ey yār
Hücüm itdi yine ol āña tekrar

Şunub şeyhüm āña ol demde şemşîr
Kemān-ı ma°nevi hem bile üctîr

1255 Atub bir oılan evvel çün anı
Urub ağzında sankim yandı cāni

İkisin dāhi anun özlerinden
Urup çıkdı tamāmet gözlerinden

Üçünci tığilen urdı o märe
Çalup atdı anı çün iki päre

Görüp ol dem didiler Allah Allah
Bi hamdillah helāk oldu o güm-rāh

Akup kāni o dem doldurdu şāhı
Boyadı °alem-ı dud-ı siyāhi

1260 Fiğanuñdan anuñ yer yer melekler
Gelirdi lerzeye çarh-ı felekler

Görüp erliklerin seyhüm çün añun
Tutup destin odem şāh-ı cihanuñ

Öpüb hem gözleriñ ağzından anı
Didi gel imdi gör ah-ı revānı

Hemān oldem yerinden mā-i tāhir
Hayāt āb gibi çün oldu zāhir

Beyāz eyler kusuñ seniñ siyāhi
Nazar kılsañ görünür kav-ü māhi

1265 İçün ihyā olur görmez memātı
Ölür mü hiç bulan ab-ı hayātı

Naşib olanlar andan içdi ey cān
Varub yer yer aña çün ehl-i ʿirfān

Tamāmet ğasl idüb ol şāh-ı enver
Yüzinden oldu ʿalemler münevver

Görüb bu kudreti seyhiñ yüzünden
Tutup öpdı anı iki gözinden

Didi ğam çekmez elḥamdulillah
Ki gitdi aradan ol vahşi güm-rāh

1270 Çalup ol dem beşāret tablın eycān
Kesildi yer yerin hem anda kurbān

İdüb çun ʿiyd-ı ekber şāh-ı merdān
Virildi cümleye enʿam-ı iḥsān

Yenildi ni^cmeti diller açıldı
Ezildi şekkeri şerbet içildi

°Aceb kimdür bu remzi fehmiden cān
Ki olmaya °aⁿuñ aklında nokşān

Anuñ kim olmaya akl-ı temizi
Ne bilsün kim nedür iş bu rumūzi

1275 Tütup destin yine şeyhüm o şāhuñ
Didi pesdur қаpa ağzın bu çāhuñ

Budur emr-i Hudā şāhum bil anı
Göm it kim olmaya aⁿuñ nişānı

Қoyub ol dem kolun baş üzre ol şāh
Hemān emreyledi ol bir seher-gāh

Қoyup cānā қаpāğın yine çāhuñ
Yerine geldi emri pādişāhuñ

O kim aklıdır añlar bu rāzı
İrüb maqşūdına itmez niyāzı

1280 Bilür ol kim bilen Hakk bildiren Hakk
Ki oldur evvel ahır ferd-i mutlak

Tamām oldu bu nazmum çün kim ey yār
Yazıldı her ne var iş bunda esrār

°Aceb dildür bu nazmum bil °aceb dil
Eger akıl isen fehmeyle var bil

1275a destin yine şeyhüm, Tütup, şeyhüm yine destin H.

1277b emreyledi, emreyleyüp H.

1280b evvel ahır, evvelü ahır H.

Vegerni olmaya fehmiñ bu yerde

Olupdur bu ikilik, saña perde

Bilenler Nakşiyā nazmıñ tamāmet

Ne ğam yer kim bulur anlar selāmet

1285 Tamām itdiñ bu yolda çün ki ‘azmi

‘Aceb bahreyledin bu ince Nazmı

DER-BEYAN ŞAHİN Kİ NE YÜZDEN DEST-İ PADİŞAHİDAN BU ‘ALEME GELDİĞİDÜR

Alā ey bülbul-i bağ-i gülistān

İrişdi çün zamāna eyle efġān

Haber vir aşiyān-ı şehir-i dilden

Ki cānā sen deġilsin ab-u kilden

İşit imdi nola bu remzi ey yār

Ne yüzden geldiğin fehmeyle zinhār

Diyem şāhum sane bir hoş hikāyet

Kulağ tut kim idem bir bir rivāyet

1290 Zamān evveli içre pādīşāhuñ

Meger bir şāhini vardı o māhuñ

Bulunmaz bī-bedeldi misli anuñ

Geçerdi çenberinden asumānuñ

Komazdı bir nefes destinden anı

Severdi ol dehi şāh-ı cihāmı

1283a olmaya, olmazsan H.

1287a şehir-i, şehre H.

1291a Bulunmaz bī-bedeldi misli anuñ, Bulunmazdı bedelde bir misli anuñ H.

Meger günlerde bir gün aña ey cān
Didi itdüm seni çün şāh-ı murğān

İdub hem zātūñ destümde perver
Ki ya'ni eyledüm ruḥ-ı muşavver

1295 İrişdi çun seniñ periyle baliñ
Şikār ardınca şalsam nola ḥaliñ

Bu hıẓmedden saña oldem murādum
Diliñde fikr-u zikr olsa adum

İrişdi vaqtıñ ey yār-ı vefādar
Yüziñden zāhir ola nice esrār

Açub bāl-u periñ keşt-ü güzār it
Uçub destüm-den ey mah özge kār it

Seni şalsam gerek bir kūh-sāre
Şikār almāğ içün ben ol diyāra

1300 Unutma iş bu pendüm ki ḥazer kıl
Diyār-ı ğurbete var sen güzār kıl

Budur bildiñ muḳaddem aşıyānuñ
Ki beslerdi seni şāh-i cihānuñ

İdüb ey meh şikāriñ zevke dalma
Bu ʿahdi terk idüb ferdāya şalma

Ḳabul it iş bu pendüm gūşvār it
Diliñde vird idüp dā'im sūvār it

1296a oldem, oldur H.

1297b Yüziñden, Yüziñde Z.

1299a kūh-sāre, bugün şikāre H.

Sakın her cifeye konma ne kim var
Ki sensin cism-i bāk-i şehir-i dildār

1305 Senin cânka durur cânā şikārıñ
Sakın kim serçe almak ola kārıñ

Şikār itme öziñden ğayri cânā
Bu yolda olagör muṭlak tūvāna

Yeter pesdur bu deñli pendüm ey yār
Olursa gör bu gün cânluñ saña yār

Diyüb ol dem kolundan şaldı anı
Ki ya'ni sayd için ol mürğ-i cânı

Çün ol pervāz idüb indi havādan
Özün dūr eyleyüb ol meh-liḳādan

1310 Gelüp kondı o şahin bir divāra
Olup ol dest-i şahiden avāra

Görür kim iş bu iller bağ-u bostān
Öter bülbülleri şāfi gülistān

Ser-āser meyveler bitmiş dökülmüş
Kiminiñ hamiken ḳaddī bükülmüş

Kimi olmuş kimi durma kızarır
Kimini ḳurd yemiş benzi bozarır

Kimi yerde yatar ḥāk üzre ey cân
Kimi ağaç içinde dāhi pinhān

1315 Göñül virdi görüb bağıñ şafāsın
Yenilsün kim çeker ağır cefāsın

Ne kim gördi çekindi aña cānı
Unutdı itdiği ‘ahd-u emānı

Sürüb dehrüñ şafāsın bir zemān ol
Olunca tā elif qaddī kemān ol

Meger cānā muqaddem ol dīvira
Kaçan kim konmuş idi ol o ara

Dilā bir qarınun mülki idi ol
Bu fen içre ‘aceb dilki idi ol

1320 Baqub gördi anı ol qar-ı fi'l-hāl
Sikār iddi ayāğından idüb al

Boğazından anuñ pend itdi bağıñ
İritdi her nevār cisminde yağıñ

Didi ey derd-mend bī-çāresiñ sen
Niçün böyle bugün avāresiñ sen

Kimiñsin sen eyā gel söyle bir dem
Zebānuñ depredüb dilden açub fem

Nedür bu tırnaq-u minkār-u bālin
Periñ gāyet uzanmış noldı hāliñ

1325 ‘Aceb gördüm seni miskin aceb ben
Başıñda devletiñ varmış bugün sen

1315b Yenilsün kim, Ne bilsün kim H.

1317a zemān ol, zaman H.

1317b kemān ol, kemān H.

Ki düşdiñ dāma tutdñ mekānı
Seni şayd eyledum kırdum kápānı

Ayāğñ oluben tutdum eliñden
Ki düşmişñ garib gördüm iliñden

Bilurin kim tavukdur imdi adñ
Yetimlikde uzamışdur kınadıñ

Seniñ ben bilürüm kadrini ey cān
Kanı benüm gibi bir ehl-i ʿirfān

1330 Bu yüzden kim teraḥḥum iddi kārı
İşit imdi anuñlan noldı kārı

Alup mikrāşını ol dem gül itdi
Hemān ol dem gözin yaşın sil itdi

Kesüb tırnaqları minḳārın anuñ
Şehī mürğān olan şāh-i cihānuñ

Daḥi bāl-ü perin bir bir kopardı
Şafasından gehi anı öperdi

Döküb gözyaşların ol murğ-ı şāhi
İderdi o kopardıkça bu āhi

1335 Kaçan kim al idüb kılsa fiğānı
Dökerdi dideden cism üzre kāni

Akardı gözlerinden kanlı yaşı
Ururdu yerlere dem dem o başı

1328a Bilurin kim, Bilirdin kim H.

1330b noldı, oldı H.

1331b gözin, göz H.

İderdi iş bu yüzden ah-u zârı
Velî anuñ dilin bilmezdi qarı

Meger qarı ki ol dem ün alırdı
Anuñ feryādına gāhî gülerdi

Bu feryādı şanurdi kim şafadur
Dimez di kim bu iş buña cefādur

1340 İderdi derd ilen şahin sedāyı
Tefekkür eyleyüp añup ğıdayı

Qarı iderdi meger kim bu tavk aç
Pişürdi aña fi-l-hāl aş-ı tutmaç

Qodı ol dem sahan içre çün anı
İçine doğrayub vāfir soğanı

İşāret elleyüb emritdi aña
Nasihatdur sözüñ fehm it bu saña

Göñülden ister ol sāhin şikārı
Bağub gördi yemez ol aşı qarı

1345 İşid imdi nedür anı kalemnden
Boğazından tutub anı elemnden

Didi çün kim yimezsın sen bu aşı
Başından aşağı dökdi o nāşi

Döküb gözyaşların ol itdi āhi
Anub şahin şikāri sözi şahı

1342a sahan, sifal H.

1346b nāşi, aşı H.

Gelüp ʿaqlına ol dem ʿahd-ı peymān
Döküb yaş yerine gözden çün ol kan

Didi ey pādīşah-ı heft-i kişver
Hükümet tahtı üzre şāh-ı ser-ver

1350 Kanı ol dem ki lutfından haķiri
Tutardıñ destüñ üzre ben faķiri

Göreydiñ hālümī şāhum benüm sen
Kani kuyruk kani kanat kani bütün ten

Kesildi kol kanat tüyler dökildi
Cefā vü cevriken kaddüm bükildi

Kanı ol günki destüm üzre pāyuma
Dururdu rüz-i şeb hizmetde kâ'im

Düşelden pādīşāhum senden ayrı
Olupdur cān-u gönülden bu oda sayrı

1355 Haṭāmı bilmişüm lutf it günāhum
Keremden āni ʿafvet padişāhum

Olup bu ben ğaribiñ derst-giri
Getür Hāk-i mezelletden haķiri

Ḳuluñ dāim işi cürm-ü haṭādur
Saña layık olan afv-u ʿaṭādur

Diyüb oldem göziñden şāh-ı murğān
Dökerdi yaş yerine lülü mercān

1348b çün ol kan, gözden al kan H.

1351a benüm, ben H.

Ānuñ bir katresin cibrîl semādan
 Ƙapaydı ger inüb çeşm-i hümādan

1360 Süreydi perlerine bir dem anı
 İderdi bir ƙadem nüh āsümānı

O dem ki eyledi iş bu edāyı
 Göñülden yād idub ʿahd-ı Hudāyı

Günahından kim aħır döne ası
 Ƙabul olur añuñ şahum duʿasi

İrişdiçün aña bir yār-ı şadık
 Ƙarîbin hāline ğayet muvāfık

Nazar ƙıldı aña ol Tāñrı dostı
 Şunub ƙudret yüzinden ana destı

1365 Helāş itdi alüb bendinden anı
 Uçurmadan yuvadan murg-i cānı

Ʀutub destin o dilber aña ol dem
 Terahhum eyleyüb dilden açub fem

Di di ey derd-mend kim urdı pendi
 Meger ğuş itmediñ dostan o pendi

Niçün fikretmediñ evvel bu kārı
 Ki şayd itdi seni bir köhne ƙarı

Yüri hamd it kim irdüm saña ey yār
 Gel imdi şun elin gel baña tekrār

1365b yuvadan, bu aradan H.

1369a kim, eyler H.

1370 Veli olmak gerek yokdur kanadıñ
Niçün şahin iken tavukdur adıñ

Kanı ol kim seniñlendi ol dildār
Kanı gayret kanı namus kanı ar

Saňa layık mıdır düştüñ bu käre
Görüne cümle ʿaybıñ aşikäre

Kulak urdı tamām ol nev-civāne
Didi sen bilmiş ol geldüm imāne

Teveccüh eyleyüb dilden Hudāya
Dökerdi göz yaşın ol meh-liķaya

1375 Aña ider aña serv-i ser-efrāz
Ki sensiñ ʿalem içre merd-i mümtāz

Keremden güş idüb dñle kelāmum
İlet lutf it sen ol şahā selāmum

Ne kim ben söyledüm lutfuñdan anı
Ulaşdur kim sevinsin murğ-i cānı

Kanad kuyruk eğer gittiyse en cān
Benümlen biledür ol nefî-i yezdān

Bitür bāl-u perüm miķārūm ey yār
İderseñ himmetiñ sen baña tekrār

1380 Eger lutfiñ olursa baña hem-rāh
Benümdür nev-civānūm yine dergāh

1371b Kanı gayret kanı namus, Kanı namus kanı gayret H.

1376b şahā, şah H.

1377b sevinsin, sözün H.

Yıkam ben mülkünün fir^cavnun ey şāh
Kim olmasın bu yolda dehi güm-rāh

Elümnden bulmaya hergiz imānı
Sürüb iħrāc idem mülkümde anı

Bu sözler hoş gelüb ol nev-civana
Anı ^carz eyledi şāh-i cihānā

Günahın ^cafvedüp itdi ^caṭalar
Ne kim var mahvolup gitdi ḥatalar

1385 Keremler ^carz idüb gör pādişāhı
Örüldi başına devlet külāhı

İrişdi pes ḥidāyet aña ey yār
Sözüm fehm it kim olmaz böyle esrār

Zihi izzet zihi mürvet zihi cān
Ki ola iş bu yüzden vaşl-ı cānān

Bu nazmum fehm idüb eylesün idrāk
Güzer-gāhıñ ola fill-cümle eflāk

Ne devletdür bu devlet diñle ey yār
Kim ola dost ilen bir böyle bāzār

1390 Eğerçi böyledir sen olma ğāfil
Bu kim itdi ider mi anı ³ākıl

İnen nādir olur iş bu rivāyet
Meger kula ola Ḥaḫdan hidāyet

1382a hergiz, ol hergiz H.

1389b dost ilen, dost ile H.

1390b kim, ki H.

1391b hidāyet, ināyet H.

Anuñ kim olmaya kolu kanadı

Ana çok iş ider ahir ʿinādı

Bulursañ ger bu yolda yār-u yoldāş

Biter işiñ seniñ ahir karıñdaş

Sakın aldanma nefsiñ hılesine

Ki koymasıñ seni suffidesine

1395 Seniñ şanıñdadur ʿulviyyet ey cān

Seniñlendür bu işler yine asān

O kim ʿāqıl durur aklıñ sözin sen

Bu remzi fehm ider murğuñ yüzinden

Okursıñ iş bu nazmum sen tamāmet

Dögün içre yūri buldıñ selāmet

Ne kim yazmışām insān içindür

Anı sen şanmakim hayvān içündür

Bu remzi fehm iden insān olandur

O kim bilmez bunu hayvān olandur

1400 Ne femh itsiñ bu dilden vahşi hayvān

Ki bilmez kim budur ol sırr-i insān

Tamām oldı bu nazmum çün kim ey yār

Okın cānā bu sırrı siz nekim vār

Kim itmişdür bu remzi Nakşı-i cān

Şafāsın görmek için ehl-i ʿirfān

1393b karıñdaş, ey kardaş H.

1399a Bu remzi fehm iden, Bu remz iden H.

1402b görmek, sürmek H.

**DER-BEYAN-I ZİR-Ü ZEMİN Kİ NE YÜZDEN SÜLÜK OLUN MUŞDUR
ANİ BİLDÜDÜR**

Elā ey bülbüli bağ-ı sühandān
Dehānuñ depredüp gel söyle bir an

Haber virgil bu esrār-ı hafādān
Açılsın kalbimiz gine şafādan

1405 Nedür bu taht-ı arzuñ intihāsı
Ne yüzden doğurur anı Hudāsı

İşit imdi nedür gör bu mua^cmmā
Oñat fehmit kim olmaz böyle ma^cnā

Görürven bir dün içre diñle ey cān
Özüm olmuş melek ammā yüz insān

Baña emroldi kim zır-ül zemīni
Girüb seyreyleyem ben ol kemīni

Qadem başdum girüp rāh içre ey cān
Göñül ğamgin ciger püryān gözüm kām

1410 Kaçān kim ʿazm idüb girdüm yola ben
Giderdüm ser-fürü cānā işit sen

Nazar kıldum benüm bir pir önümce
Kānad açmış gider ten yok belince

Öñünden taş u topraklar kaçarlar
Şanasıñkim anuñ yolun açarlar

1404b gine, yine Z.

1407a Görürven, Görüp H.

İkidür resmimüz ammā gōñül bir
Ki olmaz devrişinden ayrı bir pîr

Bu hâliyle giderken çünküm ey cān
İrişdük bir kapuya ya'ni ol an

1415 Tayandı yolumuz çün vardı aña
Nedür bu remzi fehm it çalma taña

Durup ol yerde çün pir-i suḥandān
Baña ider olalum buḥda miḥmān

Ḳanup ol yerde ol yār-ı vefādār
Dönüp ol dem baña der kim o dildār

Seniñ destiñde fethi bu babıñ
Ki gördüm hükmüni sāhīb kitābıñ

Didüm himmet idersiñ baña eycān
Olur bu ḥıdmetim her yerde āsān

1420 Didi ur destini durma hücüm it
Erenler himmetiñ dilden rüsüm it

Hemān oldem yüzüm ben ḥake urdum
Bir el aña bir el eflāke urdum

Ne deñlū cehd-ü cehd itdümse ey yār
Yerinden kopmadı hergiz o düşvār

Görüp ol dem bunı pîr-i mu'azzām
Dilünden şundi baña ism-i'azām

1413a ikidir, ikindür H.

1415a Tayandı, Dayandı Z.

1418a destiñde, destiñdedür H.

Ƙıra'et eyleyüb tutdum çün anı
Şanasın kim o dem şarşdım cihānı

1425 Taḥammül itmeyüp destümde ey cān
Açıldı bilmış ol bu cāy-ı pinhān

Meger kim vārimış ardında bu āb
Görüp didi bize ol rüy-i pürtāb

Biḥamdillāh ki geldiñ iş bu cāye
Ki ir gördiñ bizi ozge şafāya

Diyüp pīrūñ ayağına çün ol cān
Düşüb didi baña ol turma bir ān

Ki bağlanmak gerek kapuyıña tiz
Bilinsin ki kandan geldi bu iz

1430 Beni teslīm idüb oldem çün aña
Didi irem yine vaktinde saña

Nihān oldu gözümde çünkim ol yār
Bunıñlan eyledüm bir özge bazār

Țutub destüm dilā bu kes nihāni
Didi imdi gel gör bu gizli kāmı

Girüb bāb içre kim başdum Țadem ben
Şanasın kim o gün oldum 'adem ben

Nazar şaldum durur bir baḥr-ı 'azām
Görünmez tolı 'arzı key mu'azzam

1429b Bilinsin ki, Bilinmesin ki H.
1431b eyledüm, eyledin H.

Benümlen bile ol bevvâb-ı şâdık
Ki oldu hâlûme gayet muvâfık

Su³al itdüm bu dem arzdan bu kâri
Didi kimdür bilen bu gizli yârı

Velikin her nekim gördüm idem ben
Kulağ tut imdi baña diñle bir sen

Buniñ başındaki rûy-i zemîndür
Anı gördün ki altı bu kemindür

1450 İki bölük durur bu ʿarz-ı âlem
Ki tutmuşdur ikisin dâhi âdem

Terāzidür şanasın bu ber-â-ber
Degildir artıq eksik ey birāder

İkisüñ ortası hayvan dolupdur
Kimi olmuş kimi dehi olupdur

Mişāli bunlaruñ ol mura beñzer
Ki varup gelmede zenbūra beñzer

Döner zevrāk gibi anlar burada
Dutuk deryāları qalmış arada

1455 Yeter pesdur bu deñli remzum ey yār
Ki olmaz bundan artıq keşf-i esrār

Diyüp ider yûri el ur yarāğa
Ki yol vardur saña bundan aşāğa

Ved^cā idüp benümle çünküm ol yār
O gitdi anda qaldum çār-u nāçār

Alur dem dem beni ḥāyret ü hāret
Göründükçe baña çün bu ʿemāret

Tevakḳuf eyledüm çün ol arāda
Dilā irmek için ben bu murādā

1460 Oturdum nice dem itdüm ʿibādet
İre tākim baña ʿavn-u ināyet

Ki itmişdür bu emri baña olupır
İdem tā ol gelince bunda teʿh̄ir

Anunçün eyledüm katʿı kelāmı
Dilersin Naḳşiden diñle tamām

**BU ANI BEYAN İDER KİM ZEMİNDEN SONRA GĀV-Ü MAHÎ
YŪZÜNDEN GÖRŪLMÜŞDŪR**

Gel imdi tut kulağın intihāya
İriş cānā bugün özge şafāya

Ne kim vardur idem bir bir ben anı
Tutarsıñ ger baña gūş-i cānı

1465 Baḳardum bir seḫer ben bu arādan
Bir ün geldi baña tahte-s serādān

Ḳulaḳ tutdum didüm dildārum ańcak
Benimlen ʿaḥd iden ol yārum ancak

Diyüb aḡlar iken irişdi ol yār
Tutup destum didi ḡam çekme zinhār

1458a Alur dem dem beni, Alurdi dem be dem H.

1459b Dilā irmek için ben bu murādā, Dilerdüm ki ireydüm ben murādā H.

Çadem baş rāh-i haķķa durma bir an
İnüb қа'ri zemīni eyle seyrān

Diyüp ol dem elümnden tutdı ol yār
Teveccüh itdirtüp ol semte tekrār

1470 İrişdüm bir seher ben ol arayā
Ki ya'ni ol i'cāret çār yāra

Nazar kıldım durur bir kūp-i a'zam
Dikilmiş dört sütün üzre mu'azzam

Hudā itmiş buni bir resm-i gāvi
Ayak tahte-s serā başı semāvi

Bitübdür iki şāhi ensesinde
Kıyāmetden nişān vardur sesinde

Tamāmet seyridüb bu sırrı eycān
Ne kim var fehmi olundı bunda yeksān

1475 Girüp bir çapııundan çünkim anuñ
Çıkub gitdik biz ol gav-i nihānuñ

Dürüst fehmet bu gāvi ki sabağdur
Ki dünya başı üzre bir şabağdur

Ayağından çıkub anuñ deñize
Nazar şaldım bu dem başdığı ize

Göründi gözüme ol baħr-ı māhi
Ki ya'ni gürühuñ pād-şāhi

İrışdüm yanına virdüm selāmı
Tamāmet fehm idüb aldı kelāmı

1480 Didüm ey mihr-i ferd-i yegāne
‘Aceb gördüm seni ben şadıkāne

Nedür bu poştun üzre yüklenen yār
Ki tutmuşsıñ anı sen çar nāçār

Şanāsın nesne yok arķanda eycān
Haber vir iş bu sırdan baña bir an

Baña ider meger ‘āşık değilsin
Bu yollar içre sen şādık değilsin

Kaçārmı ma‘şukun ‘āşık yükünden
Ki feyz alur dilā her şey köktünden

1485 Benüm rızķum yükmüdür bilmiş ol sen
Ki bunsuz olamam bir dem işit sen

Anuñ ben olmuşum emrine fermān
Odur kim oldu baña böyle ihsān

Diyüp ol dem tamām itdi sözün ol
Çevirdi yine Hakk kendüzin ol

Süküt itdüm bu dem hayretde kaldum
Keremden açdı yolum bahre daldum

Gidüb bir nice yıl bahır-ı hevāda
Ki kaldı gāvi māhi çün fakada

1480a ferd-i yegāne, ferd-ü yegāne H.

1481a yār, bār H.

1489b fakada, kafada H.

1490 Tutuşdı ğayetümnden yandı cānum
Velî ʿaşkıyla anuñ kām-rānum

Taḥammul eyle yüb ben bu cefāyā
İrışdüm aḫir-i mülk-i ḫevāya

Ne kim var koplamiŝ serpā cihānı
Yedi kât yerleri nüh āsümāni

Ne yārum var ne yoldaşum ne kardaş
Bu yerde kim olur bir pulā biñ bāŝ

Kaçan gördi ḫevā oldem yüzümi
Şarıldı cezb idüb kâpdı özümi

1495 Köptürdi ağzı nerler gibi cāne
Bilinmekden kâlup küfr-i imāne

Boyāndum rengine oldum ḫevāyi
Cihānı kâplayub tıtdum semāyi

Olup yek-renk kumaŝ bir renge girdüm
Şanasın şu ile bir renge girdüm

Bilinmez oldu altum üstüm ey cān
Ser-ā ser oldu ʿalem baña yeksān

Ne ardumvar ne öñüm var ne saĝum
Ne ŝolum ver ne cismüm var ne yaĝum

1500 İçüm ʿaŝık tıŝum maʿŝuk ne kim var
Ki yok ğayrı yine ben baña dıtdār

1495a cāne, cānun H., cānum Z.

1495b imāne, imānun H., imānun Z.

Akıllar irmez oldu intihāme
Kırıkdur cūr²et itmez bunda hame

Sakın şanma ki ʿarz altı hevādur
Anı sen bilmiş ol fevke-s semādur

Ki gördüm kendimi oldem semāda
Durur evvel gibi mülk-i ʿamāda

Ḳanı taḥte-s-serā gāv ile māhi
Ḳanı ʿarş-ı mua^cllā ḳaşr-ı şāhi

1505 Tefekkür it nedür zir-i zemīni
Ki girdüm ben görüp çün o kemīni

Dāhi ol ḳapıkim açdum ḥaḳīḳat
Oñat fehmit olup ehl-i ṭarīḳat

Nedür yā ol semek baḥrile^cummān
Bilürsiñ ilmini gel söyle ey cān

Bularkim itmişüm fehmit ne kim vār
Vegerni eyle var ʿaḳlını tīmar

Bulursañ kendizüñde iş bu ḥālī
Ne ḡam yersin tamām itdiñ kemālī

1510 Velī görmek gerek terkibin anuñ
Ki ḳalmaya seniñ aṣlā gümānuñ

Çü gördüm iş bu yüzden ben bu kārı
Gezüb kırk yıl içinde rüzgāri

1503b evvel gibi, gibi ol Z.

1508a Bularkim, Olarkim H.

Tamāmet luṭfilen ḳahrın bir itdüm
Niçün olmaya kim kendim itdüm

Bu yüzdən ğark olup devrān iderken
Gehi bir aşkilen cevḷān iderken

Zuhûr itdi yüzümden yine ol merd
Baña ider gele ey âşık-ı ferd

1515 Yeter durdın bu ʿālem içre eycān
İrişdi geldi vaḳtın durma bir an

Seni red itdiler mülk-i fenāya
Ki daʿvet idersin ḥalkı beḳāya

Şeriatlan bütün eyle lībāsi
Gidergil her gönülden şirk-i yası

İrilmaı rāh-ı Aḥmedden ḥazer ḳıl
Bu ʿalemden yine varsen güzār ḳıl

Bu yüzdendür yoluñ ʿarşa tamāmāt
İriş ol yere kim ḳopār ḳıyāmet

1520 Gel imdi vir eliñ eyle nuzūl
Ki olmaz bilmiş ol sen bu fuḫūl

Ṭutup destümden ol nūh asümāni
Geçurdi birbirin gördüm benanı

Naẓar kıldum görünür ʿālem-i mülḳ
Ki bir dem gelmiş idüm bunda ben ilk

1513a devrān, devr H.

1519a Bu yüzdendür, Yerdendür Z., yolun ʿarşa, bularun ʿarşa H.

Şaruldum pāyma itdūm eyācān
Nedür bu kim sen itdiñ baña ihsān

Bu dem ider yine şaklā öziñi
Yine evvel gibi göster yüziñi

1525 Ki sen şimdi yere insen gerekdür
Atından merkebe binsen gerekdür

Qabul itdüm sevindi cism-i cānum
Gözüm açdum baqub gördüm mekānum

Münevver nūr ilen qalbi temīzīn
Velī gözden irāg olmuş ʿazizin

Ki görmez uş bu göz añūñ yüzini
Nebilsün bu nedür cānuñ özini

Beni hayret alup ummāna doldum
Bu sırrı şaklayub ʿenbane saldum

1530 Veli ben eyledüm nazmin ne kim var
Ki zevq alsun bu yüzden ehl-i iqrār

Olar kim itdiler cānā bu kārī
Odur ancak bilen bu yādg-kārī

Vegerni ola biñ yıl anuñ ʿömri
Ötüb bülbul dilin olmaya kımr ĩ

Budur ben bildüğüm cānā budur bu
Ki akmaz degme yire ʿilm olan şu

Odur kim ser-güzeştüm her ne kim var
Bu yüzden eylemişdür Nakşı izhār

**BU ANI BİLDÜRE Kİ SALEFDEN SÖYLEMEK İLE MÜEHİRİN
TEFAVÜTİ NEDÜR BEYÂN İDER**

1535 Elā ey sālīk-i devr-i zāmāne
Kulak tut iş bu nazma aşıkāne

Açup dil mektebün birden eyācān
İdem sırrı ʿaref den diñle bir an

İşit imdi diyem iş bu rumūzi
Açup bir bir bugün ʿilm-i kunūzi

Oñāt fehm it ne kim dirsem sen anı
Eger var ise qalbīñ gūş-i cāni

Kelāmum dūrlerin gel eyle izʿān
Bu baħr içre ne itdümse kem-a kān

1540 Benüm vardur saña çün bir suʿalüm
Cevābın vir bilünsün iş bu cānum

Kaçan kim işidürseñ bir kelāmı
Gerek aʿla vü ger ednā sen tamāmı

Safezden söylemişler birin anuñ
Biri hādiş filān ibn-i filānuñ

Oķunsa meclis içre bunlar ey cān
İşid ne kim ola çün ehl-i ʿirfān

1534a Ser-güzeştüm, Ser-güzeştümdür H.

1541b ger, gerek H.

Terakki kim ola hâdişde eyyār
Muḳaddemden ziyāde yaʿni güftār

1545 Veyā ola muḳaddemden ziyāda
Bulunmaz mı bular dār-u fenāda

Dutalum kim salefden oldı eycān
Ne ıssı ger ola ʿilminde naḳşān

Bularuñ ḥod kelāmıdur kemālī
Ki itmişdür bular ol vaşf-ı ḥālī

Ne kim gördi vü büldi sözi oldur
Ziyād olmaz gönülde gözi oldur

Fehm idüb cānā bu nazmum yaḥşī bil
Her kişi olmaz bu yolda baḥr-ı nıl

1550 Bu ʿalem bir birin yüzden bilürler
Velākin bunları sözden bilürler

Ki bunlar cümle bir mektebden ey cān
Alupdur derslerin gel eyle imān

Eğer dırsen ki lā-bir degildür
Şaḳın imdi bu nuṭquñ bir degildür

Meger kim ikidür ḥalkıñ ilāhi
Ki olmaz birbiriniñ secde-gāhi

Küfürdür bu benüm yanımda ey yār
Yüri itme ikisin dāhi inkār

لو كان فيهما اليهه الله لفسدته

1555 Ki içmişdür bular vahdet meyinden
Odur kim mest olup söyler neyinden

Bilüb söyler iseñ şāfī hasedsin
Öziñde nesne yok cānsız cesedin

Vegerni olmaya şānūnda idrāk
Okurlar nāmūnı hayvan yerin hāk

Anuñ kim olmaya seyr-ü sülūki
Ne yüzden nazm ider arz-ı fülūki

Hākāretlen şakın bakma gedāyı
Nazar kıl itdigi ancāk edāya

1560 Ki lutf-ı Hākka hiç endāze olmaz
Mukadder olana purtāze olmaz

Anuñ kim mektebi kendinden ey cān
Açılmışdur kim okır dersi ʿirfān

Bilur ehl-i başiret anı sözden
Geçürdükde kelāmuñ cümle yüzden

Dimez olkim bu evveldür bu hādış
Ki yazmışdur bunun hükümün ehādış

Olar kim urdular ahir nişāni
Dimezler aña kim göster kemānı

1565 Ki atdı menzilin ol değdi taşı
Ayak urdı yere vü ārşā başı

1556a hasedsin, cesedsin H.

1557a şānūnda idrāk, senin şānūnda idrāk H.

Nişānuñdan bilürler ol dīliri
Murād okın atan o nerre-şīri

Dimez ol bu muḳaddem bu müeḥḥir
Görür ancak kimi olmuş müseḥḥir

Oñat fehmi it ne kim itdüm ben ey yār
Ḳabul it sözlerüm cānā ne kim var

Eger bu didigüm ‘ilm-i ṭarīḳat
İkisinde deḥi varsa ḥaḳīḳat

1570 Buları birbirinden imdi eycān
Ayırmak ḳābil olur mu müselmān

Münezzehdür ikilikden çün Allah
Dürüst fehmi it sözümü olma güm-rāh

Olaruñ cübbesi altında ey yār
Ḥüdādan ḡayrı yok billāh-ı deyyār

Bitürdi işlerin çıktı aradan
Özi oldu evi içre yaradan

BU OL YERDE Kİ BEYAZİD İTDİ

Bular bir yere irmişdi kim ey cān
Büyük küçük dinilmez cümle yeksān

1575 Meger fehmi itmediñ sen bu arāyī
Götürmez bu ara mir-ū gedāyı

Benüm bağrum yarubdur bu su³ile
Nidem kim bā^ciş olur ḳīl-u ḳale

Veli bilmem sözüm añlar mı yokdur
Veyā fehm eyleyüb diñlermi yokdur

Egerçi bilürem dünya olarsız
Karar itmez veli çokdur bularsuz

Fe³emmā sözlerin cümle velidür
Añılsa Nakşî ammā dir delidür

1580 Ki ider kim buyurmuş ehl-i idrāk
Bilen Hāk dimişdür "ma^carefnāk"

Budur imdi su³altüm işte senden
İşitmişdür muḳaddem anı beden

Ḳabul itsün benüm aqlum eyācān
Haber virgil bu müşkildür kem-a kân

^cAref sırrın bilen ^cārif ne kim var
Bu sözü itseler olmazmı ağyār

Velî hāk söz durur okursuñ anı
Hāḳḳı bilmez bulan kendi nihānı

1585 Ki bunda gelmeden malkşüdüñ ey yār
Heman olmak durursun saña dildār

Vegerni sen ana yār olmak olmaz
Sözüm fehm it buña ^car itmek olmaz

Olar kim bildiler cānā bu sırdan
Nice ayrı görür ol cānî birden

Muḳaddemlik müehḫirlik bularda
Bulunmaz kim değil bunlar bularda

Ḥudanuñ luṭfı muṭlaḳdur ne kim vār
Ḳabul it bu sözüñ gel itme inkār

1590 Niçün alçaḳ tütarsıñ kendin eycān
Ki "ulu'l himmeti mine'l imān"

Dimezmiydi Muḫammed "lī-me'allah"
O luṭfı ğayriye itmez mi ol şāh

Bulunur mu tefāvūt bunda ey cān
Mahalli menzile vardıḳ de insān

Giderseñ Aḫmediñ mim in ḫaḳīḳat
Aḫad olmaz mı āḫir eyle diḳḳat

Oñat fehñ it sözüñ cānā bulānma
Ḥavāyı dağı şu gibi dolanma

1595 Ne kim bildiñ seniñ oldur kemāliñ
Ki aḫır ḫaşr olur anūnla ḫāliñ

Bulardan artık olmaz keşf-i esrār
Odur kim eyledüm bu yerde izḫār

Eger münker iseñ yokdur 'ilacıñ
Ne ısshı ola ḫırḳān başda tāciñ

1590a tütarsıñ, dutarsıñ H.

1594b Ḥavāyı dağı şu gibi, Ḥavāyı şu gibi dağı H.

Kerāmet sendedür tāt-u ʿibāda
 Degildür bilmiş ol giysin ʿabada

Tutarsıñ sözlerüm tutdum cihānı
 Vegerni bilmediñ sırr-ı nihānı

1600 Ki yoǵdur kendinüñ aǵl-ı temizi
 Yitirmişsin şaķıñ geldigün izi

Egerçi bizüm oda gelme gitme
 Daħi yoǵdur dilā eyleyüb etme

İden ol eyleyen oldur haķıķat
 Bilür bunu olan ehl-i tariķat

Yurī haķdan dilā sen olma münfekk
 Bilüb kendiñ özin tek it özin tek

Gözükdün perde-i ayıķda bendiñ
 Giderseñ gördiğün her şeyde kendiñ

1605 Olursañ ger bugün bendümle ʿāmīl
 Oǵurlar nāmıñı her yerde kāmīl

Bilürler ʿarifi nutķundan eyyār
 Ki itdüm ħalini bu yerde izħār

Anuñçün eyledüm keşret kelāmı
 Oñat fehm idesin nazmum tamāmı

Şafālar kesb idüb Naķşıñ sözünden
 Vefālar umasıñ kendi özinden

1598a tāt-u ʿibāda, degil tāt-ı ʿibāda H.

1601a gelme gitme, gelme vü gitme H.

DER-BEYAN-I RÜ'YET-İ NEFHA VE BÜRİDE-İ DEST İ BAK ÇARH-I

GİRÜZE KAN VE KARÜNİ RUYET

Elā ey ʿālemüñ şāh-ı cihānı

Göñüller tahtınuñ pür-kam-rānı

1610 Kulak tut iş bu nazmum difle biran

Diyem cānā saña bir sırr-ı pinhān

Kelāmüm fehm idüb gel güş-vār it

Ne kim dirsem anı bir bir şikār it

Meger bir şubh-dem gel gör kim ey cān

Zuhūr itdi göñülde şems-i t̄ābān

Bozuldı şeş cihātum düpdüz oldu

Bu keşretden görinen bir yüz oldu

Gidüb kurbīle bʿudum benden eyyār

Görindi ser-ta ser ʿālem ne kim var

1615 Nazar kıldum göñül-den ben nihāni

Ne yüzden görmişüm güş it cihāni

Bu dünya bir döner dolaba beñzer

Aķar halka şanāsın abā beñzer

Egerçi varma gelme yok bu dilde

Velī vardur bulār hep ab-ı kilde

Gelüb gitmelidür sāni bularuñ

Ki bilmedi bular kadrini cānuñ

1616a bir döner dolaba, bir dolaba H.

1616b halka, halkı H.

1618a gitmelidür sāni bularuñ, gitmek durur nişani bularuñ H.

Anuñ kim şınmadı çarh-ı hefâsı

Bu yüzdendür dilâ anuñ cefâsı

1620 Döner heyhât ile kerrât içinde
Ki yokdur zâtı añun zât içinde

İzin azıdub bular devrâne dönmiş
Degirmen döndüren hayvâne dönmiş

Fedâdur cân u başum saña ey cân
Oñat fehm it sözüm ey merd-i yezdân

Dimem adem durur bunlar saña ben
Ki itmez ademi hayvan dönen ten

Bilürsüñ buni sen sırr-ı hefâdur
Aña dâhi bu iş baña cefâdur

1625 Dimişler niceler gerçi bu kâri
Bu yüzdendür bularuñ rûzgâri

Meger cânâ bularuñ oldı haşrî
İrüb rûz-i kıyâmet gördi neşri

°Acebdür bu olursa ger haqıqat
Kâbul itmez bunı ehl-i ıtarıqat

Meger cânâ buni ehl-i cemâ°at
İder bu sözleri anlar kırâ°at

Oqurlarsa cemâ°at ehli ey yâr
Durüsttür sözleri gel itme inkâr

1621a azıdub, azup H.

1624b baña cefâdur, yane hefâdur H.

1630 Bularuñ kankısından oldı kārūñ
Ne yüzden eylediñ keşt-i gūzārūñ

Eger gördiñse kim gördüm ben anı
Diyem bir bir baña tut gūş-i cānı

Bulundum bir ulu şehriñ içinde
Göñül seyrān ider halkıñ göçünde

Hudā çün üç bölük itmiş buları
Biri ğayrı kinün var yuları

Biri tursun ikiden al cevābı
İşit imdi nedür cürmi sevābı

1635 Biri ʿārif bularuñ biri cāhil
Bir cüşdur birisi lîk kāhil

Bu şehriñ var dilā çün iki sāhî
Ki olmışdur bularuñ secde-gāhi

O kim cāhil durur tapmış birine
Ki bakmaya anuñ yüzi-kîrine

İder dün-gün aña durmaz ʿibādet
Olupdur çün aña ol resm-i ʿādet

Veli söz bundadur gel gör kim ey cān
İder ārif ikisin dāhi imān

1640 Boyanub rengine vaktinde anuñ
İder çün hıdmetin ol merd-i kānuñ

Ne haletdür dilâ gel gör bu hâli
Biri m^cümin biri neç krâli

Tutupdur ikisin dâhi bularuñ
Ki ya^cñi resmini ol pür-hûlaruñ

Sebep oldur ki ârif bunda eycân
Kaçan kim çalınur ol kûs-i rahmân

Țururken mezheb-i mü²minde olyâr
Hemân ol dem olur yar-gîn ağyâr

1645 Bülünür bu maḥal kūy-ı kıralda
Kı korkar ^caklı anuñ iş bu ḥalda

İder bu ḥidmeti aḥır bularla
İki dinli olup ol bed-hûlarla

Elif gibi dururken doḡrı ey cân
Egiüb ol dem eyler cürm-ü ^cisyân

Eger dirseñ bunâ ^carifsın ey yâr
Ḥuda ḥaḫḫı seni eylerler inkâr

Müzebzebde bular aşık degildür
Veli ^carif durur şâdık degildür

1650 Dilersiñ bilmesin cānâ anuñ sen
Üçünciden işit takim idem ben

Alup bu cevherin Naḫşıñ şikâr it
Oziñ şarrâf ise gel aşikât it

DER-BEYANI ÜÇÜNCİDÜR Kİ BUNLAR VAQIFLAR DİMÜŞLERDÜR

Gel imdi ol üçünciden haberdâr
Ki bunlardur cihân içre sebûk-bâr

Bulardur ‘alemüñ şâh cihâni
Bulardur ehl-i ‘aşkuñ kam-rânı

Kesilmişdür bularun iki desti
Ki ana böyle emretmiş dostı

1655 Dañi yoğdur topuqlardan ayağı
Velî anlar yürür yine bayâğı

Gözi birdür dökülmiş hem dehâni
İkilikden geçüp bulmuş o kâni

Veli söyler dehân oynatmadan ol
Oñat fehmiñ sözüm cânâ budur yol

Anuñ sen şanma ki yoğdur dehâni
Neler söyler dilin bilseñ nihâni

Giyinmişdür bular rahmâni tonlar
İşitmezler şadâyı tablı bunlar

1660 Gezer âzâdedür yoğ korkuları
Çulun yırtub bular kesmiş yuları

Boşanmışlar dîlâ bunlar bağından
Halâş itmiş özin şeyyâd ağından

1654b emretmiş, itmişemri Z.

1655b anlar yürür yine, bunlar yürürler yine H.

Bular lā-ḥafz olup bulmuş hidāyet
Anuñçün ğayrıya eyler ʿināyet

Bulardur bir kılı peskırk yaranlar
Bulardur ḥaḳḳ yola doĝrı varanlar

Bulardur çün ki gördüm böyle kārīn
Ṭaleb itdüm içinden ihtiyārın

1665 Gelüb ol dem benümlen bir araya
Bu dem girdik ikimiz bir sarāya

Meger ādet idinmiş bunlar ey cān
Ol evde kim ola bir kişi mihmān

Keser dirseklerinden ellerini
Diküb ağzın tutarlar dillerini

Ṭopuqlardan ayaĝın cümle anuñ
Budarlar qoymayub dalın bu cānuñ

Keser hem başların qanın dökerler
Heman ol dem anuñ kaddin bükler

1670 Qoyub bir taḥta üzre çün kim anı
Yuyar ab-ı tehāretlen o cānı

Gelür cāna olaruñ şehir yārı
Ki yaʿni cümlesinuñ ihtiyārı

Kefenlerlen anuñ cısmın tamāmet
Ne kim olmuş olara resm-i ʿadet

1663a pes, bes H.

1664a Bulardur, buarın H.

1670b Yuyar, Yuyub H.

Ɩoyub ol dem muřallı űzre anı

Gelűr aña baƖar hıřr-ı zāmānı

İder ol dem dilā bir nefha ana

Dirilűr dűnmez illā yin baña

1675 Azād eyler malından űn kim anı

Ki nefhiyle diriltmiřdűr o cāmı

Biter eller ayaklar yine anda

Ki yaʿni ĥayy olan ol yeñi cānda

Esir olur idinmez resm-i ʿadet

Velī eyler Ɩabur ire ibādet

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ر

سول الله الانبياء يصلون في قبورهم

İřitmez gűn içinde zarb-ı rahmān

Ki olmaz bilmiř ol műʿmin műselmān

Ki műslim műmine gayet ırařdur

Bularun fiʿli anlara duzaşdur

1680 Kelāmum fehmi iderseñ ey Ɩarındař

Bu sırrı remzilen itdűm sañafař

Ɩoyub bunda seni saña vara gűr

Ani andan bulup řadrıñ yarāgűr

İki kerre doęarsañ ger anadan

Ĥalař itdiñ űziñ Ĥak-i fenādan

1673a űzre, űzerine H.

1680b itdűm, aydum H.

Ki cānā aḥırı anuñ fenādur
 °Anaşırdan yapılmış bir binādur

Binā içre bulan genc-i nihāni
 Boyadı rengine zātın bu cāni

1685 Sülük içre bulanlar intihāyı
 Silerler ğayrı ḥakdan bu sarāyı

Ol olur söyleyen dilden dudaḡtan
 Gören gözden işiden hem ḡulaḡdan

قال الله تعالى قال كنت سمعه و بصره و يده و لسانه

Alur senden seni sana virir ol
 Dürüst fehmit budur mana budur yol

Gel imdi sen daḡı gördüñse anı
 Özümnden sözini fehmeyle tānı

Ki itmek isterüm bu sırrı pinhān
 Ḳulaḡ tut merd isen gel diñle bir an

1690 İdem ta r'üyetin ben intihāsın
 İşidüm Naḡşiden sen sür şafāsın

DER-BEYĀN-I ÇARḤI DEVRĀN RŪYET-İ ḲAVM ESFEL-İ MAḤAL CEHENNEM VE ḲARUN

Gel imdi ey bu dehrin kārānı
 °Adālet ṡaḡtınun sahip ḡırānı

1686b dilden, dilde H.

1690b İşidüm, İşit bu H.

İdüb bu sözine ey merd-i dāna
 Kabul it gūş idüp gel ol tūvāna

Nedür bu remz-i bāküm diñle eycān
 Ne kim gördüm disem bir bir kem-akān

Görürven bu maḥal ehl-i ceheñem
 Dururlar nār içinde çeşm-i pūr-nem

1695 Yanarlar rūz-i seb nār-ı firāka
 Ki düşmişdür bular Ḥaḫdan ıraḫa

Birinden bunlarıñ itdüm su'ali
 Didüm yok mu bu yanmanuñ kemāli

Didi būnda kemāl olmaz efendi
 Ki biz urduk bize bizden bendi

Birimiz nice biñyıl yansa ey cān
 Yine ölçi çıkar ölmez müselmān

Ki yokdur mürdenüñ bunda ḫayātı
 İçer ancak gelen cām-ı memātı

1700 Didüm ḫal olmaya mı bunda adem
 Ki yānar gice gündüz ol dem-adem

Didi ab-ı ḫayat olmaz burada
 Dirimez ademı tahte-s sermda

Meger kim ibn-i vakt anuñ ey cān
 Ki bir çārḫ var döner durmaz o bir an

İdenler Ḥaḫilen aḫir cinādı
 Olardur iş bu çārḫın hep ḫanadı

Şayılmaz bî-âded pirlerdür ey yâr
Kimi münker kimâ 'asî ne kim var

1705 Biri gitse yerinden diñle anı
Biri dāhi gelür ana nihānı

Velî biñ yıl geçer döndükde ey yâr
Gelince bir peri birine tekrār

Atar biñ yılda birin çünkim anuñ
Muqaddemken müehhirde duranuñ

Bulur bir kabır içinde kendüzin ol
Ne hālise açar anda gözün ol

Bu haletde yine gel gör tamāmet
Görindi gözüme bir pür melāmet

1710 Şorarsañ ismî anuñ Kaf-nun-ra
Başup gördüm gider ol yüzi qara

Aña dehi bu dem itdüm su'ali
Görüb ol dem dilā bu bed fiāli

Ne kim geçdi başumdan baña ol kes
Didi ahır velî itdi söziñ kes

Kaçan kim ser-güzeştin itti bir bir
Didüm ana olur mu böyle bir sır

Ki sen meşhur isen dār-i fenānuñ
Ne yüzden geldi söyle bunda cānuñ

1715 Seni h d bilürem ki anda mus 

Diyince tutd  a zum didi susa

Tem met a layup sırrın ben anu 

Huda ha  ı disem  ilm   buranu 

Anu  kim ola akl-ı tem zi

Kif yet eyler a a bu rum zi

Vegerni olmaya a lunda cevl n

Anu  yanında fet  olmaz bu  ırf n

O kim itmiş durur sırr-ı ilallah

Bilür ol kim nedür bu  udretallah

1720 Budur  ilm-i Hud yi l -mek ni

Bunu lan d nd rt r kevn-  mek n 

Bu sırlar f   olup gelmez Çayönü

Yeter pesdur bu sözler  arif n 

Anu  kim olmaya sırrında iz an

Ne bilsün kim nedür c n  bu seyr n

Diyeyd m gördüğüm bu demde ey y r

D kenmez nice bi  yıl olsa tekr r

Ki yokdur  ilm-i Ha  a hiç nih yet

Verilmiş herkese ancak kif yet

1725 İ  ta eylemez dery yı   tre

Meger dürr-i yetimi geldi  adre

Sözüm fehmeylediñ oldur tamāmı
Ne kim itdüm bu yerlerden kelānmı

Vegerni eylesem biñ yıl rumūzı
Açup cānā bütün ʿilmī kūnuzı

Ne fehm eyler o kim bilmez bu dilden
Ki onlar geçmemişdür ab-u kilden

Tapar kārūn gibi malına ancak
Gider yer altına anı şalınacak

1730 Yürür rüz-i kıyāmet çün kim ey cān
Karar itmez durup bir yerde bir an

Budur kavl-ı mūfessir kim bilürsīn
Ki dāim dilde anı sende dirsın

Gören dehi iderse bunda noksan
ʿAceb olmaz ki gelmez nazma Kurʿan

Yüzüm ayağına toprağdur anuñ
Bu ʿilmüñ sırrını mutlak duyanuñ

Fedādur cān ü başum añā tekrar
Hudā Hakkı dirîğ itmem ne kim var

1735 Añā kendüm fedā Nakşı degil cān
Ki cān olmaz dilā bensiz çün ol kân

1726a fehmeylediñ, fehmeyleyen H.

1726b yerlerden, yerlerde H.

1731b dilde anı sende, dilin ansa senden H.

DER-BEYÂN-I TEN, Ü NEFS ÂKIL VÜ GÖNÜL VÜ CÂN Kİ BUNLARUŖ
SÜLÜKÜN NE TARİKİYLE İTDÜGÜN BİLDİRÜR

Elā ey cevherī der-ḥāk-ı ādem
Kulak tut iş bu ḥāle diñle bir dem

Öziñ cem^c it bu işden ol ḥaberdār
Ne söyler gör saña senden o dildār

Seni senden alup bir dem ana vir
Anuñlan anı şayd it sen saña vir

Yeter nüş eylediñ cām-ı memātı
İşit bu ʿilmi cānā bul ḥayātı

1740 Maḳām-ı mürdelerden gel güzār it
Degildür menziliñ bu key ḥazer it

Ne kim dırsem dürtüst fehm it sen anı
Bilüb nefsiñ özini yaḥşi tāmı

Gider sen senliğin gel çık aradan
İmān it kufriñi qaldır buradan

Kulakdan çek bu ḡaflet pembesin sen
Ki idem vasf-ı ḥalümnden saña ben

Ne kim geçdi başumdan anı bir bir
Diyem cānā ki itdi anı taḳdir

1745 Budur maḳşūdum ey zāḥid ne kim var
Ḥalāş ola sözümnden ehl-i inkār

1736a der-ḥāk-ı, deri ḥākī H.

1739a cām-ı, cāmī H.

1744a başumdan, başından H.

Žāy^ci olmaya bu sözler ey cān
Ne kim nazm eyledim ben bunda yeksān

Bile ol bu degül kâle yeķūli
Kelāmum fehmidüp ola ķabūli

Gel imdi tut ķulagıñ baña ey yār
Nedür bir gör cihān içre bu esrār

Ne kim gördüm idem birbir ben anı
Tutarsıñ cān-u dilden gūş-i cānı

1750 Eger gördiñse cānā gördüğüm sen
Bilürsen kim ne itdüm iş bu dem ben

Fā^cilātün/fā^cilātün/fā^cilün

Nuṭķum oldur kim aña ben irmüşüm
İş bñ ķali hāl içinde görmüşüm

Oki gördi gördüğümü ey dede
Yakın olan oldurur Muḥammede

Bilen oldur cümleden her hālümü
Hem deḥi fehmi eyleyen ef^cālümü

Anuñilen söyleşelüm bu sözi
Kim bilür ol kim ne cevherdür özi

1755 Bildi aḥir kendi hālın ol dīlir
Ferd olup تنها yürür ol nerre-şir

1747a degül, degüldür H.

1752a Oki, Olki H.

1754a Anuñilen, Anuñlan H.

Çünkü geldi uş cihān içre bular
İtdi cānā haqqılan yahşi hūlar

Oldur ahir fehmi iden çün bu işi
Yohsa anı bilmedi ğayri kişi

Her ne kim ʿarz eylesem ahir aña
Oldurur viren cevābī ol bāña

Ben ne dirsem diñler ol kes cānīlen
Ger ola ol küfrilen imān ilen

1760 Cān içinde maʿni kim vardur nihān
İdelüm bir bir anuñlan biz ʿayān

Uralum būnyād idüb bu sözleri
Irmayalum iç yüzünden gözleri

Olakim būnyād içinde her ne var
Görülür olaydı cānā aşikār

Görevüz ol dem haqıkat ol yüzi
Kim ezelden görmiş idik biz bizi

Ger tecelli eyleye senden saña
Çeşm-i ibretlen añasın baq saña

1765 Kim durur gör saña senden görinen
Çar ʿunsurī yüzünden būrinen

Ol zamañ sen biylesin bu işleri
Kindür iden tende bu cümbüşleri

1757b Yohsa, Yoksa H.

1762a ne var, ne kim var H.

1762b Görülür olaydı, Görölüp oldu H.

1764a saña, ol saña H.

Gelesin ol dem haḳıḳat sen saña
İhtiyācın almaya aḥir aña

Bite andan işlerin ola ayan
Gide tā kim kendizünden b -g m n

Ban  deḥi olmayaydı ger bu iş
Hoş yanaydum aḡlayup ben yaz-u ış

1770 Hamdullah kim irişdi luṫf-i Haḳ
Mekteb-i dilden oḳındı bu şab ḳ

Ben ne itdüm gel oñat feh  it yar 
Kim inen müşkil ed dur bu ara

Ol ki bildi Haḳḳı Allah dimedi
Gayrı bilüp deḥi ḡamın yimedi

Bilmeyend r eyleyen Haḳḳa nid 
ıl tefekkür g r nedür iş bu eda

İster iseñ ger del li ey civ n
Oḳı imdi bu sözi bundı hem n

لو كشت الغطاء ما ازدرت يقيناً

1775 İdeyüm bir bir ser-a-ser diñle sen
Kindiriḡ itm m öziñden an  ben

Ol zaman kim gelmemişd m bu ile
Ya ni deḥi cism olan ab-u kile

Altı şey i Haḳ baña virmiş idi
Dostum anuñ hükmüne irmiş idi

Nîk dîrsin buñları sen ey civân
İşit imdi ideyüm bir bir ʿayân

Biri cān hem gönül vü nefis ile ten
Biri ʿaқıldur kim itdüm anı ben

1780 Ger tutarsañ güş-i cānı sen baña
İdeyüm bir bir buları ben saña

Görendür ahır bularuñ kārını
Femh idersin ger bugünden yarını

Diñle imdi bu işi ey şeh-suvar
İşit anı gör bu baır içre ne var

Bilmiş ol kim iş bu cānum her zamān
Görür idi ruʿy-i Hakkı olʿayân

Bu ʿaқıl kim şunʿi içre vār idi
Ėarқ olup ol baır-ı pür-envār idi

1785 İşbū nefsüm işiginde ey civân
Pāk idi dünya işinde bî-gūmān

Yok idi bu tende kоkı ey ehi
Uyur idi rahmet içre ol dehi

Birilen ben şöyle bil ki bir idüm
Seyr içinde gizli bir tedbîr idüm

Yahşî fehmit iş bu nazmum ey kişi
Bile işleridüm anuñ her işi

Varlığum kim zāti içre vār idi
Kimsesiz ken ol anuñlan yār idi

1790 Gizlemişdi zātımı zātı ile
Urmadın dosti dāhi eyle gele

Doğmamışdı bu ikilik perdesi
Olmamışdı cān anuñ per-verdesi

Bende benlik dāhi yokdı ey civān
Kim yoğ idi ay-ü gün nüh asumān

İş bu varlık Hakkile қа³imi di
Birlik içre bilmiş ol daimi di

Gizlemişdi vahdetinde keşreti
Nice semdi keşretinde vahdeti

1795 Şaklamışdı iş bu sırrı ol ilāh
Açmağ içün pes o genci pādişāh

Ahır itdi çünki anı aşikār
Kim biline kudreti perver-digār

Yarādup çün ʿāleminde ādemi
Bile bu dem kim odemdür bu demi

Bilmeyenler bu sırrı ey hūmā
İsmin anuñ bu kitapta okıma

Bildiñ ise ger bu nazmum ey ʿaziz
İmdi var bu müşkülüm eyle temīz

1800 Budurur çün kavı-i ʿirfān kimdidik
Kim biz anuñ nice demğamın yedik

Kuntü kenzünden muḳaddem ol ilāh
Nişleridi yokmudı hiç bir giyāh

Şānʿı Hālḳ olan perverd-gār
Eylemez mi ḳudretini āşikār

Ḳorkı yok kim şānʿatın battāl ide
Şūñi içün evvelin ibtāl ide

Bu durur gerçi imanum ey dede
Lḳ sordum ben anı muḥammede

1805 Açdı baña iş bu ʿilmüñ ḳapusın
Neylekim yapıdı yine yapısın

Bildüm ahır kunt-ü kenz Aḥmed durur
İlm-i Ḥakdan ḥalka bu bir şed durur

Faʿil-i mutlaḳ durur gerçi Ḥudā
Neyleyem kim geldi andan bu şadā

Evvelinin evvelidir o dilr
Aḥırınuñ aḥırındur ol emir

ʿİlmi anuñ bī-nihāyet bī-ādet
Niçe kerre eylemişdür böyle sed

1810 İş bu yüzden cümle ḥalkı ey civān
ʿAlem içre eyledi bir bir ʿayen

1805a ḳapusın, ḳapısı H.

1805b yapısın, yapısı H.

Pes durur tut kulađuñ vir baña
Kim idem bu nazmumun şanuñ saña

Gör ne yüzden gelmişüm bu kevne ben
İşit anı Nakşiden fehmeyle sen

DERBEYÂN FASL

Halk-ı ʿâlem geldi çünküm ben bile
Neyleyem kim cümlesi gelmez dile

Lîk gördüm ʿaltı nesne ʿalemi
Bende çekmiş hükme çekmiş ademi

1815 Cümlesini hükmüne rām eylemiş
Bunlar içün anları dām eylemiş

Sayd olanlar iş bu yolıñ dāmına
Kurtulursa aşk ola içdāmına

Kim tutupdur altı menzil yolını
Anuñilen bağlamışdur kolını

Ol kişi kim giydi çun erlikdeni
Uğrayu ben geçdi ahır ol bunı

Kim bunuñilan iş bu kevni ol ilāh
Kāʾim itmiş kudretinden pādşah

1820 Bende ahır uğradum çün ol yola
Taki andan iş bu maqşudum ola

Girmeyenler iş bu rāh içre yara
Gayrı yol yok ya gönül kanda vara

Girdüm aḥır ben erenler rāhına
Ya'ni irdüm rāh içinde cāhına

Menzil-i evvelde gördüm bir kişi
Hükmine rām eylemiş her bir işi

Emreder durmaz yürür hük-m-ü revān
Ditreşürler şöyle kim ḥalk-ı cihān

1825 Bî-ʿadettür malı mülkte çün bular
Devlet içre her biri yāḥşi ḥular

Kim bularuñ hükmi olmuş devleti
Lîk yokdur hiç birinle ʿizeeti

Kaşdı ancak cümlesinün taḥtu tāk
Yer içer lakin ḥaḳıḳat yine aç

Gerçi vardur işlerinde nice cān
Mal-u niʿmet baḥş ider pür kām-rān

Ḳande isterse irişür elleri
Ḳān döker deprerse cānā dilleri

1830 Kimi anuñ eylmışdür ʿadl-u dād
Kimi olmuş ʿāksiyle nā-murād

Şordum aḥır buñların ben ḥālını
Kimdurur bildüm ḳamu efʿālını

Kimden aldı devleti bildüm ʿayān
Aydıverdi añı ol baña beyān

1822b irdüm, irem H.

1826b hiç birinle, hiç birinün H.

1832b beyān, hemān Z.

Neyleyem kim aldı yolum çünküm ol
Bağlanup gör kim bu yerde kaldı yol

Ben^c dilerdüm kim geçeydüm bu yeri
Ya^cni irem menzile olam diri

1835 Aldı ahır anda yolum bir kişi
Didi niçün eylediñ böyle işi

Ağlayub didim aña kim eycivān
Cānum algil yolum alma bu zamān

Raħm idub ol dem didi ki gör anı
Kāni yā bile değıl miten donı

Biluridüm bu işi belli beyān
Ahır indüm kaldı atum ben yayan

Pes bırakdum ol arada bu teni
Kullık içre göreler ya^cni beni

1840 Kaldı ahır suret anda eycivān
İde ға ol hızm̃etin yer yer ‘ayān

ZİRĀ SÜRETE MEKĀNA MUHTĀCDIR TERK-İ MEKĀN İTDİGÜDÜR

Böyledür emrī ezel çünküm a yār
İtdi anı neyleyem ol ihtiyār

Ben ikinci menzile itdüm yarak
İrdüm aña bilmiş ol yakın ırak

1833a Neyleyen kim, Neylem didi H.

1838a Biluridüm, Bilurdidüm H.

Bu başlık H. ve Z. de yok.

Uğradum anda yine bir derde ben
Kim muḳaddem uğradum ol yerde ben

Aldı yolum boyuna çālāk-ı cust
Aḫır endāmum serāser oldu süst

1845 Cān elinden kimdurur alan anuñ
Kim tıttupdur yolunı bunlar cānuñ

Gör nedendür iş bularuñ birliği
Nefse uymış yemek içmek dirliği

İş bu ʿilmun filini yegrek bilür
Saña anı gösterir maʿlum kılur

Gayrısından yok eli görmez sözi
Söyleseñ hergiz işitmez ḫaḫ sözi

Lîk cānā kendi ʿilmin ol kişi
Saña öğretmekdiler her bir işi

1850 İşlerinde Ḥākīm-i muṭlaḫ bular
Ḳorḫı bilmez şöyle kim ol pür-ḫūlar

Yine şordum ben bularuñ kārını
Görüp aḫır böyle çūn efkārını

Her birisi şöyle kim ḫākim durur
Bildüm aḫır ben buları kim durur

Ḥoř bilürler ḫikmetüñ aḫvālını
Lîk gizler bu işüñ efʿālını

Pes budur kim menzilüm itdüm beyân
Uğrayup geçse gerek herkes ‘ayân

1855 Geldi vaḳti ḳünkü geçmeklik baña
Gör nedür nefsüm anı idem saña

Ḳanda gitmeklik dilersiñ ey civân
Ḳırmayam kim olasın göz den nihân

Geçmezisem ḳaldı menzil neyleyem
Yâ bu derdi kime yanup söyleyem

NEFSÜN HAZZI YİYÜP İÇMEK VE HÔŞ GEÇMEK BUYMIŞ

Gördüm olmaz iş bu nefsi ey yarâ
Ḳodum anda ḳaldı o yüzi ḳara

Neyleyem kim aldanub bu menzile
Benümile gelmedi ahır bile

1860 Ḳaldı cānâ şerbeti nüş itmege
Yiyüb itüb kendini hoş etmege

Yine girdüm aşk-ı rāhuñ içine
İrdüm ahır menzıl içre göçine

Kim üçünci menzilüm budur tamām
Al naşihat sözlerimden ey hūmam

Eyleyem bir bir bularuñ ḥālinı
Neyleyüp nişler ḳamu ef ‘ālinı

Dārū-s-selām içre bunlar hās-u am
Dirilüb vaqt-ı maḥalde ves-se-lām

1865 Dīn devlet içre bunlar muṭteber
Ḥaqqı añlar līk cāndān bī-ḥaber

Bildürürler farzı hem sūnetleri
Eyleyüben ḥayli bir miñetleri

Emr-i nehyi bildirüb bir bir āyān
Kürsilerde vaṣṣ iderler her zamān

Ḳorḳıdurlar iş bu yolda bunları
ṢArz idüb ṭamu ile azḡunları

Ḥayrı şerden seḡdirirler her ne var
Ger nihān vū ger ola ol aşikār

1870 Ellerde hüccetī muḥkem ḳāvī
Ol Ṣacilden giçemezler bu evi

Gözcidür bunlar ider cüst-ü cū
Yoklayub aḡır cihāni sū-be sū

İş bu yolda cümlesi ḡālāk-cust
Emri ḥaqqı bildirürler pes dūrüst

Pes yine şordum dilā kimdür bular
İş bu menzil içre bunlar ḥoş-ḥūlar

İtdiler Ṣalem durur bunlar Ṣayān
Kim şeriṢat ḥālını eyler beyān

1868b ṭamu, damu H.

1871a Gözcidür, Gözedür H.

1874b ḥālını, ḥālin H., beyān, ayān H.

1875 Her ne geldi emr-i Hakkdan Ahmede
Bunlar icrā eyler anı ey dede

Âkıl oldur bile şer^cüñ hālını
Uydurup kendin aña ef^cālını

Kimdür ol kim iş bu şer^cin kārını
Kār idinmez eyler ol inkārını

Dime aña sen müselman ey kişi
Ger iderse bu didigüm kim işi

Geçmemişdir kimse bundan bil ^cayān
^cAkıl iseñ sende geçme ey civān

1880 İş bu menzilden olar kim kaçdılar
Sırr-i pinhān örtüstüni açdılar

Fehm idersiñ ben ne itdüm ey bāra
Çok tefekkür getürür iş bu ara

Neyleyem kim kânı bir^cakl-ı temîz
Bîle anı irmeden pes reste-hîz

Dil baña dir geçmez iseñ ey perî
Olmadıñ lâ-havf evinde sen diri

Fehm idüb ahir özümde sözümü
Hâke vurdum ağlayuben yüzümü

1885 Cān-u dilden itdüm oldem yâ ilāh
Aç yolum göster cümleñ pād-şah

Pes diyince ol maḥal gör bir nidā
İrdi baña lîk yok anda şada

Emr-i Ḥaḳḳa virdüm ahır ben boyun
Neyleyem kim ol çobandur ben koyun

Ṭutmaz isem emr-i ḥaḳḳı ey civān
Ḳālurum bu yolar içre nā-tuvān

Aklı görkim baña ider nā-bekār
Ger geçerseñ olmayasın tövbe-kār

1890 Gördüm olmaz aqlumı ol yerde ben
Ḳoyub itdüm gel gerekmez baña sen

Ey vefāsız sen deḥi ayrıl yūri
Olmaya mı şanasın sensiz diri

AKLIN İŞİ NEFSİLE OLMAK İMİŞ NEFS ḲANDE İSE °AḲIL DAHİ ANDA İMİŞ.

Aldanup çün ḳaldı aqlum ey civān
Bile oldem kim ola ol pîş-mān

Geçdüm ahır çār menzil içre ben
Ḳaldı aqlum nefis ilen fehmi eyle sen

Yine gördüm bir bölük ḳavmi eyār
Diñle imdi ideyüm ḥālin ne var

1895 Rūz-i şeb tevhid ider durmaz dīli
Kim olupdur bāḡ-ı yārın bülbuli

1888a Ṭutmaz, Dutmaz H.

1890b gerekmez, gerekmezsın H.

Bu başlık H. ve Z. de yoktur.

Derslerinde okınur ʿilm-i Hudā
Fehmedenler eylesin remz-i edā

Añlamışlar ekşeri nefsiñ tamām
Bilmiş ol kim ālidir iş bu maḳām

Böyledür çünkim bularuñ her işi
Nār-ı aşḳa yanmış anlar ey kişi

Ṭutdı bunlar cümle vahdet mülkünü
Kim bilübdur ahırinüñ ilkini

1900 Cümle ḥalk çün bular örtmişdurur
Anuñiçün ālemi tutmuş durur

İşleridür bunların şıdk-u şafā
Kim idüpdür ahbine bunlar vefā

Şordum ahır yine bunlardan ḥāber
Fehm idüb bildüm ki bunlar m^cuteber

İçlerinden biri ider ey civān
İdeyüm bu sırr saña olsun ʿayān

Bil ṭariḳat eholidur bunlar eyyār
Degme sırrı eylemezler aşikār

1905 Muttaşıl meyli bularuñ diledür
Anuñiçün ḥaḳ bularla biledür

Cümle ḥalkı hep bular yeksān bilür
Zıra bakmaz şūrata ol cān bilür

1899a Ṭutdı, Dutdı H.

1900a Örtmüş, eritmiş H.

1900b tutmuş durur, dutmuş durur H.

1903b sırr, sırrı H.

Bunlarıñ yanuñda birdür cümlesi
Fehmidenler bu sözi kesti sesi

İş bu menzıl içre gördüm niceler
Eglenüb kalmış ki şerbet içeler

Baña dehi der ki gönlüm gel ey yār
Gitme aħır eylegil bunda karar

1910 Geçmemişdür kimseler bundan dilā
Gel kabul it sözlerimi dime lā

Neyleyem kim geçmez isen ey ʿaziz
Bilmiş ol kim bu işim olmaz temiz

Gördüm olmaz gönlümi dehi hemān
Terk idüb anı daħı koydum revān

GÖNLÜN DAHİ İŞİ AKL İLE VE NEFS İLE İMİŞ

Pes nîdem kim gelmedi o bî-vefā
Eglenüb onlarla sürsün o şafā

Qaldı aħır aldanub uş bunda ol
Çün beşinci menzil oldu baña yol

1915 Girdüm aħır yine bu yol içre ben
ʿAzm idub kande vardum dinle sen

Kim sizinçündür bu zaħmet ey civān
Bilesin kim kimdür ol gizli kân

1907a cümlesi, cemʿası H.
1911a geçmez isen, geçmezsen H.
1911b Bilmiş ol, Bilmiş ki H.
Bu başlık H. ve Z. de yoktur.
1913b Eglenüb, Eylenüb H.
1915b vardum, varuram Z.

İrdüm aḥır iş bu menzil içre çün
Kim bulardur söyleyen ʿilm-i ledün

Mʿuteber gördüm bulanuñ ḥālını
Kimdurur fark eyleyen efʿālını

Ger suʿal itseñ bulardan her ne var
Cāiz olmaz eyler anlar aşīkār

1920 Nefsīn añmaḳdur bularuñ işleri
Ḳalmamışdur ḡayrı hiç teşvişleri

Kendilerden ḡayrı bilmez pes bular
Ḥalk-ı Aḥmed içre olmuş hoş-ḥūlar

Herbirinin sözleri bir cān durur
Ḳatlarında kürf imān yeksān durur

Kim ola şems ʿilm-i içre menzīle
ʿĀrif olmuş bakmaz ol ab-u kile

Dersī anuñ gice gündüz cān ilen
Durması oturması cānān ilen

1925 Cümlesinüñ göñli anuñ gözidür
Görmeyesin kim cihānuñ özidür

Fehm iderseñ iş bu nazmum ey civān
Saña deḡi ola bu sırlar ʿayān

Biñde birin bunlaruñ ben itmedim
Fehm idersin gerçi cānā yetmedüm

Kim bulardur cümle halkuñ begleri
Dāhi şāhlar içre şāhıñ begleri

Bir nazarla on sekiz bin ʿālemi
Fark iderler hem dehi her ademi

1930 Yer u gök bunlarla dolmuş ey yārā
Bilmiş ol çok söz götürür bu ara

Neyleyem kim ger açarsanı fāş olur
Hażm olunmaz adımız kıllaş olur

Pes durur fehmiderseñ ger anı
Okıyub bu sözlerüm nefsiñ tñnı

Sordum ahir bunların ben hālını
Didi budur hāl idenler kālını

Kim bulardur bilmiş ol sen ʿārifān
Kimse bilmez bunları olmuş nihān

1935 Şaklamış hak bunları bil kim ey yār
Bilmez ammā yine ol perverd-gār

Giçmedi hiç bir kişi bunda dilā
Kāni bir er kim bu yerden atıla

Cān-u bāş ister bu menzil ey dede
Kim virenler irdiler Muhammade

Kasd idindüm ben de anı kim irem
Menzil alup takim ol deste irem

1930b çok, çün H.

1932a Pes durur, Pes dur bu H.

1936a bunda, bundan H.

Duydı cānum bildi fikrüm gör kim ol
Didi bundan öte yokdur dehi yol

1940 Ben dahı itdüm ana kim imdi vār
Sen de bundan öte gitme it karar

Kim ayıkdaş olmadın ahır baña
İmdişāg ol neyleyem yāhu sañe

Diyub ahır itmedüm şavt u şada
An dāhi eyledüm bunda feda

Qalsın imdi iş bu menzil içre cān
Tā bulup kenduzinī olunca kār

CANUN İŞİ DAHİ KENDİYİ BİLMEK İMİŞ

İdelüm biz maveriasın burānuñ
Tā biline hāli bunda durañuñ

1945 Kim bu menzil içre ʿarifler eyyār
Bağlanub bu yerde itmişler karar

Geçmemişler iş bu seddi ati yok
Hāyyı durur gerçi sensün mati yok

Kim idübdür niceler çün ittifaq
Hüküm idüb ahır dimiş budur durak

Līk cānā müntehālar bu sözi
Redd idüb çevirdiler bundan yūzi

İşit imdi gör ki anlar nitdiler
Qoyub anı dehi öte gitdiler

1942a şavt u şada, şayt u şada H.
Bu başlık H. ve Z. de yoktur.

1950 Didiler kim bu durur sâhum usul
Kim bulasın sen vuşûl içre vusûl

Gerçi bir ʿali maḳâmdur bu maḳâm
Neyleyem kim menzilüm olmaz tamâm

Şöyle bil kim ben bu yerden geçmişüm
Ab-ı hızrî bundan öte içmişüm

Ger dilerseñ vaşfını anuñ saña
İderüm bir bir kulağın tut baña

**DER-BEYÂN-I ALTINCI SER-RİŞTE-İ MAKSÛDUR MAḲÂM-I ACİZ-İ
TILSIM-İ İRFÂDIR* YA FET**

Çünkü itdüm iş bu menzilden güzâr
Gitdi benden her ne var havf-u hazâr

1955 İrdüm ahır ol maḳâm-ı ʿacze ben
Yokdurur gördüm bu yerde ben ü sen

Lîk gördüm bir bölük kavmiʿayân
Ne zamân var ger bularda ne mekân

Yok taleb hergiz bularda ey kişi
Ardına atmış bular cümle işi

Diñlemezler farz u süñet hiç bular
Korkı gitmiş lîk itmez bed-hular

لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

1952a Şöyle bil kim, Şöyle kim ben H.

* İrfadır, Uzmâdur H.

1955b ben ü sen, sen ben H., ben sen Z.

Şanma itmez emr-i nehyi ey dede
Tut kulağın gör ne dersin Ahmede

1960 Saña baña benzemez teşvişleri
Neylestün kim Hakkda yetmiş işleri

İki kerre doğdı buñlar anadan
Yahşî fehm it dime sen kim yâ ne den

Gömlegin yırtmış bular çün cânınuñ
Kavli degil küfrınuñ imānınuñ

Eylemişdür çün elif kaddın bular
Harf getirmez bilmiş ol bu hoş hûlar

Bulmuş anlar evliyānuñ izini
Hakkile ol hakk tutmuş yüzini

1965 ‘Aczi anda her biri itmiş karar
Terk idüb māl u melālî her ne var

Çünkü gördüm ben buları ey civān
Şanub itdüm kimsiniz eylen ‘ayān

İtdiler kim ‘acz evidir iş bu ev
Ademiseñ ir buña sen hakkı sev

Kim bulardur ‘acz eviñde ‘acizān
Bahır-ı hayret içre ahır gark olan

Yâvi kılmış kendini bilmez özini
Hakka dāhi doğrudup açmaz gözün

1963a Eylemişdür, Eylemişler H.

1963b bu hoş hûlar, bu hûlar H.

1970 Kalmış anlar âciz u hayran-u zâr
 Hayret içre neylestünler pes bular

Kim bu oda nice ‘ârifler tamâm
 Yile virdi cümle varın ey hümâm

Kaldı bunda herkesin tedbirleri
 Bundan öte geçmemişler ileri

Ağzın açmaz korçar ol bir niyyete
 Kim bilür kim olmaz ol bundan öte

Eyleyem gel bir mişâli bunda sen
 Lîk fehm it bu sözümi imdisen

1975 San ki kapmışdur bulâri rûzigâr
 Bir hevâ almış çıkarmış ebr-vâr

Kāngı cānibden eserse ol hemân
 Emrine muhkem akıb olur revân

İhtiyâr cuz’i yokdur kendinuñ
 Kim bozulmuştur tılısmı bendinuñ

Ger burada esmez ise rûzgâr
 Pür heva ol neylesun eyler karar

Kaldum ahır iş bu oda bendañı
 Neyleyem kim taķatım yok ey eñi

1980 Kāni tenkim s’ay idem ben geçmege
 ‘Acz evinden maverayı seçmege

1972b geçmemişler, geçmemişlerdür H.

1978a Ger, Eger H., ise, isen Z.

Ḳanı nefsum kim dem-ā dem ben aña
Bezidem sürüp anı dört yana

Ḳanı aqlum iş bu yerde en yārā
Anuñ ilen geçilür pes bu ara

Ḳanı dilkim ya bu yerde eycivān
Benüm ilen ola ol yola revān

Ḳanı cān kim iş bu mülk-i ‘aczi ol
Terkidüp yanımca bile işte yol

1985 Ḳaldı çün kim cümleden bunlar a yār
‘Ācz evinde eyledüm bir dem karar

Yād idüb ol dem didüm ki ya ‘azīz
Yine sensin bu işim iden temīz

Gitdi benlik söyleyen sensin saña
İkilik yok gel bu dem benden baña

Sensiñ Āhır buñ deminden yār olan
Saña senden irişen eşrār olan

Ḳıl tarahhüm bu maḥal feryāda gel
‘Acz evinde qalmuşam imdāda gel

1990 Sen bilürsin kim benümle bir kişi
Gelmemişdür pest dürust it bu işi

Ḳaldı anlarçün olup benden ırak
Sensiñ ile saña geldüm ben yayak

Dest-gir l saña sen gel yā ilāh
İrgirib zātūñi zāta pādīşāh

İylediñ çün seni saña aşınā
Götür imdi anı menzil başına

Evveli āhir saña sensin delīl
Koyma beni ʿacz evinde yā celīl

1995 Rahmetüñ derysınuñ yolların aç
Çek seni senden yaña sen saña kaç

Eyle lutfiñ aşikār it sen seni
Seniñ ile sen şikār it sen seni

ʿArz idince iş bu yüzden ey civān
İrdi ahır lutful Hakkā ol dem hemān

Doğdı çün şems-i saʿadet ey yāra
İden oldu pertevinden her ara

Altı şeyi baña çünkim ol Kerīm
Gönderüb İdi ʿaṭalar ol Rahim

2000 İdem anūñ birbirin ismin a yār
Kim bulardur aşka itdüren qarār

Çün ʿināyet geldi evvel ey de dem
Tutdı elüm didi ki hoşdur bu dem

İrdi ardınca hidāyet ey ʿaziz
İlte hakkā ola bu işüm temīz

İrdi ol dem çünki tevfiḳ-i Hudā
Artıdı kuvvet fehm olunsun bu adā

1994a Evveli, Evvel H., sensin delīl, sensin çün delīl Z.

1995b senden, benden H., saña, baña Z.

2000a İdem, İtdüm H.

2000b Tutdı, Dutdı H.

Olmaya t  iş bu sözler ser-seri
Yanı ızda bilmiş ol ey d n eri

2005 Pes bulardan ş nra geldi a l-ı k l
D di ba a gel yeter iki b k l

Her ne  zh r eylemişdür ol ba a
Neyleyem kim idemem anı sa a

Geldi bundan ş nra   n kim  ş -ı y r
Atlanub oldum a a  apuk-s v r

Cezb idüb derg h-ı Ha  a ol hem n
Çekdi ol dem oldu ma şsudum   y n

 rdi   n ardınca devlet ey y ra
Doldı kend mden ser-a-ser ol ar 

2010  ande ba dumsa ha ik t ey civ n
Kendi z tumdır görinen pes hem n

 amdullah söyle ol dem ber-mur d
 almadı bu oda hiç no san ziy d

Ser-gizeşt m bu durur kim ben   y n
Eyledüm bir bir seni   n ey civ n

Ger bu feh m olmazsa yavız söyleme
Dile geldigini sen   yb eyleme

Ol kesin kim açıla a ır gözi
 ayrı görmez kendiden a ur sözi

2015 Oldurur aḥır bilen bu ʿalemi
ʿAlem içre yanedür bu ādemi

ʿAlemüñ ademligi ādemdedür
O demi yokla dilā bu demdedür

Bulmayanlar bu dem içre ol demī
Aña dirler ādem olmuş bu demī

Ādem olmak key ult erlik durur
Kim ötesi Hakk ile dirlik durur

Pes durur bu ideyüm bir söz ʿayān
Bilesin kim ol nedür belli beyān

2020 Bu maḥalli söylebil ey şehir-yār
Kim yazubdur dersi ʿāşık yokla var

Çün idübdür bizden evvel nazmı ol
Görüb anı dime kim bu da o yol

Aña kim itmiş durur lutfun ilah
İtmeye mi ğayrı ya ol pādīşāh

Himmete endāze olmaz ey ʿaziz
Fehm idüb bu sözlerüm itgil temiz

Gördiginde imdi sen ʿaşık pāşa
Ani boş it bu nı da urma taşā

2025 Anuñ içün eyledüm ben buni fāş
Ursañ anı kankı olur hürde hāş

2021b o yol, ol yol H.

2022b İtmeye mi, İtmesun mi H.

Saňa lāyık ҡankıdūr yakqla anı
İkisinde seçmeyüb yahşı t̃ani

Bir nazarla baqa gör iki ere
Ger dilerseñ ire canıñ bu yere

O dur kim ʿarifānuñ sözini
Fark iderse bile anuñ özini

Ger ola bu ikiden ʿilmin ziyād
Yine luṭf it birbirinden itme yād

2030 Yād odur kim yād içinde yād ola
İzin izüb ҡaygıdān azād ola

İrmeye āhir murāda cūmbūşi
Çarḥ urub dōne burada ol kişi

Asiyāb-dehr elinden ey civān
Ögünüb ҡat ҡat elene ol hemān

Düşe ahır çarḥ-ı pinhān içre ol
İrmeyüben ol hıẓra bağlana yol

ʿĀrif isen iş bu nazmum pes durur
Adem olana sözünü kesdürür

2035 Ger degilseñ ādemiden ey yāra
Fehmolunmaz bilmiş ol sen bu arā

Ol ki bildi iş bu nazmum evvelin
Bilür ol kim evveline evvelin

2026b seçmeyüb, seçüben H.

2030b İzin izüb, Azın azın H.

2034a ʿĀrif, ʿĀrifin H.

2036b evveline, evvelinden H., evvelin, Z.

Bundan artuḡ olmaya pendüm saña
Adem iseñ sen de inşâf it baña

Hep sizinçündür kim itdüm bu işi
Yahşi fehm it yahşi bil yāhşi kişi

Ḳāle gelmez bundan artıḡ neyleyem
Añlamazsañ dāhi yā ne söyleyem

2040 Baḡlanub ḳalma bu yerde key şaḳın
Ḳır yularun aç göziñ Ḥaḳḳa baḳın

Kim benümle bilesin yār olasın
°Aşıḳa ma°şuḳ olup var olasın

°Aşḳı ḳoyub āhırī bu yāpıda
Sen içerde ḳale tā ol ḳapıda

İsteyüb bulmaya aḥir ol seni
Kim götürmez ol arasına beni

Bundan öte var mı gör rāh-ı ḥudā
Kim kesildi burada şayt-u şada

2045 Kim tamām oldu bu naẓmum ey civān
Okıyub fehm it sözüñ itme gümān

Naẓş içinde görmeyen Naẓḳāşını
Ḥaḳḳ anuñ gözsüz yer itmiş başını

Naẓşi görmiş görmemiş Naẓḳāşi ol
Naẓş içinde bulmamış Naẓḳaşa yol

Ya ne bilsün ol kişi pes bu dili
Kim dāhi fark itmemiş ab,u kili

Fehm iden bilür anı kim Nakşiden
Söyleyendür yine cānā naqş iden

2050 Bulmayaydı Nakşi ger Nakḳāşını
Kim der idi aña bu söz başını

Pes durur cānā bu sözler herkese
Aferin Nakşi sanā söziñ kese

**BU MAḤAL ANI BEYĀN EYLER KİM OL DEFİNE-İ NĪHĀNİ FETH İDÜP
EZEL İLE EBED ARASINDA RUH İLEN NEFSİN MU‘AMELESİ OLUP
MESLŪK İTMİŞDÜR**

Ey ezelden yokdurur diyen haber
Bilmediñ bu söz degildür m‘uteber

Diñler iseñ ol ‘alemden saña ben
Bildiğümden ideyüm fehm eyle sen

Olmayaydı gör haber andan a yār
Kim iderdi iş bu sırrı aşikār

2055 Gerçi bundan degme kes dem urmadı
Menzilinden tışra ‘aqlın irmedi

Gör ne dir gūş it ezellen bu ebed
Kim olur ḥalk ortasından nik-ü bed

2050a ger, eger H.

2056b nik-ü bed, yinge bed H.

İdeyüm imdi saña ben bir rumûz
Lîk fehm it gör nedür ʿilm-i künûz

Bir küpilen bu ikinûñ arasın
Doldurubdur kim bu yâr avâresin

Bu ezzellen bu ebed kim var ʿatmu
İkisinûñ ortasın itmiş tamu

2060 Ger anı bilmek dilerseñ ey yārā
İmdi gūş it gör nedür sen bu ara

Ol zamān kim haqqeyledüm ben ʿayān
Kim ezel şehrinde olmışdum nihān

Açılup bir gün oşehrûñ kapısı
Zāhir oldı gördüm anuñ yapısı

Emr olup halkına ahır çıkdılar
Virtüb alup ol arayı yıkdılar

Ol dem içre eyledi hak bir nidā
Üç bölük itdi buları ol şada

2065 Bir bölükçün añlayub remzin tamām
Virdiler anlar cevābı ey hūmam

Pes ikinci buñlaruñ ʿaksin a yār
Dutdılar fehm itmeyüb Haqdan ne var

İşidüb ahır üçünci ey civān
Red idüb küfrin o dem iti ʿayān

2059a ezzellen, ezel ilen H.

2064a Ol dem, Ol ezel H.

Fehm idüb soñra ikinci bu sözi
Dutdılar evvelkine bunlar yüzi

Dönmedi hergiz üçünci ey yāra
Anuñ içün yüzleri oldu kara

2070 Emr olındı bunlara çün ol yeri
Yapdılar kimler ileri kim geri

Her biri bir dürli bazār eyledi
Aldı şatdı ya^cni kim kār eyledi

Kimi hāş-hū oldu cānā buñlaruñ
Kimi bed-hū oldu ol azğunlaruñ

Her ne kim çaldı bular ol yerde saz
Ol şedād yerine şāhum bu avāz

Her kişinüñ andak³ıri ey dede
Nice geçdi irdi mi Muḥammede

2075 Gör ne aldı şatdı bunlar orada
Yine ānuñ bey^ci oldur burada

Artık eksik olmadı hergiz ayār
Ḥayr-ū şerden her ne itdi anda kār

Ger sa^cīd-ū ger saḳi söz bundadır
Kim bularuñ her biri bir dūndadır

Ger ezelden hüküm idersek biz bunı
İhtiyār-i cūziyle olmaz dūnı

2073b Ol şedād yerine, Ol şedādur gine H.

Ya idersiñ kesbile hükmi añ
 ʿİlm-i taqdir neyleyüm māʿni baña

2080 Kimdür ahır pes buña viren cevāb
 Kim biline bu hetavūbu şevāb

Diñle imdi ideyüm takririni
 ʿİlm-i hāqdan bāri biñde birine

Her ne kim itdiñ ezelden kesb-ū kār
 Ahır olur iş bu oda āşikār

İster anı hāk ebedde ey civān
 İşlemişdiñ kim ezelde bi-gūmān

Pes budur Hāḫḫuñ murādı ey yarā
 Dola ahır anlar ile bu ara

2085 Fehm idersiñ diñle imdi taqdirin
 Gör ne yüzden gönderür birin birin

Kim dimişdiñ bu küpi ey şehir-yār
 Peş koymışdur şöyle bil perverd-gār

Bu ikintüñ arasında ey civān
 Gösterübdür anı çün günden āyān

Eylemişdür pes ezelden yol añ
 Uğrar ahır ol küpe kalma taña

Ani ustād eyleyüb yek-pāreden
 Nicedüri rengi koymış yaradan

2082a ezelden, ezelde H.

2084 bu beyit H. de yoktur

2090 Uğradırlar herkesi anda a yer
Kim batarsa ola rengi aşikār

Ol ki batdı çünkim anuñ rengine
Şorma artık baña anuñ rengi ne

Bir boyadur bu boya kim ey civān
Yumağ ile çıkmaz anı bil ʿayār

Ol ki oldı ʿaql-ı evvel ey kişi
Hiş düşer mi bilse aña bir işi

Er odur ki her ne giymişdür ezel
Boyayub olmaya anı mübtezel

2095 İtmeyem mi cānumı kurbān aña
Sen de itmezseñ efendi yā saña

İstedigüm ol kişidür ey ʿaziz
Kim idübdür işlerin añlar temiz

Düşmemişdür ol köpük elvānına
Aldanup pes dürli dürli anına

Giymedi hergiz libās-ı gayrı ol
Anuñiçün doğrı vardı haqq'a yol

Ol ki giydi ayrılık donun dilā
İtmemişdür ol elestde nuṭṭ-ı lā

2100 Kim üçüncidür bular bil ey civān
Dönmediler itdiler küfrün ʿayān

2091a Ol ki, Ol kim H.

2095a İtmeyem mi, İtmeyi ben H.

2097b anına, alına H.

2100b Dönmediler, Dutmadılar H.

Pes ikinci dimiş idiñ ey ehi
Diñle imdi ideyüm añı dehi

Uğrar ahır anlaruñ dāhi yolu
Boyanur lîk olur Hakkuñ kulu

Kim idüpdi anlar evvelde haşa
Bildiler itdiklerüñ oldu ʿaşa

İtdiler bir bir ʿibādet her ne var
Kimi beş vakt kimsi leyl-ü nehār

2105 Döndiler ahır haqıkat hazrete
Tutdılar pes yüzlerini miñete

Diñler isen ger üçünciden saña
İdeyüm ahvālını kalma taña

İşit ahır Nakşiden sen ey civān
Kim üçünci ola bu yerde ʿayān

DER BEYÂN-I FAŞLI ÜÇÜNCİ RÜYET ELEST Ü NİKÂH-I MAʿNEVÎ

Diñle imdi gel üçünciden haber
Ger diler sen gide kalbin de keder

Uğrar ahır bu yola anlar dehi
Lîk düşmez ol küpe bunlar ehi

2110 Çalmadılar bunlar anda sazları
Anuñiçün çıkmadı âvâzları

2101 bu beyit H. de yoktur

2104 bu beyit H. de yoktur

2106a Diñler isen, Dinler isen H.

Ger çālaydı sazın anlar ey civān
Dönmeeydi bāşı üzre āsumān

Uğradılar gerçi bunlarda küpe
Düşmedi kim var kulağında küpe

Kim işitmişdi elestden bir nidā
Korkardılar kim çıka bunda olşadā

Geçdiler küpden ahir bular a yār
Olmadılar haqq katında hor-u zār

قال اولياء تحت قبایى لا يعرفهم غیرى

2115 Geldiler ahir bu güne ey civān
Saqlanub yer yer bular oldu nihān

Ben dehi çün gelmiş idim ey dede
İrmek içün menzil-i Muḥammede

Bu ribāṭ-ı köhne içre şöyle bil
Devr idüb gezdüm cihānı nice yıl

Buldum ahir onlaruñ ben birini
Pir idindüm ʿaşkınuñ zencirini

Cānum içre küfrini itdüm imān
Tā ki bende kalmadı hergiz gümān

2120 İşiginden yüzümi ḥāk eyledüm
Hızmetinden kalbimi pāk eyledüm

Vardıgumca artdı dedüm ey yarā
Ateş-i āşkımla doldı ol ara

°Alem-i ma°ni de bir gün oldilir
Baña ider gel beri var nerre-şîr

Şaña hı̇zmet dūşdi bundan itsefer
Almağ için iş bu emrüm̄den ḣaber

°Azm idüb varsın diyār-ı ğurbete
Geç bu seddî kim o yer bundan öte

2125 Taşı cevher toprağı çün z°eferān
Sîm-u zerlen zeyn olunmuş ol mekân

Vardur anda bir define pes a yār
Kāfiri binā ile ile yapı divār

Kur otağın var anuñ sen üstine
Gice gündüz it °ibādet kaşdına

Ger bozarsañ ol tılısmı ey civān
Okınur nāmūñ seniñ şahîb kırān

Var selāmet imdi desturdur saña
Tut kulağın yine sen benden yaña

2130 İyledüm ahr bu yerde °āzm-ı rāh
Ya°ni baña lutf ide ol pādīşāh

İrdi çün günlerde bir gün sa°atı
İrdüm aña itdüm anda ṫā°atı

Kondum anda ol yeri itdüm mekân
Bildüm ahr bu durur ol gizli kân

2124b o yer bundan öte, irüp bundan öte Z.

2131b itdüm anda, anda idem H.

Bir ğaribüm gerçi irdüm ol ile
Lîk kôrķum düşmeyem dilden dile

Kendüm aħır gizleyüb itdüm karar
Görem anı iş bu yerde ben ne var

2135 Bir dün içre işler idüm bu işi
Ani gördüm çıka geldi bir kişi

Gördüm anuñ iki eli ayağı
Yokdur amma gine yürür bayağı

Başı tenden ayrılup olmış cūdā
Lîk dilden söyleyüb eyler edā

Doğrılup girdi mekānum içre ol
Baña ider ey oğul bundamı yol

Korķdı cānum itek ister dil firār
Lîk ğayret eyleyüb itdüm karar

2140 Aħır itdüm ey ulı kimsin ki sen
İş bu yerde böyle gördüm seni ben

Baña ider bilmiş ol kim ey civān
Ben de buñda çok çalışdum biz zamān

Gel haber al imdi bundan ey yanā
Ger dilerseñ feth ola iş bu arā

Küş idüb diñle kelāmum tut օğüt
Yoğşa virmez bilmiş ol elma şögüt

2134b Görem anı iş bu yerde, Neyleyem gördüm anı H.

2136a eli ayağı, eli vü ayağı H.

2136b gine, yine H.

Evvelā var saña bundan bir suʿal
İylediñ mi maʿni içre qālī hāl

2145 Yoḥsa taqlīd ile herkes ey kişi
İdemez bil kimseler böyle işi

Ben çıkardum bir zamān ile bunı
Giydüm āhir nice atlasdan donı

Pes bu kez gördüm cihān halkı baña
Düşman oldu uş naşihat bu saña

Ahır geldüm umalı gine ben
Aldıgum yerde güm itdüm diñle sen

Tā ki dilden kurtulup oldum ḥalāş
Gine giydüm egnime eski palāş

2150 Līk benden ayrılup ol gitmedi
İtdi ʿahdine vefā terk itmedi

Buñ deminde lāzım olsa ey civān
Yek işāretlen gelür gine hemān

Emrūme rām oldu ahır ol benüm
Kim anuñlan diridür cānum tenüm

Gelme dirsem bir dem içre ben aña
Olur ahır bu tenüm köymez baña

Ḳande görsem bir ğarib nik nām
Bunuñ ilen toylarum anı hemān

2149b Gine, Yine H.

2152b cānum, cānā H.

2153b köymez, görünmez H.

2154b Bunuñ ilen, Bunuñ ile H.

2155 Yokdurur Hakkuñ rızası şöyle bil
Yine anı ğayrı gibi ab-u kıl

Cāna itmiş haq anı bilgil gıda
Anuñiçün gizli sırdır bu şadā

Vir eliñ imdi baña sen ey yarā
Ola tā kim feth ola iş bu arā

Söleyince bu sözi ol dem hemān
Bilmem ahır noldı baña ey civān

Şundum aña destümi dest eyledi
Döndi bu kez ayağum kaşd eyledi

2160 Virdüm ahır ayağum dehi aña
Tek hemān raħm eylesün yārum baña

Oldı ahır ayağum anā ayak
İndi atından tenüm oldı yayak

Virdüm ahır bunları dehi a yār
Didi gine yokla kendin gör ne vār

Didüm aña kaldı şāhum baş-u ten
Ol giderse ölmeyem mi bunda ben

Baña aydur ölmeyince bir kişi
Ya biter mi dünya da anuñ işi

2165 Virdüm ahır ten ile cānum dehi
Pes hemān dem ana döndüm ey ehi

2157a Vir eliñ, Ver elini H.

2159b Döndi, Dutdı H.

Gör bu kez ister gine ol akl-ı ten
Ola zâhir iş bu yerde gizli kân

Anı dehi eyledüm aña fedâ
Ol hümâdan gine geldi bir şadâ

Bildüm ahir ol bu kez nefsüm diler
Hem dehi bu gönlüme dışın biler

Canâ miñet bildüm anuñ cümlesin
Tek heman kessin bular benden sesin

2170 Çekdüm ahir ben bulardan dâhi el
Didi ol dem imdi cânâ baña gel

Vardum aña lîk yer yok gitmege
İhtiyâc yok hâlümü serh itmege

Durduğum yer vardıgumlan cümle bir
Görmedüm ʿömrüm içinde böyle sır

Söyleyen bundan özümdür gördüm uş
Fehm idüb bu sırrı itdüm bu da hoş

Gine bakdum kendüm olmuş pes ol er
Didüm ahir bu dehi yahşi hüner

2175 Bu kez aydur ey civân diñle söztüm
Ben misin sen sen midür ya kendizüm

Bildüm ahir ben midir o ya ben o
Neyleyem kim didi bunu orta ko

2172a vardıgumlan, durduğumilen H.

2173b bu da hoş, bunla hoş H.

2176a Bildüm, Bildür H.

Gör ne itdüm iş bu yerde ben ayār
Fehm idüb bu sırrı var cānıñ uyār

Bir maqāmdur bu maqām kim ey dede
İrmeyenler irmedi Muḥammede

Kim bu menzil içre ʿāşık cān olur
Şayd idüb mʿāşukını cānān olur

2180 Söyleşürken iş bu yüzden ey ʿaziz
Bu maḥal gördüm işüm olmuş temin

Yarılup ol yer içinde her ne vār
Çıkdı ahır kendin itdi aşikār

İtmedüm bir dem ḥaḳıḳat meyl aña
Gör anı kim yalvarur bu kez baña

Pes bulanlar şemsi āḥir ey yarā
Ayı neyler pertev oldı her ara

Andan olur cümlesinüñ pertevi
Doğduğunda rüşen eyler her evi

2185 Līk aldum bir nice altun gümüş
Aḥir itdüm yūri var iş bu imiş

Emr idüb ol yerde aña ey civān
Yine olmal kendizün itdi nihān

Bu maḥal kim böyle gördüm ben anı
Yazdum aḥir er iseñ yahşi tanı

Örtüb ahır üstünü anuñ hemân
Bitdi işüm yola oldum ben revân

Qaldı anda örtülüb çünkim o yâr
Lîk itsem bir işâret o dem o duyâr

2190 İtdüm ahır çünkim o yerden güzâr
Gelmedi artık baña hayf-u hazer

Qande vardımsa beleşdür her kişi
Lîk bilmez ol kişiler bu işi

Diñler iseñ ger bilenden ey civân
İdeyüm bu yerde bir sırrın ʿayân

Fehm idüb nazmumdan ahır sen anı
Her ne dirsem bu sözüm yahşi tanı

Gâfil olma bu aradan ey ehi
Diñle imdi Naqşiden anı dehi

BU OL MAHÂLDUR Kİ OL NİĞÂR-I NAZENİN MAHBÛB ŞÛRETİNDE
GİDERKEN BİR DÛN İÇRE YOLUM ALMIŞDUR Kİ ʿAŞIKLAR HALİDÛR
ÜÇÛNCİDÛR KİM ZİKR OLUNSUN

2195 İşit imdi ey cihānuñ ser-veri
Sür şafāsın fehm iderseñ bu eri

Uyolum aldı at sürüb ol nev-civân
Didi kimsin kendini itgil ʿayân

2189b o duyâr, ol duyâr H.

2192b sırrın, sırrı H.

Tā bilem kim er misin avrat mısın?
Ya bu bahtum içre bir devlet misin?

Söyle imdi hālîñi bildür baña
Kim anuñ çün gelmişüm bunda saña

Luṭf idüb saklanma kendin it āyān
Ta bilem kim sen misün ol gizlikān

2200 Şehr içinde iki şāh olmaz yara
Şanma ardın hālîdür sen bu ara

Çün benümlen olmayasın aşinā
Pes neden vardin o genciñ başına

Vir cevābın iş bu yerde ey kişi
Aç göziñ sen ne sandıñ bu işi

Dimedıñ mi anı ol yer de koyan
Baña koymaz aldıgum duysa āyān

İmdi da^cva eylerüm anı a yār
Gāfil olma aç göziñ cānıñ uyar

2205 Nice demdir isterüm cānā seni
Ya vir anı ya tesallā it beni

Koyam elden dameniñ aç gözüñi
Saña kimsin bildirem kendizini

Ḳul musun sultan mısın itgil ^cayān
İş bu yerde ol benümlen imtiḥān

Söleyince çün bu yüzden ol geri
İşit imdi neyledüm ol dil-beri

Bildüm aḥir ben anuñ maḵsūdını
Lazım oldu aḥdīram maʿbudıñı

2210 Geldiñ aḥir anuñ ile bir yere
Ta ola ki birimiz ere ire

Şoyınub meydana girdi ol hemān
Şaḡa şola sürdi raḥşıñ bir zamān

Naʿra urdı ḡaylı cevḡān eyledi
Çekdi yāyın tir-i barān eyledi

Görđi olmez çekdi şemşīr ol dilir
Yaʿni erlīk göstere ol nerre-şīr

Ol ḡadar atdı vü tutdı ey yarā
Naʿrasından doldı aḥır ol ara

2215 Ḳaldı aḥır çār-nāçar ol hemān
Ḡayretinden ḡapdı o gürz-i girān

Sürdi raḥşın gürleyüb ol şeh-süvār
ʿArşa çıḡdı esb-u naʿlinden ḡubār

İrdi aḥır geldi yanumdan geçe
Yani çalıp tıḡ ile iki biçe

Ḳapdum anı iki destinden ayān
Hey betümnden ditredi cisminde cān

Görđi aḥır cān elümnden yok ḡalaş
Didi atdın oḡını yayıñı yaş

2210a anuñ ile, anuñla H.

2210b ki, kim H.

2218a anı, ol dem H.

2218b Hey betümnden, Hey betinden H.

2220 Bildüm anı baña sensin yār olan
 Kuluñ oldum duymasın ağyār olan

Hıdmetiñde ben bu gün pervānenüm
 Çek beni zincirine divāneñum

Eşigiñde yüzümü hāk eyleyem
 ʿAşkıñ ile sinemi çāk eyleyem

Gice gündüz bezmiñ içre ey civān
 Döneyüm peymāneler gibi hemān

Gel kabul it kulluğum kapıñda sen
 Hızmetiñde yana dursun cān-uten

2225 Gidelüm gel kıl müşerref hānemüz
 Yol yakın it dolıdur peymānemuz

Ben gül içün bülbül ol sen bağa gel
 Bu gülistān içre gir otağa gel

Hamdulillah irdi cānum çün saña
 İmdi lutf it sende rahm eyle baña

Diyüb ahır daʿvet itdi çün o yār
 Varub anda eyledik bir dem karar

Konduķ oldem bağı içre ey civān
 Gitdi ahır itmedi kendin ʿayān

2230 Gelmediçün bir zemān ol bī-vefā
 Yaʿni eyler anlar ʿāşıka cefā

2226a Ben gül içün bülbül ol sen bağa gel, Gül için bülbül olasıñ bağa sen H.

2228a daʿvet itdi, itdi daʿvet H.

2230b anlar ʿāşıka, ʿāşıka anlar H.

Geçdi birdem anı gördüm ben hemân
Zâhir oldı karşıdan bir nūr'ayân

Bakdum anı gördüm ahır bir nigâr
Gürmemişdür mişlûn anuñ rûzgar

Nâzeninler serv-i kadler hûb rû
Bilesince nâz iderler ey ʿamu

İçlerinde rakşa girmiş bir nigâr
ʿAşk elinden kendin itmiş âşikâr

2235 Göz taḥammül eylemez bakıñ aña
Hoş naşihatdur bilirsün bu saña

İçmiş ahır maʿnevi ʿaşkıñ meyin
Oldurur kim añladur cānuñ neyin

Almış ol meh bûy-ı dilberden haber
Ateş-i ʿaşkun aña itmi eşer

Gözlerinden akıdur kan yaşları
Lâle renk atmış yol üzre taşları

Şağ u solunda perîler ey hümâ
Kānad açmış sāye eyler dāʿimâ

2240 Hızmetinde gayrılar pervānedür
Şemʿe yanmış her biri divānedür

Kahrilen ol bir nazarda cān olur
Lütfilen küfrin virür imān alur

2235a Göz, Gözler H.

2239b Kānad açmış, Açmış kānad H.

Geldi ahır pes bu yüzden ol nigār
Tutdı destüm itdi kendin aşikār

Didi oldem ey cihānuñ ser-veri
Hôş müşerref eylediñ sen bu yeri

Oldıñ ahır çün bu bağñıñ bülbüli
Ben gülem çün imdi gel tok bu güli

2245 Kimsiñiz bilsek ne dirler nāmıñı
Kim düşürdiñ göñlümüzi dāmıñı

Pes ne yerden geldiñiz siz bu yere
Vir haber kim ʿaqlum ol yere ire

Kalmadı şabrum kararum ey civān
Fāriğ oldum daʿviden bilgil ʿayān

ʿAşık oldum gördüm ahır ben seni
Gel kabul it lutf idüb sen de beni

Hızmetinde yanayum pervāne-vār
Çek beni zencirñe divāne-vār

2250 Meclis içre iş bu yüzden kıldı nāz
Devr idüb peymāneler çalındı sāz

Çün düşündi h^van-ı n^cimetey yarā
Gulğuleyle doldı ahır ol arā

İtdi bülbüller fığanı sübh-ü şām
Açılup güller içildi doldı cām

2252a bülbüller, bülbelleri H.

2252b doldı, dolı H. Z.

Mest olup ol serv-i kadler çün hicāb
Reʿf olup oldu duaʿlar mustecāb

ʿArz idüb oldem nigāruñ t̄āyesi
Baña aydur ey haqqın pirāyesi

2255 Kūş-i cān it bir kelāmum var saña
Lūtf idüb bir dem kulağ tut sen baña

Bildiñuz mi siz bu mih-rū kim durur
Kim senuñ āşkıñ aña hākim durur

İylemişsin sen işiñ feryād-u zār
ʿAşık olmışdur saña iş bu nigār

Qıl terahhüm ki aña şehzādedür
Ġarb içinde bu da bir azādedür

Līk şāhum kalbinde raht-gāh
Anuñ çün aña olduñ secde-gāh

2260 İt aña gel señ nikāh-ı maʿnevī
İkilikden vahdet eyle bu evi

Biri şark biri ġarb ey civān
İkiñizden doğa ol maʿni ʿāyān

Qurtulup çün ab-ı kilden pes nigār
Kesret içre vahdet ola aşikār

Oldurur kim daʿvet itdi bu sözi
Kim emānetdür didüm ben bu sözi

2258b azādedür, zādedür H.

2261a şark biri ġarb, şarkı biri garbı H.

Çār-yekdür ben sözüüm itdüm tamām
İster ağlat iste eyler şād-kām

2265 Pes tefekkür eyleyüb bildüm ayār
Kim alupdur yolumı iş bu nigār

Eyleyüb tebdīl-i şūret ol baña
Gelmiş idi uş didüm añı saña

İş bu yüzden ʿayş iderken ey civān
Gözlerüm uyquya varmış bil ʿayān

Bu maḥal gördüm haqıqat ben dilā
Zāhir oldu maʿnevi qalū belā

Bağdum anuñ evvelin gördüm ʿayān
Kim benümlen bir olurmu iş bu cān

2270 Gördüm ahir kim muqadder bu niğār
Vaḥdet içre eyleyem buni şikār

Bu maḥal çün yine bağdum ey civān
Zāhir oldu qarşıdan bir pir hemān

Bilesince ol nigār-ı nāzenin
Rüşen olmuş pertevinden her zemin

İrişüb iderki baña ey yarā
Sen bilürsin kim nedür iş bu ara

Kaçma bundan kim şikārıñdur seniñ
Pes bugünden soñra yārıñdur seniñ

2269b benümlen, benimle Z.

2273b bilürsin, bilürmisin H., bu ara, bura H.

2275 Kānı destîñ şūn anı gelsin beri
Ey nigāra sen de fark it bu yeri

Kondı ahir başına devlet seniñ
Kim bir oldı rūhile cānıñ teniñ

Çünki buldıñ rūhuñı sen ey nigār
İmdi ʿarz it nefsiñ anā aşikār

Birbiriyle eyleyüb nāz-ū niyāz
Ta ki vahdet giye buñlar kış-u yaz

Doğa ahir salikūñ sermāyesi
Hak ola anuñ haqıqat dayesi

2280 Alagör iş bu yüzümden sen haber
Kim nikāh-ı maʿnevīden doğa er

Bilmeyenler bu işi er olmadı
Gitdi ahir aşka server olmadı

Bañā dehi iş bu yüzden ol evi
Gösterüb itdi nikāh-ı maʿnevī

Çalınub çün şūr-ı devlet ey yāra
Evliyālar ile doldı ol āra

Gördiñ oldem ʿalem-i maʿni de çün
Doğdı benden bir veled adı ledün

2285 Pes nazar kıldum haqıqat ana ben
Gösterür kendin velī yok andaten

Başı üzre raks ider anuñ kamer
Döndigince gāh ider kıddin kemer

Burc-i dilden şemsin itmiş aşikār
Pertevinden ruşen olmuş her diyār

Bî-hurūf söyler haķikat yok dili
İstemez ağız nider cān bûlbûlî

‘Āleme dolmuş vücūdı ey yāra
Saña bāña kalmamış hiç bu ara

2290 İsteyüb bulmadum aḥır ben seni
Kānde baḳdum ise gördüm ben beni

Emrüm üzre cümle eşyā devr ider
Kim ‘ademden kimisi gelür gider

Böyle gördüm çün bularuñ ḥālını
Añladum bildüm kamu ef‘ālını

Bu maḥal çün üç bölük kavmi a yār
Gördüm aḥır gizli kārın her ne var

İdeyüm bir bir buları ey civān
Lîk fehm it bu sözüm itme gümān

2295 Kim netice bundadur ey şehir-yār
İşidirseñ ideyüm ben ne ki vār

Ger tutarsañ gūş-i cānî sen bāña
Diñle imdi gör ne dir Nakşî saña

2288b cān, cānān H.

2289b Saña bāña, Saña vü bāña H.

**BU-BEYÂN ÜÇÜNCİNÜN NETİCESİN BİLDÜRÜR KİM EHL-İ
CEHEŖEMDÜR HAĞK ŞAĞLAYA**

Ŗut kulağın imdi baña eya'ziz
Kim idem ben bunları bir bir temiz

Küpden anlar kim boyadı dengini
ŖıŖra urdı haŖır içinde rengini

Kim üçünciler bulardur ey yarā
Yunmağile gitmedi hiç bu kara

2300 Olsa bunlardan birisi ey civān
Ani hergiz hağka iltmezler 'ayān

Uğradurlar üç yolun birisine
İkisin bil dime sen birisi ne

Kim dimezler bu arayı ey yarā
Şağlamışlar ister isen var ara

Lik idem bir rumūzī ben aña
Fehm iderseñ pes durur bu söz saña

Aña eylerler su'ali ey kiŖi
Kim cevāb virmekle bite pes işi

2305 Bilmeyen ahır 'Arapça bī-gümān
Pes 'Acem söyler mi anı ey civān

Ya idersin bir behime sen sözi
FarĖ ider mi ola hayvan çün özi

Yahud olsa bir kişi mihmān saña
Cān-u dilden ʿizzet eylersin aña

Söyleşirsın anuñlan nice hāl
Soĥbet idüb ger sevāb ger vebāl

Likin olsa anuñ altında atı
Yahşi fehm it bu sözüm taşdan katı

2310 İletirseñ ona anı a yār
Atı andan ayurursın ĥor-u zār

Şāhibilen atı iltmezsın eve
İletürsın aĥura ive ive

Hiç dimezsiñ bu atuñ aĥvālını
Şorayında ileteyim efaʿlını

Ayırırısıñ şāhibinden sen anı
Baĥladırısıñ bu sözüm yahşi tanı

Ger ne denli luť iderseñ ey civān
Virdigin yine ana otluk şaman

2315 Pes olaydı olda adem ey perī
Döşedirdin ikisine bir yeri

Böyledür kārī bularuñ böyledür
Bir gün ola anı daĥı söyletür

İmdi pesdür bu sözüm ey nev-civān
Bülbül olmaz ger ötürse saksaĥan

Yahşi fehm it pes bu kavmüñ kārını
Kim didüm bir bir anuñ esrārını

Ger döneydi o da Hakkıñ kılına
İletürdi anı kendi yolına

2320 Şöyle bilkim anı hergiz yanına
Bil getürmez kim koyupdur cānına

Bilesin kim ol elest içre dīlā
Dimemişdür anda ol kālū belā

Pes o şüret gitmeyince ey dede
İrmez anuñ menzili Muḥammede

Sıçradurlar anı çün dāmdan dama
Yeni eve sırrın eyleler yama

Arkasında yüki anuñ çarḥ urur
Gāhi yürür gāhi biryerde durur

2325 Kimisinüñ menziline var durak
Kimisinüñ yok durur ḡayet ırak

Birbirine benzemez hergiz bular
Yırtıcı ḡayvana düşmiş bed-ḡūlar

Çarḡı durmaz buların hergiz a yār
Şaḡa şola devrider leyl-ü nehār

Kimseler bilmez bularuñ kārını
Ol meger bildi bugünden yarını

Giydi bunlar çün libās-ı ayrılık
Anuñiçün ḡakkı oldu şayrılık

2319a o da, ol da H.

2322b İrmez, İremez H., menzili, menzil H.

2330 Ab-ı rahmet olmaya ger ey kişi
Bunlaruñ yanmağ ile bitmez işi

Ger yanarsa ʿāsi biñ yıl ey civān
Yine pişmez ol kişi bilgil ʿayān

Olmaya insan-ı kāmīl ger aña
Hāşıl olmaz bu sözüm pesdür saña

Nice biñ yıl dur iderse rüzgār
Yine bunlar itmeye hergiz karar

Çār ʿanasır bitmeyince ey yara
Feth olunmaz bilmiş ol sen bu āra

2335 Kala anuñ sırrı devrān itmeye
Adem olup ol caħīme gitmeye

Bite aħır işleri belli beyān

Ölmiş iken vire Allah yine cān

Doğrı yoldan gözlerini ırmaya
Bir nefes hağdan öziñ ayırmaya

Böyle gördüm bunları bilkim ayār
İmdi varsen aç göziñ cānuñ uyar

Oldurur kim her birin şerħ eyledüm
Gördüğümden hāli saña söyledüm

2340 Ger bu nazmum fehmi iderseñ ey civān
Saña dāhi feth ola bu gizli kān

2330a ger, eger H.

2340a Ger bu nazmum fehmi iderseñ ey civān, Ger fehmi idersin bu nazmum ey civān H.

Ben ki gördüm iş bu sırrı señ dehi
Ola ki birgün göresiñ ey ehi

‘Acz evinden kurtarısın cānıñı
Bilesiñ küfr içre sen imānıñı

Ola menzil saña lā-ḥavf ey kişi
Bu maḥal bitmiş bulasın her işi

قال رسول الله الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

Bunda söz çok ‘ākıla bir söz yeter
Kim yetenler yine bir yerde biter

2345 Dem bu demdür ol demi bu demde bul
Ger dilersiñ saña senden ola yol

Bulmayaydum ol demi bu demde ben
Ani kimden fehm ideydiñ bunda sen

Bulmayanlar bu dem içre o demi
Dimediler aña hergiz ādemi

Dem içinde cem^ci dür dem bekleyen
Şekker içmez bilmez ol sem bekleyen

Ger içerseñ dehr elinden bunda sem
Saña olmaz sekr aḥır anda em

2350 Bundadur zehrüñ ‘ilācı ey kişi
Adem ol gel sen de fehm it bu işi

2344b yine, gine H.

2347a içre o demi, içinde ol demi H.

İdeyin ben bir mişâli ey civân
Lîk fark it diñleyüb anı ʿayân

Bundan artıķ olmaya fehm itmege
Kişi gelmez bunı koyub gitmege

Gerçi şüret fânidür ahır yara
Lîk zātūñla doludur her ara

Görmemiseñ bir şecer ey nev-civân
Zātî içre meyvesin eyler nihân

2355 Pes ʿademdür bilmiş ol bu ey kişi
Anuñ içün ğayrı bilmez bu işi

İtse kendin yine ahır aşikâr
Aña dirlir yoğiken bu oldu var

Yine gitse dünyâdan bu ey civân
Zâhir olur yokluğu anuñ hemân

Olmasa ger bir kişi ğāʾib ayâr
Zâhir olmaz sırrı anuñ her nevâr

Söyle bilkim zâhir olmazsa kişi
Gāʾib olmaz yahşi fehm it bu işi

2360 Ger bu seyrân olmadıysa ey ʿaziz
Key hâzer kıl olmadı işiñ temîz

Şimdi fehm it sen ezelle ebed
Gör nedür kim didi Allah-ş-samed

2351a İdeyin. İdeyüm H.

2358a ayâr, ey yâr H.

Şaklamışdur bentümilen zātın anuñ
Kim odur ümmi ser-a-ser hep cānuñ

Olmadın mı pes ebed bu ey civān
Kim ezelden oldu o gine nihān

Gerçi şaklar şüretiñ böyle kişi
Lîk zātın içre işler her işi

2365 Evvel āhir biledür herkesde ol
Yaşî fehm it bu sözüm bu sesde ol

Çek elin gel ğayrı haqdan ey civān
Ola ta kim bu ara günden ʿayān

Kim tamām oldu bu nazmum ey humā
Okı fehm it sen bunu elden koma

Kıl mücellā kalbinüñ mirʿātını
Kim göresin haqqın anda zātını

Ta kim ola saña senden bir heber
Okıyalar nāmın bir gerçek er

2370 Ölmeyüb ahır kalasın sen diri
Zātın ile kaplayasıñ her yeri

المؤمنون لا يموتونه بل ينقلب من دارالفنا الى دار البقاء

İş bu ʿömriñ olmaya ahır telef
Dimeyeler saña anda nā-ḥalef

2363a Olmadın, Olmadı H.

2363b gine, yine H. nihān, hemān Z.

Añlamazsñ sözlerümi ey kişi
Nağşiden şor gine gel sen bu işi

İş bu nazmı kim bugün itdüm tamām
‘İbret alsun imdi bundan hāş-u ‘ām

Gerçi bilmez iş bu remzi ‘ām olan
Nağşā sorsun gündizi aḥşām olan

2375 Ala anlar dehi ta kim bir haber
Olmayalar ahiri zîr-ü zeber

Pes durur bu Nağşi çün nazmın tamām
İş bu yerde itdi anı ves-s-elam

**BU MAHAL ANI BEYAN İDER KİM KENDİ VELĀYETÜMDE ALEM-İ
İBTİDA GÖRÜLMİŞDÜR**

Mefā‘ilün/Mefā‘ilün/Fe‘ülün

Ala ey ‘aşık-ı derd-i dilāra
Dehān aç söyle zeyn olsun bu ara

Getür dil bülbulün itsün figānı
Görüb şām-u seher bu sītānı

Dögün defler gibi ah-u figān it
Derunuñ derdine bir bir ‘ayān it

2380 Hicābıñ ref‘ idüb ur aşka būnyād
Döküb çeşm-ü sirişkiñ eyle feryād

2372b gine, yine H.

2379a Dögün defler, Dün gün neyler H.

2379b Derunuñ derdine bir bir ‘ayān it, Döküp sirişkin dide kan it H.

2380a Hicābıñ, Hicābı H.

Ne yüzden geldiğin ahir cihāna
Beyān it anı şāhum şadıkāna

Bilirsün ism-ü resmün söyle ey cān
İşitsünler anı senden kem-ā kân

Kulağ tut diñle imdi anı ey yār
Diyem bir bir saña cānā ne kim var

Olupdur divrik mevlūdüm ey cān
Ki doğdı cimsm-ü pāküm anda ol an

2385 Karar itdüm o yerde nice eyyām
Yiyüb içüb cehāletle her ahşām

İrişdi gün be-gün ʿömrüm bahāri
Geçürdüm iş bu yüzden rūzgārı

Meger günlerde birgün diñle ey cān
Bahār irdi güzellendi gülistān

Bu dem gördüm baña bir yār-ı sadık
İrişdi yanuma hāle muvāfık

Şorub hāl-i perişanum ne kim var
Muhabbetler idüb ol demde izhār

2390 Didi ey dilber-i raʿna işit sen
Ne dirsem iş bu yerde anı tut ben

Yeter durduñ bu kıryan içre ey yār
Güzār it iş bu yerden durma sen vār

İrişdi devletiñ geldi zamānı
Geçürme ʿömrini var yokla anı

Ferāğet kıl bu yerlerden gūzar it
İr iş bir kāmile durma sefer it

Seniñçün geldüm ahir bunda ey cān
Gel imdi kıl sefer sen durma bir an

2395 Diyüb virdi tesellā çünki ey yār
Bu yüzden ey leyüb ol baña güftār

Qararum qalmayub el gör kim anı
Hemān terk eyledüm ben ol mekānı

Durub ber saçdum girdüm yolaben
Giderdüm gece gündüz diñle gel sen

İrişdüm çün seher bir küh-sāre
Qonup ol yerde yüz tutdı şikāre

Qaribüm kimsenem yok baña hem-rāh
Gezerken anı gördüm bir seher-gāh

2400 Yolum aldı benüm bir mäh-ı enver
Boyı ʿarʿar yüzi şems-i münevver

Didi kimsin bñ yollar içre ey cān
Gidersiñ bñ-kes valā vñ hayrān

ʿAceb gördüm seni ben ʿaşıkāne
Dökersin göz yaşını yane yāne

Nedür derdiñ baña gel ʿarzü hāl-it
Beni de ʿaşkın ile bñ-mecāl it

Kerem kıl örtme kendiñ söyle baña
Ki idem bulduğumden bende saña

2405 Ne yerdesiñ nedür maşşudıñ ey yâr
Ki olmuşsun bu yüzden sen taleb-kâr

Cevābın isterüm ben senden anuñ
Sözin redd eyleme gel sen bu cānuñ

Dilersiñ iresin maşşud-ı cānā
Niçün geldiñ baña it bu mekāna

Kuş uçmaz iş bu yoldan bilmiş ol ser
Göziñ aç kim didüm hālî saña ben

Diyüb ol dem tamām itdi sözin ol
İkincidendi növbet banā çün yol

2410 Didüm ey ʿalemüñ şāhı cihānı
Güzellik şehrinüñ sahib kırānı

İn atından müşerref kıl bu cāyı
Qabul it kulluğundan bu gedāyı

İdem ben hālümüñ bir nicesinden
Bu hasret gündizinuñ gicesinden

Benüm hālüm mükedderdür gel ey yâr
Yolum alma benüm lutf eyle zinhār

Ki düşdüm ben dilā bir özgederde
Degilsin merhem āña olma perde

2415 Ki yanmışdur gönül ʿaşk-ı nigāra
Qanı var mı bu derde sen de çäre

Vegerni çek eliñ benden sen eycân

Beni koyma yolumdan eyle ihsân

Diyince pes bu yüzden gör o dil-dâr

Gülüb itdi benümlen özge bazâr

Meger kim vârimiş yanınca yoldaş

Baňa ider gel imdi ey karındaş

Seniñle iş bu çây-ı dil güşâda

Olalum pes bu dem içre şafâda

2420 Müşerref kıl bugün gel bâğ-ı yârı

Uyandur sinede âşk-ı nigârı

İrerseñ ger bugün kûy-i nigâra

Anı bilkim olur bu derde çâra

Diyüb ahır götürdi bağa ey yâr

Qurıldı meclis için oldu güftâr

Gezerbezminde yer yer dil-rübâlar

Şunar peymânesin eyler du'âlar

Tutar pür eyleyüb destinde câmı

İçenler mest olur andan tamâmı

2425 Taḥammül eylemez gözler cemâle

Güzellik içre irmişler kemâle

Alurbiñ câmı bular bir bakışda

Budur san'atları çün yazda kışda

Bularuñ içlerinden bir hümāya

Nazar şaldık da dil düşdi belāya

Göñül virdüm bulardan ben birine
Aña dil vermeyen göñül yerine

Meger âşık odı ol anda ey yâr
Yanüb cânâ baña olmuş giriftâr

2430 Odur kim ʿaḳsi cânımdan uyanmış
Görüb maʿnide rengine boyanmış

Tutuşmuş gün be gün ʿaşkıñ çerāğ
Meger konmuş mukaddem anda yağ

Bu aşk içre idüb nâz-u niyâz
Didi güş it gel imdi sen bu râz

Haber al imdi bizden sen aya cân
Ne kavmiz biz işit anı kem-a-kân

Bular senden durur ğayrı degildür
Anı sanmâki bunlar âb-u kildür

2435 Özinden oldu yetmiş biñ perîler
Saña senden olup çün müşteriler

Temeşşüldür bu ʿalem çün irişdiñ
Ne kim kesb eylediñ gördin görüşdiñ

Egerçi sen degilsin cümlesinden
Olupdur her biri şanma ki tenden

Bularuñ tohm çün emr-i hudâdur
Göñül içre biter cânâ gıdâdur

Seninçün saña senden gör kim ey cân
Ne şüretler kurub gösterdi rahmân

2440 Dilerkim devletiñ tahtın o dildār
Uyarub burc-u dilden ide izhār

Saña sen olasın aḥir taleb-kār
Bu yüzden açıla ḳalbiñde esrār

İdüb seyr-u sūlūk-i ʿarīfāne
Ḳoyasın ʿardına iki cihānı

Görinür iş bu sır sālīkde evvel
Olursa şeyḫı ger anuñ mükemmel

Ḳemalın gösterür luṭfi yuzünden
Ḥicābın refʿ idüb anuñ gözinden

2445 Diler biñ yılı bir gün gösterür ol
Diler birgünü biñ yıllık ider yol

Bu ḥāl üzre beni ḥayret tamāmet
Alup ol dem ki şan ḳopdı ḳıyāmet

Çün oldu iş bu sır baña ḥāle
Veli döndi bu bîr beng-i ḥayāle

Uyurdum ben şanarsın kim uyandım
Velî evvel anı zāhirde şandum

Meger kim düş imiş uyḳı deḡil ol
Gözüm açub yine gördüm durur yol

2450 Tefekkür eyleyüb aḥır bu kāra
Didüm çıkmış idüm ben ḥad-şikāra

ʿAceb noldı baña kim böyle seyrān
Görindi vü yine pes oldu pinhān

Beni aldı beğayet iş bu hayret
Girüb çekdüm bu yolda yine gayret

İşitdiñ çün bu sırrumdan haber sen
Kulak tut kim ikinciden idem ben

Ne yüzden kim göründi anda Nakkaş
İşit Nakşiden amma itmegil fâş

BU MAHAL ANI BEYAN İDER KİM KENDİ ŞEHRÜMDEKİ RÜYETİN İKİNCİSİDÜR

2455 Gel imdi tut baña sen küş-i cānı
Kelāmum dūrlerin fehmi it nihānı

Güzār itdüm o yerden bir şehir ben
İşit imdi yine noldı baña sen

İrişdüm bir dıraht-ı müntehāya
Ki şalmış rüy-i ‘arza qaddī sāye

Dibinden çün anuñ bir mā‘ī tāhir
Aqup olmuş dilā ol yerde zāhir

Ayağı ser-ta-ser bağı gülistān
Öter bülbülleri hem eyler efğān

2460 Karar itdüm konub ol cān qazāya
Boyun virdüm görüb bu iktizāya

Elüm şundum alup ol çeşmeden ben
Kaçan içdüm baña noldı işit sen

Gidüb ‘aqlum beni mest itdi ol ab
Yıkıldum kapladı çeşmüm benüm ab

Özümden olmadum hergiz haberdār
Gidübçün ihtiyār elden ne kim var

Görürven iş bu dem kendüm eya cān
Gezer bir şehir içinde mest-ü hayrān

2465 Nazar kıldum o şehriñ halkı aşıla
Görünmez yollarında şöyle tenhā

Bular çıkmaz evinden kış eger yaz
Kapıdan tışra itmez hergiz avāz

İderler evlerinde kesb-ü kārī
Ki bunlar er degil hep köhne kārī

Ne kim var ser-taser tarla vü bostān
Ekerler ev içinde ger gülistān

°Aceb gördüm bu işde ben buları
Degil evden dehi tışra şuları

2470 Bir evden bir eve bunlar yol imiş
Bu yoldan bunları hālīk kıl itmiş

Bularuñ üstüne bir ehl-i esrār
Yürütmiş emrini ol çār-ü nāçār

Ayağın hānesinden bir kadem ol
Çıkar başdan başarsa tışra çün yol

Kesüb başın dökerler kanuñ anuñ
Evinüñ taşrasında bulunanuñ

Görüp canā bularuñ böyle kārın
Didüm bulmağ gerek bir ihtiyārın

2475 Şoram ahır bularuñ cümle hālī
Ne yüzdendür bilüne kıl-ü qalī

Vegerni iş bu yolda şöyle ey cān
Durursam açlığundan çıkdı uş cān

Diyüb ol dem birinüñ kapusına
İrişdüm bağlayub el tapusına

Vurub ol kapıyı itdüm nidāyı
İşidüb şahibi itdi şadāyı

Didi kimsün nedür hācet müselmān
Haber vir idelüm ol derde dermān

2480 Didüm ben aña kim gel tışra luṭf it
Ki bu müşkilümi ḥalleyle var git

Didi söyle söziñ bu işler olmaz
Ki bundan tışra çıkan ḥaḳḳı bulmaz

Dilersiñ sen daḥi anı karındaş
Ḳadem bas içeri kim bundadur aş

Vegerni bizden adem tışra çıkmaz
Kişi kendi eliyle evi yıkmaz

Muradıñ Ḳaḳḳ ise itdüm ben anı
Sözüm fehm it müselmān yahşi tanı

2485 Girersiñ içeri sen dehi bizden
Olursun afiledinsa iş bu sözden

Diyüb kesdi cevābın çünkim ol cān
Didüm ol dem nolā ben bunda mihmān

Girüb oldem ev içre gör kim ey yār
Boyundum rengine ahir ne kim vār

İdüb hizmetlerin yer yer tamāmet
Veli bulmadı bu gönüm selāmet

Dürüşdüm nice yıllar ol arada
Nidem kim irmedi bu dil murāda

2490 İderdüm tevḥidi añub ḥudāyı
Dilerdüm işidem Ḥaḳdan nidāyı

Yanardum gün be gün bunlarla ey cān
Ola kim irişe bu derde dermān

Geçürdüm ʿömrümi Ḥaḳkı arayı
Veli ben seçmedüm aḳdan ḳarayı

İderdüm gece gündüz ah-u feryād
Ola ta kim irişe cānā imdād

Ḳılardum giceler içre namāzı
İderdüm gizli yerlerde niyāzı

2495 Yatardum bir dün içre cāmekanda
Göründi bir peri bu gizli cānda

Beni mest eyleyüb ol yine tekrār
Alup aqlum didi baña ol hünkār

Ne yerdensün neden düşdün bu bağa
Ne bülbülsün ki girdiñ bu tuzağa

Ḳānı ğayret ḳanı nāmūs-u ʿārıñ
Ḳānı ʿahde vefā aşḳ-ı nigārıñ

ʿAceb gördüm seni ey bi-vefa ben
Niçün fehm itmediñ kimdür beni sen

2500 Ḳanı noldı seniñle ahd-ü peymān
Unutdıñ mı vefāsız söyle bir an

Ḳānı olgün ki ʿaşḳım içre eyyār
Dönerdiñ ağlayub çarḥ-ı felek-vār

Ne tiz çekdiñ eliñ cānā işinden
Ki oldur egleniş bu cūnbüşüñden

Eliñ vır baña sen bundan güzār it
Degildür menziliñ bu key ḥazer it

Erenler avrata yoldaş olur mu
Ḳoyun arşlan ile ḳardeş olur mu

2505 O kim çıkmaz bir evden kış-u yāzı
Ne bilsün kim nedür ʿaşḳ-ı niyāzı

Uyan cānā bu ğafletden göziñ aç
İriş aydınlığa senden saña kaç

2497b tuzağa, dağa H.

2506b senden saña, seni senden H.

Diyince iş bu yüzden baña ol yār
Yine cānā uyandum düşde tekrār

Nazar kıldum durur bir şer-i āzām
Yapılmış ol özi ğayet muazzam

Dolaşmış çevresin bağ ile bostān
Öter bülbülleri hem eyler efġān

2510 Aķar şular döner dolabı her-gāh
°Aceb zeyn eylemiş ol arzı Allah

Açılmış lāleler bağında ey cān
Koķar sümbülleri yanınca rey-hān

Gezer halkı anuñ seyrāna çıkmış
Gözi gördiġüne ihsāne çıkmış

Yakın irdüm birine ben bularuñ
Şoram ahvālını bu hoş-hūlarıñ

Didüm ben ana kim ey yār-ı cānī
Su°alüm var baña depret dehāni

2515 Ne yerdür bu ki gördüm iş bu hāli
Ki eylersüz bu tevhīd-i kemāli

İşidüb ğayetümden yandı cānum
Görüb sevdi sizi dīn-ü imānum

Kararum kalmayub itdüm kabūlı
Ki gördüm bu degil kāle yekūlı

Özüm mest eyledi bu sözler eycān
İşidüb akl-u dil çün oldu hayrān

Meger siz ehl-i vahdet 'arifānsız
Bu keşretden görinen gizli kānsız

2520 Ki gördüm cümleliz bir dilden eyyār
İdersiz ehl-i derdin āşkın izhār

Meger kim iş bu şehriñ halkı canā
Bu 'ilme oldılar fi'l cümle dānā

Benüm cānum saña kurban efendi
Kelāmum kuş idüb it baña pendî

Diyüb ahır tamām itdi kelāmı
Göñülden her ne kim toğdı tamāmı

Mükemmeldiñleyüb çünküm o dildār
Baña aydur işit imdi gel ey yār

2525 Bu şehriñ cümle halkı er degildür
Nisādır ekşeri ser-ver degildür

Ne kim gördiñ erenler bunda ey cān
Bulardan ğayrı yokdur şāh-ı merdān

Kimî tıflı kimi zendür ne kim var
Anuñçün tışra çıkmaz anlar ey yār

Bu bağıñ bülbüli itmez ser-ağāz
Olaruñ içlerinde keşf idüb rāz

Ki bilmez dilā anlar bu dilden
Şanurlar özlerin kim ab-u kilden

2530 Nedür bilmez bular 'ilm-i me'āni
Özinden bî-ḥaber bilmez cihāni

Cehālet perdesinde bend oluptur
Yüzi insān işi ḥayvān dolupdur

Anuñçün işlerinde söyle ey yār
Kimesne itmemişdür keşf-ū esrār

Bular hergiz nedür bilmez bu ḥālī
Velī key fehm iderler kıl-u kālī

Budur cānā ki itdüm vaşfın anuñ
Ki bilmezler bular ḳadrini cānuñ

2535 Tefekkür it bu nazmum imdi ey cān
Ne itdüm iş bu yerde eyle iz'cān

Budur ben gördüğüm kim itdüm anı
Oñat fehm it bu sırrı yaḥşi tanı

Vegerni durasın biñ yıl burada
Murāda irmeyesin bu arāda

Diyüb aḥır tamām itdi söziñ ol
İşāretle baña remz itdi çün yol

Bu sırrı fehm idüb oldum divāne
Girüp aḥır yola oldum revāne

2540 Giderdüm iş bu yüzden gör kim anı
Göründi gözüme şehir-i zenānı

İrüb ol şehri itdüm çün ki seyrân
 ‘Acâyibler görüb dil oldu hayrân

Bularuñ her birin gördüm ne kim var
 Kimi müslüm kimi bu yolda ağyār

Bu kavmiñ böyle geçmiş rüzgārı
 Tutub yeryer bular şehri diyārı

İderler rüz-i şeb bunlar ‘ibādet
 Nekim olmuş ezelden resmi ‘ādet

2545 Olurlar her biri yıllarla şā’im
 ‘İbādet emri içre cümle kā’im

Velī yokdur göñülderdi bilenler
 Hekīm olup anuñ hattıñ silenler

Bular bilmez marīz-i ‘āşkı dilden
 Ki ayrılmaz mecāzı ab-u kılden

Vefā gelmez dilā gördüm bulardan
 Bu şirin sözliler bu zen-ḥūlardan

Münācat eyleyüb iddüm ilāhi
 Ki sensiñ ‘ālemiñ puşt-ı penāhi

2550 Baña göster cemāliñ ber-murād iti
 Yıkılmış kalbimi yarib küşād it

Diyince iş bu yüzden diñle ey cān
 Açıldı bir dün içre yine seyrân

2548a bulardan, bunlardan H.

2548b zen-ḥūlardan, hoşhūlardan H.

Țutarsıñ sen dīlā gör gūş-ı cānī
Diyem bir bir anuñ sırrın nihānı

İrüb bû maʿrifet aḥır kemāle
Ki cānıñ ırmeye şāhum zevāle

İşit imdi bu Naḫşiden nekim var
Ne yüzden naẓm olursa bunda esrār

2555 Bilinsün iş bu esrār-ı ḥaḳıḳat
Ki bundan feyẓ ala ehl-i ṭarīḳat

BU FAŞL ANI BEYAN EYLERKİM İBTİDĀNUÑ ÜÇÜNCİ RUYETİN

BEYAN EYLER KENDİ ŞEHRİNDE

Gel imdi ey cihān içre sebük-bār
Üçünci rüʿyetümden ol ḥaberdār

Ḳaçan kim gitti zülmet iş bu dilden
Görüñdi yine ḳudret ab-ı kilden

Nazar ḳıldum durur bir şehr-i kübrā
Anuñ ḳavmiyle dolmuş kūh-u şahrā

Degil buñlar dilā efsurdelerden
Özinden bî-ḥaber ol mürdelerden

2560 Helāş olmuş bular zülmetden ey yār
Yükünden ḳurtulup olmuş sebük-bār

Bularuñ şehri içre şemsī yıldız
Țulʿūʿ itmez ki yokdur gice gündüz

2552a Țutarsıñ, Dutarsıñ H.

2555 Bu beyit H. de yoktur

İrişdüm içlerine bu maḥal ben
Ne gördümse idem anı işit sen

Bular geçmiş cehālet perdesinden
Özi olmuş ḥudā per-verdesinden

Ölümden kurtulup bulmuş ḥayāti
Bırakmış ardına sufî memātı

2565 Ḥalāş olmuş bular şeyyād ağından
Boşanmış her biri baḡlı baḡındān

İşitmezler bular şayt ü şadāyı
Ki seçmişdür bu menzilden nidāyı

Bular tutmuş bütün din-i ḥalīl
Ḳavidür ḥüccet-ü bürhān delīl

Bulardur cümle ḳavmin kām-rānı
Bulardur bu dinüñ şaḥib ḳırānı

Bulardur dīn yolunda cān virenler
Bulardur menzili yāre irenler

2570 Bulardur ehli ʿāşḳın ser-firāzı
Bulardur añlayan dillerderāzı

Bularuñ cübbesi altında ey cān
Ḥudādan ḡayrı yokdur eyle izʿān

Bular irmiş sülük-i intihāya
Ulaşmışdur şafā içre şafāya

2567a Bular tutmuş, Yürütmüşdür H.

2572a Bular, Bulardur H.

Bir itmişler bular küfrü ‘imānı
Gidermiş aradan şirk-ü gümānı

Ne şer işler bular ne hōd şevābı
Degildür ādemi alsen cevābı

2575 Bular itmiz dilā Hakkı tefekkür
İder kendi ile kendin tezekkür

Bular bakmak dilā hergiz şifāta
Ki irmişdür özi zātiyle zātā

Giyinmiş cāme-i vahdet ne kim var
Görinür keşret içre gerçi ağıār

Nikāb aşmış durur buñlar cemāle
Ki irmişdür güzellikde kemāle

Bular itmez cemālin halkā izhār
Gezerler her biri gizli ne kim var

2580 Karışmazlar bular halk içre eycān
Degil lākin bulardan ayn bir an

Görinmezler bular halkıñ gözine
‘Anāsırdan nikāb itmiş yüzine

Aña bir göz gerek kim bu nikābı
Delüb seyr eyleye ol āftābı

Vegerni ğayrıdan yokdur ‘ilācı
Ki olmaz varmayan bil hacca hācı

2580a lākin, likin H.

2582a gerek, gerekdür H.

Diyüb ahir kim itdi böyle ihsân
Bular kimler durur bildüm kem-ākân

2585 Göñülden kaynakı nâr-ı muhabbet
Ki yakmışdı beni gayetde firqat

Boyun virdüm bularuñ ben birine
İşit imdi Hudānuñ taqdiri ne

Beni Kul eyledi azād idüb ol
Oñat fehm it efendigüm budur yol

Meger bu cümleñin olmuş imānı
Ki onlar buna ĩz mazhardır tamāmı

Tutub destüm benüm bu demde ol yār
Didi şıgmaz bu yerde bil kim ağyār

2590 Göziñ aç imdi sen kim dem bu demdür
Oñat fehm it bu dem şanma ʿademdür

İrişdi vaqtiñ ahir çünkim ey cān
Bu sırlar saña senden ola ihsân

Girüb seyr it celāl ile cemāli
Bir it luḡfi ile qahrın bul kemāli

Ki ir girdiñ sülük-i intihāya
Bu menzilden iriş şimdi şafayā

Bugün sen kendi kendiñden cihāmı
Ne yüzden gösterür seyr it nihānı

2595 Bilinsin iş bu ʿalem cümle eyyār
Saña senden görünüb her ne kim vār

Açılsun genc-i esrār-ı ilāhi
Öziñden anı seyr it sen kemāhi

Yüzünden kendi zātıñ kudretin gör
Özin fehm eyleyüb sırrıñ metin gör

Ne cevhersin bilüb gör kendi zātıñ
Bürün seyr it bu eşyāda şıfātıñ

Ve gerni bilmiş ol kim sāde ʿirfān
Bitürmez bu işi ey merd-i yezdān

2600 Geçenler iş bu menzilden ne kim var
Aña keşf oldu ahir bil bu esrār

Diyince bu maḥal gör ol diliri
Baña nişler işit ol nerre şiri

Beni benden alup gör kim eyā cān
Çıkardı çün beşer hükminde olan

Özümden tışra geldüm bu cihānı
Aceb gördüm veli kim söyler anı

Meger kim eyleyen yer yer rumūzı
Açub cānā saña ʿilm-ü künūzı

2605 İşit imdi bu remzi benden ey yār
Velī olma sakın yār-gin-i ağyār

2597b eyleyüb, it H.

2603a geldüm, gördüm H.

2603b gördüm, geldi H.

2605a benden ey yār, ey yār H.

Kabul it sözlerüm itme gümānı
Götürmez bu ara kuy-i imānı

Oñat feh̄m it idem ben bu arāyı
Seçersin̄ gör bu nazmı māverāyı

Kulak tut gör neder Nak̄şı eşā cān
İşit bu sırları līk eyle izʿān

FAŞL-İ İBTİDÂ RÜ'YETİ DÖRDÜNCİSÜDÜR KİM ZİKR OLUNDI*

Gel imdi ey cihānuñ şehir-yān
Yüzüñden gör ne işler rüzgārı

2610 Beni benden çün aldı mihribānum
Cihānı kaplamış gördüm bu cānūm

Görinür gerçi zātum bir arāda
Velī sırrum dolu arzu semāda

Bir altun tob olup cānıñ vülcüdü
Bu halk gördüm aña eyler sücüdü

Cihān içre bu eşyalar ne kim var
İderler sır içinde halin izhār

Kimi ʿulvī kimi sufli eyā cān
Konub göçmek durur kārı kem-akān

2615 Eger bir dem nazardan düşse bunlar
Olur bunlar iken bu ğayrı onlar

Döner ahir şekilden şekle resmi
Olur ol menzil içre ğayrı ismi

*Olundı, olunur H.

2612b halk, halkı H.

Giyerler donların hayvan nebâtı
Bu yüzden seyr iderlerkâ'înâtı

Bularuñ her biri itdükçe devrân
Görinür dürli dürli anda elvân

Biri gitse birine biri anuñ
Gelür yokdı eger var ise cânuñ

2620 Bu sırlar kim didüm haqqındur ey yâr
Hudâdan ğayrı işler anı kim vâr

Geçer menzillerin bunlar bu yüzden
Kimi yokuş kimisi gerçi düzden

Bu dört menzil durursan bil kim ey cân
Nebât ü ma' den ü hayvân ü insân

Velî araları ğayet uzakdur
Varılmaz nice biñ yıl pür-ıuzakdur

Ki vardur dânesi her bir duzakdâ
Gerek yakın gerek olsun uzakda

2625 Düşer ahır belây-ı dâme ey yâr
Yiyince dânesin qalır giriftâr

Geçer ahır bu zulmet perdesinden
Olunca ta göñül perver-desinden

Ne femh itdiñ eyâ sen bu edâdan
Degil bir zerre bu şun'î hudâdan

2619a biri, birisi H.

2627a edâdan, aradan H.

Olar kim görmedi bu sırrı ey cān
Ne yüzden eyler ol bu nazmum izcān

Kalur pūşide eşyayı cevāhir
Eger olmazsa sırrı aña zāhir

2630 Budur kim eyledüm saña bu kārı
Geçürme ğaflet ile rûzgārı

Oñat fehm it bu sırrı lâ-mekānı
Dilersiñ bulmasın sāhum o kānı

Bu sırlar kim didüm hep bāña benden
Görinür zāhir oldu şanma senden

Ki sığmaz senlik vü benlik orada
Bunu böyle bilen irmez murāda

Degildür bu saķın şehr-i tecelli
Sözüm fehm it alup bundan teselli

2635 İç ildür bu ayak basmaz buraya
Meger kim ire sırrıñ bu sarāyā

Göre ayna'l yakın Haķķ'al yakın ol
Bile tākim budur esrār olan yol

İre ahır sülük-i intihāya
Kulak tutmaz ola ol bir nidāyā

Diyen kendi ola dilden dudakdan
İşide nuţķını ğayrı kulakdan

Olardur aňlayan iş bu rumūzi
Ne kim itdüm bu dem ‘ilm-i künūzi

2640 Meger kim ol degil ilāhilerden
Bu vahdet bahri içre mahilerden

Eger dirseñ Hudādan ğayrı eyyār
Ol ilde gök durursen ismi ol var

Velī bu böyledür şāhum Hākiqat
Meger sen olmadıñ ehl-i tarikat

Degil mi iki ‘ālem ile Allah
Oñat fehm it bu sırrı olma güm-rāh

Bu oldur hem dilā bilkim odur bu
Key aňlasen bu remzī ey güzel hū

2645 Meger kim ikidür anuñ ilāhi
Ki ola birbirinüñ secde-gāhı

Sakın şāhum degildür çün bu ‘irfān
Buni böyle bilenler oldı pişmān

Bu eşyānuñ ne kim vardur hayātı
Degilmi Hākkilen yāhud memātı

Göziñ aç kim bular cānā ne kim var
Hudāsız olmaya bir lahza ey yār

Bulardan varlığın ger alsa Allah
Varırdı iki ālem yoğa vallah

2650 Degil midür o varlık kendi zātıñ
Niçün fehm itmediñ zāt-u şıfātıñ

Yüri var kendiñi sen eyle idrāk
Ki dinmişdür seniñ şanıñda levlāk

Meger sen bilmediñ ahır öziñi
Ki söylersiñ bu yüzden son söziñi

Seniñ zātıñla dolmuştur bu ʿālem
Şıfātıñdur bu ʿālem içre ādem

Göreydiñ ger sıfātıñ içre zātıñ
Bilürdiñ sırrını bu kâʿinātıñ

2655 Açılmamış saña senden bu kapı
Meger vardur yolın üstünde yapı

Yüri şāhum bu kapın var küşād it
Seni saña ulaştur ber-murād it

Aradan gide bu şirk-i gümānıñ
Dürüst ola bu ʿālemde imānıñ

Bu ʿālem sensin ahır sen bu ʿālem
Seniñ zātıñla kâʿim ibn-i ʿadem

İriş gel vahdet-i sırfa kadem baş
Oķıñ atub dilā bundı yayıñ yaş

2660 Öziñden ıışra gel kurtul belādān
İkilikden helaş ol geç burādan

Dolup sen ʿāleme seyr it cihānı
Münevver it zemin-ū āsūmānı

2655a Açılmamış, Açılmamışdur H.

2658b kâʿim, kâʿimdür H.

Vücūduñ zevrāķın at gel ķaraya
İriş şahum bu sırr-ı māverāya

Bu ʿālem ten olup sen añā cān ol
Bulun her bir mekānda lā-mekān ol

Haberdar olasın her tende cāndan
Münezzeh ol yine sen ol mekāndan

2665 Ola tā emriñ üzre cümle eşyā
Dolup andan nekim var kūh-u şahrā

Bularuñ ger biri gitse birinden
Gerek ʿala gerek bir kem-terinden

Veyāhud biri anuñ bu cihāna
Gelirse ger doğurub anı ana

Seniñle ola anuñ cümle kārı
Gerek eşyā vū ādem olsa mārı

Taşarruf alına zātında ey cān
Budur ben bildigüm ol kāmīl insān

2670 Eger olmazsa olmaz böyle ey yār
Gerek gen tut bu göñü key gerek dar

Budur hal ehlinüñ kārı budur bu
Ki itdüm anı saña ey güzel hū

2663b Bulun her bir mekānda, Bulun her yerde H.

2664a cāndan, cānda H.

2664b mekāndan, mekānda H.

2667b doğurub, doğub H.

2670a böyle, böyledür H.

Budur vahdet budur yār ile birlik
Budur şāhum cihānda ulı dirlik

Vegerni olmaya bu iş cihānda
Nedür ‘irfān kemāl-i ‘arifānda

Egerçi kim dimişler ehl-i ‘irfān
Bilürse kendini ‘ilmiyle insān

2675 Çıkarmışdur öziñ çün ol aradan
Evinde nesne yok ala yārādan

Hakikat böyledür şāhum bu böyle
Velī egri oturgil doğru söyle

Niçün yapılmaya her işden ol cān
Çün olmuşdur özi sır içre pinhān

Bu olmaz mı ne işleritse Allah
Ola bir vakt içinde aña agāh

Huda kâdir degilmidür efendi
Ki sırrını göstere kendine kendi

2680 Huşūsā kim ola şāhum gönül bir
Muqaddem bile ola cümletakdır

İşin bilmez mı ol kes ey karındaş
Ne işler Nakş içinde bunda Nakkaş

Ki almışdur Naşibin ‘aqlı külden
Çeküb el cümle cānā ab-ū kilden

Diyem bir ser-güzeşt ben bunda ey cān
Dururdum bir gice ḥalvetde ḥayrān

Gidüb ol dem benūm aḳla ma'āşum
İşit imdi ne gördi dertlī başum

2685 Görtürven 'ālem-i ma'ni o dildār
Gözümden perde'i aldı ne kim var

Açıldı bu 'anaşır içre meydān
Göñül gördüm çalar ol yerde çevgān

Ne kim vardur cihān içre qarındaş
Ki itmişdür anuñ Naḳsini Naḳḳās

ما عرف الله لا يحق عليه شيء

Baña benden açıldı 'ilmi ānuñ
Gerek tıflı gerek pır-ül civānuñ

Ser-ā ser cümle 'ālem anda mevcūd
Getürmiş bir yere çün anı ma'bud

2690 Görtürven bu maḥal kim iki 'adem
Biri aḳsaḳ baḳar baña dem-a dem

Meger bunlar yedinci yılda ey cān
Bulara miskin ola akkirmān

Durub bir nice gün bunlar orada
İşit imdi ne işler ol arada

Durub bir dūnile bunlar şöyle eyyār
Uğurlaya bir atı çār-ü nāçār

Şatarken ol atı ahır qarındaş
İrişe şahibi ola bu iş fāş

2695 Getireler ikisin dāhi dāre
Biri ola birine ola çāre

Aşalar çün biri ola depini
Birinüñ çala bir şar-ḥōş ipini

Üşüb şehriñ o dem pīr-ū cevāni
Hışār içre getirüb ilte ānı

İşidüb bu maḥal çün anı ḥākim
Diye kimdir 'acep bunı iden kim

İdeler kim filān ibn-i filāndur
Size nāzı geçer tāze cevāndur

2700 Diyince olmaya yanında maḳbūl
Hemān ol dem dilā emreyleye ol

İrüb dārıñ dibine şöyle ey cān
Kala ahır bu işe deng-ū ḥayrān

Göre aḳsaḳ bu dem bulmuş zulāşı
Yıkılmayub anuñ şahum bīnāsı

Dönüb ardına ahır çünkim ey yār
Sarāy içre vara çār-ū nā-çār

Halāş ola bu yüzden çünkim ol kes
Diyem soñra soñun velī bunda söziñ kes

2705 Bu rü'yet kim baña olmuşdı ey cān
Unutmuşdum buları yine ol an

Meger günlerde birgün ol diyāre
Ayak basdum varub ben aşikāre

Oturmuşdum dilā çün bir dükāne
İşimi işleridüm şadıkāne

İşitdüm çağırır şehir içre dellāl
Kulak tutdum nedür gör söziñ al

Budur at uğrisunuñ hāli ey yār
Ki olmuşdur bu yüzden ol giriftār

2710 Kaçan ol dem yakın geldi tamāmet
Nazar kıldum bular olmuş melāmet

Boğazında bularuñ ipi eyyār
Kanı yakındadur diyüb gider dār

Başum aşığa itdüm pes bu dem ben
İşit idi bunıñ sırrın didüm ben

Yanumda var idi canā bir oğlan
Görüb bunları ider baña eycān

Biri aksak durur üste bulāruñ
Siyāsetlen geçen bu uğrulāruñ

2715 Nazar kıldum dilā ol iki cānā
Bularuñ beñzi çün dönmiş hazāna

2707a dükāne, dükkāne H.

2708b tutdum, dutdum H.

Hemān ol dem bakup bildüm bulārı
Ki görmişdüm o dem bu bed-ḥulārı

Suʿal itdüm birinden şöyle kim ben
İşit emnā bu sırrı gör ne dir sen

Didiler kim bular at uğrısıdur
Tutuldılar sözün bu doğrısıdur

Geçüb andan kaçan kim vardı dāre
Didüm yarāb irer mi bize çāre

2720 Tavaḳḳuf eyledüm ol yerde ey cān
Görem tā kim ne işler bunda raḥmān

Çeküb dāre ikisin dāḥı ey yār
Bular kim gitdiler aḥır ne kim var

Zuhūr itdi bu dem bir merd-i dāña
Elinde tıḡı vü kendi tūvāña

Çalup ipin o aḳsaḡı düşürdi
Ana imdād içün dostı üşürdi

İletdiler ḥışāra anı ey cān
Görüb ḳaldum bu işe deng ü ḥayrān

2725 Nedür imdi cevābıñ bu kelāme
Ki yazmışdur bu sırrı bunda ḥāme

Birinüñ ḥilidür kim bunda anı
Saña bir bir didüm şāhum nihānı

Budur ahır beni hayran iden bu
Ki biñden biridür bu ey güzel hu

Tefekkür it eyā sen gel bu kārı
Gidübdür Nakşin elden ihtiyārı

Tamām oldu bu nazmum çün kûm ey cān
Eger insānsañ var eyle izcān

**BU MAHAL 'İLM-İ ZAHİR VÜ 'İLM-İ BAṬİNİ BAYÂN EDER ŞÖYLE
MA'LUM OLA**

Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilün

2730 Diñle bir söz yine benden ey'aziz
Lîk fehm it anısen eyle temiz

İş bu güne gelmeden maḳsüd eyār
Oḳumak yazmaḳmıdır söyle nevār

Bilelüm kim oḳumaḳla bir kişi
Ahır anuñ biter mi her işi

Ger olursa 'ilmi anuñ dünyevi
Māsivadan pāk olurmu bu evi

Oḳumaḳdur bu 'ilim dırsen eger
Yok dirüm bu sözlüm dünyā deger

2735 Kim degildür oḳumak bilmek durur
Bildigilen ḳalbini silmek durur

İster iseñ buna huccet ey yarā
İşit imdi görindür iş bu ara

Gerçi şāhum oqımaqlan bir kişi
Halk elinden biter anuñ her işi

Ger olursa ʿilmilen ʿāmil ayār
Bite işi Hāk'da dāhi her ne vār

Līk itsem bunda şāhum bir suʿal
Yahşi fehm it bu sözümden hisşe al

2740 ʿİlm-ü zāhir oqıyanlar ey dede
İremi ol menzıl-i muḥammede

Bulmaya insān-ı kāmīl ādemi
Bu dem içre bulamı her bir demi

Almaya ol kendi kendinden ḥaber
Oqımaqla olamı ol mʿuteber

Şirk-i ihfā oqımaqla ey ʿazīz
Refʿ olur mu eyle bu sözümden temīz

Olmayānuñ mürşīdi bunda ayār
Ola mı Hākḫ bunda aña aşikār

2745 Ol ki görmez bunda ḥākḫ bī-gümān
Anda dehi olmaya aña ʿayān

Yahşi fehm it iş bu nazımum ey kişi
Bitüre gör bunda bu müşkil işi

Ura gör-bunda nişāni ey hūmā
 ʿĀkil isen bu işi uşa kıoma

Qılmayanlar bu işin efkārını
 Nice seçsin ol bugünden yarını

Budurur ʿilm-ü haqıqat ey yāra
 Bunuñ ilen bulunur bil ol ara

2750 Gerçi lāzım ʿilm-ü zāhir ey dede
 Tut kıulağın Gör ne der bil Ahmete

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم العلم بلا عمل كالشجر بلا هم

Olmaya ger ilmile ʿāmil kışı
 Ateşe yanmaqdurur anuñ işi

ʿİlm oldur kim ıssına hergiz günāh
 İtdürüb itdürmeye biñ dırli ah

ʿİlm-i Haqqdan okı zahr tut sözüm
 Evvel āhir söz budur iki gözüm

Ol kim aldı dersini Hakdan ʿayān
 Bildi ol esrār-ı Haqqı bī-gümān

2755 Geçdi ol lā-perdesinden ey kışı
 İşler illā içre āhir her işi

Dāhil iken oldu medhul ol ayār
 İlem oldu cümle ilem her nevār

Yahşi fehm it görindür ʿilm-i ilāh
 Kim ider āhir bu cānı pādişāh

Böyledür ʿilm-u Haqıkat bilanı
Gör ne itdüm bu sözü yahşi tanı

Almayanlar iş bu dersinden haber
Olmadı insan içinde mʿuteber

2760 Kaldı zulmet perdesinde ol a yār
Görmedi aydınlığı nefsin kıvar

Pesdurur bu fehmi idersiñ bu sözüüm
Yohsa bitmez bu işiñ iki gözüüm

Ger dilersiñ bu işiñ bitsin tamām
Haqq zikr it gice gündüz ey hūmām

Al bu Nakşin sözlerinden sen haber
Kim olupdur ölmeyen zîr-ü zeber

**BU MAHAL ANI BEYÂN İDER KİM KORKI ERKEK OLUP İSTEK DİŞİ
OLUP İMĀNUÑ DOĞDIĞI MAHALDUR**

Yine bir söz kıptı benden ey yāra
Tut kulağıñ göründür iş bu arā

2765 Korkı erkek kırmamak olsa dişi
Bu ikiden doğsa imān ey kişi

Küfr evinde olamı islām aña
Kim o hergiz beñzemez saña baña

Ademiden olmayanlar ey ʿaziz
Pes ider mi bu işi öyle temîz

2758b bilanı, bil kim anı H.

2759b insan, irfān H.

2763a Nakşin, Nakşinüñ H.

Bildi ol kim ol demi bu dem degil
İmdi anlar şöyle bil adem degil

Gerçi şāhum cümle dem bir dem durur
Bunu böyle bilmeyen pür-ğam durur

2770 Gice gündüz her ne vārdur māh-sāl
Bir dem içredür bular ey ehl-i hāl

Yahşi fehm it sen bu nazmum ey kişi
Gayri gibi şanma asān bu işi

Kim doğar mı anādan imān ayār
Vir cevābın ādem ol kalbin uyar

Gayri maḥlukdur bilürsin bu imān
Küfre girme bu söze itme gümān

Bilmeyen ey kişi imān nedür
Ol ne bilsün cān içünde cān nedür

2775 Doğmadıñsa ger anadan ikisen
Cān degilsin yine tensin yine ten

Bilmediñ imdi bu dilden sen bugün
Kim budur şāhum ḥaḳıḳat ʿilimden

Ol ki doğdı anasından iki ol
Çıkdı tenden buldı aḥır ḥaḳḳa yol

لا يدخل ملكوت من لم يولد مرتين

Ṭutdı ol kes şeş cihātı oldu zāt
Ālet oldu aña şāhum her şıfāt

2770a māh-sāl, māh u sāl Z.

2770b Bir dem, bu dem H.

Dāhil iken oldı medhul ol kişi
Buldı kendin işter oldı her işi

2780 Kalmadı nokşānı anuñ ey yarā
Kāmil oldı ansız olmaz bir ara

Şehridir ol cümle ʿilmiñ ey dede
Kim virildi bu ʿilm Muḥammede

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انا مدانة العلم و على بابها

Aldı Aḥmed menzilinden ol murād
Dendi göñül içre ana ğayrı ad

Resm-i ʿadet buñlar itmez şöyle bil
Kim bırakmışdur buları ab-ukil

Cümle bunlar cān idübtür tenlerin
Gayrı ḥaḳḳdan pāk idüb mışkinlerin

2785 Mezhebi Ḥaḳḳdır bularun mezhebi
Fehm idersiñ bu sözüm dişle lebi

Ṭuymasun ağyār olanlar bu sözi
Kim anuñ zātından azmışdur özi

Yahşî fehmit iş bu nazmı ey ʿaziz
Ger diersiñ işlerin ola temiz

Evliyānuñ menzilinden al haber
Olmaya tā kim söziñ zir-ü zeber

Hāl iderseñ sözlerüm ey dīn eri
Girdiñ ahir içeriden içeri

2790 Saña senden açılup iş bu kapı
İde zātūñ zātūña yer tapı

Ref^c idüb yüzden niķābın ol hüma
Eyleye ‘arz-ı tecellî dāim’a

Bile ahır ‘ilmiñile zāt-ı zāt
Feyzi senden ala şāhum her şıfāt

İki parmak arasında sen a yār
Döndüresin kudretinle her ne vār

قلب المؤمن بين الاصبعين من اصابع الرحمانه

Lutfu kahrın eyleyüb izhār añā
Evvel āhir gösteresin sen saña

2795 Nice şimdi iş bu keşret ey ‘amū
Kimi ceñet içre anuñ kim tamū

Kimi a‘raf ehli olmuş ey yarā
Kimi kalmış arada yūzi kara

Bir bölük her giz bulardan birini
Görmez ahır gör haķķuñ taķdirini

Yokla kimdür bunları sen ey ‘aziz
Kim idübdür işlerin bunlar temîz

Haķķdan özge kimse bilmez bunları
Lîk anlar hoş azğunları

2800 Keşret içre şaklanub bunlar a yār
Eylemişler vahdet anlar ihtiyār

Ehl-i vuşlatdur bular sen şöyle bil
Kim hudādan ayrı olmaz ay-u yıl

Yahşi fehm it iş bu nazmum yahşi sen
Adem iseñ gör ne itdüm anı ben

Dört gürühuñ eyleyem aşlın ‘ayān
Kimi atlı kimisi anuñ yayān

Lîk kaldı bunda bir müşkil ehi
Şöyle lutf it bilelim anı dehi

2805 Budur imdi pes omüşkül ey kişi
Tut kulağın yahşi fehm it bu işi

İtse vuşlat ‘ilmilen ‘ārif tamām
Yāni çıksa aradan ol ey hilmām

Bu mudur vuşlat didigün ey dede
Kim olurdu dem-be dem Muhammede

Ger budur derseñ haqıkat vuşlatı
İmdi çoklar buldı bil bu devleti

Gerçi itmiş niceler bunda a yār
Olmilendür ehl-i vuşlat her nevar

2810 Böyledür şāhum egerçi böyledür
Neyleyem kim gör bana ne söyledür

İşit imdi tut kulāğın ey ‘aziz
Fehm iderseñ ideyüm bunı temiz

Vuşlat oldur kim Muḥammed ey yarā
İtse zātıyle dolardı her ara

Her ne vardur aşikāre vū nihān
Olur idi sırrı ol demde ʿayān

Cümle eşyānuñ ser-a ser her ne vār
Oқınurdu ʿilmi ana aşikār

2815 Geldiginde yine şāhum ol dilir
Yaʿni aқla şöyle kim ol nerre-şīr

Şorşalar kim ʿalem-i ğaybdan añā
Virir idi ol cevābı ey hūmā

Līk eylerdi ḥavāle cibrīle
Düşmeye ta ḥalk içinde ol dile

Ol kişi kim bile aḥir bu işi
İhtiyāc olur mu cibril ey kişi

Gerçi bu terkibi kıurardı ibtidā
Gāhi cibril gāhi eylerdi nide

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انا مدانة العلم و على بابها

2820 Añladı rüy-ı Hakkı ol ʿayān
Görür idi itmeysün buña gümān

Tā irince menzīli maқsūduna
Çağırırdı ol yine maʿbuduna

2816a Şorşalar kim, Şorşalar eger H., Şorşalar ger Z.

2819a kıurardı, kıurdu H.

2820a Añladı rüy-ı Hakkı, Anlar kendiden H.

Ol zamān kı çıkdı kendi aradan
Gördi zātın nice yüz bin pāreden

Kalmadı hergiz aña bir ihtiyāc
Kim giyindi egne hil^cat başa tāt

Söyleseñ oldem aña sen bir cevāb
Ya^cni şāhum ger hata vu ger şevāb

2825 Kendi zātında gelirdi her kelām
İşidürdi andan anı hās-u ^cām

Biter idi herkesin ahır işi
Yahşi fehm it böyledür bu ey kişi

Līk saklardı bu sırrı ol hūmā
Tuymasın ağıyar içün ol da³ima

Herkesin aqlınca söylerdi sözi
Kim hakīm-i tab^cidi anuñ özü

Aña emri il eđdi gird-gār
İş bu yüzden ola islām aşikār

2830 Kırdı ahır pes bu yüzden resmini
Keşret içre Aḥmed idüb ismini

Cismi onuñ Aḥmed kalbi ḥaḳdurur
Yahşi fehm it bu sözüm muṭlaḳ durur

Ol ki gördi zāhirini Aḥmediñ
Bilmedi ol batını Muḥammediñ

2831a Aḥmed kalbi ḥaḳdurur, kalbi Aḥmed anundur H.

Şanur ol kim çār-^cunşur Aḥmedi
Bilen anı buni böyle dimedi

Aḥmedüñ kim iki gözi var idi
Şöyle bilkim ikiside yār idi

2835 Kullanurdi ikisin dāḥi a yār
İrse şahum ger maḥalli her ne var

Biri başıñ biri cānıñ ey dede
Kim virilmişdi bular bil Aḥmede

Hā²il olmazdı birine kūh-i kâf
Bağdığında anı eylerdi şikâf

Bir nazarda ana şāhum nüh felek
Görinürdi her ne var anda melek

Cān gözinüñ budurur şāhum işi
Kim getürmez ele anı her kişi

2840 İre vakti ger meger anuñ ayār
Levḥ-i dilden ola nūrī aşikār

Gide bu senlik aradan ma^cnevi
İkilikden bāk idüb sen bu evī

فكان قاب قوسين اوادنى

"Kābe kavseyn" ola menzil ey yarā
Dola senden ey peri her bir ara

Bite işiñ olasın sen Aḥmedī
Bu arada bulasın Muḥammedī

ande basan grdiin hep sen ola
Aña sen cân saña anlar ten ola

2845 Şeş cihātın olmaya eypāk-i zata
Dola zātınla ser-a ser kâināt

Emrin üzre döne şāhum nūh-felek
Senden ola aır her bir dilek

Bu durur vuşlat kim itdüm ben saña
Böyle gördüm böyle gösterdi baña

لى مع الله وقت لا يبعنى فيه ملك مقرب ولا نبى برسل

Gayrı olmaz yıkılırsa ger cihān
Ha budur kim eyledüm anı ‘ayān

Yohsa sālİK kim bu haliñ olmaya
Kāl içinde bu ara bulunmaya

2850 Ol ki itdi iş bu sırı ey aziz
Oldur aır bu sözi iden temiz

Şanma itdüm ben bu nazmı ser-seri
Görmeyince itmedüm ey dın eri

Gerçi dönmez cümlesi aruñ ayār
Dür ide ger nice biñ yıl rüz-gār

Biñde birin dimeye anuñ kıalam
Böyledür bu eyle anı çekmeğam

Kim tamām oldu bu nazmum ey yāra
LİK çok söz götürürdi bu ara

2855 Neyleyem itmez taḥammül ehl-i ḳāl
Pesdurur ḡayrısının enbāne ṣal

Ehl-i vuṣlatdan eliñçek ey dede
Kim iriṣdirdiñ sülüküm Aḥmede

Ḥaḳḳa yüzbiñ ṣükr-ü miñet it bugün
Kim açıldı saña bugün ilm-i ledün

Bunda ḥatm it gel kelāmı ey peri
Yaḥṣi girdiñ içeriden içeri

Oḳısunlar Nakṣiyā Nazmıñ tamam
Kim bilünsün iş bu yerde ḥās-u ʿām

2860 Sen bulāruñ her birinden sözle var
Ola anlar dāḥi tā kim aşkār

BU MAḤALLİN NETİCESİ ÜÇ GÜRÜHUÑ ḤALLERİNİ BEYÂN İDER

Diñle imdi yine benden bu sözi
Līk fehm it sen bu yerde aç gözi

Üç bölük ḳavmiñ işit gel ḥālını
Kim idem bir bir aruñ aḥvālını

Ehl-i ceñet biri anuñ biri nār
Biri aʿrāf ehl-i ṣāhum aña ver

Ölse buñlardan birisi ey peri
Yerli yerine varır mı her biri

2865 Söyle cānā imdi kim bunlar ʿayān
Biline ḥālī bularuñ bī-gümān

2857b bugün ilm-i ledün, bu ilm-ü ledün H.

2864b varır mı, varır dı H.

Kopmayınca ta kıyāmet ey kişi
İdemi hālîk bulara bu işi

Ehl-i vuşlatdan degil kim işleri
Bitmiş olup kıtmaya teşvişleri

Hāşrî ecsām Hāk degilmi ey yāra
Kim bilinmişdür mukaddem bu ara

Key şakın sen eyleme inkār aña
Hāk budur kim eyledüm anı saña

2870 Yahşi fehm it iş bu nazmum ey āziz
Gör ne yüzden eylerin anı temîz

Diñle imdi ideyin ben bir mişāl
Lîk fehm it bu aradan hisse al

Tairince ol kıyāmet ey kişi
Bunlaruñ neye varır ahır işi

Bu ‘ayān kim tenleri zîr-ü zemîn
Kıla şahum her ne var anda hemîn

Karışub toprağa ahır ol ‘ayān
Kalmaya cisminde anuñ bir nişān

2875 Ya bularuñ ol mahal cāni ayār
Söyle imdi kande eyler ol karar

Çār-‘unşur olmayınca ruhaçün
Dura mı bir yerde ey aql-ı bütün

Gerçi şûri eylemiş tayin aña
Ey peri lâkin a‘cebdur bu bañe

Hiç olur u bu didigin ruħa ten
Kıl tefekkür iş bu yerde anısen

Bilmediñ imdi bularuñ kārını
Seçmeyüb ahır bugünden yārını

2880 Tatalım kim böyle olmuş ey kişi
Gel haber vir imdi bu müşkil işi

Rüz-i hāşr olduğda ahır her ne var
İde ihyā bunlāri çün gird-gār

Çār-‘anāsırdan beden kim vār idi
Gice gündüz ruħilen ol yār idi

Söyle imdi ‘olmudur yine beden
Kim o yerde oldı yine ruħa ten

Ger odur dirseñ haqıat sen dehi
Yā hulül olmaz mı bunda eyehi

2885 Bir degilmi rüh-ı insān ey yarā
Kim dolupdur anuñ ilen her ara

وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ كُلَّ شَيْءٍ مَّحِيطٌ

Görmeyesin ‘ālem içre hāveri
Kande varsın nurānuñ eyperi

Varma gelme olamı şāhum aña
Fehm idersiñ pes durur bu söz saña

Dursun imdi bu mişālüm ey yara
Diñle gine görne dersin bu arā

Haşr olup bunlar varıcağ hazrete
Ya'ni bunlar tutalar yüz miñete

2890 Ger irişse bunlara luţf-ı ilāh
Ehl-i ceñet ide ya'ni pād-şāh

Bu 'anāsır ceñet içre ey'aziz
Varmıdur ayetde anı it temiz

Kim bilirsuñ süflidür bunlar 'ayān
Ola mı 'ulvi bulara ser-mekān

Ekl-şürpsüz olamaz bütün kişi
Yahşi fehm it yüri sen var bu işi

Ehl-i ceñet cümlesi ruḥānidür
Şanma ten ehli gibi ḥayvanidür

2895 Gerçi şāhum gösterir ecsām aña
Cāndur añlar beñzemez saña baña

Ol ki gördi bu işi bildi a yār
Kim ne işler ma'ni içre gird-gār

Ehl-i ceñet ibn-i ādemden degil
Yahşi fehm it anda varmaga bu kil

Ger dilereñ bunlaruñ aḥvālını
Saña birbir ideyin her ḥālını

2888a Dursun, Dusun H.

2888b görne dersin, göndersin H.

İşit imdi ey peri sen bu işi
Gör ne dir baña bu demde bir kişi

2900 Ceñet içre nice biñyıl biz ayār
Eyleseydik şöylekim anda karar

Emr-i Hâkkan yine şāhum bu evi
Seyr iderdiñ ol degilmi ma^cnevi

Birbirimiz görmek olsa bi-gümān
Aşinalık ola mı bunda ^cayān

Ben didüm kim anda olan bunda çün
Olmayamı şöyle ey ^caķıl-ı bütün

Döndi aydur ideyüm ben bir mişāl
Līk fehmi it bu sözümdeñ hisseal

2905 Ger görürsiñ rü³yet içre nice yār
Yiyüb içüb añlar ile her ne var

Uyanub bulsañ birini ey kişi
Deseñ aķır bunlara sen bu işi

Dir mi anlar saña kim bile idiñ
Kim bizimle yediñ içdiñ hemdidiñ

Āķıl iseñ alcevābıñ ey yarā
Bundan artuķ nazm olunmaz bu ara

Kim birinüñ iline biri deķi
Şöyle bilkim varmaz aña ey eķi

2910 Böyledur hâl içre ru³yet şöyle bil
Kim görünür herkese ol ay-u yıl

°Aql irişmez Tañrınıñ her kārınā
Ya°ni şāhum halkıle bazārına

Şöyle kim biri yüzbin bî-gümān
İster isen gösterir günden āyān

Gāh olur kim birini yüz gösterür
Gāh olur kim cümle bir yüz gösterür

Pes durur bu kim didüm ben bu sözi
Lîk fehm it Nakşinüñ iki gözi

2915 Kim idem ben ğayrınıñ aḥvālını
Ya°ni şāhum ehl-i nārıñ ḥālını

Diñler isen iş bu Nakşi ey yara
Tut kulağıñ gör nedür sen bu ara

FAŞL-I BU MAḤAL EHL-İ CEHEÑEM ḤĀLİNİ BEYĀN EYLER KİM İKİ YÜZDEN

Kim işitdiñ vuşlat ile ceñeti
Kim diler anı Muḥammed ümmeti

Tut kulağıñ imdi birdem sen baña
Gör ne yazdum eyine şāhum ben saña

Bu ceheñem ehli kim vardur ayār
Kim olupdur Ḥaḳ katında Ḥôr-u zār

2920 Olsa şāhum imdi buñlardan biri
 ẖānde varur söyle luṭf it ol yeri

Gerçi bunlar içün olmışdur caḥim
 Kim yer itmışdır muḳaddem ol raḥim

Buni inkār eyleyenler ey yarā
 Etdiler yüzlerini aḥir ḳara

Key şaḳın şāhum bunu itme ḳabul
 Kim buña ḳāʿil degildür Ḥaḳ resūl

Varma inkār ehlinuñ yanına sen
 Ḥaḳ bu dur kim didüm anı saña ben

2925 Ehl-i süñet ḳavli budur ey kişi
 Kim didüm şāhum saña ben bu işi
 Līk bilmem bu ceheñem içre nār
 Var mıdır kim anda da'im ol yanār

Ḥaḳ Teʿala ādem içün ey ʿazīz
 İde mi hiç bu işi öyle temīz

ʿĀlem-i kübrādur ʿadem ey yāra
 Yer-u gökde her ne var anda ara

Ger behişt ü ger ceheñem ey kişī
 Yine sen ādemde yokla bu işi

2930 Hūr-u ḡilmān efendi ger melek
 Baṭın ādem degil mi nūh felek

Her ne kim var kendi fiʿlinden ayār
 Ḥaḳ ider irse maḥalli her ne var

Görme layık key sakın anı Hakkā
Kul için hazır ide ateş yağa

Kanı aklıñ kani ʿilmiñ eyʿaziz
Ādem iseñ bu sözüm eyle temiz

İki remzüñ adıdur ceñet cehim
Kim öziñden gösterür ol rahim

2935 Evliyānuñ bu durur ʿilmi a yār
Okı anı cānıñ bunda uyar

Sen meger ölmezden evvel ölmediñ
Kim bu sırrı hāl içinde görmediñ

İşit imdi gör nedür sen bu ara
Lik fehm it sözlerüm bir birarā

ʿAlem-i hâlde nedidi gır bir ʿulı
Huyu gökçek hem anuñ yuzi şulı

Ana itdüm ey ʿulū kimsin ki sen
Gördüğümde ʿaşık oldum saña ben

2940 Bildürüb ol dem dilā kendin baña
Beñzemez ādemdegil saña baña

Ana itdüm bu maḥal ben bu suʿal
Gör ne iddi ādem iseñ hışşe al

Kim bilünsün iş bu nazmuñ cümlesi
Yār olanlar añlayub ķessin sesi

2932b hazır ide ateş, hazır idüp ateşi H.

2938a nedidi gır bir ʿulı, göründi bir ʿulu H.

Gör ne dūr imdī suʿālüm ey kişi
Yahşi fehm it lîk bunda bu işi

Aña itdüm bir nazarda ey civān
Nice yüz biñ cān ölüser bî-gūmān

2945 Cümlesine çün bunuñ iki melek
Nice varırda bilinsin bu dilek

Eylesün ʿaqlum benüm anı kabul
Birbirinden ola mı bunlara yol

Neyleyem kim itdüm anı endîşe
Gerçi kâdir Hâk teāla her işe

Vir cevābıñ baña lutf it ey ʿaziz
İş bu müşkîl işi ahır kıl temîz

Bu maḥal virdi cevābı ol baña
Diñle imdi ideyin anı saña

2950 Şanma senkim olmaya Münker Nekir
Yok diyüb anı getürme yüze kir

Biri tãʿat birisi anuñ günāh
Kim yazadur kabrî içre pâdişāh

İster ikeñ ger delili ey ʿazîz
Bu ḥadıṣ ahır anı eyler temîz

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم المنكر هو العمل الشر والنكير هو العمل الصالح

Tãʿatından çün nekir anuñ ayār
Halk olur münker günāhdan her ne var

Oldurur kim nicesine hūb-rū
Görinüb ol eyler aña ser-fürū

2955 Nicesine dā'hi gör kim ey civān
Görünürler bunuñ 'aksiyle 'ayān

Kimisinüñ şöyle kim 'aklı ayār
Gördi günde olur ahır tār-u mār

Kimisine dişlerin ağırdub ol
Kara yüzler ile bula aña yol

Kimisine şöyle heybetlen ire
Gördüğünde anı ādem cān vire

Herkesin cürmünce ahır bī-gūmañ
Göstere anı Hudā günden 'ayān

2960 Hāleti nez'inde anun her ne var
Bu didigüm ola ahır aşkār

Gösterub kabi içre anı ey 'aziz
Göre ol kim aña irmiş reşte-ħiz

Bu maḥal kim virmeyüb bunlar cevāb
Kala ahır cürm içinde bī-şevāb

Söyle imdi bunlaruñ ahvālını
Bu sua'ldan soñra sen her ḥālını

Çünkü ola bunlar ahır ehl-i nār
Bu maḥalde vārī ola tār-u mār

2965 Kala ahır bī-kes تنها bular
Yane yüzden görine bed-ḥūlar

Ger bilürseñ söyle imdi bu işi
Kim bu şüret nâre girmez ey kişi

Olmadın tebdîl olur mu şüreti
Vir cevâbın bu sözlüm taşdan katı

Ehl-i nâruñ hâlini günden ‘ayân
Söylemişler aña sen itme gümân

Lîk kâşır bunda diller ey hümâ
Añladınsa anı âdem okıma

2970 Bu maḥal olmazsa tebdîl ey kişi
Ḥaşr içinde nice olur ya işi

İre çünkim ḥaşr-i kübrâ ey yarâ
Dola aḥır anlar ile ol ara

Ger ola şüretleri insân ayâr
Yâne yüzden şoñra ḥôr-u zâr

Adem iken olamı ḥayvân bular
Kim ceḥîme gire çün bu bed-ḥûlar

Ol kişi kim şüreti insân dilâ
Ḥaşr olursa gele mi aña belâ

2975 Kim ne şüretle olursa bir kişi
Ḥaşr içinde gine oldur cünbüşi

Ḥaleti nez‘inde bunlar kârını
Böyle görmişler idüb bazârını

2969b âdem okıma, adın okıma H.

2972b şoñra ḥôr-u zâr, şoñra ola ḥôr-u zâr H.

Oldurur kim abr iinde endizin
Böyle gördi anda ün açub yüzün

Gine ahır olduunda har a yār
İ bu yüzden olur anlar aşikār

Böyle didi baa ahır ol kii
Oldurur kim saa didüm bu ii

2980 Lk āhum ideyüm ben bir rumūz
İmdi zehm it gör nedür ilm-i künūz

İ bu harı geri kim itdüm saa
Lk anı andedür itgil baa

Bilmediñse bile gör bunı ayār
aç bulardan yüri var albiñ uyār

Ol ki gördi bu ii aldı aa
ak müyesser eyleye saa baa

Bua har olmak gerek kim ey kii
Görine bilinmeye anuñ ii

2985 ande bulam aa bir göz ey civān
Bu nazarla ola ol günden ayān

Bile anuñ sırrını ol açmaya
Fehm idüb bu sözlerinden açmaya

Nice yüzbiñ ger olursa cān aa
İtmeyem mi ey kii urbān aa

Neyleyem kim bunda söz okdur ayār
Aksin alar orkum ol ayār duyar

Yohsa anı şöyle bilkim ey ʿazîz
Eyleyeydüm olduğu üzre temîz

2990 Lîk şāhum ʿākıla besdur bular
Kim olardur halk içinde hoş hūlar

Olmayanuñ ʿaklı ahîr ey yarā
Ol ne bilsün kim nedür iş bu ara

Akl-ı evvel olmayınca bir kişi
Pes ne yüzden fehm ider ol bu işi

Sır bilendür Nakşiyā bāzārumuz
Anuñ içün fehm olunmaz kārumuz

Fehm içündür akli ben yād itdüğüm
Korkum oldur kâle feryād itdigüm

2995 Pesdurur bu hatm olunsun ey hümām
Tā kim ola ahîri bunda tamām

**BU MAHAL ANI BEYÂN İDER KİM BİR DÜN İÇRE İKİ KÂFİR İSLÂMA
GELMİŞLER**

Yine şāhum bir ʿacâyub söz ʿayân
Diñler iseñ ideyin bir bir beyân

Tut kulağıñ lîk fehm it bu işi
Gör ne söyler iş bu nazmum ey kişi

Bir dūn içre iki kâfir çün ayār
Çıka geldi rûz-i dide ihtiyār

2995a hümām, hümā H.

2997a Tut kulağıñ, Dut kulağıñı H.

Țutdı destüm bu iki kâfir benüm
Lîk sevdi bunları cānum tenüm

3000 Ağlayub itdi baña kim ey âzîz
Var ȓatında olacak bir iş temîz

‘Murvetiñdenger iderseñ anisen
Tā olunca ȓulluȓ idem sāña ben

Lîk şāhum bir ‘acayib iş durur
İşidendür yaz içinde kış durur

Ya‘ni olmaz dimek ister bu işi
Kim ider böyle mişāli her kişi

Var mı bir dert ‘ālem içre ey dîlir
ȓāle dermān olmaya hār-u haȓîr

3005 Dime sende işüdüb iş bu sözi
Kim ȓapıña urduk ahır bu yüzi

Kime vardık ise bu iş bitmedi
Dögdi sögdi aña güci yetmedi

Gel di geçdi ‘ömr ise itmez ȓarar
ȓaldık ahır iş bu yerde hōr-u zār

Saña şaldı bizi şāhum bir kişi
Didi ol kim bitürür ol bu işi

Dest bizüm dāmen seniñdür ey yara
ȓıl tarahhum ȓurmasın bu mācera

3010 Ger bu iş kim bitmeye senden daħı
Şöyle bil kim kāmīl insān yoħ eħi

Kopdı imdi bil kıyāmet ey ʿaziz
Olmaya ger işimüz bunda temīz

Kim olarsuz durmaya iş bu cihān
Yıkıla yer yer zemin ü āsumān

Anlaruñ yüzünden işler Hāḡ a yār
Cümle işi ʿālem içre her nevar

Olmayaydı gün içinde er dilā
Kim der idi şucluya geldin şıla

3015 Anlaruñ yanunda her işler temīz
Şöyle biltüm olur aħır ey ʿaziz

Diyüb aħır iş bu yüzden her nevar
İtdiler bir dem bular gördüm qarār

Didüm ol dem ben bulara ey kişi
Söyleñ imdi bileyüm pes bu işi

Bu ne derd ölmeḡ gerekdür ey dilir
Bulmaya derman aña bir nerre-şir

Bitmez iş olmaz cihānda bī-gümān
Ger idersiñ anı sen ehl-i ʿayān

3020 Ol meger kim kāmīl insan olmaya
Kāne irmiş cümleye cān olmaya

3014a er dilā, erler dilā H.

3017b bileyüm pes bu işi, bileyüm bu işi H.

Dem ura ol bir urı dava ile
Zāyi ola ömrü hūy-hāy ile

Ola derdi ün anu otlık hemān
Yıa āhır kı ıün buday amān

Gice gündüz ura ol dām-u belā
Kim düşerse uta anı ovıla

Yoksa ol kim kāmīl insān ola
anma sen kim öyle bir hayvān ola

3025 Biter āhır cümleñiñ andan işi
Söz budur kim söyledum ben ey kıi

Diñleyüb āhum bularün bu sözi
Gine urdı pes aya üzre yüzi

Didüler senden bulur masud a yār
Kim bizi sen haa ırğır alb uyar

Bülelüm tevħid-i zātı tā ebed
Dimeyelüm haa dāhi nik-ü bed

Olup āhır ehl-i vaħdet ey aziz
almaya arada hergiz siz ü biz

3030 Ola bu ten atre ün deryāsını
Bula āhır itmeyüb ol yasını

Düşeyüm āhır belāyı dāme ben
Pes budur hācet kim itdüm işle sen

3026b Gine, Yine H.

3027a alb uyar, albi uyar H.

Diyüb ahir sözini itdi temām
 Qalmayub şabr-u qararum ey hümām

İtmedüm hergiz tevāfuḵ bu işi
 Didüm ahir anlara kim ey kişi

Bu mudur maḵsudunuz benden hemān
 Gide şirket ola dīn günden ayān

3035 Kimdür ol kim bu işe baş urmaz ol
 Bāhu sūṣā ola şahum doğru ol

Nola başum üstüne vir destiñiz
 Kim bu yerde bildüm ahir ḵaṣdıñız

İdeyim imāna da^cvet ben sizi
 Ger ḵabul idersiñiz siz de bizi

Dinī Ahmedlen müzeyyen her ne var
 İdeyin bu yerde eyleñ siz ḵarar

Olñ ahır siz Muḵammed ümmeti
 Çünki irdi size anuñ devleti

3040 Girüb ahır dinine pes Ahmediñ
 Ḵavli üzre dervişi Muḵammediñ

Kim bu yoldan ḡayrı yol yoḵdur Ḥaḵḵa
 Budur kim ben söyledüm muṭlaḵa

Ger şeri'at olmaya bir kişide
 Pes ne diye ol kişi ne iş ide

3032a itdi, itdüm H.

3038a Dinī Ahmedlen, Dinī Ahmedilen H.

3041b Budur kim ben, Hak budur kim H.Z., muṭlaḵa, ben muṭlaḵa H.Z.

Ol kesîñ kim olmaya şer'î 'ayār
Pes ne dinden ol kişi eyler karar

Söylen imdi bu sözi sizler 'ayān
Kim muḥammed resüldür bî-gümān

3045 Dāḥi andan farzū sünñet her nevar
İyleñüz cān-ü gönülden ihtiyār

Eyleñ imdi siz bu telkinüm edā
Kim budur itdüm size qavli ḥudā

Söyleyince bu sözüñ añlara ben
Diñle imdi baña netdi anı sen

Gerçi bize bu maḥal günden 'ayān
Geldi ol imāne aḥir bî-gümān

Biri anuñ istemez bu mezhebi
Durmayub ol birine dişler lebi

3050 Aña ider itme bunı ey kişi
Kim bitürmez bu dāḥi bu işi

Er odur kim menzilinden herkesi
İde irşād itmeye ol bu sesi

Baña bir din olsa kim hergiz a yār
İkilik olmaya anda her ne var

Ta bilem kim ḳulmuyum Şultan mıyım
Ya 'anāsır içre şāhum cān mıyım

3043b dinden, dinde H.

3053a Ta bilem kim, Ta ki bilem H.

Budur aḥir istedigüm ey ʿazîz
Kim ola anuñ elinden iş temîz

3055 İkilikden kurtarub ide ḥalaş
Diye baña oḳuñ atdıñ yayı yâş

Bulam aḥır Hakkı kendümde ʿayân
Gide benden her ne şirk-i gümân

Eyleye ʿarz-ı tecelli ol ilâh
Baña benden görünüb ol pādşâh

Bite müşkil cümle keşret bir ola
Vaḥdet anda gizlenüb bir sır ola

Keşretinden işleye her biri işi
İrmeye sırrına anuñ her kişi

3060 İş bu firḳat ire aḥır vuşlata
Olmaya menzil baña andan öte

Gide benlik ara yerden her ne var
Ola zâhir bende ḥālîk aşikâr

Arayuben bulmayam ben bu beni
Kim götürmez bu ara ben vü seni

Bilem aḥır kim durur kenduzimi
Ta kim andan söyleyem her sözümi

Virem Aḥmed menzîlinden ben ḥaber
Kim budur şâhum tariḳ-i mʿuteber

3065 Her ne kim var ʿilm-i baʿin bi-gümān
Ola aḥir ol baña günden ʿayān

Yohsa anuñ zāhirinden ey kişi
İstemem ben şöyle bil kim bu işi

Mezheb-i ḥaḳdan ḥaber vir sen baña
Söz bu dur kim didüm anı ben saña

Budur aḥir iş bu derdiñ çāresi
Yohsa bitmez ḡayrıdan dil yāresi

Vir cevābın baña luṭf it ey hūmā
Aşikār it ḥaḳḳı ḡayriyyet koma

3070 Şoy bu unsur ṭonların benden ayār
Kurtar aḥir iş bu yükden her ne var

Bula zātım zātımı ey pūr-hüner
Kalmayam ben arada ey şīr-ner

Çek eliñ olmazsa benden ey kişi
Kim bitürmez bil bu sözler bu işi

Diyüb aḥır tutmadı bu tedbiri
Gitdi ol ḳaldı yanımda ol biri

Neyleyem kim olmadı dermān aña
İstemez kim baḳa islāmdan yaña

3075 Diñle imdi neyledi bu derd beni
İdeyin bir dem saña virsin seni

3073a tutmadı bu tedbiri, dutmadı bundan biri H.

3074a olmadı dermān, olmayup dermān H.

Ola takım kalmaya şirk içre bu
Yahşi fehm it sözüm kalbini yu

Bana gayret düşdi bundan ey kişi
Neyleyemkim görmedüm böyle işi

Gerçi şahum nice münkerler 'ayân
Himmetiñle geldi yola bi-gümân

Lîk böyle bir kişi baña a uyâr
Dimedi kim beni bu yüzden Uyar

3080 Bilmeyince kişi ahir bir işi
Pes ne yüzden işler anı ey kişi

Diñle imdi neyledi Nakşi aña
İdeyin bir bir kulağtan sen ana

**BU MAHAL OL İKİNÜŇ NETİCESİN BEYAN İDER KİM ONUN BİRİ
GELMEMİŞ BİRİ GELMİŞ**

Fikr idüb ahır buları ben ayâr
Var idi bir yar-garum şehr-yâr

Cân atub vardum aña ben bir gice
Büs idub destin itdüm ey h^vace

Uğradum bir derde kim dermânı yok
Bu sözüm bir hastadur kim cânı yok

3085 İster senden haqîkat cân aña
Yok dime vir ol yine cânân aña

Bir 'acâ'ib 'arzu-hâl itsem gerek
Ya serinüb ğamla ya gitsem saña

Kıl terahhüm ideyin hālüm saña
Lîk şāhum vir cevābın sen baña

Diñle imdi bu ʿacāyib işleri
Birbirine beñzemez cünbüşleri

Bir dūn içre iki kāfir ey ʿazîz
Geldi baña itmek içün dintemyiz

3090 Arz-ı imān itmek ister çün bular
Gide şirki ola bunlar hoş-hūlar

Bildüm ahır bunlarıñ meksūduni
Kim dilerler isteyüb maʿbūdını

Hurmet itdüm bulara bî-gümān
Söyleyüb Luṭfi ḥudā yı rāygān

Aldum ahır ben bularuñ birini
Lîk gel gör birinüñ tedbirini

Söyledikçe din içinde doğru yol
İstemez kim ehl-i mezheb ola ol

3095 Baña der kim mezheb ehl-i ey kişi
Hakka ırmez yahşi fehm it bu işi

Kim bular Hakḳdan ırakdur her biri
Bağlıdur bunlar yularlan ey perî

Menzil olmaz bağlanan at şeyle bil
Ger geçerse nice yüzbin ay-ū yıl

3087a ideyin hālüm saña, ideyüm ben hālüm saña H.
3095b yahşi fehm it bu işi, yahşi femeyle bu işi H.

İmdi ol kim bağıldur hayvān durur
Menzil almaz şamna kim insān durur

Baňa birer olsa bağı olmasa
‘Arif olsa ya‘ni dāği olmasa

3100 Kandan isterse kişi'i hāzerete
İrgire anı Hākiqat devlete

Dimeye kim anda yol yokdur haqqā
Bundadur gel istedigiñ muṭlaqa

Er o dur kim küfr içinde ey ‘aziz
İde irşād gösterüb ol anda iz

Bula bir din küfrī imān olmaya
Cān olup ol hāke yeksān olmaya

Diyüb ahır uymadı hergiz baňa
Gitdi ol çün ben dehi geldüm saňa

3105 Söz bu dur kim söyledüm anı size
Her ne kim itdi haqqat ol bize

Şimdi şāhum iş bu sırdan vir cevāb
Kim bilinsün bu ḥata vü bu şevāb

Dest benüm dāmen sentüldür ey perī
Var mı bir söz söyle gel ey din eri

Ola dermān iş bu derde ey ‘aziz
Ta kim olsun bu sözüm bundan temiz

3104 Bu beyit H. de yoktur.

3106a Şimdi şāhum, İmdi şāhum H.

3106b bu ḥata vü bu şevāb, bu ḥetadur bu şevāb H.

Kim bu yüzden böyle bir kes ey ayār
Görmedüm ʿömrümde oldum ihtiyār

3110 Didigümden diñleyüb çün ol dilār
İşit imdi gör ne söyler ol emār

Cüş idüb ol şeyh-i kāmīl ey yarā
Didi budur söyle bilkim mā verā

İmdi gūş it ey dilā aç gil göziñ
Sen saña gel devşürüb kendi öziñ

Gör ne söylerün saña ben ey perī
Kim bu sözdür eyleridün ileri

Ol biri kim gelmiş islāmā a yār
Gine anı şofıra var yab-yab uyar

3115 Līk şāhum bundadur söz bilmiş ol
Herkesin kendiden olur Hākka yol

Neyleyüm kim bunda maʿna çokdurur
Hākka dilden ğayrı bil yol yokdurur

Ben seni ʿārīf şanurdum ey kişi
Sen meger kim seçmemişsin bu işi

Ṭotalum kim gelmemiş islāma ol
Ġayrı yerden yok mu ya Allaha yol

Anı ʿirfān ile ola ey civān
Şöyle it kim buluna onda imān

3120 Kānde varsa menzili islām ola
Dīn içinde nice cānlar rām ola

Vire Hakkdan herkese ahir cevāb
Ola katında duālar mustecāb

Kālmaya bir dine şāhum ihtiyāc
Kim giyine ayne hilat başa tāt

Bilmemişsün imdi sen irfān nedür
Saña senden keşf olan seyrān nedür

Ārifin olmaz ikilik mezhebi
Fehm idersiñ bu sözüm düşle beni

3125 Din ü mezheb ehli kim vardur ayār
Bağlanubdur ikilikde her ne var

Küfridür bil ārifāñ bu ey kişi
Fehm idersiñ ger dilā sen bu işi

Korkulukdur iş bu yollar ey yārā
Yırtıcılarlan dolupdur bu ara

Ārifün dininde havf olmaz a yār
Kim buyurmuşdur ayet içre gird-gār

الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

İş bu korku cümlesi kesrettedür
Korkmaz onlar kim dilā vahdetdedür

3130 Bilmez anlar haqdan özge ğayrı kes
Yahşı fehm it sen bu nazmun sözi kes

Ol ki bildi bu işi pes oldı cān
İstemez ol ʿārızı küfri imān

Söyle bilkim bilmiş ol kes bu işi
Anuñ içün dine girmez ol kişi

İster ol kim menzilinden bir qadem
Gitmeden ol ide kendini ʿadem

Öle ol ölmezden evvel ey ʿazîz
Ta kim ola her işi bunda temîz

3135 Büle ahır hayy olup ahır zâtı zât
Alet ola aña bu oda şifât

Kim buyurmuşdı Muḥammed bu sözi
Vuşlat içre vardığında kendizü

"Li meʿallah"dan hıṭabı ol dilîr
İster ise eyleye ol nerre-şîr

Şığmaya gör burada Aḥmed deḥi
Kindür ol kim şığa anda ey eḥi

Yahşı fehm it iş bu nazmum imdi sen
Her ne yazdum ise şāhum bunda ben

3140 ʿAşkı Ḥakdur mezheb-i ʿāşık ne vār
Şanma anlar bunda ğayrı dîn kıvar

3130b bu nazmum sözi kes, bu nazmumda sözün kes H.

3136 Bu beyit H. de yoktur

Ceñetidür Hakkı görmek bi-gümān
Kim ceheñem oldı ʿaksi ey civān

Ol kişi kim almaya bundan haber
Pes ne yüzden ola ol kes muʿteber

Ayrılıkdur anlara ahır cahīm
Evvel ahır böyle emr itmiş rahīm

Bu degül mi Aḥmediñ fahr itdigi
Koyub ahır saña baña gitdigi

3145 Gizli sırdur iş bu nazmum ey yarā
Şanma her yerde idülür bu ara

Koyma şerʿī imdi elden sen ayār
Şakla kendiñ aradan qalbin uyār

Yohsa bu dil ğayrı dildür ey kişi
Kanı ol kim cümle bildi bu işi

Ger bilürdiñ iş bu dilden sen dahı
İkisinden cān iderdiñ ey eḡi

Nice biñ yıl dūr ide ger rūzgār
Düşmeye ahır saña bir böyle kār

3150 Neyleyem kim birin alup birini
Redd idüb sen bilmedüñ tedbirini

Ol haber almış muḳaddem ey kişi
Anuñ içün böyle itmiş bu işi

Durma imdi her ne kim itdüm saña
Var haber vîr cümesinden sen aña

D'avet it gelsün bu yoldan haqqa ol
Kim budur anuñ didügi doğru yol

Müjde it ahir bu dilden aña sen
Her ne kim itdüm bu yerde saña ben

3155 Diyüb ahir şöyle kim ol şehr-yār
Ben gidüb ol eyledi anda karar

Azm idüb ahir irüşdüm ey kişi
Diñle imdi Naqşi neyler bu işi

İdelüm bir hizmeti buda tamām
Kim netice hāsıl ola ey hümām

**BU MAHAL OL BİRİNE GELÜB HABER VİRÜB BU YÜZDEN İRŞAD
OLDUĞUN BEYÂN**

Diñle imdi bunlarıñ sen pişesin
Lîk sāhum doğru it endişesin

Buldum ahir ol kim itmişdi imān
Aña itdüm kandedür ol bî-gümān

3160 Lazum oldı bulmağ anı çün a yār
Kim aña ayetde şāhum müjde var

Ben görelden anı ʿaqlum qalmadı
Bu ne işdür benden ol dād almadı

Baña ölmek yek değil mi eyʿaziz
Kim añun ben itedüm işin temîz

İmdi lutf it anı baña bul yûri
Gezmesin ol kes cihānda ser-seri

İrgörem anı murāda ey kişi
Bite ahir burada anuñ işi

3165 Söyleyince bu sözi şāhum aña
Bir dūn içre anı vaşl itdi baña

Dura geldüm aña ta'zim eyledüm
Lîk bu kez ğayrı yüzden söyledüm

Her ne kim itmişdü ol kes ey yara
Didüm aña kim biline māvera

Diñleyüb bir bir bu kārî her ne var
Didi maşşūdumi virdi rûzgār

Bu idi senden muradum ey dilir
Kim bu yüzden açılā rāh-ı emîr

3170 Dîn bu dur kim küfr-ü imān olmaya
Bite işi hāke yeksān olmaya

Ana dirler dîn-i islām ey kişi
Kim o yerde bite onuñ bu işi

Bitmeye bir din içinde iş ayār
Aña islām oldumu sen yokla var

Din odur kim tutdı anı Aḥmedi
Buldı Hakkı oldu ol Muḥammedî

Bakdı ahır Ahmedin iç yüzine
Gördi zātın uydı anuñ sözine

3175 Bu idi senden murādum ey dede
İrgireydin sen beni Muḥammede

Gördüm ahır sen beni benden ırak
İtmek istersinkim arta bu firāk

Ol idi kim tutmadum ben söziñi
Kim koyub gitdüm o yerde özini

Ḥamdullah şimdi ḥubdur bu sözüñ
Bildüm anı kim bilüb sen kendizuñ

Budurur ʿĀriflenir sāhum sesi
Kim özinden ayrı görmez herkesi

3180 Budur imān budur iḥsān budur
Keşret içre şaklanan irfān budur
İlm-i Aḥmed maʿni içre böyledür
Kime zāhir kim batın söyledür

Er odur ki bula ʿilmiñ iç yüzün
Okuyub bî-ḥarf anı açā gözün

Bula ʿilmiñ māverāsın ey yarā
Dola zātıyla serāser her ara

Doğa ahır ana senden iki ol
Ta ki sāhum göstere ol doğru yol

3185 Kabe kavseyn ola menzil çün aña
Bula kendin cān ola saña baña

Yolḥsa cānā olmaya ger böyle iş
Durma ol dīn içre var andan siviş

Yokla bir kim din var isen hâzrete
Olmaya menzil saña andan öte

Söz budur kim söylemişdüm anı çün
Ta bilem kim var mı senden ʿilm-i dün

Bu ʿilimden bilmeye ger bir kişi
Pes ne yüzden eylesün ol bu işi

3190 İmdi şāhum bizi kafır sanma sen
Müʾminüz biz yahşi fehm it anısen

Saña senden oldu iş bu imtihān
Kim biline dîntü islām ü imān

Luṭf-i Hāḫdur söyle bil bu ey ʿaziz
Yohsa olmaz ğayrı kesden bu temîz

Ol ki maʿni içre görd-i bu işi
Söyle bilkim oldu mürşid ol kişi

ʿAlem içre oldu aḫir kāmîl ol
Kösterür ḫande dilerse doğru yol

3195 Rāh-i Hāḫḫa hiç nihāyet yok dilā
Eylemişler yer yer ehlullah şıla

Ḳanı var mı isteyen gelsün ayār
Kim sılādur ger frenk ü ger macār

Müşkil oldur başda devlet olmaya
Arayub ol kāmîl insān bulmaya

3190b fehm it anısen, fehm it bunu sen H.

3197b insān bulmaya, insān olmaya H.

Her kişinüñ kalbi yoldur haqqa bil
Gitse varmaz taşradan ol ay-u yıl

Saňa senden eylemişdür yolu ol
Ğayrı yerden çıkmaz haqqa gayrı yol

3200 Olmayaydı ger ademden yol aña
Varamaydı bu gönül baňa saňa

Bu meşeldür yol varur dilden dile
Lîk şâhum bu yolu dilden dile

Bir gönüldür cümle ʿalem her ne var
Âdemide ger şağır ü ger kibâr

Sen gönülsün ten degilsun ten degil
Yaʿni cânsun Aletüñdür ab-u kil

Kâmil insân olmayanlar ey kişi
Ol ne bilsün maʿni içre bu işi

3205 Görmyince mʿenizi kudret gözi
Pes ne yüzden söylesün ol bu sözi

Ol ki gördi iş bu sırrıñ kârını
Bildi ahır ol bugünden yarını

Din anuñdur mezheb-i irfân odur
Sağlığunda kâne irmiş cân odur

Haqdan özge bunları hergiz ayâr
Bilmediler ʿalem içre her ne var

اولياء تحت قبابى لا يعرفهم غيرى

Kim bular Hakkile bulmuşdur Hakkı
Kıl tefekkür bu sözüm yahşi oқи

3210 Ol kişi kım hakkı ister hakkı ol
Bulamaz kim bu degildür aña yol

Bulmayanlar kendini kendi ile
Zây'ı itdi 'ömrünü virdi yele

Bilmedi anlar bu sırdan ey yarā
Kim götürmez ikiligi bu ara

Femh idersiñ iş bu nazmum ey kişi
Şöyle bil buldın bitürdün bu işi

İkilikden geçmeyen âdem ayār
Kaldı ahır ayrılığden hōr-u zār

3215 Ademilik defterinden ismini
Hak idüb tebdıl iderler resmini

Döndirtüb ilkinе 'ömrün ol kişi
Gösterürler kesbini kes bu sesi

Yahşi fehm it okır isen bu dili
Kim saña remz ilen itdüm bu ili

Sına gör çarh-ı hefāyı ey 'aziz
Dönmiye iş 'aksine ola temiz

Bula cānuñ cānıñ çün bite iş
Kim olasın Hakkile sen yaz-u kış

3220 Ol ki gördi bu işi bildi ʿayān
Neydigün ol söyle bil ıışşı ziyān

Aldı bugün içre ahır ol murād
Dindi gökler üzre aña yahşi ad

Bitdi anuñ her sülûki qaldı yol
Qande varsun cismi oldu sağ-u şol

Qaflet itme imdi fehmi it bu işi
Gör ne yazdum bu arada ey kişi

Ol kim añlar iş bu nazmum ey yarāa
Olmadı menzil aña tahte-s-serā

3225 Pes durur bu hatm olunsun bu kelām
Lîk bunda dāhi söz çok ey hümām

Ol kî âkıldur kifāyetdür aña
Kim idübdür bu sözi Naqşı saña

Ya ilāhi cümle taleb her ne var
Qıl ʿināyet añlaruñ qalbin uyar

Kim işüdüb ideler Haqqı qabul
Dimezeler bu degildür ğayrı yol

Oquyalar iş bu dersi aşıkān
Her ne kim yazdum bu yerde bî-gümān

3230 Hatm olunsun Naqşı nazmın tamām
Kim yeter ʿāriflere iş bu kelām

3220b ıışşı ziyān, ahır ziyān H.

3221b Dindi, Döndi H.

3222b sağ-u şol, sağ şol Z.

3226a kifāyetdür aña, kifāyet ider aña H.

**BU ANI BEYÂN EYLER KİM İKİ YOL BİRİ KULDAN HAKKA GİDER
BİRİ HAKKDAN KŪLA GELŪR**

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Fe^cülün

Gel ey sâlik bu nazmum eyle iz^cân

Ne nazm eylerŭr anı kem-a-kân

İşit imdi nedŭr ilm-i me^cani

Kulağ tut cân-u dilden diñle anı

Ne kim ^carz eylerŭm bir bir ben eyyâr

Kâbul it kş idŭb ol sen talebkâr

Ne söyler gör saña benden bu yazı

Ki açmışdur şāhī bu gizlu rāzı

3235 Meāni dŭrlerin gel gŭş-vâr it

Alup bu baħr içinde özge kâr it

Ne çekmişdŭr dilâ gör bunda sâlik

İdince tâ öziñ şāh-ı memâlik

Diyem bir bir bukâruñ evvelinden

Ne kanlar yutduğun dehriñ elinden

Nedŭr ^caşık nedŭr ma^cşuk nedŭr rāz

Nedŭr bu sır içinde şāh-ı pŭr-nāz

Nedŭr bŭlbŭl nedŭr yagŭl nedŭr bu

Nedŭr gŭlzâr içinde bŭi dil-cŭ

3240 Nedŭr ken^can nedŭr Yusuf nedendŭr

Ki her yerde anuñ muşrı bedendŭr

Nedür müsî nedür 'isî be hey yâr
Nedür fir'avn-ı bed pür-hû bed-efkâr

Nedür ya ol Süleymân ile Dâvûd
Okı gel 'ilm-i cinni göñliñ avut

Nedür simurg ile 'anğa nedür ol
Ki koy içre gelür Hakkdan aña yol

Nedür ya ol tılsım-ı şah-ı cemşid
Ki ider fethini onuñ ider 'ıyd

3245 Nedür arz-u semâ görsende ey cân
Okı bu 'ilmi doğsun şems-i tâbân

Nedür bu berrilen bahri haber al
Bulup dürr-i yetimi aña gel dal

Nedür ceñet ceheñem ey sülhandân
Ki olur anda hûriyle ğilmân

Nedür ya üstüvâre söyle 'arâf
Eger bilmez iseñ gel urma sen lâf

Yedi tamu sekiz ceñet nedendür
Ki kaçdı anlarıñ Cân-u bedendür

3250 Olar kim olmadı bundan haberdâr
Ne bilsün kim nedür ol pes bu esrâr

Bilen oldur kim itmişdur bu kâri
Nice yüzden görüb ol rûzgârı

3241b bed pür-hû bed-efkâr, bed-hû vü bed-efkâr H.

3242a Süleymân ile Dâvûd, Süleymân veya Dâvûd H.

3242b 'ilm-i cinni, 'imi cenneti H.

3247b anda hûriyle ğilmân, hûriyle anda ğilmân H.

3249b Ki kaçdı anlarıñ Cân-u bedendür, Neylesün kim nedür ol pesbu esrar H.

Açub evvel şeri'at kapusun ol
 ʿUbudiyyet içün bildi budur yol

İdüb her hıdmetin vaktinde icrā
 Tehalluf itmeye ol miskin ašlā

Anuñ çünküm olup ehl-i tarikat
 Sülük içre ola sahib haqikat

3255 Bile tā cümle esyānuñ şifātın
 Gerek mʿaden ü hayavan ü nebātın

Ki olmaya anuñ ʿilminde noxsān
 Budur ben bildigüm ol kāmīl ʿinsān

Budur şāhum süleymānı zamānıñ
 Qabul it sözlerüm gitsün gümānıñ

Bilürseñ kuş dilin olduñ süleymān
 Ve ger ne diye zātıñ oldu yeksān

Degil maqşūd cihāna gelmede bu
 Meger ādem degilsin ey guzel-hū

3260 Ki ben günlerde birgün diñle ey yār
 Giderdum rāh-ı ʿaşq içre ne kim var

Yolum oldu benüm bir merd-i dānā
 Bu ʿilm içre dilā ğayet tūvānā

Yüzünden berq urur nūr-ı ilāhi
 İşigi cümle ʿālem secde-gāhi

Bakılmaz veche bāk-i nūr-u enver
Cemālinden cihān olmuş münevver

Țutub destüm benüm ol yār-ı şadık
Didi gel kim benüm yār-ı muvafık

3265 Țabül it sözlerüm ir sen kemāle
Hudā lāyık ide çeşmiñ cemāle

Gider bu perde-i gaflet nümāyı
Açılsun Țalb-i bākin gör humāyı

Silüb dil levhini gel it mütcellā
Görinsün levh-i dilden biñ bir esma

Haber al iş bu sırri pür-ḥefādan
Öziñ fehm it ḥalāş ol bu cefādan

İriş dil mülkine ol sen sebük-bār
Yeter durdıñ bu yād illerde eyyār

3270 Diyüb aḥır bu yüzden baña eycān
Elüm tutdı benüm ol kāmīl insān

Bu dem dil rām olup ol yār-ı cānā
Țulı oldum anuñ ben şādıķāne

Şarıldum pāyına itdüm figāni
Der-aḡuş eyleyüb ol yār-ı cānı

Țutub destüm dilā oldum ḥaķıķat
Țuhūr itdi o yüzden ʿilm-i hikmet

Girüb ahır yola olduḡ revāne
 oyub řāhum bu yolda başı cāne

3275 Bu yolda baş gider ol cān bitürmez
 alur küfri gider imān bitürmez

Bu bir yoldur ki uldan haa ey cān
 Gider varmaz yürü var eyle izcān

İki yoldur biri uldan Haadur
 Biri Hadan gelur ula beādur

Biri ımaz varub ol intihāya
 şatar cōmrün gider bir yok bahāyā

Birinde mürdeler ihyā olur bil
 Anı sen oma elden ay eger yıl

3280 O kim girdi giden uldan yola ol
 alur ahır zalatlede degil yol

Ser-a ser bu yolu utmuşdur aḡyār
 arāmiler gibi cānā ne kim var

Ne deñli eyler isen aña idām
 Olup kesbiñ yolñ üzre seniñ dām

Yaqın vardua budun artar ey cān
 alur menzil gezersin şekli hayvān

cAcebdur bu baña oldu bu hālet
 Girüb ol yolā bulmadum selāmet

3285 Ne kim gördi bu yol üzre göziñçün
Göñül virdi aña qaldı dñn-ü gün

Birinden kırtulur ahır birine
Varınca kul olur bir kem-terine

Öziñden olmayub ahır haberdār
Qalur bu yollar içre çār-u naçar

Gezer hayvan gibi dağı ovayı
Bulamaz uçduğı muṭlaḳ yuvayı

Düşer çarḥ-ı berin içre gezer ol
İrişmez ḥazrete şāhum qalur yol

3290 Meger kim bula olbir kāmīl insān
Çeke Ḥaḳdan gelen yola müselmān

İde ol kullıḡun ahır ocānuñ
İşi neyse o menzilde duranuñ

Ne kim emreyle ol yār-ı sādıḳ
Ola ḥıdmetleri emre muvāfıḳ

İraḳ düştükçe Ḥaḳḳdan ola yaḳın
Budur fehmi it yoluñ redd itme saḳın

Bu bir dildür dilā şıḡmaz ʿayāna
Velī pesdür bu remzüm ʿāşıḳāne

3295 Vegerni zühdi ile irsiñ kemāle
Olur Ḥaḳḳa seniñ fʿiliñ hevāle

Kalursun bu ikilik perdesinde
Öziñ ölmez hudā perverdesin de

Döner ahir bu eşya içre zātıñ
Kalur birlik zuhūr eyler şıfātıñ

Kemāl olmaz bu zūhdūñ ikilikde
Ne ıssı halvet itmek bir dilekde

Kemāl oldur kişinüñ halvetinde
Ne işlerse ola hābl-i metīnde

3300 Anuñ şerri döne ahır şevāba
Ne işlerse göre vardıkda hāba

Maķāmel hāl içinde bir kadem ol
Ayağın atmaya ta kim budur yol

Dura çün bir ayağ üzre ne kim var
İrince intihāya ʿömri ey yār

Bu menziliñ dilā Hāķķdur bahāsi
Ki yokdur ol maķāmuñ intihāsi

Bulardur ol Hāķķı ahır bulanlar
İrüb maķşudına kevne dolanlar

3305 Budur ehl-i kemālin fʿili cānā
Ki ānlar oldılar ʿilmiyle dānā

Bular bir ʿilme irmişdür kim ey cān
Bulunmaz zātı içre zerre nokşān

Bularuñ katlarında gice vü gündüz
Zuhur itmez olupdur vaḳti düpdüz

Ne gelmek var ne gitmek var bularda
Degil anlar Ḥaḳıḳat bir yollarda

Bular çıkmış cehālet perdesiden
Ne fehm itdiñ bu nazmıñ senkisinden

3310 Görinür şüreta gerçi beşerden
Velī çekmiş bular ol ḥayrı şerden

Eger dirseñ bular yanışler ey cān
İşit imdi anı benden kem-ā kān

Kulaḳ tut imdi bu remz-i ḥefāyā
Ne dir fehm it bu Naḳşı ir safāyā

**BU ANI BEYĀN EYLER Kİ İKİ ŞEHRŪŦ ḤALḲİ BİRİ İŦLER BİRİ
GŪLER VE ŞAḲḲU'L ḲAMER OLDIĞIDUR**

Bular anlar durur ey şāḥ-ı enver
Cemālinden bütŦn ʿālem münevver

Bular itmez dilā bu resme ʿādet
Velī dün gün işi daʿim ʿibādet

3315 İrişmiş kā^cbe-i vaşlı Ḥudaya
Birikmiş cānı Aḥmed Muştafaya

Girübdür ceñete açmış dŭkānı
Metā^cın ʿarz ider durmaz nihānı

3309b Ne fehm itdiñ bu nazmıñ senkisinden, Ŗzi olmuş ḥŭda perver desinden H.
3315b Birikmiş cānı, Bekişmiş cānı H.

Ne kim Halkeylemiş Hâlık cihânda
Bulunur cümlesi bu gizli kânda

Ne şüret kim dilersiñ anda ey yâr
Düzülmüşdür şatar anlar ne kim var

Girer her şürete şağlar öziñ ol
Yüzünden özine söyler sözün ol

3320 Burinür cümle eşyâniñ şıfâtıñ
Özinden ğayrı bilmez kimse zâtın

Gehi senden seni alur ol eyler
Gehi kendiñ virtür saña kul eyler

Gehi şāhu gehi mîr-û gedādur
Gehi süset vü gehi pür edādur

Diler alur seniñ şeklen burinür
Yine senden özine ol görünür

Özin şağlar özinden ol sen eyler
Alur senden seni kendeñ ten eyler

3325 Ne kuvvetdür ne kudretdür ne hâlet
Ki ol cānā ola cismiñ bir alet

Ėulağdan işide elden tuta ol
Göziñden göre vü Ėalbiñ üta ol

Bu yüzden Ėudretin itseydüm ey cān
Ėuda Ėağğı Ėalurdıñ deng-ü ħayrān

Muħaşşal ħünki buldum ben o yârı
Dolaşdum ħızmetinden her diyârı

Gezerken âlem-i ma'îde ey şâh
İrişdi yolumuz bir şehre nâgâh

3330 Ne kim var halkı anuñ cümleser-hoş
Ayılmaz 'aklı yok başları bî-hôş

Su'al itdüm birine buñlarıñ ben
Didi baña ne mezhebsiñ kişi sen

Bu şehriñ ademi gülmez görürsün
Niçün bu yerdesin ğâfil yürürsün

Çü gördiñ cümlemiz ağlar ne kim var
Niçün güldiñ olup sen bize ağyâr

Diyince bu maḥal baḫdum o yâra
Ki sehi-veş olmış ol aşikâre

3335 Baña bir remzile bildürdi ey cân
Boyundum rengine ben dehi yeksân

Olup dün gün işimiz ah u feryâd
Unutduğ gülmeyi farz itdi ustâd

Olup yek-dil bularlan nice eyyâm
Geçindik gece gündüz biz her ahşâm

Tamâm oldu işüm çün bu arada
Gine çekdi beni ol ber-murâda

Çıkub bir vâkt içinde nâgihâni
Girüb yola revân olduğ nihâni

3340 Dolaşduk nice günler küh-ı şaħra
Çemen çiçek akar sular müberrā

Ƙonub eyler idik bir yerde ʿişret
Zuhūr itdi dilā ʿilm-i ʿibret

Nazar şaldum çü gördüm asumandan
Yedi yıldız irişdi gedi andan

Yedi yıldız yedi iklimi tutmuş
Bulānuñ herbiri birini örtmiş

Ne kim var cümle eşyānuñ kemāli
Bu yıldızlar ile dāhi zevāli

3345 Yedi iklim yedi kat batın kır'an
Bularuñ ʿilmi olmuş şöyle ey cān

Oğur buñlar ledün ʿilmin ne kim var
Olup akır bular çün gizli esrār

Bularuñ her birinüñ iktizāsı
Olur lā-büdd ki vardur Hāk rızası

Görelün bunlarıñ sırrın nihāni
ʿAceb gördüm zemīn-u asumāni

Bularuñ Hukmüdü bu gelme gitme
Büyük küçük ne kim var idüb itme

3350 Bular ayrı degil bir dem Hudādan
Naşib olmuş Muħammed Muştafadan

3341a Ƙonub eyler idik bir yerde ʿişret, Ƙonub bir yerde eyler idik ʿişret H.
3344b Bu yıldızlar ile dāhi zevāli, Bu yıldızlardur dāhi bunun zevāli H.

Bularuñ ismini itdüm veli yād
Özüñ bir ğayrı itmiş lîk üstād

Anuñ yıldız yazılmış gerçi ismi
Velî bil beñzemez ismine resmi

Ağız dil yok velî söyler sözün ol
Ayak el yok alur menzil degil yol

Kaçan gördüm bu sırrı ey suhandān
T^caccüb içre kaldum deng-ü hayrān

3355 Su³āl itdüm bu dem ol yār-i canā
Baña virdi cevābın ^cārifāna

Bilindi bularuñ çün kim kemāli
İşit ^cimdi yine bu vaşfı hāli

Bulardan ayrılup ahir Hākikāt
Zuhūr itdi yine rāh-ı tarīkat

Gidüb anlar kalup biz iki yoldaş
Kulak tut iş bu sırra imdi kardaş

İkinci yola kim olduk revāne
Ne gördüm tut kulağıñ sen bu cāne

3360 Zuhūr itdi yine bir şehr-i a^czam
Tılsım olmuş dilā ol key mu^cazzam

İdüb yekpāreden bünyādın üstād
Dimişler niceler ismine Bağ dād

İrişdük ol tılımsı üzre çün ey yār
Konub ol yerde olduk biz sebük-bār

Tedarik eyleyüb fethiñ biz anuñ
Tılısmin bozduk ol şehr-i nihānuñ

Girüb gördük anuñ Halkını ey cān
Ne kim vardur ser-a ser şād-u handān

3365 Bular itmez fiğān vü ah vi feryād
Ki itmişdür buları kāmīl irşād

Bular la-havf ile itmiş kararı
Nedür bilmez disün Haqdan kararı

Boyanub rengine ahir bulāruñ
Huyun tutdum dilā bu hoş-ḥulāruñ

Olup dün gün işimiz gülmek ey yār
Silindi kalbimiz olduk sebük-bār

Görüb bu işleri dil kaldı hayrān
Suʿal itdüm yine ben çünkim ey cān

3370 Didüm ey ʿālemüñ şāh-ı cihānı
Haber vir baña bu sırr-ı nihānı

Nedür bu kim o şehruñ halkı ağlar
Fıraḳ oduyla kendin nāra dağlar

Görüb biz anlrı itdük fiğānı
Yakub çün nār-ı hicre cism-ü cānı

Görüb pes bunları olduk suḥāndān
Olup çün gice gündüz şād-u handān

Baňa bildür kerem kılğil bu rāzı
Çün itdüm saňa bu yüzden niyāzı

3375 Birinde ağladuk vü güldük birinde
Nedür bunlar Hudānuñ taqdirinde

Birünün matemîñ çün bile itdük
Birinde ʿahd idüb ol yola gitdük

Olar kim gördiñ ağlar ağladıñ sen
Bular gördiñ güler güldiñ dehi sen

Ne şuretdır ki şatdıñ bunda ey cān
Görüb kaldum bu sırr-ı deng-u hayrān

Aceb itdük maḥallinde bu kārı
Meger kat kat görüb sen rûz-gārı

3380 Görüb bigāneyi bigāne oldiñ
Çü gördiñ āşına pervāne oldiñ

Oķut luţf it baňa şāhum bu rāzı
Ki gitsün kalb-ī bākin ihtirāzı

Diyince bir maḥal gel gör o dildār
Gelüb itdi bu sırrı baňa izḫār

Göçüb aḫir bu yerden yine ey cān
Vedʿa itdük bunuñ ḥalkına ol an

Girüb şāhum yine rāh-ı Hudāya
Kadem başduk tarīk-i Muşafaya

3385 Gezûb bir nice demler bu arayı
Yine 'arz itdi mevlâ bir sarâyı

Çü girdük bu maḥal biz ol sarāya
Baḳar gördük bunuñ ḥalkı semāya

Doğub çün bu maḥal ol māh-tabān
Cihānı ḳapladı nur-ı kem-a kân

Görürven bu maḥal çün fahr-ı 'ālem
Göründi şüreta o seklü 'adem

Fā'cīlātün/Fā'cīlātün/Fā'cīlün

Geldi bezme ol ḥaḳḳuñ pirāyesi
Gördüm anuñ kendi ḥub yok sāyesi

3390 Yüz tutub ahır semaya çün o şāh
İki pare oldı gördüm anda māh

Düşdiler ahır ayağa cümle cān
Ḥayret içre ḳaldılar çün bir zamān

Didi bunlar yaresül-i kâ'ināt
Ḥamdullah oldı ḥall bu müşkilāt

Lîk anlar itdiler ya Muştafa
İdemi bir ḡayrı buni mutlaḳa

Gerçi sensün şāh-ı 'ālem ey dilîr
Kim sentüñ zıddıñ durur mihr-ü münîr

3395 Ger bu müşkil ḥall olursa ey 'aziz
Bildîñ ahır işimiz oldı temîz

Kim bu menzil kime kim olur şikār
İş bu ma'na olur andan aşikār

Ol kişi kim kāmīl insān ola
Bil bu işler hep aña asān ola

Ol bentüm ben ol olur ey pūr-hüner
Olmaya ger olmaz añlar mu'teber

Līk benden olmaya lutfu 'aṭa
Din içinde olmaz ol itmek Ḥaṭa

3400 Ger şefe'at ide size ben resūl
Biliñ oldu bu 'āmel sizden kabūl

Söyleyince bu kelāmı ol emir
Tut kulağıñ gör ki neyler ol dilir

'Ālem-i ma'nide gördüm bi-gümān
Durur iken oldu ol yerde nihān

Gördüm anı birine itdi hūlūl
Giydi anūn cāmesin ol pūr-uşūl

İçi Aḥmed tışı ğayrı oldu çün
Zāhir oldu onda pes 'ilm-i ledun

3405 Gitti aklum bu işe kaldum taña
Yahşi fehm it hōş nasihattur saña

Bu kelāmı kendine çek ey hūmām
Çekmesun tā kendine seni kelām

Ger çekerse kendine nuṭkum seni
Bilmediñ ahir cihānda sen beni

Okı fehm it neyledüm gör bu yeri
Yohsa gezme gün içinde ser-seri

°Ākıl oldur iş bu nazmum okıya
Fehm iderse bunu ol aklı kaya

3410 Kim hülülī eylemez aklıñ kabul
Şüreti zāhirde sānub anı ol

Kim bu ña dirler hülül-i ma°nevi
Rüşen itmez bunsuz Allāh birevi

Zāhid anı ol hülülü şanma sen
Şöyle bilkim mezheb itmey anı ben

Ehl-i sūñet kavli olmaz bu kişi
Mü°min itmez şöyle bilsen bu işi

Mü°min oldur şer°e noksān itmeye
Hakkı koyub egri yola gitmeye

3415 Bir maḳamdur bu maḳam kim ey°aziz
Bu rumūzi degme kes itmez temiz

Ger temessül olmayaydı ma°nevi
Kim görürdi vuşlat içre ol evi

Oldurur kim itdi ḥazret bu işi
Līk irmez sırrına degme kişi

3409a °Ākıl oldur, °Ākıldur oldur H.

3410aeylemez, eylemezse H.

Gördüm ahir geldi növbet çün baña
Ben beni gördüm dilā kaldum taña

San ki irdüm ol zaman eflākā ben
Kim kadem basdum ulu idrāke ben

3420 Şehri oldem şanki ʿilmiñ bi-gümān
Oldı gizlū her ne var baña ʿayān

Bildüm ahir iş bu ʿilmiñ dādını
Kim gönül buldı anuñ ustādını

Añladum bildüm nedür şakku'l kamer
Kim anı gördüm dilā iki kemer

Yaʿni mim hā gibi itmişdüm eda
İki yerden çıkdı harfinden şedā

Göstertübdür iki yerden resmini
Yine itdi ahiri bir ismini

3425 Añlayanlar iş bu remzi oldu hay
Kim anuñ işbātı düşdi mār-ı mey

Hākī Ahmed idi Hakkın ey dede
Pes niçün indi bu ʿayet Ahmede

ما رميت از رميت ولكن الله رمى

Pesdurur ister iseñ ger delīl
Kim buyurdi bu kelāmı ol celīl

3419b ulu idrāke ben, bütün emlāke ben H.

3420a şanki ʿilmiñ bi-gümān, sanmaki ʿilmiñ bi-gümān H.

İmdi fehm it kimdür iden bu işi
Ger öziñ hayvan degilse ey kişi

Bundan artuğ olmaya keşf-i ilāh
Kim anı itdüm bu yüzden şāh-rāh

3430 Fehm idenler buni ağyār olmaya
Ol ki ağyar ola ol yār olmaya

Bu maḳamuñ ḥukmıdur bu ey yārā
İkilik bilkim getürmez bu ara

Lîk iz^can eylemek asān degil
Pes ne bilsün kim o kişi cān degil

Cān olandur cān içinde cān olan
Ġayrı bilmez küfrile imān olan

Bilmeyenler cān içünde cān nedür
Ol ne bilsün din nedür imān nedür

3435 Cān o dur kim bile aḥır bu işi
Girmeye aḥır araya bir kişi

Bile ol kim işleyen kimdür ^cayān
Her kişinüñ menzilinden bî-gümān

Ala aḥır iş bu nazmumdan ḥaber
Ola ol kes ^cālem içre m^cuteber

Yohsa insān olmadı añlar a yār
Kaldı ḥayvān gibi aḥır ḥōr-u zār

Adem olmaz bil ki onlar muṭlaḳa
Kim ḳapandı gitmez andan yol Ḥaḳḳa

3440 Soña layık bu degildür ey perī
Sen cihān içre gezersin ser-seri

Adem oldur vakti zāyi^c itmeye
Kendi nefsin bile ğayre gitmeye

Bile aşlın ḥaḳḳı batıldan seçe
Ta ki vaḥdet şerbetinden ol içe

Göre kimdür ʿalem içre ehl-i ḥāl
Ta ki gide kendizünden ḳıl-u ḳal

Ehl-i ḥāl olmazsa bāri ol kişi
Bile aḳır bāri bu müşkil işi

3445 İtmeye ʿaşḳ ehlini inkār ayār
Gide küfri olmaya nefse şikār

Yahşi itdiñ sen bu nazmı ey yarā
Kim didiñ ʿāşıqlara bir yer biyā

Çün bu işer benden oldu aşikār
İtdi herkes menzili içre ḳarar

Görmediler artık onlar Ahmedi
Kimde ḳaldı ise bende dimedi

Seyr içinde şöyle pinhān oldu ol
Degme kes bulmadı aḥır aña yol

3441a vakti, vaktinin H.

3446a Yahşi itdiñ, Yahşi fehmi et H.

3447a Çün bu işer benden oldu aşikār, Çün işlerinden oldu aşikār H.

3450 Bilmediler kande gitdi ol 'azîz
Şanki koptı ol gün içre reste-ḥîz

Ḥatm olunsun Nakşîya bundı kelâm
Çünkü kapdı ol kıyâmet ey hümâm

**BU MAḤAL ANI BEYÂN EYLER KİM İNSÂN-I KÂMİL ÜÇ NESNEYE
TEŞBİH EDİB KEMÂLİN SÖYLER**

Ey naşîhat isteyen ferḥunde fâl
Gel beri gûş it kelâmum hışşe al

Tut kulağın imdi şâhum sen baña
Gör ne söyler Ḥaḳ bu yüzden bak saña

Ben ne dirsem istim'a it ey peri
Lîk fehm it gör ḥaḳîkat içeri

3455 Ben kaçan kim âşık oldum bî-gümân
Gün bu gün oldu bu gönlüm şâd-mân

Kande bakdum ise gördüm Ḥaḳkı ben
Cümle esyânın yüzünden aña sen

Bulmadum bir zerre kim ḥaḳ olmaya
Varmı yâ bir şey ki ansuz şolmaya

Çâr 'unsurdan mürekkeb her ne var
Böyle kılmuş kudretinden gird-gâr

Yoklasun ger berrü bahri ey hümâm
Ḥaḳkile kâ'im durur bunlar tamâm

3460 Yer ü gök encüm tamāmet cümle cān
Ay ü gün ansuz görünmez bi-gümān

Cümle Hākdan aldılar bunlar hayat
Ger ma^cadīn ola hayvan ger nebāt

Ger bakardıñ cān göziyle bu işe
Düşmiş idiñ ālem içre teşvişe

Gayrı yokdur Hākdan özge ey yarā
Kim topludur zātı ile her ara

Ger olaydı andan üzre ğayrı kes
Hikmine mān^ci olaydı bir meges

3465 Ger dilerseñ ideyin ben birmisāl
Līk fehm it bu sözümnden hisşe al

Bir vilāyet içre olsa iki şāh
Dirlik olmaz kande kaldı kim ilah

Kıl tefekkür iş bu nazmum ey ^caziz
Kim bu ^cilmi degme kes itmez temīz

Aç göziñ gel yırt bu ğaflet perdesin
Yek nazar kıl ^cāleme gör nerdesin

Fehm idüb bu nazm-ı bāktüm añlavar
Adem ol şāhum yūri kalbiñ uyar

3470 Olki bilmez nefsin bilmez Hākkı
Aç göziñ bu ilmi gel yahşi okı

Ben ne kim nazm eyledüm varlık yüzün
Aña dir bu söz ki bildi kendizün

Yoksa kimdür medh iden Hakk'a uyar
Oldurur kim cilân eyler aşikâr

Medh olur kim düşdi ol kes dirlige
İkilikden geçdi irdi birlige

Aldı Ahmed menzilinden ol haber
Buldı Hakkı oldı ahır mu'teber

3475 Medh anuñdur her ne söyler ol kişi
Hakk'a layukdur ki bildi bu işi

Her ne gelse Hakk'dur andan ey hüma
Kim durur birlik yüzinden dā'ima

Söyleyen Hakk söyleden yokdur anı
Geç bu şirkden var sözüm yahşi tanı

Kıl tefekkür işbu nazmum ey yara
Kim götürmez ğayrı hakkı bu ara

Kānde Hakk var olmaz anda ğayrı kes
Lîk bilmez iş bu sırrı hâr-u has

3480 Görmeyenler çün bu sırrı ey 'aziz
Yāne yüzden eylesün bunı temîz

Halvet olmazsa sarāy-ı ademi
Ol bulur mu birdem içre her demi

Ol ki kaldı keşret içre hâr-u zâr
Âkıbet 'aklı anı eyler şikâr

Bağlanur 'aklıñ kemendin ol kişi
Tışra çıkmaz ansuz itmez cünbüşi

Bend-i ʿaklı ol kim itmişdür penāh
Çözmez anı şanur oldur cay-gah

3485 Hakkı ister lîk bilmez anı ol
Neylestün gitmez özinden aña yol

Bulmamış insân-ı kâmil ey yarā
Bağlı kalmış neylesin çün bu ara

Olmaya ger aña bir kâmil vucūd
İtmez ahir Hakkā ol doğru sucūd

Bir dem itseñ ger terahhūm sen aña
Akla uyub karşı kor ahır saña

Söyledikçe ol olur Hakkdan ırak
Ders okınmaz maʿni yok olmaz durur

3490 Söz uzar artar emek ahır ayār
Zevk alınmaz itme anı ihtiyār

Kaç sen andan olma zinhār yār aña
Gösterüb ahır özin ağıyārına

Gerçi sûret şatma çok hoşdur velî
Dimeyeler tā ki bu olmuş deli

Lîk kâmil eylemez bunu kabul
Toğrı söyler dir degül bu toğrı yol

Dir kı señ bir şeyʿi sen mizāne ger
Bildirtür maqşūduñi kaddiñ eger

3484b Çözmez anı, Çözemezse H.

3491b Gösterüb ahır özin ağıyārına, Gösterin özüñ ahır ağıyār aña H.

3494a bir şeyʿi sen mizāne ger, sen bir şeyi mizāne eger H.

3495 Ya çalarsıñ ger mihekke bir zeri
 Kalbi haliş gösterürmi ey peri

Ya tutarsañ elde aynuñ ey yarā
 Gösterür mi baksañ ol ağı kara

Bundan artıķ olmaya pendüm saña
 Kim anaşihat böyle olmuşdı baña

Oldurur kim eyledüm izhār ayār
 Lîk fehm it var yûri cânuñ uyar

Kim budur insān-ı kāmîl f'ili bu
 Kaçma bundan ey peri kalbiñi yu

3500 Ger ne deñli medh idersem ol eri
 Yine medhümden olur ol ileri

Medh olur mı ol kişi kim cân ola
 Bu yüzinde küfr ile imān olan

Doğa ol üç kerre āhır anadan
 El çaküp bu terkīb-i vîrāneden

Tā ki ol cân itmeye şûret kabûl
 Ehl-i sûret ola şûret ola kul

Cümle eşyā olmaya ansuz a yār
 Şûret niçre cân ola ol her ne var

3505 Döne āhır emri üzre nüh felek
 Andan ola herkese bir bir dilek

3502a ol üç kerre āhır anadan, iki kere āhır ol anadan H.

3502b bu terkīb-i vîrāneden, un suri vîrāneden H.

Sıgmaya āhır cihāna ol kişi
Tā ki andan ala herşey cünbişi

Şehr içinde ğarkā varmış zāt ola
Çār °unşur fi°line ālāt ola

İre āhır māverāyī hāzrete
Olmaya menzil oña andan öte

Yahşī fehm it kul degildür bu iren
Bilür anı varlığıñ Hākka viren

3510 Kuluñ anda yeri yokdur ey kişi
Aç göziñ sultān olup bil bu işi

Kim bu şüret-i fānīdür şehr-yār
Zātīle fānī olan itmek karar

Kulun işi gelme vü gitmek durur
Fi°li şultān eyleyüp itmek durur

Bildi Aḥmed kim nedür bundan murād
İtmedi āhır anunçün halka yād

İmdi fehm it gör ne itdüm bu yeri
Ger öziñ hayvān degilse ey perī

3515 Bundan ortak olmaya añ mişāl
Ādem iseñ bu sözümden hisşe al

Yohsa bir bir şerḥ olunmaz bu kelām
Pes durur bu fehm idersiñ ey hümām

Kim bülenler itmedi bundan °ayān
Şakladılar eyleyüp sırrın nihān

Ger açılsa iş bu esrār-ı Hudā
Nice biñ yerden geleydi bu şadā

Lîk pesdür ʿārife bu deñli rāz
Kim degüldür bu maķām-ı nāz niyāz

3520 İki kısmıñ biridür bu ey perî
Uyħudan uyanmayup qalmış geri

Ol ki bî-dār oldu görmez bu işi
Kim bitirmiş cümle derdin ol kişi

Lîk olsa uyanur herkes ā yār
Kim buyurmuşdur bunı ol şehir-yār

Lîk itmiş iki kısım ehl-i nazar
Biri hālîş birisi kalbdür āzār

Ol ki hālîş görmez āhîr uyħıyı
Biri götür kim anuñ beddür hūyı

3525 Çün olur anuñ birisi kevne cān
Biri kalur qahr içinde bî-gümān

Uyudurlar yine birin ey hümām
Uyanup tekrār olınca iş tamām

Hıdmetinden ol virtür haķķa boyun
Nice dürli reng alup oynar oyun

Kim budur haşr iktizāsı ey yārā
Çok tefekkür götürür bil bu ara

Ata oğlun görse āhır ey ʿazīz
 Birbirinden kaçır anlar bulmaz iz

3530 Ya görürse bir oğul ger anasın
 Bilmez āhır ol dağı ferzānesin

Birbirinden böyle bunlar yād ola
 Līk şāhum kayğudan āzād ola

Bilmeyenler birbiriniñ hālını
 Kim ne yüzdendür kamu efʿālını

Yana āhır āteş-i hicrāne ol
 Bağlanup nār-ı caḥīme sağ u şol

Tā varınca menzilinüñ başına
 Bulmaya ol ḥīnde ol bir āşinā

3535 Elene kat kat elekten ol kişi
 Tā bitince anuñ ol yerde işi

Yine anuñ toḥmīni āhır a yār
 Şaçalar bir maʿden içre her ne var

Bite āhır gele andan bir vücūd
 Devlet anuñdur iderse ger sücūd

Fehm idüp kendin bulursa nefsin ol
 Bağlanup esfelde kalmaz aña yol

Egri bakmaz kimsenüñ ol kārına
 Ger īmān ü ger ola inkārına

3540 Yol erinüñ budur āhır menzili
 Kim anuñ bozulmaya ab u kili

İre şāhum ol bu ulu devlete
Olmaya menzil aña anda öte

İç ola kısrın dōke āzād ola
Zāhir ü bātın ulı üstād ola

Cümle ʿilmiñ ola şehri ol kişi
İç yüzünden göre ol her bir işi

İre āhur vuşlata bula kemāl
Kalmaya tā kendüzinde kıl u kâl

3545 Pes durur bu Nakşiyā nazmıñ tamām
Eyle tā kim okıyalar hāş u ʿām

BU MAHAL VARLUK VE YOKLUK NE DİMEKDÜR İKİ YÜZDEN ANI BİLDİRÜR

Yine gūş it gel kelāmum ey kişi
Gör ki n'itdüm saña bu müşkil işi

Gel ʿacāʾib sözlerümden ʿibret al
Geç bu kıl u kâlden ol sen ehl-i hâl

İrmedi ʿaqlum benüm bir nesneye
Diyem anı ger iderseñ kim neye

İş bu yok kim söylenür ey nev-civân
İrmedüm ben aşlına bilgil ʿayân

3550 Gerçi şāhum niceler virmiş haber
Lîk bilmem oldu mı ol muʿteber

İmdi anı yoklayup bilmek gerek
Kim bu söz bed mi ve yahud yegrek

Bir kişi kim ʿilm-i Hakkı her ne var
Añladum bildüm dise ey şehir-yâr

Şadık olsa ol kişi bu sözde hem
Bilse âhır her işi aʿlâ vü kem

Dir mi ol kes ben yogum bil ey kişi
Bildiginden soñra her müşkil işi

3555 Ger o dirse ben degilüm seyleyen
Yaʿnî benden hem idüp hem eyleyen

Hak durur kim iş bu yüzden söyler ol
Kim anuñ topdolıdur sağ u şol

Yohsa ben bir âlettüm bil sen a yâr
Çünkü senden söyleyen hakdur ne var

Bilmedin mi sen bu sırrı ey hüma
Hakkı fark it anda gayreti koma

Tutalum çıkdın efendi aradan
Kendüzin inkâr ider mi yaradan

3560 Bu kelāmum idelüm şāhum kabûl
Diñle imdi bu sözüm ey pür-uşûl

Çünkü hakdur söyleyen senden kişi
Dañ idüp eyleyen her bir işi

3551b yahud yegrek, yahud yeg gerek H.

3557b Çünkü senden söyleyen hakdur ne var, Senindür cümle cünbiş ne var H.

Kim olur ya ben yogum didiñ a yār
Çünkü senden söyleyen haḳdur ne var

Bu kelāmı gayrı yüzden gör ahi
Kim bu degül söz senüñ haḳkıñ dahı

Gerçi söz dirlik ehle iş degil
Añla şāhum bu ayakdur baş degil

3565 Bu bir ikrārdur ki inkārı bile
Añla kendin var özin cāndan dile

Kim bu yerde ideyin ben bir suʿāl
Līk fehm it bu sözümden hışse al

Çünkü çıkdın aradan yoksun kişi
İmdi Haḳdur iden eyleyen işi

Bu maḥal görsün eviñde bir eri
ʿAvratıñla yer iḱerken ey perī

Toḡrıl söyle nişleridiñ sen aña
Kim diyem nazmuñ soñun şāhum saña

3570 Bu sözi iḱre iden şıddıḱ olur
Ya görünür kızbile zındıḱ olur

Ger dönüp teslim idersin cümlesin
Bildüm āhır haḳkile sen bilesin

Yā idersiñ anuñ ile sen cidāl
Oldı āhır bu söziñ bir ḱurı ḱāl

Çün haḳkıñdur cümle iş itdün ĩmān
Yā er ol bu yerde yahud dön geri

Kim degildür bu maḳām Ḥaḳḳıñ seniñ
Olmamışdur dehi bil kim teniñ

3575 Ḥaḳdur iden her işi bildiñ ʿyān
Yā ne girdiñ araya ey nev-civān

Bu mıdur maḥv olmaḳ āhır ey kişi
Kim bu yirde idesin böyle işi

İmdi şāhum Ḥaḳḳı icrā itmediñ
Gayrī şanduñ toğrı yola gitmediñ

Bu degildür maḥv-i ʿadem ey perī
Bilmemişsin gezme var sen serseri

Maḥv odur kim nuṭkun işbāt eyleye
Kendi cevher ḥalkı ālāt eyleye

3580 Ḥayme içre oyunda zıll u ḥayāl
Şem^e ya^ckūb göstere şüret kemāl

Degme bir kes sırrıñ anuñ bilmeye
Şan^catınıñ fi^cline göz eyleye

Ḥaḳdan ayrı olmaya ol bir nefes
Feyzī andan ala şāhum her kafes

Cümle eşyā yer ü gök encüm ne var
İtmeyeler onsuzun bir dem qarār

Çār ʿanāsır terkibinden her işi
İşleyüp bilmeye sırrın her kişi

3585 Bir dem içre biñ yıl işbāt eyleye
Bir demi biñ yılda kat kat eyleye

İşbu yüzden görine yoklukda ol
Ta ki varlık içre ola aña yol

Olmaya çün mişlinüñ mişli ā yār
Zāhir u bātında şāhum her ne var

Kim bu yokluk dedigiñ varlık durur
Buña nişbet ol biri darlık durur

Gerçi vardur var olan yok yok durur
LİK bunı bilmeyen çok durur

3590 Ol ki vardur yoğı vardan var ider
Ol ki yokdur neylen ol bāzār ider

Var odur kim anda yokluk olmaya
Bir şey onuñ varlığında şolmaya

Cümle kevni tuta anun varlığı
Yokluğunda ola çün dil-dārlığı

Kim bu yokluk ikidür ey nev-civān
Biri zāhir birisi anuñ nihān

Ol ki zāhir anı yokluk itdiler
Ol ki bātın vardur aña gitdiler

3595 Hakkı koyup gayra gitmek yol degil
Kim biri rūh birisi çün āb u kil

Biri mağrib biri maşrıkdur a yār
Birin al sen birisinden it firār

Gerçi bunlar birbiriyle biledür
Kim birinüñ meyli dā'im diledür

Biri bilmez dil nedür dil-dār nedür
Ya gönül içre bu bāzār nedür

Ol ki bildi bu dili var ol durur
Yokluk içre herkese yār ol durur

3600 İkilikden birlik işbāt eyler ol
Halk yüzinden cismi ālāt eyler ol

Kim ezelle bu ebed kim var ey cān
İkisinde dahı işler rāy-gān

Yıkmağ ü yapmağ olur anun işi
Lîk irmez sırrına degme kişi

Ol ki bildi sırrıñ anuñ ey 'azîz
Eyler āhır iş bu fi'li ol temîz

Yoksa olmaz görmek işitmek gibi
Yā olur mı itmemek itmek gibi

3605 Zāğ öter mi bülbulüñ dilin ā yār
Bāğ içinde var kulağ tut yokla var

Fehm iderseñ virme aña şekkeri
Zāyi^c itme şekkeri sen ey perî

Sükker aña yāraşur ki dil bile
Yohsa virme anı sen āb u kile

Bilmediñse ger bu yokluk neydügin
İmdi zāhid var ölince yan döğün

Kim bu nazmum olmaya mülküñ ā yār
Saña cānuñ hın-i mevtinde kıyār

3610 Gider elden iş bu varlık yok durur
Bu arada şoñra yokluk çoğ olur

Kim ne yüzden añladınsa bu işi
Hālet-i nez^cinde olsun ey kişi

Ol zamān kim gele ‘Azrā’ıl saña
Ala cānuñ beķāsın sen dört yana

Kağı menzıl içre cānuñ bulına
Aña doğru nık-bed ol dolına

Ƙala cismiñ kuru kalıb gide cān
Küfr ola menzıl saña yahud imān

3615 Bilesin sen ol zamān bu işleri
Dirlikde bu ‘acīb cünbişleri

Ādem iseñ ölmeden gör bu işi
Kim ‘ilācın göresin sen ey kişi

Ger giderseñ er gibi devlet seniñ
Yanmak āhır tamu içre bu teniñ

Yā olursa ʿaksi bunuñ ey yārā
 Kaldıñ imdi arada yūzi kara

Biçdirürler ekdigin āhır ā yār
 Kağı tohmı eylediñse ihtiyār

3620 Merd odur kim cümle bundan el çeke
 Ölmeden ol vuşlatın tohmın eke

Bir ola ölmek dirilmek aña bil
 Vuşlat içre ola kendi ay u yıl

Dirliğinde ceñet içre ol hümā
 Ola āhır kande olsa dāʿimā

Bir nazarda rüy-ı ʿarzı gökleri
 İster ise seyrede ol ey perī

Cümle kevni ala zūr ü destine
 Olmaya bir kimse anuñ üstine

3625 Kande isterse erişe deşti çün
 Andan ola herkese ʿilm-i ledün

Cümle ʿālem eşiginde kul ola
 Pençe şalup şāh ola sağ u şola

Līk kimse bilmeye hālın ā yār
 Halk içinde geze şöyle hōr u zār

İtmeye bir kimse aña iltifāt
 Līk andan ala feyzi kāʿināt

Şaklayuḥ bildirmeye kendin o cān
 Gün içinde şöyle kim olan nihān

3630 Gāhī varlık ola yoklık gāh işi
Kim özi cāndur anuñ kendi kişi

Gāh olur kim yokluğun izhār ider
Gāh olur kim varlığın bīdār ider

İki yüzli bir kılıçdur ol perī
Biri tışra biri anuñ içeri

Gāh olur kim tışrasın ol iç ider
İşin işler nice işler hīç ider

Varlığı yokluk olur yokluğu var
Eyler āhır kanda istersse qarār

3635 Hāyy olup şāhum irişür tokluğa
İhtiyācı kalmaz āhır yokluğa

‘İlm-i zātın şayd ider āhır o māl
Olur aña iş bu menzin cāy-gāh

İrişür her sırra ol vāsıl olur
Kendüzinden her işi hāşıl olur

Kim budur hākke'l-yakīn içre vişāl
Gayrī olur buña nisbet kûl ü kāl

Ol ki irdi bu vişāle ey hümā
Vuşlat içre ol kes oldı dā'imā

3640 Gördi āhır bu ‘acā’ib işleri
Kimdür iden bu tende cünbişleri

İrdi şāhum bu muḥal lā-havle ol
Kim anuñ bitti işi kalmadı yol

Gāh olur bāzār içinde çarh urur
Gāh olur dükkān yüzinde oturur

Gāhī bir dellāl olup alır verir
Gāh olur dükkān kapar hıdmet görür

Gāhī bir cevher alır cevher şatar
Gāhī bir boncuğ tutar boncuğ atar

3645 Gāh olur yerlerde cevlān eyler ol
Gāh olur göklerde seyrān eyler ol

Gāh olur işler onda ol kişi
Gāhī bir aylak kalur yokdur işi

Añladinsa ger bu nazmum ey ʿaziz
Her ne yazdum anı sen itdiñ temiz

Bildiñ āhır her işin hālın ā yār
Varlıg u yokluk cihānda her ne var

Yohsa bundan artuk olmaz vaşf-ı hāl
Pes durur bu ādem iseñ hisşe al

3650 Kim bu yüzden eyledüm çün keşf-i rāz
Ger maķām-ı nāzī olsun ger niyāz

Ol ki ʿārifdür yeter şāhum añā
Fehm iderseñ sen de inşāf it bañā

Ger bulursañ eksigin virgil haber
Kim budur şāhum yanumda muʿteber

Var ise nokşanı anı it tamām
Kim tamām olmak yıkındur bu kelām

Gördiginde her kişi ala murād
Tā kim ola bu aña toğrı şırāt

3655 Kim görürse iş bu nazmum ey kişi
Okudukda bite anuñ her işi

Göre nefc'in işbu nazmun tā kim ol
İre haqqa ola aña toğrı yol

Senden ayrı olmaya ol kes ā yār.
Kes kelāmıñ bunda Nakşi it qarār

**BU ANI BEYÂN İDER KİM ŞAFVET NE VECHİLE İTMİŞDÜR ʔAQL-I
EVVEL VE SÂNİ BU NEDÜR?**

Yine benden kopdı bir söz ey yārā
Tut kulağıñ gör nedür işbu ara

İstimāc it cān u dilden sen anı
Lîk şāhum sözlerüm yahşî tanı

3660 Bir ʿacāʔib maʿānîdür bu kıl nazar
Fehm it anı eyle derdinden hazer

Kim diyem ben bir kelām-ı maʿnevî
Okı nazmum rüşen eyle bu evi

Yırt bu gâfllet perdesin gel âdem ol
Her dem içre öginüp sen bir dem ol

Geç kelāmuñ keşretinden al haber
Ol maḳām-ı vahdet içre muḳtebere

Kim budur şāhum kelām-ı maḳnīdār
İstimāc it diñle anı her ne var

3665 Gör nedür bu sırrı ihfā ey perī
Al haber sen gezme şāhum serserī

Līk fehm it kim degil bu ḳıl ü ḳāl
Ādem ol āhır bu sözden hışşe al

Diñle imdi kim budur maḳşūd ā yār
İdeyin bir bir ben anı her ne var

İki ḳavmüñ bilgisinden gel işit
Līk şāhum aña göre sen işit

Biri zāhir bir bātın ey ʿazīz
İkisinüñ dahı ʿilmiñ it temīz

3670 Ol zamān kim geldi āyet Aḫmede
Kim getürdi anı Cibrīl ey dede

Bunı inkār itse şāhum bir kişi
Kāfir olur şöyle bilseñ bu işi

Kim bu günden dehi izhārdur dīlā
Kindür ol kim diye ol bu nuṭḳa lā

Līk zāhid bunda var çok müşkilāt
Kim bu müşkil içre ḳalmış kāʿināt

Diyem anı gör nedür bu ey hümā
Līk fehm it anı yañlış okıma

3675 Var mı zāhid bir mekân kim anda hâk
Olmaya bu nazmum üzre hoşça bak

Ger bilürseñ ansız olmak her mekân
Kim odur her bir mekânda gizli kân

Yine bunlardan münezzeh ol ilâh
Lîk bunsuz olmaz ey pâdişâh

Çünkü bildüñ her mekânda hâk tolı
Yâ niçün gitdi semâya ol ulı

Bâ-huşuş kim şehir-i kibri ola ol
Andan ola herkese çün doğru yol

3680 Ol değil mi mazhar-ı sır-ı Hudâ
Ol değil mi ʿâlem içre bu şadâ

Ol değil mi kuntü kenzin cevheri
Ol değil mi iki ʿâlem ey perî

Ol değil mi tohm-ı âdem ey yârâ
Kim bitürdi hâk anı arz u semâ

İmdi fehm it kim dürtür Ahmed a yâr
Çünkü itdüm ben bu sırrı aşikâr

Gerçi yokdur medhe şâhum ihtiyac
Kim anuñdur ol ahır taht-u tâc

3685 Men rezni bu sözün işbatıdur
Kim uçandur ten anuñ aletidur

3679a şehir-i kibri, şehir-i kübra H.

3682 bu beyit H. de yoktur

Fentim idersen ol durur "ümmül kitāb"

Kāndan olur herkese bir bir hıtab

Salikūñ mir'atı oldur ey 'aziz

Görinür bağsañ hūdā kim oldur iz

Reh-nūmadur cümle halka ey perī

Yahşi fehm it anı gezme ser-seri

İmdi fehm it gör ne yazdum ben'ayān

Kim bu dilden ğayrı olmaz bu beyān

3690 Şanma inkār eyleyem mi'racı ben

Bu olurdu olmayaydum hācı ben

Gün kapanmaz kil ilen ey meh-liķa

Kim idüpdur bu işi ol mutlaķa

Līk bunda ideyin ben bir sual

Vir cevābın kim bilinstün iş bu hāl

Çünkü çıkdı göklere Aḥmed 'ayān

Varmı hāķķa söyle imdi sen mekān

Yokdurur dirseñ mekānı sen baña

Ya ne yüzden söyledi Aḥmed aña

3695 Vardurur dirseñ hāķiķat ey hüma

Şer'e şıĝmaz dersi yañlış oķıma

İmdi şāhum neyleyüb nitmek gerek

İki yüzden bunu şerḥ itmek gerek

3687b bağsañ hūda kim, bağsañ kim hūdā H.

3691a Gün kapanmaz kil ilen ey meh-liķa, Balçık ile gün kapanmaz meh-liķa H.

Er o dur kim ikisinde ey ʿaziz
İde anı yerli yerinde temiz

Hem bilüne anda mirāc-ı resūl
Hem mekân bulunmaya ey pür-uşul

Hem ide biñ bir kelāmı bî-gümān
Olmaya hem lafz-ı şavt'dan nişān

3700 Söylemekden kim münezzehdür hüdā
Bî-hurūf eyler bilürsen ol edā

Lafz-ı şavttan ol münezzehdür a yār
Kim degildür haqq-beşer aklıñ uyar

O degildür ademiden ey kişi
Bilmediñmi yoḥsa zāhid bu işi

İmdi şāhum ideyin ben bir rumūz
Lîk fehm it gör nedür ʿilm-i künûz

Anı bulmak isteyenler bî-gümān
Kendi şehri içre buldı ey civān

3705 Kim degildür haq bu tenden ayrı bil
Olmaz ansuz bu binayı ab-u kil

Ger iderse bir bina biñ yıl karar
Alsa olur varlığıñ haqq tār-u mār

Kim bu eşyā ansuz olmaz ey perî
Bilmeyenler bu dili kaldı ger

3701a Lafz-ı şavttan, Lafz-u şavttan H.

3701b aklıñ uyar, kalbin uyar H.

3705b bu binayı, nebatı H.

3706a bina, nebat H.

Var mı bir şey anda varlık olmaya
Yahud alsa anı ol şey şolmaya

ẖande kim vardur şıfatı anda zaf
Biledür çıkmaz aradan itme yād

3710 Ayrı olmaz şüretinden kendizi
Kim gicedür biri gitdi gündizi

Sen bularuñ ẖanķısından a yār
Yoķla kendin nik-bed ol aşikār

Ya öziñ şüretde cān it ey peri
Ya bu ulmet içre ķal gez ser-seri

Bu maḥalliñ ḥükmi oldur ey ḥüma
Aķıl isen bunda gayrıyyet ķoma

Leyle-i m^ciraķda olmaz sen ü ben
Kim degildür ol maḥal bil cān-u ten

3715 İkilik olmaz o yerde ey ^caziz
Birlik ister olmağa iş bu temyız

Anda Ḥaķdan ğayrı yokdur muṭlaķa
Fehm iderseñ bu sözüñ irdin Ḥaķķa

Bilmeyenler bu kelāmum erdegil
Zendür anlar şöyle bil ser-ver degil

Ol degildür bu kelāmum fehm iden
Kim bulardur ser-seri gelüp giden

3711b nik-bed, nik-ü bed H.

3716b irdin Ḥaķķa, ire Ḥaķķa H.

Yolc1 bilmez bu kelām-ı cevheri
Olmamışdur o konağ uñ bu eri

3720 Kim beşer irmez maķam-ı Aķmede
Kendidür seyr eyleyen kendin dede

Bir güneşdür cümle ʿālem ey peri
Zerresinden çek elin ol ileri

Toğ bu ʿālem üstüne hāver mişal
Kıplasan nūrın cihānı māh-sāl

Mim hā dāl elif ol ey kişi
Ha vū kaftan çek elin bitür işi

İhtiyācın kalmasun hergiz aña
Kim budur itdüm nasihat ben saña

3725 Ol ki irdi bu maķama bī-gümān
Aldı menzil oldu ol günden ʿayān

Kim budur "li-meni'l-mülk" ey ehi
Vaķt ola kim işidesin sen dehi

Ol zaman kim olasın maķlūb a'yar
İdesin talebleriñ bir bir şikār

Bilesin ahır nedür bu ha vu kaf
El çekib bu bā vü nūndan gide laf

Bilesin şāhum maķam,ı cirili
Kim niçün terk itmedi akl ol eli

3726 Bu beyit H. de yoktur

3728 Bu beyit H. de yoktur

3730 Kılmaya bu yerde mülşkil ey kişi

Ol maħal kim bitüresin bu işi

Gide ğayrı senden aħır ħaķ gele

Cān olasin ey perī ab-u kile

Olmaya hergiz řirikiñ ey humā

Kim olasin ħaķķile sen daima

İşleyesin her işi taķdir ile

Kānde olsa olasin ħaķla bile

İtmeyesin bir işi aķlile sen

Kim degilsin ey peri bu demde ten

3735 Ol kesin kim aķlı ħākimdür aña

Bu maķama irmez ol ķalma taña

Kim olupdur aķlı anuñ ħākimi

Tışra ķoymaz bildürür eylen kimi

Gerçi řāhum ķiřide  aķl olmaya

Ĥaķķa ol kes toĝrı bir yol bulmaya

Līk aķlun evveli var aħır

Bu bilinmek ister imdi ey perī

 Aķl-ı sānī ğün ķiřinüñ ħaddidür

 Aķl-ı evvel ol kemālīñ seddidür

3740 Bunı geķmez aķl-ı evvel ey kişi

Kim bitürmez bu aķıl mülşkil işi

3736b Tışra ķoymaz bildürür eylen kimi, Bilmez o aķl ile kimdir yakını H.

3739a  Aķl-ı sānī ğün ķiřinüñ ħaddidür,  Aķl-ı evvel ol kemālün seddidür H.

3739b  Aķl-ı evvel ol kemālīñ seddidür,  Aķl-ı sānī ğün ķiřinüñ ħaddidür H.

Akı-ı sāni ister anı geçmege
İrişüb menzilde şerbet içmege

Bağlananlar aklı-ı evvel bendine
Bağmaz anlar er olanuñ pendine

Qalur anlar menzil-i hayvanda çün
Adem olmaz bilmeyüp ʿilm-i ledün

Bu ikinüñ ʿilmini bilmek gerek
Kim bu yerde kangısındur yegrek

3745 Ger ikinuñ olmaya hāli ʿayān
Müslüm itmez küfrini bunda imān

Akı-ı sāni olmaya ger kişide
Ol ne ide bunda ya ne işide

Yahşi fehmi it sen bu nazmum ey yara
Çok tefekkür götürür bil bu ara

Biri ʿulvī biri süzli bu a yār
Kim teniñdür biri cānuñ yokla var

Gerçi sāhum bu ikisi bir durur
Biri zāir hukmi biri sır durur

3750 Kıl tefekkür baṭın eyle zāhiri
Kim budur anuñ cevābı ey peri

Qande im baṭın ola zāhir bile
Kim sığar bil bu iki ab-u kile

Yohsa zāhir ola baṭın olmaya
Şöyle bilkim cisme rahman dolmaya

Ƙıl tefekkür cān-u dilden kendizüñ
Gör ne cevhersin eya aç bir sözün

Çek elin keşret bağından ʿadem ol
Menzil al bul vahdet içre Hakk'a yol

3765 Çık bu zulmet perdesinden var yuri
Nūra kark ol şubha ir kalma geri

Al haber gör kendi zātın ey ʿaziz
Çık aradan kim irişsün reste-hiz

Kalmasın çün ism-i resmînden eşer
Bî-nişân ol olmaya havf-u hâzer

Añla ahır kendi nefsin ey peri
Hakkı fehm it gezme şāhum serseri

Mü'min olmaz bilmeyen kendin a yār
Kim dehi müslümdür ol nefsin kovar

3770 Ol ki mümin-i kâmil insan durur
Şanma müslüm mü'mine yeksân durur

ʿĀlem olmaz mü'min olmazsa kişi
Yahşi fehm it sen yuri var bu işi

Şanma zâhid mü'mini Hakk'dan ırak
Mü'min itmez Hakk'a bu yolda yârağ

Bu ikinüñ yokla varsen arasın
Ger dileriseñ Hakk'a varasın

3769b Kim dehi müslümdür, Kim ki müslüm ol H.

3770a Ol ki mümin-i kâmil insan durur, Gör bu işler mümine asam durur H.

İmdi zikret iş bu nazmum ey yara
Kim tamām oldu bu yerde macerā

3755 Bundan artık olmaya şerhiñ a yār
Pes durur bu Nakşıya gel it karar

BU ANI BEYAN EDER KİM RUHUN CİSME GELMESİ VE GİTMESİ NE
YÜZ DENDİR BEYAN İDER

Gel beri ey bāğ-ı yarın bülbuli
Gülşen-i hüsn içre bir kox bu güli

Mest olup al buy-ı dilberden haber
Ateş-i akum saña itsün eşer

Gör ne yazdum sen bu sırrı ey hüma
Okı andan bir nefes elden koma

Nice biñ yıl devride ger rûzgār
Olmaya nā-ehle nazmum aşikār

3760 Adem isen tut kulağın ey perî
İstimâ^c it remzūmi ey din eri

Aç göziñ gel yırt bu ğaflet perdesin
Yakla kendin, ey hüma gör nerdesin

‘Ārif ol gel girüb ma‘ni bağına
Bülbül ol gel düşme günüñ ağına

3753a Kala geldin ara yerde, Kala geldin ara yere H.

Bilmeyenler buñlaruñ aḥvālını
Hāl idinmez ʿālem içre kalını

3775 Bilmez aḥır ol kişi nefsin ʿayān
Yok idüb sermāyesin eyler ziyān

Sūreti insan yürür ḥayvān gezer
Adem olmaz gerçi sağ bi-cān gezer

Kim görürse ademīden ol kesi
Añcak ider ademe beñzer sesi

Kendi deḥi bilmeyüp bu kārını
Seçmeyüb aḥır bu günden yarını

Çār-ʿanāsır sathın eyler mekān
Şaklanur anuñ özünde gizli kān

3780 Yaḥşi fehḡ it sen bu nazmum ey kişi
Ġayrı yüzden olur anuñ cümbüşü

İç yüzünūñ rengi döner tışına
Beñzesin insan olan qardaşına

Ayrılır ḥakdan qalır esfelde ol
ʿUlvi olmaz yañılur bu yolda yol

Kimse bilmez aḥır anuñ ḥālını
Kim ne itdi ḥaḡ anuñ aḥvālını

Pesdurur bu remz-i bāküm ey yāra
Oqınup ger fehḡ olursa bu ara

3785 Kim diyem bu ser-güzeşti ey peri
Añlayub sen gezmeyesin serseri

Bunı keşret itmeden maksud a yār
Oldurur kim ola ma'ni aşikār

Yohsa yazdıñ tutalum biñtirlü raz
Olmayınca ehli olur azdan az

Budur ahır itmedin keşretle yad
Añlayub olmaya herkes nā-murad

Biline ahır bu ilmī mavera
Gördüğünde nazm-ı paküm ey yara

3790 Ala herkes iş bu sözlerden haber
Gide cehli ola taki mu'teber

Gördüğünden ol bu nazmı ey'aziz
Añlayub bu remzimi ide temiz

Kim ne dirsem nazmum içre ben'ayān
İde ahır görse bu nuṭkum imān

Taki zāy'ci olmaya nazmum a yār
Nice biñ yıl devr ide ger rüzgar

Gördüğünde ola ihyā mürdeler
Meclis-i İśī gibi efsurdeler

3795 Tā ki nazmum üzre tuta küş-i cān
Göre nef'in açıla bu gizli kān

Bile ahır kim budur çün toğrıl yol
Dönme ye bu sözden ahır şöyle ol

Ola haqqı ol bu nazmum diñlemek
Tā ki zāy^{ci} olmaya bunda emek

Kim göñul itmek diler bir sır ayān
Biline ahır nedür bu gizli kān

Ala anlar iş b menzilden haber
Bile kendin olmaya zīr-ū zeber

3800 Ger dilerseñ ya nedür ol ey peri
Diñle imdi anı sen ey dīn eri

İdem ahır birbirin anı saña
Tut kulağın līk şahum sen baña

Bir dün içre ben dururdum ey yara
H^ıabe vardı dil göründi bu ara

Bir ʿacib hāl oldu baña ey ʿaziz
Şanki koydı başum üzre reste-hiz

Bu maḥal görüm açıldı küp-ı kâf
İki yerden eyledi kalbin sikâf

3805 Geldi aklum bir nazar şaldum aña
İki meh-rū geldi göründi baña

Baş koyub çün payum üzre ey peri
Didi bunlar gel beriey dīn eri

Al haber bizden haqıqat eyhūma
Līk lutf it gel bizi sensiz koma

Didüm ahır bunlara kimsiz ʿayān
Bildiriñ gel keñdiniz itmek nihān

Kim bilinsün işbu esrār-ı hudā
Ta kim ola oklıyan cānā ğıda

3810 Didi bunlar bir zamān biz rūḥ dik
Kim bu tenden nice sözler biz didik

İki menzil vardurur şāhum bize
Diñle imdi idelüm anı size

Biri aḥır iş bu cisme gelmesi
Biri bu ten olup andan gitmesi

Ruḥuñ evvel menzolidür ḥaḳ çıķması
Aḥır olur gelmesi bil bu sesi

Ol ki olmaz bu iki ruḥtan ḥaber
Tuymaz anlar ʿilm,i ledünden eṣer

3815 Kim bu cisme gelmeden evvel a yār
Ḳanķı menzilde ederdi o ḳarar

Ya bedenden kim rucū^c itdikde cān
Ḳande d'avet eyler anı lā-mekān

Varmıdur bir resmi anuñ şuretā
Vir cevabın baña imdi ey fetā

Söyle şāhum ger bilürsen bu işi
Kim bu sırrı bilmedi degme kişi

Geldiginden cisme çün rūḥ ey ʿaziz
Şüreti gitmek gibi mi it temiz

3820 Var mıdur elden ayakdan hiç e er
Ger bilirsen vir ba a andan haber

Yaptı ıdur resmi anu  s ylegil
Ya degil mi eyle  ahum anı hal

Nice kerre oldu mıydı ol adem
Ba dımıydı yine m'adume  adem

G h mevcud g h m'adum oldımı ol
Söyle anı kim biline sa -u  ol

Yoksa m'adum g hi mevcud mı yara
Di anı kim fehm olunsun bu ara

3825 G h  ademide itdimiydi ol  arar
Gah mevcud oldu mı ey  ehr-y r

Biri de i ol ne mevc d ne ma d m
Olmadum dir di le ey sahib rus m

   bu yüzden bunların ben   lını
S yled b bildüm  amu a v lını

Bu ikin   bildüm a ır  zi bir
Kim bu iki menzil içre  zge sır

Bu su al m   n tam m oldu a y r
T t  ula ı n g r yine bunda ne var

3830 Kim bu menzil içre irdi bir peri
G r ne didi ba a ol ey din eri

 stim a it imdi kim Nak i sa a
Söyleyüb  alınmayasın dört ya a

**BU ANI BEYÂN İDER KİM RUHDAN SONRA PERİ ŞEKLİNDE TERBİYE
İTMİŞDİ İKİNCİDE**

Diñle imdi ol peri neyler kuña
Kim idem şāhum anı bir bīr saña

Bu maḥal itdi baña ol bir su'al
İdem anı līk bundan hişşe al

Ney ki dirsīñ ger anı şahum ‘ayān
Ol budur kim ide sırrın ey civān

3835 İster iken bir kişi lā-büdd ḥaqqı
Diseler kim gökdedür ol ey faḳı

Lazım olsa aña çıkmak ey kişi
Neyleyüb nitmek genek bunda işi

Varmıdur bir çāre aña söyle gel
Kim bu yerde iş bu müşkil ola ḥal

İtdüm aḥır ben aña kim ey ‘aziz
Yine sensin bu işi iden temīz

Yohsa bizden bunu ḥalitmek muḥāl
Söyle luṭf it kim biline iş bu ḥāl

3840 Didigümde bu sözi ey nevcivān
Gülüb ider yap aña bir nerdibān

Kim çıkılmaz yüksege olmazsa ol
Bitmez işin ğayrı yoḳdur saña yol

Aḥır itdüm imdi ta‘lim eylesen
Kim idem bu yerde şāhum anı ben

Pirimuz ol bu arada ey kişi
Baňa göstersin kerem kıl bu işi

Dest-gird ol bu yolda ey hūma
Tut elüm kaldır beni mahrum koma

3845 Diyüb ahır gösterüb yolıñ a yār
Līk baňa gör ne dir ey şahr-yār

Bir zamanla iş bu hal oldu baňa
Ger dilerseñ ideyin anı saňa

Yapdum ahır bunda bir nerdibān
Kodum anı zāhir oldu asumān

Başdum anuñ üstüne ben ey yara
Kim görine cisme mülki mavera

Çıkđum anuñ üstüne çün kaldı ol
Neyleyem kim bitdi iş kalmadı yol

3850 Koydum anda nerdibānı ey perī
Kim varam ben asumāndan ileri

Döndi ʿaqlum baňa aydur ey hūmā
Nerdibānı bile al bunda koma

Kim bu yollar buñsuz olmaz bil a yār
Koyma anı var yūri canıñ uyar

Söyleyince iş bu yüzden dil baňa
Neyleyem kim bilmedüm döndüm aña

Aldum anı yine gördüm yola ben
Dinle imdi baňa noldı anı sen

3855 Geçdüm andan kim bu yoluñ ilkidür
Lîk kandum bakdum ol evvel gibidir

Gitdi ʿaqlum bilmedüm ben bu işi
Ya olur mı söyle bu sen ey kişi

Nice yıllar eyledüm ben ʿazm-ı rah
Olmadı menzil baña taht-ı ilah

Ḳangı menzilden ki göçdüm ey yara
Yine gördüm ben konağum olara

Ahır idüm bu hayalum mu benüm
Kim bu yerde kalıyor cânım tenüm

3860 Yine ikdam eyleyüb kıldum yaraḳ
Gördüm ahır yine bu menzil durak

Her kaçan gördüm muḥaṣṣal subh-u şām
Anda buldum yine kendüm ey hümām

İtmedüm bir dem taḳarrub ben aña
Gitdi aqlum bakdum ahır dört yaña

Ḳaldum ahır bu arada nice dem
Başmayub bundan ileri bir kadem

Yüz tutub dergāhı ḥaḳḳa itdüm ah
Gördüm andan bir nūr çıkdı siyāh

3865 Geldi andan bir şadayı pür-firāk
Kim bu yükün bu yerde egniñden bırak

3859a bu hayalum mu benüm, bu konağum mu benüm H.
3859b kalıyor, kalıser H.

Ɛoy ykn ger varmak istersen aña
Yk degil sensiz varagrsn saña

Bunda yoluñ ancadur ey ser-firaz
Ykli adem bu yol ire sığmaz

Ɛoy onu kim bunda itsn ol Ɛarar
Menzil alsın bu arada yri var

Yohsa ey meh nite kim biledr
Ɛoymaz anuñ meyli ab-u kiledr

3870 Eylemezsen menzilin ey mehlikā
Gider elden key saƐın mlk-i bekā

Olur aƐır rz-ı Şeb kārīñ fiğān
Hak-ı zellet ire Ɛalur iş bu cān

Mlkn olmaz asumān-ı nh felek
Adıñ añmaz inŐ-u ciñ-u ger melek

ek eliñ andan yuri var ey peñ
AƐıl ol gezme yknle ser-seri

Ɛoy anı ger bulmak isterseñ ƐaƐƐı
Sz budur kim syledm ben ey fāƐı

3875 Pes durur idrāk iderseñ bu szi
Ya meger aıƐ degil Ɛalbiñ gzi

Diyb aƐr kim naşihat itdi ol
Ɛodum anı bu maƐal feth oldu yol

3869 Bu beyit H. de yoktur

3873b yknle, ykle H.

Buldum ahır istedigüm ey kişi
İmdi sende var bu yoldan it işi

Yoksa yok yerlere zahmet çekme var
Kim anuñlan maqsud olmaz aşikār

Devşir aklıñ iş bu yüzden kıl yarağ
Kim saña yakın ola her bir ırak

3880 Ger iderseñ ey perī nazmum imān
İrdiñ ahır maqşūda sen bī-gümān

Bitdi şāhum işleriñ buldı kemāl
Eyleyüp ma'ni yüzünden kālī hāl

Diyüb ahır ol tamām itdi sözün
Bağdırub ol yañe bu göñlüm göziñ

İhtiyārüm qalmyub ahır a yār
Kıldum anuñ pendini ben ihtiyār

Söz budurkim söyledüm ben ey yara
Var sefer kıl Naqşı qalsın bu ara

**BU ANI BEYÂN EYLER Kİ BU MAHALDE TUFÂN ZUHUR İTMİŞDÜR
KİM ÜÇÜNCİDÜR BU BÂB**

3885 Diñle imdi gör nedür bu vaşf-ı hāl
Kim idem bu yerde irfān-ı kāmīl

Çünkü degdi bu maḥal nivbet baña
Yol yarağıñ eyledüm ahır aña

Bu iki menzil alup řāhum geri
Oldı masudum bulardan ileri

Geçdüm ahır iş bu yerden ben ayān
Kim yapam bu yerde ta bir nerdibān

Bite ahır her işüm bu yerde çün
Feth olup ahır dilā ilm-i ledün

3890 Kim irişdi geldi vatı ey kişi
Anlayub bilmekligin bunda işi

Bu maal dil hābe vardı bī-gümān
aydı gördi alem-i mani tufān

Yağdı gökden aynadı yerden çün ol
ara vardı şu içinde şağ-u şol

Aldı hayret aklını ahır a yār
Hayret içre oldu bir kes aşikār

arşı vardum aña ey saib kemāl
Yüz urup pāyına itdüm bunehāl

3895 Kim irişdiñ baña bu vat içre sen
ıl ināyet kim dilerven anı bn

Dest-gir ol bana ey řāh-ı cihān
Kim irişdi bu maal geldi tufān

ıl ilācın bu maal feryāda gel
Buñ deminde ey peri imdāda gel

Taki zayi olmaya bunda emek
Biline ahır dilā nān-u nemek

Söyleyince bu sözi çün ben aña
Gör ne söyler imdi ol dāhi baña

3900 Olmaya ger saña keşti ey peri
Şöyle bilkim burada verdiñ seri

Ƙıl tedārik bu söze dermān ara
Ey peri var cān içinde cān ara

Havla mı cem^ci idersiñ ger a yār
Ƙorkma sen ğark olmadan ey şehr-yār

Kim ona dirler dıraht-ı ma^cnevi
Var öziñlen yapa gör sen ol evi

Gel beri kim bundadur uş ol dıraht
Biçüb anı tahta it ey nik-baht

3905 Olsun anuñ lam hā çün pāresi
Kim budur şāhum bu derdüñ çāresi

Bite cem^c it bir-yere gel anı sen
Ola keşti tā kim ruħa ten

Gir içine sen anuñ cān-ı bāk
Taki zātıñ olmaya bunda helāk

Niceler hem ola yanıñca ħalaş
Yuna senden qalmaya qalbinde paş

Kim teyemmüm vacib ola ta saña
Uş irişdi geldi tufān yok saña

3904b nik-baht, nik-ü baht H.

3908a hem ola yanıñca ħalaş, yanında ola ħayr-naz H.

3910 Ol ki bildi padişāhum bu işi
Aña vacibdür teyemmüm ey kişi

Yahşi fehm it gör ne itdüm bu yeri
Aç gözin ğafletden ayıl ey peri

Kimki yaptı oldu şāhum mişlū nūh
Ėarķa virir anı şāhum iş bu şū

Bunu inkār itmek olmaz ey yara
Kim budur ahır haķıķat māvera

Olmayaydı maverāyı haş-u haş
Olmaz idi ana girenler ħalaş

3915 Eyledinse nazmumu iz^can a yār
İrdiñ ahır maķşuda ğam çekme var
Kim bu sırrı bulmayan enfesde çün
Ol ne bilsün ki nedür ^cilm-i ledün

Ėande varsın bu arada ol kişi
Kim bilüb ide haķıķat bu işi

Ermeyeydi baña daħı luţf-ı haķ
Almazidüm bu maħal içre sabak

Hamdullah çünki yapdum anı ben
Sanki keşti cānum üzre odı ten

3920 Girdüm ahır cümleye idüb şıla
Geldi ol kim dimedi bu nuţķa lā

Niceler ğuş itmeyüb pendüm a yār
Yüce dağlar başın itdi ihtiyar

Nicesinüñ yetdi ardından tufān
Garka vurdu anı şāhum bi-gümān

Qopladı bir an içinde kevnî çün
Kim bu derdi urmayub dün-ü gün

Kaynayub taşdı cihāna çün o şu
Ser-teşer doldu bu cālem şu-be-su

3925 Garka vardı her ne var rüy-i zemān
Kalmadı bir kimseye hergiz kemin

İtdi yüksekdağlar üzre çün karar
Çalkānub ol nice gün ol şehir-yar

Bağdum ahır bu maḥal bir gün ırak
Bildüm anı kim degildür bu durak

Cūşa geldi gördüm ahır yine ol
Kaynadı bu kerre taşdı sağ-u şol

Şarf olup gökler ü yerler ey peri
Kıpladı bir bir buları her biri

3930 Kaldı keşti şu içinde bī-gümān
Mişlū māhi gibi ey şāh-ı cihān

Neşf idüb arz-ı semādan şu a yār
Tışra çıkdı her birinden ol nevar

Oldı anuñ altı arz üsti semā
Kim budur şāhum maḳam-ı maverā

Tutdu ahır alemler çünkü o şu
 Garkâ viridi şey cihâtı şu-be şu

Yer ü gök şarf olmuş iken çün buña
 Taşdı andan gör key oldu bu saña

3935 Eyleyüb ahır hidâyet zû'l celâl
 İş bu yüzden buldılar bunlar kemâl

İrdi ahır maksuda bunlar a yâr
 Cân u bâş kırtarub ey şehir-yâr

Şu içinde itdiler bunlar cûid
 Olmayub şâhum bulardan haq buid

Gördi bunlar keşti içre nice nûr
 Eyleyüb seyri sülûkünden ʿubur

Tışra geldi cânlarından nice cân
 Zâhir oldu iş bu yerde gizli kân

3940 Girdiler ahır behişte ey ʿamu
 Olmayub bunlar dila ehl-i tamu

Bitdi çün iş döndi şular pes geri
 Aqtı yerli yerine çün her biri

İndi keşti itdi bir yerde kârar
 Lîk dehi gör neticesin ne var

Kim görürdün bu maḥal ey nîk-baht
 Bu gemi içre bitübdür bir draht

Bağdum anuñ meyvesi bitmiş ʿayân
 Yaprak içre eyleyüb kendin nihân

3945 Görmemişdür kimse anı ey peri
Kim bitüpdür bî-çekirdek her biri

Yese şāhum ol yemişden bir kişi
Lezzetinden artar anuñ cümbüşü

Kağsa anuñ ağzını bir kes ayār
Ol yemişken mişlü oldur aşikār

Ėayrı yoldan bitmez anuñ toħmi yok
Lîk toħmuñ meyvesi her yerde çok

Kim bular söyler dilā adem mişāl
Dil dudak depretmeden ehl-i hāl

3950 Bu odur kim ey peri bî-iştibah
Söyledi bunda musî ye ol ilah

Bu şecerden dir ana Allah çün ĥuda
Eyleyüb aşıklara şāhum nida

Durr-i yekta salike bunda biter
Kim bu ʿaşkıñ mevcî aña yeter

Lîk anı eyleseñ tʿabir a yār
Nolmak ister bu ikisin yokla var

Kim dimişdür Yunus Emre bu sözi
Görmedi bil bunu ummānuñ gözi

3955 Şuda ey meh göz olur mu söyle gel
Bu maqama remzi şāhum eyle ĥal

3955b Bu maqama remzi şāhum eyle ĥal, Bir makamdur bu remzi eyle ĥal H.

Bu mudur maşşūd-ı Yunus ey peri
Yokmı bir söz dağı bundan ileri

Kim bilinmez bu bilinmezse şıfat
Añlaşılmaz ʿilmi kalur maşfizi

Fehm olunmaz maʿnidür olmaz şikār
Nice biñ yıl devr ider ger rüzgār

Kim ne itdüm keşti içre bir rumüz
Feth olunmaz açılup ʿilm-i künüz

3960 Kimse olmaz bundan artıķ sūd-mend
Zāyʿi olur nazmum içre bunca pend

Qıl tefekkür sen bu nazmı ey hūma
Aç göziñ bundan öziñ maşrūm kıoma

Kim idem bu davetüm aşır tamām
Ta kemāliñ bñle keşti ey hūmam

Diñle imdi bu ʿacaib sırrı sen
Kim diyem anuñ cevabın bunda ben

Ol zaman kim itdi çeşmi çün karar
Gitdi tufān sakın oldu rüz-gār

3965 Çekdüm anı bir limāna ey peri
Ta kim ola ol gemi yükden beri

Qurtulup aşır cefādan ey emir
Olmaya bir ğayrıya hergiz esir

3957b Añlaşılmaz ʿilmi, Anlamazlar ʿilmi H.

3962a Kim idem, Kim itdüm H.

Bile ol dem kim degildür kendi kûl
Lîk anı kûl sanalar bî-^cukûl

Çözmeye bir kimse anuñ bağınu
Kim çözübdür bağdan ol ayağını

Oldurur kim itmişüm anı azād
Adını Sultan koyub ey şāh-zād

3970 Ta ki ğayrın olmaya hükmünde ol
Kim tamām oldu bu yüzden aña yol

Eyledi ifnā vücūduñ ol gemi
Baķi kaldı saķibi bil ey^camu

Mim elif-ra-gidüp andan çün a yār
Oldı hālķķ şehri içre aşikār

ķıl tefekkür ey peri nazmı sen
Kim olupdur bu arada keşti ten

Hem ikinci gör ne dersin bunda şūķ
Kim yüzünden oldu bu feth-ı futūķ

3975 Ta ki ğarka varmadı keşti a yār
Bitdi hıdmet baķr içinde her ne var

Çün işitdiñ imdi şāhum bu işi
İştīm^ca it bunu deķi ey kişi

Gör üçünci pes ne dersin ol peri
ķıl tefekkür gezme zāhid serseri

Kim olupdur ruķ içün bu dide-bān
Menzil alup virmeye ta yolda cān

Qalmaya ta kim sülük şah-râh
İre vaqti görine nûr-ı siyâh

3980 Kim budur ittirmeyen keşte-i ğark
Birbirinden itdürüb ummanı fark

Olmaya ger cār-menzil içre
Ğarka virmez ʿālemi bilkim o şu

Menzil almaz rûh-ı insan ey yara
Bağlanub kalır maqām-ı mavera

Gider elden iş bu devlet ey ʿaziz
İşi olmaz ʿömri oldukça temiz

Yahşi fehm it kim beşinci şu ayār
Olmayınca bunlar olmaz aşikār

3985 İmdi derya gör ne dürsen ey hümā
Bul özünde rûhu gel mahrûm kıoma

Kim hayâtı cümleñiñ budur ʿayān
Ger zemin-u ger ola ol asumān

"Küllî şey'in hayy"anuñ işbâtıdur
Yok diyenüñ bağı taşdan kıatıdur

Kim ider ol müşkili bu yerde hal
Adem iseñ okı inkār itme gel

Akl-ı külden var ise hışseñ a yār
Sen bu nazmı cān içinde yokla var

3990 Al kelām-ı nazm-ı pakümden haber
Kim budur şahum kelām-ı muʿteber

Bu arada geç cihân-ı fâniden
İr beğaya ol cihânı fân iden

Olmaya bir kimse ahır arada
Kalmayup hırş hevâ emmârede

Ta kim ola nefsilen vahdetle ol
Keşret içre kalmaya hiç aña yol

Bite ahır işleri bula kemâl
Ta kim ola halk içinde ehl-i hal

3995 Bir nazarlan bakırı altın ide
Hüsn-i halk-ı ʿaşık-ı meftuñ ide

Rengi ĩ-reng eyleyüb ey şehr-yâr
Yoklık içre varlık ola aşikâr

Çar ʿunşur hânesinden zâtını
Bildürüp halk itdüre şîfâtını

Kimdurur bu hayme içre ey peri
Söyleyüb bu cismi dutan diri

Göstere ʿâşıklara kendin ʿayân
Kim biline cism içinde gizli kân

4000 Olmaya bir kimse fevkinde a yâr
Kim ki geldi bu cihâna her ne var

Ala ta kim her kişi andan sabâk
Zâhir ola mektebinden nuṭṭ-ı hak

Ola andan adem olan bir murâd
Ta kim ol kes olmaya bu ilde yâd

Cümle ʿālem ola bunda çün añā
Söz budur şāhum kim itdüm ben saña

Kim tamām oldu bu nazmum ey hāma
Okı anı Naḳṣıyi dilden ḳoma

SONUÇ

Aynu'l Hayat sembolik bir mesnevidir. Şair tasavvufta yükseldiği makamları nesnelleştirerek soyut düşünceleri somut şekle sokmaya çalışmış ve mevcut olaylara farklı bir yorum getirmiştir. İnsanın kemalini, bitkiden ana rahmına düşüp dünyaya gelişi arasındaki olayları, yokluk varlık, marifet ve hakikatla ilgili konuları remizle anlatmıştır.

Şeyhlerin velayetinin büyüklüğünü, insanın süluka ne yüzden girdiğini, cennet cehennem ahvallerini tasavvufi açıdan değerlendirmiş, salık için firakın cehennem, vuslatın ise cennet olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Aklın, nefsin, cānın, gönlün durumlarını allegorileştirerek tasavvufi merhaledeki fonksiyonları üzerinde durmuş, manevi nikahla bir pir'e bağlanmış ve kendinden ledün ilmi doğmuştur. zahir ilimle batın ilmi karşılaştırmış ve batını ilimin yüceliğini anlatarak herkesin Allah ilmiyle uğraşmasını istemiştir. Ruhlarla konuşmuş Nuh tufanını bedene teşbih ederek kurtuluşun çaresini göstermiştir. Bu eser, kapalı ifadelere rağmen şairin engin hayal gücü ve sade Türkçesinin birleşmesiyle başarılı bir deneme olmuştur.

KAYNAKÇA

- Aslanoğlu İbrahim. Divriği Şairleri, Ekin Yayınları (1961).
- Aziziddin Nesefi, Tasavvufta İnsan Meselesi İnsan-ı Kâmil dergah Yayınları İst. 1990.
- Baltacı Cāhid Tasavvuf Lugatı. Elif Neşriyat.
- Büyük Türk Klasikleri Cilt 6, shf. 38.
- Dergāh türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.
- Devellioğlu Ferit, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat.
- Doğrul ömer Rıza, İslām'ın Geliştirdiği Tasavvuf, İstanbul 1948.
- Eraydın SELÇUK, Tasavvuf ve Tarikatlar, Marmara Yayınları 1992.
- Kırkklıç Ahmed Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf. Timaş İstanbul 1995.
- Kocatürk Vasfı Mahir. Tekke Şiiri Antolojisi 2. Basım Ankara 1968.
- Kuran-ı Kerim Açıklamalı Meāli Ankara, Türkiye Diyānet Vakfı.
- Kuşeyri Risālesi Terc. Süleman ULUDAĞ
- Levend Sırrı Agah Türk Edebiyatı Tarihi Ankara Türk Tarih Kurumu 1984.
- Levend Sırrı Agah, Eski Türk Edeb. Enderun, İstanbul 1984.
- Lugati Naci Muallim Naci Çağrı Yayınları İstanbul.
- Mehmet Tahir Efendi. Osmanlı Müellifleri.
- Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat, Flaş Matbaacılık, İstanbul 1985.
- Pala. İskender Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Akçağ Ankara 1990.
- Rıza Tevfik İki Mühim Vesika-ı Felsefiye, Peyām-ı Edeb. nr. 61, Teşri Sani 1355 Kanuni Evvel. Atatürk Üniv. Seyfettin Özege Kitaplığı nr. 960.
- Safāyi Tezkiresi Süleymaniye Kütüphanesi Esād Efendi 2594.
- Sami Şemseddin kamus-i Turkî Çağrı Yayınları İstanbul 1989.
- Uludağ Süleyman, Tasavvufi Terimleri.
- Yılmaz Mehmet Edebiyatımızda İslāmi Kaynaklı Sözler Enderun İstanbul 1992.

ÖZGEÇMİŞ

1969 yılında Erzurum'da doğdum. Erzurum İmam Hatip Lisesi'ni bitirdim. 1990 yılında girdiğim Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1994 yılında mezun oldum. Aynı yıl Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden Araştırma Görevliliği kadrosunu aldım. Halen Eğitim Fakültesi Türk Dili Bölümü'nde bu görevimi devam ettirmekteyim.

